

RENDŐRSÉGI TANULMÁNYOK

A RENDŐRSÉG TUDOMÁNYOS TANÁCSÁNAK FOLYÓIRATA

VÉGH REBEKA

Gyilkos anyák

SZEKÉR ANNA

A generációs szakadék megjelenése a rendőrségi kommunikációban

NÉMETH VIVIEN

A fiatalok pályaválasztási preferenciái – A rendészeti pálya vonzereje

BEZZEG SÁNDOR DÁNIEL

Az elektromos kerékpárok és baleseteik jellegzetessége

NYERGES ZSANETT

A Dunai Vízirendészeti Rendőrkapitányság múltja, jelene és jövője

VI. évfolyam 2023/1-2.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK:

Dr. Pozsgai Zsolt rendőr vezérőrnagy

TAGOK:

Dr. habil. Boda József nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy

Dr. Boros Gábor rendőr ezredes

Dávid Károly nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Dr. univ. Dsupin Ottó nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Dr. Gárdonyi Gergely PhD rendőr ezredes

Dr. habil. Hautzinger Zoltán rendőr ezredes

Dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Prof. Dr. Kerezi Klára MTA doktora

Prof. Dr. Kovács Gábor rendőr vezérőrnagy

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes

Prof. Dr. Sallai János rendőr ezredes

Dr. Sipos Gyula nyugállományú rendőr vezérőrnagy

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. Gaál Gyula PhD

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Dr. Molnár Katalin PhD

MŰSZAKI SZERKESZTŐ:

Steib Norbert

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes, Rendőrség Tudományos Tanácsa elnök

KIADÓ

Rendőrség Tudományos Tanácsa

Cím: 1139 Budapest, Teve u. 4-6.

1903 Bp. Pf.: 314/15.

Telefon: +36 1 443-5533, BM: 33-355

Fax: +36 1 443-5784, BM: 33-884

E-mail: rtt@orfk.police.hu

Webcím: www.bm-tt.hu/rtt

HU ISSN 2630-8002 (online)

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A szerkesztőség olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a bűnmegelőzés, a bűnüldözés, a közbiztonság, a közrend, a határrendészet, a vezetés-irányítás és a mindenoldalú biztosítás kérdéseit elemzik, értékelik. A kéziratokon kérjük feltüntetni a szerző nevét, szolgálati helyét, beosztását, telefonszámát. Kérjük, hogy a cikkek szövegét e-mailben küldjék meg. A szerkesztőség a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A megjelenő írások nem a Rendőrség Tudományos Tanácsa, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. El nem fogadott kéziratot nem áll módunkban visszaküldeni. A szerkesztőség másodközlést nem vállal.

TARTALOM

2023/1-2.

KOVÁCS GÁBOR

Dékáni előszó (3)

VÉGH REBEKA

Gyilkos anyák (4-95)

SZEKÉR ANNA

A generációs szakadék megjelenése a rendőrségi kommunikációban (96-134)

NÉMETH VIVIEN

A fiatalok pályaválasztási preferenciái – A rendészeti pálya vonzereje (135-178)

BEZZEG SÁNDOR DÁNIEL

Az elektromos kerékpárok és baleseteik jellegzetessége (179-211)

NYERGES ZSANETT

A Dunai Vízügyi Rendészeti Rendőrkapitányság múltja, jelene és jövője (212-254)

SZERZŐK

2023/1-2.

BEZZEG SÁNDOR DÁNIEL

rendőr őrmester, referens,
Heves Vármegyei Rendőr-
főkapitányság
Heves Rendőrkapitányság
Rendészeti Osztály
Igazgatásrendészeti Alosztály

NÉMETH VIVIEN

tisztjelölt,
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar bűnügyi
szak adó- és pénzügyi nyomozói
szakirány III. évfolyam

NYERGES ZSANETT

rendőr törzsőrmester, hajóvezető,
Budapesti Rendőr-főkapitányság
Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság
Vízürendészeti Rendőrőrs
Paks

SZEKÉR ANNA

rendőr tisztjelölt,
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar bűnügyi
szak gazdasági nyomozó szakirány
IV. évfolyam

VÉGH REBEKA

rendőr tisztjelölt,
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar bűnügyi
szak bűnüldözési szakirány IV. év-
folyam

Dékáni előszó

A Nemzeti Közszerológáti Egyetem Rendészettudományi Karának oktatói és hallgatói közössége fontos küldetésének tartja a rendészettudományhoz kapcsolódó tudományterületek kutatását.

A Kart az a megtiszteltetés érte, hogy 2023 áprilisában otthont adhatott a 36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Had- és Rendészettudományi Szekciójának. A tapasztalatok és a visszajelzések alapján közösségünk méltó házigazdája volt a nagymúltú és magas színvonalú konferenciának. Az országos megmérettetést – mint minden évben – most is megelőzte a Kari Tudományos Diákköri Konferencia, ahol a Rendészettudományi Kar hallgatói mutatták be dolgozataikat az OTDK-ra való továbbjutás reményében.

A Rendőrségi Tanulmányok ezen kiadása a 2022. évi őszi verseny legsikeresebb hallgatói munkáiba enged betekintést az érdeklődők számára, egyben lehetőséget biztosítva a pályakezdő és a már hivatásukat gyakorló rendészeti szakembereknek a tudományos életben való megjelenésére, bemutatkozására is. Karunk egyik legfontosabb küldetése, hogy folyamatosan támogassa a hallgatók tudományos és szakmai fejlődését, ugyanakkor ösztönözze őket az egyetemen szervezett tudományos diákkörökben és a kari tudományos diákköri konferenciákon való aktív részvételre.

A félévente megrendezett Intézményi Tudományos Diákköri Konferencia kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy hallgatóink – a témavezetők iránymutatása mellett – a tudományos és szakmai ismereteiket kibontakoztassák, tudományos igényű dolgozatokat készítsenek, szakmai tudásukat megmérettessék.

Bízunk abban, hogy ezzel a számmal is sikerül olyan megjelenési felületet biztosítanunk, amely a szerzők számára tudományos pályafutásuk első, kezdeti sikeres lépéseit jelenti.

Kérem, forgassák haszonnal ezen kiadvány lapjait.

Budapest, 2023. április 3.

Prof. Dr. Kovács Gábor
rendőr vezérőrnagy
Nemzeti Közszerológáti Egyetem
Rendészettudományi Kar
dékán

VÉGH REBEKA

Gyilkos anyák¹

Bevezetés

Az anyává válás csodái minden kor emberét megihlették, legyen szó akár költészetéről, festészetéről, filmművészetéről vagy napjaink médiatermékeiről. A női gondoskodás, szeretet és törődési kultúra kortól függetlenül a világ minden táján legendás. Társadalmunk, individuumunk egyik rendíthetetlen alappillérét jelenti. Adódik tehát a kérdés, hogyan lehetséges, hogy egyeseknek természetükből fakad a babájukról való odaadó gondoskodás, mások viszont várandóosságuk létét sem hajlandóak elfogadni? Hogyan jut el odáig egy anya, hogy megölje gyermekét? Előre megfontolt döntés eredménye ez, melyet hosszú hónapok tervezése előz meg? Esetleg az apa iránt táplált bosszú, vagy egyszerűen lelki romlottság vezérli? Miért választja valaki a csecsemőgyilkosságot és ezzel a társadalmi perifériára szorulást? Témaválasztásom az életellenes bűncselekmények nyomozása iránti komoly érdeklődésem mellett a 2021-es nyári gyakorlatom eseményeire vezethető vissza, ugyanis el kellett látogatnunk a kórházba, lefoglalás alá vonni egy méhlepényt. Ott egyeztettünk a kezelőorvosokkal és a valószínűsített elkövetővel egyaránt. Az eddig általam tapasztalt bűncselekményekről el tudtam képzelni, mi motiválhatta a végrehajtásukat, de az újszülöttgyilkosság esetén csak halovány sejtéseim voltak. A témakörök során feltett kérdéseim tehát valóságosak, és azért választottam ezt kutatásom témájául, mert meg akartam keresni a válaszokat rájuk, saját kíváncsiságomat is kielégítve ezzel.

---

¹ A tanulmány a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar 2022. évi őszi Kari Tudományos Diákköri Konferencián bünygyi tagozatban Dr. Kiss Tibor r. őrnagy témavezetésével I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

Magyarországon gyakoribbak az újszülöttgyilkosságok, mint a nyugati országokban, hiszen „*minden második héten megöl a szülőanyja egy csecsemőt*”². Így a téma aktualitását nem is szükséges bővebben kifejtenem. Ráadásul joggal valószínűsíthető, hogy óriási a látencia, hiszen egy olyan személy az emberölés sértettje, akinek létezéséről senki nem tud az elkövető kivételével. Szerettem volna minél több nézőpontot felvonultatni a dolgozatomban, erre szolgál az észlelő- és jelzőrendszerrel foglalkozó fejezet, valamint a civil szervezettel végzett interjú is. Az ezt követő nagyobb téma az anya-gyermek kötődés és annak zavarai, végül a rendőrségi nyomozati anyagok tanulmányozásából nyert információkat és összefüggéseket szeretném megosztani. Ezek tartalmából egybecsengő tanulságok rajzolódnak ki az edukáció, az érzékenyítés és bizonyos társadalmi szemléletek lerombolásának szükségességéről, a segítő szervezetek, egyesületek, szolgáltatások anyagi támogatásának jelentőségéről.

Bár a tudomány fejlődésével egyre nagyobb betekintést nyerhetünk a magzat mentális, fizikai fejlődésébe és a vele való kötődés kialakulási folyamataiba, számos olyan nyitott kérdés maradt, melyekre csak széleskörűen, több tudományágat átfogó kutatással kaphatunk választ. Ahhoz, hogy pontosabb betekintést nyerhessünk az újszülött- és csecsemőgyilkosságok mögött meghúzódó ideológiába, hátra kell hagynunk automatikusan eluralkodó megvetésünket és gyűlöletünket. Természetesen nem célom az elkövetőből áldozatot kreálni, vagy tettének súlyát csökkenteni, azonban látnunk kell azt is, hogy körülmények és történések hosszú sorozata előzi meg ezeket a gyilkosságokat, melyek nem felmentésül, hanem magyarázatul szolgálhatnak. Ezen okok felfejtése és tanulmányozása segíti a prevenciót, valamint a már megtörtént esetek értékelését és kezelését, mind társadalmi, mind egyéni szinten. Dolgozatom témáját ezért nem csupán kriminológiai, hanem krimináltaktikai, kriminálpszichológiai, perinatális pszichológiai elvek szerint is szeretném körüljárni, hogy egészében tudjam szemléltetni,

---

² Szász Anna: Néhány észrevétel Tamási Erzsébet: A családon belüli erőszakról... című cikkéhez. Esély, Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat 2003/4. szám. 118. o.

milyen utat jár végig egy gyilkos anya, és ezt a folyamatot mikor lehet megakasztani, hol tudunk közbe lépni.

Az újszülött- és csecsemőgyilkosságok története ***Megjelenési formái, hagyományai***

A történelem folyamán az élet védelme mind koronként, mind kultúránként más-más megítélés alá esett, különösen igaz ez az újszülöttek tekintetében. Amikor még az emberek nem egyenlőnek születtek, a szociális, vallási, nemi vagy akár nemzeti különbségek határozták meg, értékes-e valakinek az élete, halálával éri-e valamilyen veszteség az emberiséget. Az elmúlásról alkotott kép is legalább ennyire változó, hiszen formálódik a különböző korszakok tükrében. A társadalom gazdasági és tudományos fejlődése eredményeképp az emberek jobban féltik az életüket, és jobban félik a halált. Az emberölések pedig éppen ezért a legnagyobb közfelháborodást okozó bűncselekmények, főleg ha a passzív alanya annyira védtelen, ártatlan, gondozói akaratnak teljesen alárendelt, mint ez esetben. Az újszülött életét azonban nem minden korban óvták úgy, ahogyan napjainkban, mondhatni a jogtörténelem egyik legszélsőségesebben értékelt bűncselekményéről van szó.³ Aki meg akarja érteni, hogy hogyan maradt fenn ez a bűncselekmény a mai társadalomban, először meg kell ismernie, milyen kulturális normák voltak rá hatással a történelem során.

Érdekes párhuzam vonható az állatvilággal, ahol szintén találkozhatunk hasonló jelenséggel, amikor bizonyos egyedek megölik a kölykeiket. A hörcsögnél több más ok mellett például szerepet játszhat az is, hogy az ellés olyan stresszhatással jár, amely után az anyák felfalják a kicsinyeket csak azért, hogy megszüntessék azt, ami a kellemetlenséget okozta számukra. Az óriáspanda nem ritkán több kölyöknek ad életet, de csak egyet hajlandó felnevelni. Ilyenkor az alvó panda ráfekszik a kicsinyére vagy magára

---

³ Dr. Kovács Gyula: Az anyák által az újszülöttek sérelmére elkövetett ölési cselekmények büntetőjogi szabályozása. Jogi fórum publikáció. 2001. 5. o.

hagyja, akit így megöl. Ha az utód menthetetlen, elpusztul, élettelen testének rothadása odavonzza a dögevőket, ragadozókat. Ez pedig a még életben maradt kölykökre is veszélyt jelenthet. Az emlősök ugyanezen okból eszik meg a méhlepényüket is. Amikor az emberek először eltemették halottait, a végtisztesség megadása mellett ugyancsak ez és a fertőzések megelőzése lehetett az ösztökélő erő. Az emberiség történetének korai szakaszában a gyermekölés a természeti viszontagságoknak kiszolgáltatott népeknél mintegy társadalmi érdeket szolgáló, általánosan elterjedt jelenség volt. A szülők és a közérdek önvédelmi eszközévé vált az éhínségekkel, betegségekkel és a túlnépesedéssel szemben is. Így biztosíthatták a túléléshez megfelelő nemi arányok fennmaradását, a táplálékszerzés lehetőségeihez mérten a megfelelő létszámú populáció kiépítését. A valamilyen betegséggel születettek csoportból történő kiválasztását, egyrésről az indokolta, hogy a „hibás gén” ne legyen továbbörökíthető, másrésről, mert a nomád népcsoportoknak nem volt kapacitásuk a róluk való, életen át tartó gondoskodásra. Ezzel a módszerrel a kevésbé életképes újszülöttek által a társadalomra nehezedő terheket is minimalizálhatták.⁴

Kína

Kína a nőnemű gyermekek ellen elkövetett gyilkosságok hosszú múltjára tekint vissza, mivel életüket fiú társaikénál kevésbé tartották értékesnek. Alapot erre a konfucianizmus is szolgáltatott, ami egy meghatározó etikai tanítás, eszmerendszer volt. Esetünkben azért megemlítendő, mert nem engedte meg a nőknek, hogy a család nevét tovább örökíthessék. Márpedig az ősi családok emlékét kötelességüknek érezték megóvni, jelentőségük generációkon átívelő fennmaradásának egyértelmű eszköze tehát a fiúgyermek öröksége. Rontott a helyzeten, amikor az XIX. századi Csing-dinasztia idején bevezették a házasságkötéskori hozomány hagyományát, melynek

---

⁴ Margaret Gail Spinelli, MD: *Infanticide Psychosocial and Legal Perspectives on Mothers Who Kill*. American Psychiatric Pub. Washington DC, 2003. 4. o.

során a menyasszony családjának kellett ajándékot adnia a vőlegény családjának. Ez nem megdöbbenő módon a nőnemű gyermekek meggyilkolásának további növekedését okozta. Becslések szerint a Csing-dinasztia korában született lányok 10%-át újszülöttként megölték.⁵ 1979-ben Kína bevezette a családonkénti egy gyermek politikáját, hogy megállítsa a gyors népességnövekedést, ez pedig újabb ok volt arra, hogy a párok addig próbálkozzanak, míg fiú nem születik. Látható tehát, hogy ezek a szokások olyan mélyen gyökereznek, hogy a férfigyermek előnyben részesítése annak ellenére máig fennmaradt, hogy a kormány próbálja semlegesíteni azokat a további, háttérben meghúzódó kulturális normákat és törvényeket, amelyekről úgy gondolják, hogy hozzájárulnak a nők értékének rossz megítéléséhez.

Az ókori Róma és Európa

Az ókori Rómában a családfőt megillette többek között az apai hatalom, amely a családjához tartozó szabad személyek fölötti teljes magánjogi uralmat biztosította számára. Idetartozik a gyermek élete és halála feletti rendelkezés, az elsőszülöttek kivételével a gyermekkitétel és a gyermekeladás joga is. Bár Kr. u. 318-ban, amikor a Római Birodalom áttért a kereszténységre, Konstantin véget vetett az apa abszolút jogának, és a gyermekgyilkosságot bűncselekménynek nyilvánította, továbbra is minden jel arra mutatott, hogy ennek ellenére mindennapos maradt.

Az egyházak által a középkorban Európa-szerte vezetett anyakönyvek bőséges bizonyítékot szolgáltatnak a nemek szerinti szelektálásra is, valamint elterjedtségére a középkori bűnbánati kézikönyvekben a bűncselekményre tett alkalmi utalások mentén következtethetünk. Ezek leírják a gyermekekre való ráfekvés bűnét. Jól tükrözi a kor szellemiségét, hogy ez a tett a bocsánatos vagy kisebb bűnök listáján szerepel, mint például a jótémény elmulasztása vagy a feleséggel való veszekedés. Bár ezekben a fennmaradt iratokban a cselekmény említése csak ritka és enyhén kezelt,

---

⁵ Margaret Gail Spinelli, MD: i. m. 6. o.

ez nem azt jelenti, hogy előfordulása sem volt számottevő, épp ellenkezőleg. A tudósok úgy vélik, hogy ez annak bizonyítéka, hogy a gyermekgyilkosság viszonylag gyakori, de a társadalomból nem váltott ki nagy ellenérzéseket.

A büntetés kiszabásnak főbb fordulópontjai

A korai keresztény Európában a gyermekgyilkosság feltehetően a szűkös családi erőforrásokkal függött össze. Az eszmei táptalajt pedig ironikus módon éppen a kereszténység tanainak súlya adta, hiszen különösen a katolikus egyház mély vallási elítélését fejezte ki a házasságon kívüli nemi élet és a gyermekvállalás felé. Ez történelmileg hosszú időre megalapozta a társadalom megbélyegző viselkedését a leányanyákkal szemben, és ezáltal a társadalmi perifériára szorulásukat is előrevetítette. A katolikus egyház előírta, hogy a házasságon kívül született gyermek „törvénytelen”, ennek következményeképpen megfosztották emberi jogaitól. A nem házas anyákat pedig a teherbeesés módjától (például nemi erőszak) függetlenül ítélték el.

A magyar 1792. évi törvényjavaslatban figyelemreméltó módon már ekkor felmerült a prevenció, mint lehetőség, hiszen a leányanyákat sem terhességük alatt, sem a szülést követően nem volt szabad büntetni vagy közösség előtt megszégyeníteni. Sőt, akik a szülés előtt jelezték várandósságuk tényét az illetékes hatóságnál, kártalanítást kaphattak a gyermeket nemző férfitől. Ilyen kedvezmények megtétele után, ha mégis megtörtént a gyilkosság, akkor a terhesség elhallgatása súlyosbító körülménynek, a titokban szült csecsemő véttlen halála pedig gondatlanságnak számított.⁶ A magyar büntetőjog még a XIX. század elején is halálbüntetéssel sújtotta az

---

⁶ Dr. Kovács Gyula (2001): i. m. 8. o.

elkövetőt, csak később lépett a helyébe az időleges rabság, illetve amennyiben a gyermek halálát a szülés eltitkolása idézte elő, úgy az időleges fogság.

Angliában nyilvános korbácsolással vagy börtönnel büntették azokat az anyákat, akik nem voltak hajlandók azonosítani a törvénytelen gyermekek apját. E törvények szerinti büntetéstől való félelem nyilvánvalóan ösztönözte a szexuális viszony és az abból eredő terhesség eltitkolását. A szentségtelenség és az újszülöttgyilkosság közötti kapcsolat ebben a korban annyira széles körben elfogadott volt, hogy kizárólag hajadon nők által elkövetett bűncselekményként tartották számon. Érdekes módon a boszorkánysággal kapcsolatos inkvizíció idején ezt a bűncselekménytípust a boszorkányok által elkövetettnek tekintették. Megfordítva tehát, azt gondolták, hogy az elkövetők biztosan maguk is boszorkányok, ezért a kiszabott büntetések meglehetősen kegyetlenek voltak. Mivel a törvény a paráznaságra összpontosított, a férjes asszonyokat általában nem ítélték el.

A Csemegi-kódex (1878) az emberölés különös nemei között említette a gyermekölést. Az az anya, aki újszülöttjét házasságon kívül, szándékosan megölte, öt évig terjedő börtönbüntetést kapott. A gyermekölésnek az emberölés köréből való kiemelését az indokolta, hogy a házasságon kívül terherbe esett nő válságos lelkiállapota a szülésig folyamatosan tart, sőt, azután sem szűnik meg egészen. A titok megtartásának igyekezete, a szegény, a kirekesztéstől való félelem mind olyan tényezők, melyek az elkövetésbe belesodorják, ellenállását legyengítik. Fontos szemponttá vált a szülő nő testi állapota, hiszen a szülés olyan egészségügyi állapotot idéz elő, amely során a fájdalom, az erős vérvesztés, az ezzel járó egyéb körülmények hatással lehetnek döntési képességeire. A harmadik szempont a gyermektartás és a felnevelés költségeinek előteremtése, főként, hogy a nők munkavállalása nem olyan volt, mint napjainkban, az anya családja támogatására szorult, de sokakat a büszkeségükön esett csorba miatt kitagadtak

volna. Valamint a szülő nő azért is könnyebben határozza el magát gyermekének megölésére, mert az éppen csak megszült gyermeket még testrészének tekinti, mellyel szabadon rendelkezhet.⁷

Cesare Beccaria a gyakori, de nehezen bizonyítható bűncselekmények körébe sorolja az akkoriban úgynevezett gyermekölést. *„A gyermekölés forrása szintén egy fonák helyzet, amelybe egy nő jut, ha gyengeségből megesik, vagy ha az erőszaknak ellenállni nem tud. Akinek nincs más választása, mint a gyalázat vagy egy a halál fájdalmait nem is tudó lény megölése, lehet-e attól várni, hogy ne válassza inkább emezt, mint maga és a boldogtalan magzatja biztos nyomorúságát? E büntetnek úgy lehetne inkább elejét venni, ha a gyengeség hathatós törvényekkel védetnék az erőszak ellen, mely nagyítani szokta azokat a bűnöket, melyeket az erény látogatásával palástolni nem lehet. Nem szándékom kisebbiteni a borzalmat, melyet e büntettek megérdemelnek, de rá mutatván forrásaikra, azt hiszem joggal mondhatom ki azon általános következtetést: hogy éppen nem igazságos valamely cselekmény büntetése, amíg a törvény, az ország adott viszonyai között lehető legjobb eszközöket nem alkalmazta megelőzésre.”*⁸ Látható, hogy időről időre felbukkantak előre mutató, koruk bölcsességét meghaladó gondolatok a témában, amelyek máig érvényesek lehetnek.

A huszadik század elejéig a gyilkosságot elkövetőre kétségbeesett és erkölcstelen nőként asszociáltak, majd a huszadik század új nézőpontot hozott. Két francia pszichiáter, Jean-Etienne Esquirol és Victor Louis Marcé vetette fel először azt a gondolatot, hogy a terhesség, a szülés és a későbbi anyai mentális betegségek között okozati kapcsolat állhat fenn. Kutatásukat mások is gyorsan átvették, és az emberek világszerte szinte azonnal elkezdték a gyermekgyilkosságot a mentális betegségekkel összefüggésbe hozni. Angliában az 1922-es és 1938-as csecsemőgyilkossági törvények, figye-

---

⁷ Dr. Kovács Gyula (2001): i. m. 10. o.

⁸ Herczog Mária: Ne hagyjuk őket magukra! Megelőzhető az újszülöttgyilkosság. Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület. Budapest, 2001. 54. o.

lembe véve a terhességnek és a szülésnek az anya mentális állapotára gyakorolt hatását, a gyermekgyilkosságot az emberölés különálló formájaként ismerték el.⁹

A témában fontos hazai időszakként megemlítendő a Ratkó-korszak is, amely 1949 és 1953 közötti, illetve tágabb értelmezésben az 1950 és 1956 közötti fél évtizednek a népesedéspolitikára utaló elnevezése. Az abortusztilalom és a gyermektelenségi adó miatt a természetes népességnövekedés üteme jelentősen megugrott, ezen felül komoly erőket investáltak az abortuszt végző orvosok és anyák felkutatásába és üldöztetésébe egyaránt. Bár támogatták mind lehetőségek, mind anyagiak szempontjából a minél több gyermek vállalását és felnevelését, sokan úgy emlékeznek vissza, hogy ezek a megfélemlítés évei voltak. Míg 1950-ben 447, 1953-ban már 1 538 volt a magzatelhajtás miatt jogerősen elítélt személyek száma¹⁰, akik közül sokan igen súlyos büntetést kaptak, példát statuálva a társadalom egészének. „*Asszonynak szülni kötelesség, lánynak szülni dicsőség*” – hangzott a kor szlogenje. De ettől nem változott meg az emberek leányanyákról alkotott véleménye és kirekesztő attitűdje.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve (1961) a csecsemőgyilkosság enyhébben minősülését nem tartotta fenn azért, mert a jogalkotó szerint a nők társadalmi helyzete alapjaiban megváltozott, mióta rájuk igényt formáltak. Az volt az indoklás, hogy a házasságon kívül született gyermekek száma emelkedik, és már nem olyan elítélendő, mint a régebbi felfogás szerint, valamint a munkavállalási körülmények változásaira figyelemmel a cselekmény privilegizálása már nem szükséges. Azonban véleményem szerint ez nem teljesen helytálló, mert valóban sokat fejlődött a társadalom szemlélete, de a „stigmák” teljesen nem szűntek meg. Gondoljunk csak a kisebb községek életvitelére, ahol mindenki ismer mindenkit. Életüket egymásétól el nem választható módon menedzselik, ami egyrészt

---

⁹ Margaret Gail Spinelli, MD (2003): i. m. 9. o.

¹⁰ Pongrácz Tiborné: A Ratkó-korszak. Korfa 2013/1. szám. 2. o.

funkcionál védelmi hálóként, másrészt, ha a leányanyákat kirekesztik a közösségből, akkor nem tudnak kihez fordulni. Igaz ez a hatvanas-hetvenes évekre, valamint napjainkra is.

Majd az újszülött megölésének tényállását a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 40. §-a mint az emberölés új, enyhébben minősülő alakzatát teremtette meg. Eszerint az a nő, aki gyermekét a szülés alatt, vagy megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megölte, büntetett követett el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény hatályon kívül helyezte a régi Btk. újszülött megölését szankcionáló részét. Arra hivatkozva, hogy a törvényalkotó „*ezzel orvosolta azt a gyakorlatban felmerült problémát, amely bizonyos elkövetési magatartások értékelhetőségét lényegében megakadályozta, azaz az általános szabályok szerint többszörösen súlyosabban minősülő emberöléssel szemben a megfelelő büntetőjogi szankció kiszabását lehetetlenné tette, ha a szülő nő az újszülött sérelmére a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után követte el ily módon az emberölést*”¹¹. Amely cselekmény a régi Btk. szerint két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntethető, ugyanarra a magatartásra 2003-tól már tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztést lehetett kiszabni. Ez az állapot a mai napig fennáll.

2012. évi C. törvény: „160. § (1) *Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*” Minősített eseteként értékelendő, ha a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el. A 3/2013. számú BJE határozat is a büntetéskiszabási szempontok között kiemelt jelentőséget, enyhítő hatást tulajdonít az anya szüléskori lelkiállapotának, illetve életkörülményeinek:

„*Mindazonáltal az újszülöttnak a szülés tartama alatt vagy közvetlenül azt követően az anya általi megölése kapcsán – igazságügyi orvos- és*

---

¹¹ Dr. Kovács Gyula: Az újszülött sérelmére elkövetett emberölés – Jogtörténeti visszatekintés. Jogi Fórum Publikáció. Budapest, 2020. 6. o.

pszichológus szakértő bevonásával – tisztázni szükséges, hogy az a különleges állapot, amely az újszülött világra hozatalával jár, befolyásolta-e (s ha igen milyen mértékben) az elkövetőt a cselekményében. Ennek ugyanis a büntetés kiszabásánál jelentősége lehet, miként annak is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az ölésre. Így házasságon kívül szülő nő esetében figyelembe kell venni, hogy a magára hagyatottság érzése, a szűkebb környezet rosszallásától való félelem olyan motiváló tényező, amely számottevő enyhítő hatást jelenthet. Az a körülmény, hogy az elkövető titkolja a terhességét, nem tesz előkészületeket a szülésre, s nem vesz igénybe orvosi ellátást, gondozást sem, önmagában még nem alapozza meg a cselekmény előre kiterveltkénti minősítését.”¹² Így a törvény bírói büntetés kiszabás körébe utalta e szempontok figyelembevételét és értékelését.

A szülési folyamat során az anya kivételes testi és lelki állapotban van, és ez sok esetben a beszámítási képességre is kihatással lehet, melynek megítélése orvosi szakkérdés. A titkolt terhesség azonban több kérdést is felvet. Mi célja volt a várandós anyának a terhessége eltitkolásával, figyelemmel arra a tényre is, hogy a terhesség egyenes következménye a szülés és a gyermek? Nyilvánvaló, hogy az anya a terhességet azért titkolta el, mert a gyermek megszületését sem akarta nyilvánosságra hozni, vagyis valószínűleg a gyermeket sem. A nem kívánt csecsemőtől való megszabadulás egyik lehetséges módja többek között az újszülött megölése. Az, hogy nem veszik igénybe a mindenki számára biztosított orvosi ellátást, önmagában nem alapozza meg az ölési cselekmény előre kiterveltségét, azonban erősen előrevetíti a lehetőségét. Valamint akár akaratlanul, tudatosság nélkül is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az egyedül szülés okozta komplikációk vagy fertőzések okozzák az amúgy egészséges gyermek halálát. Tehát mégis mi a célja a várandós anyának a terhessége eltitkolásával? Lehetséges, hogy jobb kérdés az, hogy van-e egyáltalán célja. A későbbi fejezetekben szeretnék kísérletet tenni arra, hogy megfejtsem a választ, és hogy megtaláljam a jó kérdést.

---

¹² Dr. Kovács Gulya (2020): i. m. 31. o.

A legfontosabb statisztikai adatok A családon belüli erőszak tükrében

„...mikor a gólya jó, jobb, ha barátságos érzés köt össze végképp: így több szeretetet kap a gyermek – a nő sokszor a picinyét ölelve csókolja férjét.”

Francis Jammes

Az általános vélekedéssel ellentétben a család nemcsak védelmet nyújtó, egymással törődő emberek szűk csoportja lehet, hanem a legmélyebb sebeket hagyó fizikai, verbális erőszak színtere is. Minden esetben életünk legmeghatározóbb kötelékei köttetnek meg vagy pozitív, vagy negatív értelemben. Olyan mintát kapunk, amelyhez mindig visszanyúlunk, és magunkkal visszük őket halálunkig. Az alábbi fejezetben a csecsemőgyilkosságokat először a családon belüli erőszak főbb statisztikai adataival szeretném felvezetni, hiszen sok esetben más fizikai tetteleges bántalmazás előzi meg a tényleges emberölést. Majd rátérve a csecsemőgyilkosság elkövetőinek statisztikai tudnivalóira, összegzem a leggyakoribb elkövetést kiváltó körülményeket, módszereket, eszközöket, illetve a felmerülő tudatzavar előfordulását.

Az 1997 és 2002 között hatóság tudomására jutott családon belüli erőszak elkövetői a nemek arányát tekintve igazodnak az összébűncselekmények arányaihoz. Tíz bűncselekményből kilencet férfi követ el, és évente az 5%-uk családtagjuk valamelyike ellen.¹³ E bűncselekménykörben a női elkövetők aránya 7%, évente 1 100–1 200 fő. 38%-ban házastárs vagy élettárs, illetve volt házastárs vagy volt élettárs, 24%-ban vérszerinti vagy nevelt gyermek ellen követnek el bűncselekményt. Évente mintegy 300 anyát regisztráltak, aki valamilyen büntetett követett el gyermeke sérelmére.¹⁴ Ezek mind a testet ért bántalmazások. Sajnos a mentális egészséget súlyosan károsító esetek jellegükből adódóan túlnyomórészt látenciában maradnak, holott sorsfordító szerepük igen jelentős. Ha a családon belüli erőszak

---

¹³Virág György: Családi iszonyok. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató. Budapest, 2005. 161. o.

¹⁴ Virág (2005): i. m. p. 162.

nem is hordozza magában közvetlenül a halálos végkimenetelt, a csecsemő vagy gyermek alapvető kötődési képességei oly mértékben sérülnek, hogy később felnőttként képtelenné válhat kapcsolatok kialakítására, és elősegíti, hogy ő maga is elkövetővé váljon. Ennek magyarázatára és értékelésére a későbbiekben egy külön fejezetet szentelek.

Az újszülött- és csecsemőgyilkossághoz kapcsolódó statisztikai adatok rendszerezése, ismertetése és tanulmányozása

Jogosan szokták azt mondani, hogy a gyermekgyilkosság azon ritka bűncselekmények közé tartozik, amelyet arányaiban több nő követ el, mint az ellenkező nem képviselői. Az elkövető nők egyharmada (20 nő) követi el az emberölést, illetve annak kísérletét gyermeke sérelmére. A közeli rokonuk ellen vétő nők száma 10 alatti, jelenlegi vagy volt férjük/élettársuk ellen mintegy 30 elkövetőről beszélhetünk. 1992 és a 2000-es év első fele között a Legfőbb Ügyészség Büntetőbírószáki Főosztálya 96 ügyet vizsgált, melyekben anyák újszülöttjeik sérelmére emberölést követtek el.¹⁵ Az évek előre haladtával ügyszám tekintetében szinte folyamatos emelkedés látható az 1996-os és 1997-es évek csökkenései kivételével, majd 1999-ben éri el a legmagasabb ügyszámot. A vizsgált időszakban Pest megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye volt területileg a legfertőzöttebb, a vádlottak száma mindhárom helyen 10 fő. De például Komárom-Esztergom megyében nem volt ez idő alatt egy újszülött- vagy csecsemőgyilkosság sem.

Életkor tekintetében az elkövetők 80,6%-a 18 és 34 év közötti (amely a megtermékenyüléshez szükséges élettani követelményekkel arányban áll), fiatalkorú mindössze 18,4%. A legfiatalabb anya pedig 14 éves volt az elkövetés idején.¹⁶ Egy másik kutatás pedig arról számol be, hogy a nők

---

¹⁵ Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése. Tanulmány az Ügyészek Országos Egyesülete és a legfőbb ügyész által – Kozma Sándor emlékére – hirdetett tudományos pályázatra. Budapest, 2019. 19. o.

¹⁶ Dr. Kovács (2019): i. m. 19. o.

65%-a az elkövetéskor még nem töltötte be a 25 életévet, negyedük pedig fiatalkorú.¹⁷

46,9%-uk általános iskolát, 40,8%-uk szakmunkásképzőt vagy középiskolát végzett. Ebből következik, hogy nem a társadalom legelmaradottabb rétegeiből kerültek ki, de általános az egészségügyi tájékozatlanság, kevesen vagy csak időnként védekeztek a nem kívánt terhesség ellen. Fiataloknál gyakori az alkalmi partnertől való teherbeesés. Foglalkozásuk szempontjából 29,6%-nak az elkövetés idején volt munkahelye, 42,9% tanult, a háztartást vezette vagy gyermekgondozási segélyben részesült. 44,9% családi állapota hajadon. Ebből következtethetünk arra, hogy manapság is erős a valós vagy vélt házasságon kívüli gyermekáldás miatti társadalmi megbélyegzés, főként a falusi, kisebb városi közösségekben. Azonban nem elhanyagolhatóan magas a férjezetek aránya (35,71%) sem. Élettársi közösségben pedig 12,2%-uk élt.¹⁸ Az elkövetők 30,6%-a egykettő, 17,3%-a három-négy, 8,2%-a pedig öt-hat gyereket nevel. Egyikük már korábban állami gondozásba adta három gyerekét, és a negyediket ölte meg. Egy másik nőnek két gyermeke intézetbe került, kettő nagyszülőknél élt, és az ötödiket ölte meg.

Egyéb körülményként megemlítenéd, hogy öt esetben a csecsemő fogyatékos vagy súlyos/gyógyíthatatlan betegségben szenvedett. Két vádlott pedig alkoholista volt.¹⁹

Tipikusnak mondható élethelyzetek és módszerek

A leggyakrabban előforduló kiváltó okok, körülmények, indítékok közé sorolandó a házasságon kívül szülő nő kitaszítottságtól való félelme és szégyene, objektív tényezők, mint például megoldatlan lakáshelyzet. Több esetben a vizsgálat során felszínre került a rendezetlen családi háttér, anyagi gondok és a férj italozása. Előfordult, hogy a nő azzal indokolta

---

¹⁷ Rózsa János: Az emberölésekről. In: Dr. Vókó György (szerk.): Kriminológiai tanulmányok 50. Országos Kriminológiai Intézet. Budapest, 2013. 117. o.

¹⁸ Dr. Kovács (2019): i. m. 37. o.

¹⁹ Dr. Kovács (2019): i. m. 20. o.

tettét, hogy a már meglévő gyermekük súlyos egészségkárosodásban szenved, de felmerült még a védekezési ismeretek hiánya és a környezet közömbössége is.

Az újszülött sérelmére elkövetett ölési cselekmény során a büntetőeljárás többnyire a szomszédok, munkatársak bejelentése vagy feljelentése alapján indult meg. Fontos szempont, hogy a terhesség és szülés titokban tartása a nő legfőbb célja. Igyekszik olyan módot választani, mellyel megakadályozhatja az éppen világra jövő gyermeket az életjeladási lehetőségében. A fennálló helyzet miatt összességében tipikusnak mondhatók az elkövetési módszerek. Idesorolhatjuk a légzőnyílás befedésével, vízzel teli kádba szüléssel előidézett fulladást, a zsinegeléssel való fojtást, az ellátatlanságot, mint a kihülés, kiszáradás, köldökzsinóron át történő kivéreztetés. Jellemző még az agyonverés, szűrő-vágó eszköz használata vagy a gyermek nagy erővel földhöz/falhoz csapása.²⁰ Ezek közül is az ellátatlanság és a megfullasztás a legtöbbször által választott módszer. Megfigyelhető, hogy a fiatalok durvább elkövetési módhoz folyamodnak, aminek lélektani szempontból van jelentősége. Hiszen így hozzá kell érjen a baba testéhez és erőt kifejteni, amely fokozott aktivitást, nagyobb elszántságot mutat.

Elmeorvos-szakértői statisztikák

A vizsgálatban részt vevő nőket vizsgáló elmeorvos-szakértő az elkövetők 81,6%-ánál megállapította, hogy nem állt fenn az elkövetéskor tudatzavar. Tizenkilenc fő produkált pszichopátiás jellemzőket, ebből kilenc fő olyan erős személyiségzavarban szenvedett, amely korlátozhatta a beszámítási képességüket. A szülés ideje alatt szintén kilenc elkövetőnél volt megállapítható a beszámítási képesség korlátozottsága, amely vérveszteség miatti tudatzavarra volt visszavezethető. Egy főnél pedig pszichogén tudatzavar okozta a súlyos korlátozottságot.²¹

---

²⁰ Dr. Kovács (2019): i. m. 22. o.

²¹ Dr. Kovács (2019): i. m. 26. o.

Az észlelő- és jelzőrendszer működéséről általánosan ***A veszélyeztetettség kezelésének fontossága***

Minden család másképp működik, más értékrendet közvetít és ad tovább a fiatalabb generáció tagjainak. Mint a társadalom legkisebb, de annál jelentősebb építőeleme az emberiség történelme során javarészt integritást élvezett az állami hatalommal szemben. Mai napig hajlamosak vagyunk magánügyként tekinteni ezekre az egyedi szabályrendszerekre, amelyek családokon belül kialakultak, annak ellenére is, hogy mennyire károsak lehetnek egy éppen fejlődő, könnyen formálható személyiség számára.

Magyarországon (2017. évi adatok szerint) nagyjából 200 000 veszélyeztetett kiskorú él²², akiknek igyekeznek segítő kezet nyújtani. A veszélyeztetettség alatt olyan állapotot értünk, amely valamely magatartás vagy mulasztás következtében valósul meg, és gátolja a gyermek testi, pszichés, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését. Idetartoznak tehát az ismétlődő vagy tartós fizikai, lelki bántalmazások egyaránt. Nem csak a „négy fal között” szocializálódott fiatalnak van szüksége arra, hogy új mintákat kaphasson, hanem sok esetben a szülőket is meg kell tanítani arra, hogyan is kell jó életvitelt kialakítani, gyermeket nevelni.

A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer a gyermekjóléti szervek, az egészségügyi és oktatási intézmények, valamint más hatóságok együttműködésének rendszere, amelyeknek feladata a családban történő megfelelő körülményű nevelkedés segítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése. A család- és gyermekjóléti szolgálat a szociális alapellátások egyik eleme. A családsegítő központ működtetése az önkormányzatok kötelező feladata, kétezer fő feletti lakosságszám esetén biztosítaniuk kell a civilek számára. Igénybevétele önkéntesen történik. A névtelen bejelentéseket is kivizsgálják, ha kiskorú fenyegetettsége fennállhat.

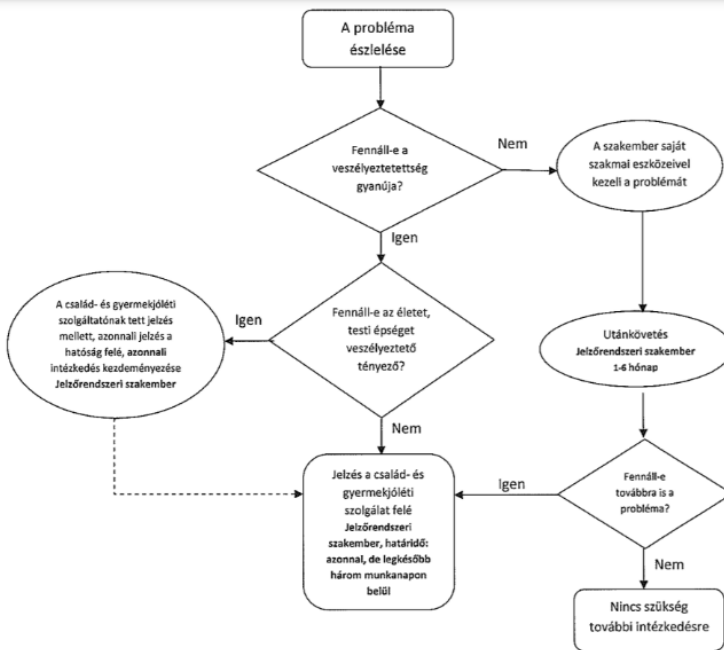
²² Máté Olga: Gyermekvédelmi jelzőrendszer. Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat. Infogyjzet 2017/27. szám. 1. o.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer szereplői közé tartoznak:

- az egészségügyi ellátórendszer (a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos)
- személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók (a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ);
- a közoktatási intézmények (a nevelési-oktatási intézmény, a nevelési tanácsadó);
- a rendőrség;
- az ügyészség;
- a bíróság;
- a pártfogó felügyelői szolgálat;
- az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek;
- a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása;
- javítóintézet, gyermekjogi képviselő;
- fővárosi és megyei kormányhivatal;
- az állam fenntartói feladatainak ellátására kijelölt szerv;
- munkaügyi hatóság;
- egyesületek, alapítványok, társadalmi szervezetek; egyházak;
- állampolgárok.²³

---

²³ 1997. évi XXXI. törvény 17. szakasz 1. bekezdés

1. számú ábra
A jelzés útja²⁴

A jelzések beérkezése, csoportosítása

A jelzések nagy részét érthető módon azok az intézmények küldik, ahol adott kiskorú ideje legnagyobb részét tölti, tehát az oktatási intézmények.²⁵ A jelzőrendszer tagjai eltérő szakmákban, különböző szabályozások keretein belül működnek, ezért fontos a különböző munkaterületek teendőinek áttekinthetővé és kiszámíthatóvá tétele, valamint egymáshoz hangolása. Közös feladatuk a veszélyeztetett gyermekek figyelemmel kísérése és ke-

²⁴ Csikós Fanni: Gyermekvédelmi jelzőrendszer bemutatása. 2. o.
Forrás: <https://tulipanovoda.hu/rolunk/gyermekvedelem>
Letöltés ideje: 2022.05.01.)

²⁵ Máté (2017): i. m. 4. o.

zelése, azonosítása és felderítése, a jelentések nyomon követése, a veszélyeztetett gyermekek problémáinak azonosítása és megoldások keresése. Ezek lehetnek:

- anyagi problémák (munkanélküliség, alacsony jövedelem, nem megfelelő pénzügyi tudatosság);
- lakhatási problémák (hajléktalanság, rossz lakáskörülmények, kilakoltatás, vándorló életmód, kényszeregylettetés);
- családszerkezeti és kapcsolati problémák (árvaság, széthullott családok, megromlott párkapcsolatok, rossz szülő-gyermek kapcsolat);
- szülői elhanyagolás és elhagyás (egészségügyi, gondozás, gondoskodás, iskoláztatás hiánya, érzelmi elhanyagolás, felügyelet hiánya, veszélyeztető magatartás, elhagyás, lemondás a gyermekről);
- gyermekbántalmazás (fizikai, érzelmi, szexuális bántalmazás, magzat, újszülött károsítása, kényszerítés koldulásra, prostitúcióra, gyermekmunka, rendszer-abúzus);
- szülői deviancia (alkoholizmus, drog-, szerencsejáték-függőség, bűnözés, öngyilkosság és prostitúció);
- gyermeki deviancia (alkohol-, drog- és szerencsejáték-függőség, bűnözés, öngyilkosság, prostitúció, agresszivitás, magatartási problémák, csavargás);
- egészségügyi problémák (mentális betegségek, fogyatékoság);
- további tényezők (családon kívüli veszélyeztetés, kiskorú szülő, illegális bevándorlás).²⁶

Kutatásom során egymásnak ellentmondó adatokat találtam a veszélyeztetettségi okok előfordulási arányaival kapcsolatban. Az évtizedekre visszanyúló, jegyzők által összegyűjtött adatok alapján elmondható, hogy a nyilvántartott veszélyeztetettségek fele pénzügyi problémáknak volt köszönhető. Ezek megoszlása azonban a gyermekjóléti szolgálatok térnyerésével megváltozott. Míg a környezeti tényezők előfordulása jelentősen

---

²⁶ Máté (2017): i. m. 3. o.

nőtt, addig az anyagi okok aránya csökkent. Ez valószínűleg annak tudható be, hogy régebben a jegyző értékelte a segélyek megállapításának indokait, aki munkájából adódóan ott is anyagi okokból fakadó veszélyt észlelt, ahol közvetlenül valójában más probléma fejtette ki a hatását. A gyermekjóléti szakemberek holisztikusabban közelítik meg az adott helyzetet, és a gyermek környezetében lévő, őt közvetlenül befolyásoló nehézségekre összpontosítanak. Például ha a szülők pénzügyi nehézsége okán nincs fűtés a házban, az már a gyermek szempontjából lakhatási problémának minősül. *„A veszélyeztetettség oka 2015-ben 62 százalékában környezeti (lakhatási, nevelési gondok, életvitel, bántalmazás, elhanyagolás), 18 százalékában magatartási (kiskorú devianciái), 14 százalékában anyagi és 6 százalékban egészségi eredetűek voltak. A kiskorúak 3 százaléka bántalmazás, 10 százaléka elhanyagolás miatt volt veszélyeztetett. A különböző okok többnyire halmozódnak”.*²⁷ A környezeti besorolás jelenti a fiatal közvetlen közegén alapuló problémát: a nem megfelelő lakáskörülmény, a szülők életmódbeli problémái, a betegség, bántalmazás és elhanyagolás okozta fenyegetettség mind ebbe a csoportba tartoznak. A magatartási kategóriába a kiskorú rossz magaviselete, valamint a függősége által okozott önmaga elenni veszélyeztetése tartozik. Az egészségügyi csoportban az egészségügyi problémák vagy tanulási nehézségek miatt veszélyeztetettek vannak, valamint azok a fiatalok, akik esetében a szülői gondoskodás vagy az intézményi elhelyezés nem elegendő az akadályok leküzdéséhez. Az anyagi erőforrásokkal kapcsolatos csoportba csak azok tartoznak, akiknek anyagi nehézségei egyértelműen a jövedelemhiányhoz kapcsolódnak. Nem az a szempont, hogy a gyermek részesül-e segélyben, hanem az számít, hogy az ellátás enyhíti vagy csökkenti-e a pénzügyi problémát, és a gyermek csak akkor kerül be ebbe a csoportba, ha az ellátás nem enyhíti a pénzügyi problémát.

A pénzbeli segély megigénylése mellett van lehetőség a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítására is. 2014-ben közel 79 000 hátrányos helyzetű és 143 000 halmozottan hátrányos helyzetű személy volt nyilvántartva, legtöbbször Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-

---

²⁷Máté (2017): i. m. p. 4.

Bereg és Nógrád megyében.²⁸ Ezt a minősítést többek között a szülő alacsony iskolai végzettségének, keresetének, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságának összessége eredményezi. De a szegénység önmagában nem lehet ok a gyermek családból való kiemelésére, hiszen ha megkapja az élethez szükséges ételmezt, iskoláztatást, egészségügyi ellátást és a szülői gondoskodást, nagyobb kárt szenvedne el a környezetéből való kiszakítása, mint a nélkülözésben való felnevelkedése során. Jellemzően tehát nem csak anyagi probléma áll fenn, hanem több tényező együtállása okozza a veszélyeztettséget. Ezeknek az okoknak az összetettsége miatt szorulnak a családok gyermekjóléti szakemberek segítségére.

A jelzőrendszer működésének nehézségei, problémái

Többek között éppen a fent említett megyékben jelenti a legnagyobb nehézséget, hogy nincs helyben elérhető ellátás. A gyermekjóléti szolgálatok országos lefedettsége 2014-ben 99 százalékos volt, azonban 2 351 településen mindössze heti egy-két alkalommal áll rendelkezésre gyermekjóléti szakember, így a családoknak másik településre kell utazniuk.²⁹ Ennek ellenére a jelzőrendszeri jelzések aránya növekszik. Ez arra utal, hogy lenne igényük az embereknek, hogy segítséget kérjenek, és külső beavatkozásért forduljanak a családsegítő szervek felé. Fontos tehát, hogy ehhez megkapjanak minden lehetőséget és támogatást. A legtöbb probléma a finanszírozással adódik, hiszen a települések önkormányzatai tartják fenn ezeket az irodákat (legalábbis a 2011. évi adatok szerint), sajnálatos módon többek között az egyházak részvállalása sem jellemző. A szegényebb települések

---

²⁸ Máté Olga: Családsegítés. Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat. Infojegyzet 2016/55. szám. 3. o.

²⁹ Központi Statisztikai Hivatal: Gyermekesély - A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése. 2014. 1. o.

Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gyermekvedelem14.pdf>

Letöltés ideje: 2022.05.01.

sok esetben nem képesek eleget tenni e kötelezettségüknek, és a megfelelő színvonalon működtetni a családvédelmi szolgáltatásaikat.³⁰

A családsegítő további feladatai közé tartozik a szociális és mentálhigiénés problémák elhárításának oktatása, illetve a krízisintervenció. Skálája igen széles, hiszen idesorolható a támasznyújtáson túl a problémamegoldás, a konfliktuskezelés, a közösséghez való kapcsolódás elsajátítása, a munkanélküliségből, betegséggel vagy fogyatékossgal együttélésből, kábítószer- vagy alkoholfüggőségből adódó problémák kezelése vagy akár az ügyintézés is. Terápiás, csoportos programokat is szervezhetnek. Az esetek egy része egyszeri esetkezeléssel megoldható, míg bizonyos krízisszituációk hosszabb távú beavatkozást és nyomon kísérést követelnek meg. *„Az alapellátás keretében végzett családgondozás, valamint a védelemben vétel kudarcra azt jelenti, hogy a gyermeket a családjából ki kell emelni.”*³¹

A hatékony segítségnyújtás alapja, hogy a gyermekjóléti szolgálat birtokában legyen minden, több szerv szakemberei által összegyűjtött információnak, illetve tapasztalatnak. Hiszen úgy lehet akár súlyos esetekben is, rövid idő alatt döntést hozni, ha pontosan tudják, milyen mértékű intézkedés meghozatala a legmegfelelőbb a fiatakorú és a családja számára. A személyes kapcsolattartást ez természetesen nem pótolhatja, de gyorsíthatja és kiegészítheti, más szemszögből mutathatja meg az adott nehézséget.

A jelzőrendszernek vannak nagyon pozitív hozadécai és egy rendkívül hatékony elméleti megközelítése, gyakorlati tevékenységének azonban vannak zavarai. Egy 2016-os kutatás alapján *„a családsegítésben dolgozó közel 2 500 fő 94%-a diplomás, 87% nő. Súlyos leterheltségben, országos szinten létminimum alatti fizetéssel dolgoznak.”*³² „A gyermekek napközbeni ellátásával foglalkozók átlagbére 2013-ban a szociális szférán belül a

---

³⁰ Központi Statisztikai Hivatal: Családsegítő szolgálatok 2000–2011. 2012. 3. o.
Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/csaladsegito.pdf>
Letöltés ideje: 2022.05.04.

³¹ Máté (2016): i. m. 3. o.

³² Máté (2016): i. m. 4. o.

legkevesebb, a nemzetgazdasági átlag 53 százaléka volt.”³³ Másik sarkalatos pont a segítségnyújtás köteleesség kérdésköre. Természetesen elsősorban a gyereket, a családot körülvevő szakemberek, intézmények feladata. Túlterheltségük okán azonban a jelzőrendszeri protokoll csekély hatékonysággal kivitelezhető. Ezekből az adatokból is valószínűsíthető, hogy az észlelő- és jelzőrendszerrel elvárt eredményekhez megfelelő anyagi ráfordítással közelebb lehet kerülni.

A jelzési „határmérték” a rendszer működésének legnehezebben kontrollálható, legsubjektívebb pontja. Például egy kiskorú környezetéből való kiemelésének indokoltságát az adott közeg többi családjához viszonyítva tartjuk indokoltnak? Magyarország azon területein, ahol magasabb az átlagkereset, a súlyos szegénység miatti kiemeléskor az ország legszegényebb családjaihoz viszonyítanak, vagy a helyi norma lesz az irányadó?

A problémákat elviekben egyéni szinten látják, kezelik, és megoldásokat a család erőforrásainak a megtalálásában, a kliens önállóvá válásában keresik. Nagyon helyesen, hiszen a krízis kezelése nem jelent problémamegoldást. Természetesen szükség van olyan szervezetekre, akik felemelik a már bekövetkezett válságba zuhant embereket, de elsősorban azt kell el-sajátítaniuk, hogy kerülhetik el legközelebb az ilyen helyzeteket, milyen megküzdési stratégiákat tudnak használni a saját életükben. Fokozottan igaz ez a terhességüket titkoló anyák esetében, akik megtalálásával és terelgetésével megmenthető egy újszülött élete, ám ezzel az anya még nem válik edukáltabbá, nem lesznek kötődései a társadalom felé, amelyek megvédhetnék egy esetleges következő nem kívánt terhesség létrejöttétől. Sőt, úgy gondolom, egy rossz megoldási mintát kap problémája megoldásához, hiszen azzal, hogy titokban megszüli gyermekét, akit aztán egy másik család örökbe fogad, még nem tanulja meg vállalni a felelősséget cselekedetei

---

³³ Máté Olga: Szociális életpályamodell. Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Köz-művelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat. Infojegyzet 2016/30. szám. 1. o.

miatt, nem tudja traumáit feldolgozni, és megerősítést kap abban, hogy továbbra is az elkerülést válassza. Ennek témakörét egy további fejezetben kívánom kifejteni.

Látható tehát, hogy a rendszer akkor üzemel megfelelően, ha egy ügyben sem vétik el a jelzés felvételének lehetőségét. Hibái, mulasztásai hatással vannak a gyermekvédelmi rendszer egészének működésére.

Az Együtt az Életért egyesülettel készített interjú

Az interjú vezérelvei

Mindenképpen szerettem volna krízishelyzetbe jutott kismamákkal foglalkozó civil szervezettel felvenni a kapcsolatot, hiszen vonzó alternatívákat tudnak nyújtani a titkukat őrző nők számára. A Google a „*terhes lettem, segítség*” és a „*nem várt terhesség*” kifejezésekre az első oldalon bulvármagazinok polgárpukkasztó történeteit és különböző fórumokat tár a kétségbeesetten kutakodók szeme elé. Jómagam is csak kutatómunkám során értesültem ezen egyesületek létezéséről, céljairól és módszereiről.

Az Együtt az Életért Egyesülettel volt szerencsém interjút készíteni. Honlapjukat³⁴ felkeresve kíváncsi voltam arra, hogyan akarják megszólítani a bizonytalan nőket. „*Babát vársz? Vagy nem igazán vártad az érkezését? Keressünk együtt megoldást a helyzetedre!*” „*Ha megcsörgetsz vagy sms-t küldesz, visszahívunk! Nem elítélünk, megértünk!*” Ilyen és ehhez hasonló jelentkezésre bátorító bejegyzések fogadtak a főoldalon. A „*mással is megtörtént – történetek váratlan helyzetekről*” részt azért tartom kiemelkedően jónak, mert láthatatlanul is összeköti ezeket az egymás számára idegen nőket, hogy hasonló sorson osztozhatnak. A terhességüket titkoló, teljesen elszigetelődött emberek számára is lehetőséget teremt, hogy kapcsolódjanak valakihez vagy valakikhez.

Frivaldszky Edit 2008-ban hozta létre az Együtt az Életért Egyesületet, melynek céljával a krízishelyzetbe jutott kismamák megsegítését jelölte

---

³⁴ Együtt az Életért Egyesület weboldala: <https://egyuttazeletert.org>
Letöltés ideje: 2022.04.05.

meg. Egyszer segített egy bajba jutott terhes ismerősének, meghallgatta, beszélgetett vele, aki ennek hatására lemondott az abortuszról, majd szülés után megköszönte Editnek, hogy anya lehet. Azt érezte, van ebben valami hivatásszerű. Elkezdett dolgozni egy hasonló szervezetnél, de nem tudott azonosulni a főkusszal, ezért létrehozott egy saját keretrendszert, amelyik ma az Együtt az Életért Egyesület nevet viseli. Véleményük szerint életbevágó, hogy az a kismama, aki abortuszon gondolkodik, vagy elakadt valahol az életvezetésében, kapjon segítséget. Ez sokszor beszélgetés formájában nyilvánul meg, melynek folyamán fény derül arra, hogy mire van szüksége az adott egyénnek. Például babakelengyét gyűjtögetnek, start csomagokat állítanak össze, anyaothonokkal vannak kapcsolatban, és nyílt örökbefogadások előkészítését végzik minisztériumi engedélyük alapján. A lelki tanácsadás maga a krízisintervenció, és alapvetően 4–6 beszélgetésnél nem több. Ha valakinek ez kevésnek bizonyul, akkor pszichológus, pszichiáter vagy más orvos felé irányítják. Olyan szituációs játékokat gyakoroltatnak, mint például, hogy hogyan mondja el otthon, hogy babát vár, mikor beszéljen a szüleivel és mit mondjon. Az egyesület rendelkezik hívószámmal, e-mail elérhetőséggel és egy irodával, ahol tudják fogadni ügyfeleiket.

Kik és hogyan jutnak el az egyesülethez?

Szeretik, ha a kismama maga keresi fel őket, hiszen az a tapasztalatuk, ennyi akarat biztosan kell ahhoz, hogy a támogatást is el tudja fogadni és akarjon önmagán segíteni. Szeretnék szót ejteni azonban azokról a nőkről, akik nem mernek segítségért fordulni, vagy nem tudják, hogyan is kell azt elfogadni. Egy depresszióban szenvedő embernek sem mondhatjuk, hogy nem nyújtunk neki ellátást, mivel nincs meg részéről az aktív cselekvési akarat. Úgy gondolom, a befelé fordulás, a bizalmatlanság és a félelem az állapotuk szerves hozzátartozója, és ha valaki jobb mentális állapotban van, és felismeri, hogy külső beavatkozásra van szüksége, annak valóban könnyebb segíteni. Emellett viszont pont, hogy azoknak lenne a legnagyobb

szükségük a kríziskezelés elsajátítására, akiket teljesen elnémít ez az állapot. Hozzájuk elérni, őket meggyőzni a bajba jutott kismamáknak szánt programok egyre szélesebb körben való ismertetésével is lehetséges. Vannak szórólapjaik, az egyesület létrejöttékor sokan telefonáltak. Az utóbbi években viszont egyre többen jeleznek interneten keresztül, ezért folyamatosan keresik a módját, hogy lehetne még inkább jelen lenni a közösségi média felületein. Messengeren, Facebookon, valamint emailben is jönnek megkeresések hozzájuk. Szoktak visszajelzést kapni, hogy jól meg van fogalmazva a weboldaluk. A tegeződés fontos, hiszen bensőségesebb, bizalmasabb: „*Hívj minket bátran, a titkodat megőrizzük.*”

Gyakran a védőnő köti össze a kismamákat az egyesülettel, vagy a családsegítőtől kapnak felkérést, anyaoththonból vagy a kismama rokonaitól. Edit elmondása alapján a védőnőkkel erős együttműködést ápolnak, főleg ha már volt korábban közös munkájuk. Ők biztosan el fogják juttatni az egyesülethez azokat, akiknek rájuk van szükségük. Bár egy civil szervezetről beszélünk, ahol önkéntesek végzik a feladatokat, viszont van közöttük védőnő, pedagógus és metálhigiénés szakember is, de nincs mögöttük olyan infrastruktúra, rendszerbeli kapcsolódás, hogy például a Családvédelmi Szolgálat beutalja hozzájuk a kismamát. Fő céljuk, hogy más állami és civil szolgáltatások munkáját figyelembe véve, azokat a hézagokat, amelyekkel találkozhatnak, sikeresen betöltsék. Például a hajléktalanként élő kismama nem kopog be a Családsegítőhöz, mert akkor rögtön elveszik a gyermekét. Ha viszont az Együtt az Életért Egyesületet megkeresi, el tudják helyezni valamelyik anyaoththonban, akkor van esélye arra, hogy együtt maradjanak a babával. Természetesen a társzervekkel dolgoznak együtt, vagyis a szociális hálóra támaszkodnak, jelzőrendszerként. Elmondásuk szerint akik civilekkel hajlandóak együttműködni, azokkal jól működik ez a kapcsolat, akik csak bele vannak kényszerítve a helyzetbe, azokkal kevésbé. Akadnak azért konfliktushelyzetek is, hiszen ha úgy érzik, egy adott szerv nem jár el helyesen, akkor kiállnak a kismama mellett, segítenek neki eligazodni például az ellátási jogaival kapcsolatban.

A gyermekorvosok nagyon értékes jelzésekkel tudnak élni. Azt szokták mondani, hogy persze a babára is rá kell nézni, de nem őt kell figyelni, hanem az anyát. Főleg az első fél évben.

„*Aki megkeres minket, nem olyan az élete, mint a miénk, nem tudjuk, hogy mi történt vele idáig. Olyan magányosak tudnak lenni az emberek, hogy felhívnak egy idegen számot, hogy elmondják, hogy babát várnak, és nem tudják, mi tévők legyenek. Tehát belegondolva, hogy kerülhetek én olyan helyzetbe, hogy egy vadidegennek mondom el a legféltettebb titkomat, mert nincs más?*” – válaszolta Edit, amikor arról kérdezem, kik is ezek a nők, van-e valamilyen közös bennük. Elmondható, hogy azok, akikkel találkoznak, magányosak és félnek. Ha a terhességre fény derülne, kidobnák otthonról vagy már eleve hajléktalan. A hajléktalanság pedig szintén kapcsolat nélküliség. Mások gyakran mondják, hogy „*van otthon úgymint elég probléma*”, anélkül is, hogy előhozakodna a nem kívánt terhességével. Esetleg kiskorú vagy már egyedül él, de nem megy haza a szülői családhoz, nem kommunikálnak egymással. Az az általános tapasztalat, hogy nincs párkapcsolat sem a képben. Elmonda, hogy a fiatalok jobban mernek segítséget kérni, de minden korosztály egyaránt érintett lehet. Tipikusnak mondaná a nagyon fiatalokat, az idősebbeket, akik jellemzően a harmadik gyermeküket várják, vagy a bedőlt lakáshitelesek. Belefér az önmagáról alkotott képembe, hogy nekem gyermekem legyen? Nem mindenkinek. Leggyakoribb a huszonévesek korosztálya, azok, akik már nem a szüleikkel élnek, váratlanul babájuk lesz, és nem tudják, mihez kezdjenek. Van, aki öt hónaposan észleli, hogy terhes. Megegett már az is, hogy felhívták a kórházból az anyát, hogy szül a lánya, és nem hitte el, nem látta korábban jelét. A nagyon fiataloknál sokszor valóban nem látszik. De a fókusz mégsem a korosztályi jellemzőkön van. Ha csak egy problémája van, például a lakhatással vagy a munkahellyel, iskolával, akkor a krízisintervenció keretein belül átbeszélve, egyéni tanrend állítható össze, vagy albérlés megoldásokban gondolkodhatnak. Az ilyen esetekkel meg tudják vitatni a lehetőségeiket, és segítséggel át is tudnak lendülni azon az egy problémán, ami

a krízishelyzet kiváltója. Ha halmozottan, az élet több területe is összeomlik, akkor értesítik a Családsegítő Szolgálatot is, hiszen nem tudnak ilyen összetett életvezetést megtanítani 6 alkalommal.

A prevenció és annak nehézségei

A csecsemőgyilkosság megelőzése kérdéskörének talán egyik legnagyobb etikai dilemmája, hogy az abortusz prevenciós lehetőségnek számít-e. Az Együtt az Életért Egyesület számára nem, úgy gondolnak rá, mint egy emberi élet szándékos kioltására, és nem a csecsemőgyilkosságok megoldásaként. Nagyon éles ellentét képeződött az anyák terhességmegszakítására is kiterjedő döntési szabadsága és az ezt ellenzők között. Fontos azonban kiemelni, hogy jogi szabályozásának teljes hiánya vagy éppen az abortív beavatkozások betiltása nem vetne véget a jelenségnek. A legtöbb ember nem foglal állást egyik vagy másik fél oldalán sem, holott ez nem hit vagy erkölcsiség kérdése, hanem tudományos kérdéskör. Mikortól számít embernek a magzat, ha annak számít egyáltalán, és milyen jogai vannak? Mely szakasztól tekinthetjük a spermium és petesejt találkozására okozta folyamatot embernek? A téma számos érdekes nézőpontot vet fel, azonban dolgozatomban nem ezekkel foglalkozik. Ennek ellenére úgy gondolom, megemlézése azért is kötelező, mert mind a csecsemőgyilkosság, mind az abortusz ugyanazon okokból erednek. Mindkét „megoldás” elhithető, hogy ha „lerakod” a problémát, akkor az megszűnik, de mindkettő hatalmas lelki töréseket hagy maga után. *„A megszületett baba megölése égbe kiáltó bűn mindenki számára, de az abortuszt nem tekintjük ugyanekkora tragédiának. New York államban a szülésig van abortusz, ez is mutatja, hogy ez csak egy jogi vonal. Egy 12 hetes babának mindene megvan már, csak növekedik, és ha ezt degradálják egy elvetethető dologgá, akkor miért várják azt, hogyha már 20 cm-rel nagyobb, de ugyanúgy néz ki, akkor már igenis legyen meg a kötődés és szülje meg”* – ismerteti álláspontját az Együtt az Életért Egyesület. Manapság egyre gyakrabban felvetődik, hogy miért kizárólag a nő döntése, hogy abortuszt végeztet-e, illetve ha van lehetősége a nőnek többféle fogamzásgátlási módszerrel védekezni a nem kívánt terhesség ellen,

akkor ha ennek ellenére mégis teherbe esik, a férfinak miért nincs beleszólási lehetősége a beavatkozást illetően. A csecsemőgyilkosságok esetén viszont napjainkban sem vizsgáljuk kellő mélységgel az apa felelősségét. Nem feltétlen ő az, aki végez a csecsemővel, de ő helyezheti kilátásba feleségének például a fizikai bántalmazást arra az esetre, ha teherbe esne. De előfordul az is, hogy a férj maga követi el az emberölést.

A termékenységgel kapcsolatos megfelelő edukáció mellett a másik legfontosabb dolog, hogy ne kerüljön krízisbe a kismama, hiszen ez egy beszűkült tudatállapotot eredményezhet. Edit az évek tapasztalatai alapján azt mondja, hogy ennek megelőzésében a családnak van a legnagyobb szerepe, hiszen ez a társadalom alapja. Van egy védőháló funkciója, ami elkapja az embert, ha zuhan. Ha nincsenek jól működő, bizalmas családi kapcsolatok, olyankor jól jöhet például a civil szervezetük. De ennek is megvan a másik, szintén káros véglete, amikor az állam túlzóan átveszi ezt a szerepet az önfenntartásra, megerősödéssre való törekvés elpusztításával. Azzal, hogy magára vállalja a gyermek nevelését, eltartja a munkanélkülit, önmagában nem oldja meg a krízishelyzetbe jutás okait. Az embereket kell megtanítani arra, hogy hogyan irányíthatják életüket.

Más jellegű, de szintén problémának tekinti, hogy ebben a fogyasztói világban már csak Budapesten „van élet”. A vidékiek könnyebben kiesnek a segítő szervezetek látóteréből. Valamint fontosnak tartja, hogy az örökbeadásról alkotott társadalmi, többnyire negatív felfogás megváltoztatása is mihamarabb előtérbe kerüljön. Az életet adók elismerése nagyon lényeges lenne, mert azt látják, hogy hatalmas nyomás helyezkedik rájuk a környezetüktől. Még mindig meghurcolják azokat, akik le akarnak mondani a gyerekükről, pedig ha van erre lehetőség és támogatás, akkor lehet, hogy nem dagná és tüntetné el egyedül, titokban. Örökbeadásnál rengeteg megbélyegzésen kell keresztülmennie az életet adónak, holott ez a csecsemőgyilkosság alternatívája; mégis mindkettő elítélendő? Az SOS Gyermekfalvak 2018-as kutatásában azt vizsgálták, milyen és mennyi előítélet van az örökbefogadás kapcsán. „*Minden második családnál a megjegyzések a*

gyermek vélt származására vonatkoztak, de a vér szerinti szülők elítélése is majdnem ugyanilyen gyakori (43,3%).”³⁵

A másik nehezen kiküszöbölhető probléma az anyáról lányára gyűrűző folyamat, a belső családi körben megtanult problémamegoldó mechanizmusok. Ide nem tudunk kívülről „benyúlni”, vagy csak nagyon nehezen. Viszont megjegyzem, hogy az előítéletekkel ellentétben ez nem csak a nehéz körülmények között élők problémája. Jómódú családokban is ott az a mély elkeseredettség, hogy „az én lányom nem lesz egyedülálló anya”, sőt, itt még nehezebb, mert nagyobbak a társadalmi elvárások, még nagyobb traumaként élük meg a szégyent.

Magyarországon évente 24 000 abortuszt végeznek³⁶, ezek 95%-át válsághelyzetre hivatkozva kérik, és nem nagyon kutatják, hogy mi is ez a válsághelyzet. A törvényi meghatározás szerint „*súlyos válsághelyzet az, amely testi vagy lelki megrendülést, illetve társadalmi ellehetetlenülést okoz*”³⁷. Ennyi nő kerül olyan körülmények közé, hogy nem tudja a gyermekét vállalni? Hol van számukra segítség? Egzisztenciális ellehetetlenülést nem okozhat a gyermekvállalás, tehát hogy lakása, jövedelme, vagy áthidaló megoldások legyenek, annak nem kellene kérdésnek lennie.

Volt egy kismama, aki titkolta a várandósságát környezete előtt, és megkereste az egyesületet. Örökbe adták a babát egyből szülés után, de az újszülött TAJ-kártyáját, adókártyáját, laccímekártyáját automatikusan kiküldték a biológiai édesanya laccímére. Rokonoknál volt bejelentve, így ők kapták meg a csecsemő papírjait. Mivel az örökbefogadásnál van 30 nap kihelyező határozati idő, ezért még 30 napig a biológiai anya nevéen van a

---

³⁵ SOS Gyermekfalva: Rengeteg előítélettel kell megküzdenniük az örökbefogadó pároknak ma Magyarországon. 2018.

Forrás: <https://www.sos.hu/hirek/rengeteg-elotelettel-kell-megkuzdeniuk-az-orokbefogado-paroknak-ma-magyarorszagon/>

Letöltés ideje: 2022.04.21.

³⁶ Központi Statisztikai Hivatal: Magzati veszteségek száma és aránya

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0013.html

Letöltés ideje: 2022.02.13.

³⁷ 1992. évi LXXIX. törvény 5. szakasz 2. bekezdés

gyermek. A rokonok azt mondták, hozzájuk nem mehet már haza, ha gyermeket szült és örökbe adta, vagy még rosszabb, ki tudja, mit tett vele. Kijelentették a lakcímről, és megjelent a rendszerben, hogy van a nevén egy gyermek, de nincs lakcíme, ezért kiskorú veszélyeztetése miatt eljárás indult ellene. Ezt akkora igazságtalanságnak élte meg az egyesület, hogy addig próbálkoztak, még sikert nem értek el. Így most már, ha szülés előtt a nő bemegy a Gyámhivatalba, és nyilatkozik, hogy titkolja várandósságát a környezete elől, akkor a gyermeket egy központi helyre anyakönyvezik, és oda küldik a papírjait is. Az emberek döntő többsége nem tudja, hogy vannak ilyen lehetőségek. Az interneten is nehéz őket felkutatni, de az egyesület próbálja azokat a címszavakat megragadni („*terhes lettél?*”, „*nincs hová menned?*”), amelyek alapján talán könnyebben rájuk találhatnak.

Megemlítendő még, hogy bár zéró toleranciával kezeljük itthon a gyerekbántalmazást, de más kultúrájú, szintén Magyarországon élő családokban, ami nekünk bántalmazásnak számít, náluk természetes és a nevelés része. Arab, kínai családoknál tapasztalják leggyakrabban, és nehéz áthidalni. Túl erősek a férfi-nő szerepek, így a probléma nők ellen irányuló családon belüli erőszak témáját is érinti.

Az elkövetők miért nem vesznek igénybe segítséget, vagy választanak más alternatívát?

Miért nem tájékozódik ezek a nők a helyzetük lehetőségeiről, ahelyett, hogy önként vállalják tettük miatt a társadalmi perifériára szorulást? Az inkubátorok be vannak kamerázva, lehet tudni, ki teszi be a csecsemőt, és így a titokra, amelyet minden áron őrizni próbálnak, fény is derülne. 2–3 gyermeket tesznek be évente, és azok is általában a prostituáltak kerítői, de szerencsére egyre gyakrabban előfordul, ugyanis nagyon pozitív a kommunikáció. Egyrészt a Facebookon, amikor posztolnak egy inkubátorba helyezésről, olyan kommenteket hagynak az emberek, mint: „*nagyon bátor vagy*”, „*nagyon ügyes vagy*”, „*tök jó, hogy segítettél neki*”, „*tök jó, hogy így csináltad*”. A kamerákon az is látszódik, ahogy az illető elbúcsúzik a babától.

Hozna egy döntést, hogy mi legyen a sorsa a csecsemőnek? Nem. Viszont nincs hónapokig módosult tudatállapotban sem, ennyi idő alatt bele kellene gondolnia helyzetébe, de ő a saját életéről sem hoz döntést. Tájékozódik-e? Ahhoz fel kell tennie a kérdést, és beírnia a mobiljába hogy „mit tegyek”. De nem teszi fel a kérdést sem, hiszen akkor szembe kellene néznie a tényekkel, helyette inkább sodródik. Krízis alatt kijön az egyensúlyából, nem tudja megoldani a helyzetet a tanult mechanizmus alapján, és új utat kell választania. Végül, hogy merre sodródik, azt a körülmények, a mentális állapot és sok minden más befolyásolja. Léteznek normál, mindenki életében természetesen képződő krízisek, amelyek az adott életszakaszra jellemző problémával szembesítik az adott személyt. A megoldása a következő fejlődési szakaszba lépés záloga, ezeket normatív kríziseknek nevezzük. A másik csoport a nem normatív kríziseké. Idetartoznak a váratlan helyzetek, például betegség, szakítás, halál, erőszak átétele. „Jellemző, hogy gondolataik középpontjában az egyensúlyvesztést előidéző helyzet áll, mégsem tudják ismereteiket a megoldás szolgálatába állítani. Korábban sikeresen alkalmazott megoldási stratégiáik az aktuális helyzetben kudarcot vallanak, emiatt szorong, érzelmileg kimerült, de az is előfordul, hogy nehezen tudja kontrollálni érzelmeit. Munkavégzése kevésbé hatékony, tevékenységi köre elsivárosodik, érdeklődése beszűkül a problémahelyzetre, mindennapi, önellátással kapcsolatos teendőket hajlamos elhanyagolni, baráti kapcsolatai leértékelődnek, kevésbé keresi mások társaságát, amely elszigetelődéshez vezethet. Az is gyakran előfordul, valamilyen függőségbe menekül.”³⁸ Minél nagyobb érzelmi mélységeket él meg az ember, ez annál nehezebbé válik, hiszen tudja, ha kiderül, az egész világ ellene fordul, ráadásul rosszul van. A várandósság nem kellemes időszak, tele van problémákkal, és még titkolnia is kell az egészet. „Terhesnek” hívjuk, ettől a tehertől minél hamarabb meg akar szabadulni. Nem ritkán a krízis traumát okoz. „*A trauma tulajdonképpen azon eseményeket foglalja*

---

³⁸ Csúry Angéla: A krízis fogalma és típusai.

Forrás: <http://leleknavigator.hu/backup/lelki-bongeszo/lelkizavarok/83-krizis>

Letöltés ideje: 2022.05.03.

*össze, melyek hatására a lélek vagy a test visszavonhatatlanul sérül. A fel-foghatatlan esemény által hagyott űrt a trauma tölti ki.*³⁹

Edit szerint a gyilkosságok tekintetében óriási különbség van a között, hogy tesz-e aktust, cselekszik-e, vagy pont a cselekvés hiánya vezet el az újszülött haláláig. Eldobja magától a felelősséggel együtt a gyermeket, vagy végrehajtja a konkrét cselekvést, például megfojtja. Ebben sokkal több az agresszió, a csecsemő iránti harag, és mentálisan is egy komolyabb betegséget feltételez, míg ahhoz, hogy otthagyja valahol, elég egy krízishelyzet és a félelem is. Valamint nem biztos, hogy olyan intellektuális szinten van, hogy egy vagy két lépésnél többet át tudna gondolni, nem is beszélve a következményekről. Versenyzik egymással a törekvés, hogy megszabaduljon a tehertől, ami megkeseríti az életét és az anyai ösztönök, az embersége.

Egy anya a gyerekére vigyáz, ez az alaphelyzet. Találkoztak már olyan kismamával, akitől elvették a nagyobbik gyerekét, mert nem volt kötődése iránta. Orvos is megállapította, hogy amíg kicsi a csecsemő, addig feladat-szerűen el tudja látni, de amint a gyermeknek lesz „szabad akarta”, nem fog tudni anyaként funkcionálni. Mindeközben hivatalosan nincs semmilyen mentális betegsége, nincs a gyereknek gyámja. A depresszió, ami gúzsba köti a nőt, és nem tudja végrehajtani a feladatait, mentális betegség. Így a kötődésvesztésnek is – neki nincs kötődése senki felé, így nem lesz a gyereke felé sem – betegségnek kellene lennie. Miért alakul másképp a kötődés az ilyen anyák és a még meg nem született gyermekeik között? Tapasztalat alapján a nőt korábban ért bántalmazás nagyon jellemző, vagy ha olyan milióban él, amely nagyon érzelmszegény. Csak feladatok vannak, amiket teljesítenek, de önmegvalósítás vagy álmok nem elképzelhetők. Az energia elmegy arra, hogy legyen fűtés, legyen ennivaló.

A koronavírus járvány, főleg a karantén ideje alatt súlyosan megnövekedett a családon belüli erőszak. 2020-ban 88%-kal növekedett a kapcsolati

---

³⁹ Németh Vivien: Mi az a trauma? 2018.

Forrás: <https://pszichologuskereso.hu/pszichologia-blog/pszichologia-blog/mi-is-az-a-trauma>

Letöltés ideje: 2022.05.03.

erőszak bűncselekményeinek száma az előző évhez képest. A belügyi adatbázis szerint a rendőrség által lezárt, hozzátartozó sérelmére elkövetett emberölés/halált okozó súlyos testi sértéses esetek 33%-kal magasabbak, mint az azt megelőző évben.⁴⁰ Az egyesületnél ezzel ellentétesen eddig csökkentek az esetszámok, most (2021 decemberében) újra növekednek a megkeresések. A járvány alatt, amikor kijárási korlátozások voltak, kevesebben vették igénybe az alapítvány segítségét.

Az újszülött és a csecsemő fogalmi elválasztása

Képességeink, tulajdonságaink az életünk során a természetes folyamat részeként megváltoznak, átalakulnak. Megfigyelhető, hogy hasonló korúak egyforma viselkedést, érzelmeket, gondolatokat produkálnak, tehát ugyanazon fejlődési folyamaton mennek keresztül. Ezeket nevezzük életkori sajátosságoknak⁴¹, és nem csak kisbabák esetén beszélhetünk erről, viszont témám szempontjából az újszülöttekre és csecsemőkre vonatkozó adatok rendelkeznek információs értékkel, így ezeket fogom körbejárni. Fogalmilag is fontos elválasztani őket egymástól, hiszen bár többnyire hasonló pszichés tényezők és élethelyzetek állnak az újszülött- és csecsemőgyilkosságok mögött is, mégis sokszor nagyban eltérnek az oda végül közvetlenül vezető, presszionáló tényezők.

Az újszülöttkor a méhen kívüli létezés első fázisa, mely a születéstől a baba hat-nyolchetes koráig tart. Alapvető életfunkciói, mint a légzés, keringés, táplálkozás a környezeti hatásokra reflexszerűen adnak válaszokat, általában igen gyorsan alkalmazkodnak. Rendkívül ki vannak szolgáltatva, szükségük van a gondozójuk minőségi figyelmére és szükségleteik biztos

---

⁴⁰ Szél Bernadett Facebook oldala: <https://www.facebook.com/160102384102712/photos/a.575419835904296/3873434656102781/?type=3>

Letöltés ideje: 2022.01.06.

⁴¹ Dr. József István: Fejlődépszichológia. 2011.

Forrás: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/letkori_sajtossgok_s_fejldsi_szakaszok.html

Letöltés ideje: 2022.08.12.

kielégítésére. Mozgásuk még nem tudatos, ebben a szakaszban tevékenységük az evés és az alvás körforgásában marad. A táplálásban mind élet-tani, mind biológiai hatása miatt a szoptatás kapja a legfőbb szerepet. Mivel általában a szülés után közvetlenül válnak emberölés áldozataivá, nagyobb szerepet kap a még terhes nő magzatával kialakított kötődés vizsgálata és életkörülményei.

A csecsemőkor jellemzően a hatodik-nyolcadik héttől a 12. hónap végéig tart. Kezdetén jelennek meg az első tanult mozgások, gesztusok, és már egyértelműbben képesek jelezni szükségleteiket. A szorgalmasan figyelő anya jól értelmezi és reagál is ezekre, és így csecsemőjében tovább erősíti a közlési és kapcsolatteremtési vágyat. 6 hónapos korára érzelmi megnyilvánulásainak tárháza elég sokszínűvé válik ahhoz, hogy eredményesen kerüljön kontaktusba, könnyebbé válik az aktuális kívánságának megfejtése is. A hetedik és kilencedik hónap környékén megjelenhet a szeparációs szorongás, hiszen már képes arra, hogy megkülönböztesse gondozóit más emberektől, így az ő eltűnésük erős félelmi reakciót válthat ki. Biztonságos kötődés esetén már itt megkezdődik az anyától való fokozatos önállósodás és felfedezés. Játék során tanul és tapasztal a világról. Míg az újszülöttet megölésekor az elkövető anya sokszor saját teste részének tekintti, és ebben a tudatban „semmisíti meg”, addig egy csecsemővel már volt lehetősége személyesebb kapcsolatot kialakítani, akár pozitívat, akár negatívat. Ilyen esetekben a hangsúly az együtt töltött idő alatt kialakított kötődés kutatására esik, illetve felmerülhet a gyermekágyi zavarok meglétének vizsgálata is.

Agresszió a nőkben

Miért van különbség a nemek között?

Vitathatatlan, hogy a nők kevésbé agresszívak, és ezért kisebb mértékben jellemző rájuk a bűnözés, főként azok erőszakos fajtái. Ennek mind laikusok, mind kutatók szerint sokáig elfogadott magyarázata az volt, hogy a fiúgyermeket úgy nevelték, hogy megfeleljenek a férfias szerepeknek,

így az agresszívebb és dominánsabb tulajdonságokat, cselekedeteket jutalmazták. A kislányokat pedig arra buzdították, hogy a női sztereotípiák szerint váljanak gondoskodó, empatikus és kompromisszumképes nőkké. Ám többen ezt azért gondolják hamis ok-okozatnak a nőket érintő agresszivitás jelenségét illetően, mert ezek a nemi előítéletek az emberi viselkedés alapján alakultak ki, nem pedig fordítva. Ehelyett egyre szélesebb körben kezd elterjedni, hogy az alacsonyabb agresszióknak evolúciós okai lehetnek.

Mivel nem tervezett, reaktív viselkedésről beszélünk, az agresszívnek mondható cselekedeteink megvalósítása közben kéretlen impulzusok „belső suttogásai” irányítanak bennünket. Az agresszív viselkedést úgy lehet legszemléletesebben megfogalmazni, „*mint a várható „nyereség” (amely a közeledésre és támadásra ösztönöz) és a lehetséges „veszteség” (amely az elkerülés és a visszahúzóadás motivációi) közötti kompromisszumot.*”⁴² Akikben felülkerekedik a düh, azok alább becsülik a kockázatot, és vakmerőbb döntéseket hoznak, míg akik félnek, azok a várható nyereséget pesszimistán mérik fel, és inkább kerülnek a kockázatot. Tehát a harag az agressziót duzzasztja, a félelem pedig gátolja, noha gyakran egyszerre érezhetjük mind a kettőt férfiként és nőként is. Kutatások azt mondják, hogy a férfiaknál egy ilyen helyzetben a mérleg valószínűbben dől az agressziós viselkedés javára. Erősebb bennük a harag vagy kisebb a félelem?

A düh felkészíti a szervezetet a kimerítő küzdelemre: hatással van az izomzatra, a pulzusszámra, a vérnyomásra és a testhőmérsékletre is. Gondolhatnánk, hogy a férfiak nagyobb mennyiségű és minőségű agressziója a nagyobb dühre való hajlamukból fakad, de ez nincs így. A kutatások ugyanis arra jutottak, hogy a harag vonatkozásban nincs különbség a nemek között. Egy több mint 2000 amerikai megkérdezésével végzett felmérés szerint a nők több haragot élnek át egy adott időszakban, mint a másik nem képviselői.⁴³ Így tehát a különbséget a félelem gyakoriságában és intenzitásában fedezhetjük fel. A nőkre jellemzőbb, hogy gyakrabban és in-

---

⁴² Todd K. Shackelford – Randal D. Hansen: *The Evolution of Violence*. Springer. New York, 2014. 216. o.

⁴³ Shackelford – Hansen (2014): i. m. 217. o.

tenzivebben élik át az ijedséget, és ennek verbális és nonverbális módszerekkel történő kifejezésének is nagyobb teret engednek. A nők, akik egyszeri tesztoszteronadagot kapnak, csökkent aggodalmi reakciót mutatnak a várható áramütésre. Mindez arra utal, hogy az agresszióval szembeni ellenállásuk az erősebb félelemreakciójukból ered. A férfiak eredményei „a jutalom iránti túlzott vonzalomból (annyira akarom, hogy nem tűröm a kése-delmet), vagy a büntetéssel szembeni érzéketlenségből (lehet, hogy ennek a döntésnek ára van, de nem érdekel) eredhetnek.”⁴⁴ A két nem képviselői nem különböztek a jutalomra való vágyakozás erősségében, de a nők érzékenyebbek voltak a büntetésre, ami az alacsonyabb félelemküszöbükben is megmutatkozik. Az újszülöttgyilkosságok esetén általában éppen ez a magas fokú rettegés az, ami ráveszi őket az egyik, alapvetően legerőszakosabb bűncselekményre, még ha ez először ellentmondásosnak tűnik is.

Az anya-gyermek kötődés

Rendkívül szociális lényként életünk akörül forog, hogy megtaláljuk a számunkra megfelelő közösségeket, ahová tartozni tudunk. Szoros kapcsolatok iránti törekvéseinket nem csak evolúciós okok, hanem személyes szükségleteink is ösztönzik. Az, hogy valaki hogyan tud másokkal kapcsolódni, az adott illető „öskötődésére” vezethető vissza. A legtöbb ember nem szívesen szakad ki rövid időre sem közegéből. Azok, akik a kötődés iránti igényüket nem tudják családi, baráti vagy munkahelyi kapcsolataikon keresztül érvényesíteni, más módszereket használnak a kapcsolatteremtésre. Például bírósági perek vagy családi viszályok formájában, hiszen bármi jobb, mint a láthatatlanság és az elidegenülés érzése. Sok szülő manapság is azt az elvet vallja, hogy hagyja sírni a gyereket, nem nyugtatja meg egyből. Ma már tudjuk, hogy a biztonságos kötődés nagyban függ az anya megfelelő válaszkészségétől, tehát az azonnali és megnyugtató reagálás nem elkényezteti a babát, hanem kialakítja benne a megfelelő bizalmat. Az

---

⁴⁴ Shackelford – Hansen (2014): i. m. 218. o.

ebben a szakaszban tapasztalt kötődés pedig végigkíséri őt egész életútján. A kapcsolat alakulása nem csak a baba életére van befolyással, hanem az anyáéra is. Már az 1970-es években rámutattak arra, hogy azok a nők, akik magzatuk iránt intenzív és pozitív érzelmeket éreztek, könnyedebben tudták elfogadni új anyai szerepüket, és könnyebben vészték át a posztpartum időszakot, mint azok az anyák, akik kevésbé kötődtek magzatukhoz. Fontos tehát megértenünk főként a csecsemőgyilkosságok témakörében az anya és gyermeke közötti kötődés alakulásának menetét, lehetőségeit, hiszen válaszokat nyújtanak arra a kérdésre, hogy miért nem törnek felszínre mindenkiben az úgynevezett anyai ösztönök, mikor gyermeküket először kezükben tartják, illetve ezt megelőzően. Hiszen a megszületés valóban fontos mérföldkő az anya és gyermeke kapcsolatában, de mégsem ez jelenti a kötelék kezdetét.

A kötődés tézisént John Bowlby fogalmazta meg 1969-ben, mely szerint a csecsemő ösztönösen keresi a megfelelő ember jelenlétét, akinek közelében biztonságban érezheti magát. Szerinte az embergyermek kötődési igénye veleszületett, ösztönös, és az elsődleges szükségletek sorába emelendő.⁴⁵ Értelme abban keresendő, hogy az édesanyja vagy elsődleges gondozója veszély esetén védelmezze őt, kiváltsa az anya megnyugtatásra, a biztonság megteremtésére vagy helyreállítására irányuló viselkedését.⁴⁶ Az e célú cselekedeteiket pedig kötődési viselkedésnek nevezte el. Idetartozik, ha vokális eszközökkel magukhoz hívják a gondozót, vagy saját mozgással tartják fenn a közelséget. Bowlby őt olyan magatartást határoz meg, melyek a kötődési viselkedést képezik, ezek pedig a szopás, kapaszkodás, követés, sírás és mosolygás. E fejezet célja tehát, hogy összefoglaljam, mely tényezők befolyásolják a gyermekhez való kötődés alakulását.

A nők esetében a reprodukciós képesség nem marad fenn életük végéig, így az erre rendelkezésre álló idő körülbelül 10–12 gyermek fogantatására,

---

⁴⁵ Kiss Tibor: A kriminológia tudománytörténete. In: Barabás A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Dialóg Campus. 2020. 76. o.

⁴⁶ Tóth Edit – Regényi Enikő – Takács István Károly – Kasik László: A kötődéskutatás pedagógiai vonatkozásai, Az anya-gyermek kötődés és zavarai. Iskolakultúra 2009/10. szám. 60. o.

kihordására és felnevelésére ad lehetőséget. Ez találkozik azzal az időszakkal, amit az adott nő megjelöl, hogy mikor áll készen egy újszülött fogadására. Ahhoz, hogy ennek az akaratnak érvényt tudjon szerezni, ma már lehetősége van arra, hogy szabadon éljen a fogamzásgátlás lehetőségével, majd egy választott időszakban tudatosan nyit egy „ablakot” a teherbeeséshez. Sajnos vannak olyan életutak, helyzetek, amikor ez nem a vágyott pillanatban nyílik meg. Ezek a nők ilyenkor hatalmas kontrollvesztést tapasztalnak önmön testük és életük felett is. A gyilkos anyáknál is gyakran az a helyzet áll fenn, hogy az újszülött babájuk eltüntetésével mindenáron igyekeznek egy kis kontrollérzést szerezni. Még egy tervezett gyermek születése is nem véletlenül jelent normatív krízist az ember életében. Főként első terhesség esetén a szülővé válás folyamata mindkét leendő szülőt olyan kihívások elé állítja, amelyekkel eddigi életük során még nem kellett szembenézniük. A legjobban beléjük ivódott mintát arról, hogy hogyan kell kezelni ezt a helyzetet, saját szülei viselkedéséből, az általuk gyakorolt gondozói élményekből nyerik. Ez pedig hatással lesz arra, hogy milyen minőségben és mértékben lesznek képesek kapcsolódni magzatukhoz.

Kötődés a terhesség fázisaiban

Tervezett terhesség esetén a szülők már a fogantatás előtti időkben is delgelgethetik babájukkal kapcsolatos fantáziáikat, elképzeléseiket a közös jövőjükkel, leendő gyermekük tulajdonságaival, képességeivel összefüggésben. Rendszerint érzelmeket, élményeket, vágyakat társítanak magzatuk elképzelt képéhez. Ez a folyamat segít abban, hogy már a korai szakaszban is kötődni tudjanak, illetve a szülői identitás kialakulásában is. Az anya kötődése a terhesség 4.-től 7. hónapjáig fokozódik és gazdagodik, majd a szülés előtti időszakban veszít intenzitásából annak érdekében, hogy a valószínű újszülött fel tudja váltani az anya által idealizált baba képét. A harmadik trimeszterben az elengedés kerül az anya gondolatainak fókuszába, ugyanis hamarosan a kettejük szimbiózisa átalakul egy egészen más felállássá. A születés után szembesülnek babájuk természetével, személyiségével, amely gyakran nem felel meg a hónapok óta halmozódó ábrándoknak.

Senki nem fantáziál egy nehéz temperamentumú, nehezen kezelhető gyermekről, így pedig a baba veleszületett tulajdonságai szerepet játszhatnak a kötődés alakulásában. Természetes ilyenkor az eltávolodás, egészséges esetben az anyák nyitottá válnak a valósággal való megismerkedésre, és ezáltal újra szorosabbra tudják fogni a köteléket. Nagyobb kihívás elé néznek azok, akiknek gyermeke korábban születik a vártnál, hiszen kevesebb idő jut az elengedésre, és az anya benne marad a fantáziálás szakaszában. Szükség lehet ilyenkor szakértői segítségre.

Az anyasággal kapcsolatban – és ezáltal az édesanyák felé is – mind kulturálisan, társadalmilag, mind pedig politikailag túlidealizált elvárások tömkelegét támasztjuk. Sokat beszélünk arról, milyen tulajdonsággal kell rendelkeznie egy jó anyának. Legyen önfeláldozó, földöntúli megérzésből reagáljon gyermeke szükségleteire, alakuljon ki benne a feltétel nélküli szeretet már a terhesség tudomására jutása pillanatában. Ilyen erősen beágyazódott elvárások mellett sokan érzik azt, hogy nem tudnak megfelelni, és szégyellnek segítséget kérni. Internetes fórumokon, cikkekben, beszélgetésekben a várandósságot és anyaságot sokszor problémamentes időszaknak írják le, többen számolnak be tökéletes kötődésről már az embriójukkal kapcsolatban is. Nem is panaszkodnak, hiszen ez életük legboldogabb időszaka, beteljesíthetik legfontosabb „projektjüket”, céljukat, és anyává válhatnak. Ám a valóságban a legtöbb nő nem (csak) így érez. Testük és identitásuk, párkapcsolatuk folyamatos változását, esetleges válságát, a rengeteg fájdalommal, kellemetlenséggel járó fizikai tüneteket és sok más, a terhességgel fellépő egyedi tényezőt inkább magukba fojtják, tartva attól, hogy mivel nem érzik a felhőtlen boldogságot, velük van a baj, ők a rossz anyák. Félnék, hogy elítélnék őket, ha panaszkodnának, ha segítséget kérnének. Hatványozódik a szégyenérzet, ha a magzat nem vártan fogant.

„...ugyanakkor mindenképp érdemes hangsúlyozni, hogy a szakmai köztudatban és a kultúrában egyaránt felfedezhető az úgynevezett „parazita”, élősködő magzat képe, amely az anya–magzat kapcsolat versengő minőségére, akár élet-halál harcára utal (például Nyolcadik utas a halál, Rosamary's Baby), és valójában sokkal inkább az anyai archaikus félelmek,

fantáziák lenyomata, mintsem a biológiai történések valósága.”⁴⁷ Ha jobban kifejtjük ezt a kezdetben morbidnak tűnő vélekedést, akkor láthatjuk, hogy az a nő, aki nem várt módon esik teherbe, és később sem tud megbárátkozni a kialakult szituációval, magzatát ellenségként, szenvedését okozó tényezőként azonosíthatja. Ez pedig melegágya lehet a későbbi bántalmazásnak vagy emberölésnek is akár. Manapság egyre több figyelem fordul arra, hogy egy realisabb közvélekedést alakítsanak ki arról, milyen kihívások elé néz egy anya, és nincs egyedül a problémáival. A széleskörű interneteléréssel könnyebben eljutnak ezek az üzenetek és információk azokhoz, akiknek szüksége van rájuk, és érzékenyíthetjük a témával kapcsolatban környezetüket is.

Kezdeti nehézségek

Az első trimeszter legfontosabb témája a várandósság tényének feldolgozása, hiszen az édesanya megtudja, hogy babát vár. Az erre való igent mondással kezd kialakulni az anyai önidentifikálása. Ez az időszak a bizonytalanság és az egymással ellentétes érzések megélésének ideje. Egy gyermek alapjaiban változtatja meg egy nő életét. A kezdeti időszakon való átlendülést nehezíti, ha nem tervezték vagy vágytak rá a szülők, és ha a párkapcsolat nem megfelelő szakaszában fogant meg. Emellett tudattalanul is feltörnek a gyermeket váró nőben saját anyjával átélt érzelmei, gyermekkori emlékei. A várt vagy váratlan helyzet elfogadására is nyitottságra van szükség, de ez egyben sérülékenységet is jelenthet. Az anyaság, mint a nő identitásának új tényezője, olyan válságot idézhet elő, amely hatást gyakorol a párkapcsolatra is. Mindezek miatt szüksége van arra, hogy a testi és mentális feszültségekkel, hormonális változásokkal dacolva gondoskodást kapjon, illetve gyermeke apja támaszt nyújtson számára. Ha ez nem valósul meg,

---

⁴⁷ Andrek Andrea: A szülő-magzat kötődést befolyásoló tényezők vizsgálata párkapcsolati és intergenerációs kapcsolati jellemzők figyelembevételével. PhD Disszertáció. ELTE PPK Pszichológia Doktori Iskola. Budapest, 2019. 14. o.

helyzete kilátástalanná, magányossá válhat, amely melegágyat nyújt például a depresszió kialakulásához és a magzat teljes érzelmi elutasításához.

Kötődést erősítő tényezők

A számos bekövetkezhető komplikáció tudatában a legtöbb édesanya még kevésbé mer érzelmileg bevonódni és átadnia magát az állapotával járó kötődésnek. A magzattal való kapcsolati kutatások szerint a legnagyobb mérföldkő az első, általában a 12. héten készített ultrahangos vizsgálat. Nem véletlen, hiszen itt vehetik szemügyre először a már láthatóan emberi sajátossággal rendelkező fejlődő életet. A 12. hét betöltésével kilépnek a legnagyobb vetélési valószínűséggel rendelkező szakaszból, a várandósság egyre valóságosabbá és megfoghatóbbá válik. Ez a találkozás amiatt is hasznos, mert segíti az anya egészségmegőrző viselkedését, „*például szignifikánsan csökkent az anyák alkoholfogyasztásának mértéke az első UH-vizsgálat utáni időszakban.*”⁴⁸

A magzat mozgással válaszol a külvilágból érkező behatásokra. Ezek nem csak válaszok lehetnek, hanem interakció kezdeményezők is, így válnak a magzatok a prenatális rendszer aktív szereplőjévé, amelyet az anya a magzattal közösen alkot. A mozgások jelentkezésével egy új kapcsolódási csatorna nyílik meg közöttük, amely nagyban szerepet játszik kötődésük fokozódásában. Feltételezhetően bizonyítékként is szolgál a magzat jólétéről, és folyamatos emlékeztető a létezéséről. Ennek következtében csökken a szorongás, ami pedig szintén pozitív hatással lesz a magzathoz való érzelmi odafordulás tekintetében. Ha a kismama környezetében és testében egyaránt a kiszámíthatóság és a biztonság a jellemző, az kedvező feltételeket teremt a kapcsolat felvételéhez. Az anya által megtapasztalt stressz hatással lesz a magzat fejlődésére, valamint aktivitására: vagy túl intenzívek a magzatmozgásokhoz, vagy a teljes lefagyáshoz vezet, melyek rontják az egészséges kötődés kialakulásának lehetőségeit. Mindemellett a hosszú

---

⁴⁸ Andrek (2019): i. m. 49. o.

ideig fennálló feszültség nyomot hagy a gyermek még instabil agyi felépítésében. A rejtett terhességek egy részében arról van szó, hogy az anya zsi-gerből elutasítja terhessége tényét, és nagyon gyakran nem is észleli a magzat mozgásait. Az ilyen esetekben felmerülhet a tónusos mozdulatlanág a magzatnál, aminek háttérében az anya tudatos és tudattalan tagadása is állhat. Bár ennek megalapozására nem találtam biológiai bizonyítékokat, de a szakértők szerint a magzat érzi, hogy nem kívánatos édesanyja számára, ezért „szófogadóan” elrejtőzik a külvilág szemei elől, ám ezzel is sajnos csak saját vesztéhez járul hozzá, hiszen lehetővé teszi, hogy anyja a titkát az utolsó pillanatig megőrizhesse.

Szülés után

A traumatikus szülésélmény miatt fizikai vagy érzelmi értelemben is elszeparálhatja magát az anya gyermekétől. Ilyen esetben traumáról akkor beszélhetünk, ha a nő és/vagy gyermeke súlyosan megsérülnek vagy ennek bekövetkezésétől tartani lehet. Ez alól az apa sincs védve, hiszen bár tudja, hogy párja és születő gyermeke veszélyben van, nincs ráhatása az eseményekre, és rettegés illetve, tehetetlenség uralkodhat el rajta. Kutatások szerint a férfiaknak folyamatos információra és érzelmi támogatásra van szükségük ahhoz, hogy megőrizhessék lélekjelenlétüket, valamint úgy tűnik, párjuk épségéért, egészségéért jobban aggódtak, mint gyermekük miatt.⁴⁹ Ez a traumaélmény olyan erős is lehet, hogy megtöri az eddig felépített kötődést a szülők és az újszülött között. Ahhoz, hogy újra képessé váljanak arra, hogy önmagukat érzelmileg elérhetővé tegyék, szakértővel való konzultációkra lehet szükség. A terhesség alatt tapasztalt pozitív élmények felidézése biztos alapot nyújt ehhez a gyógyulási folyamathoz.

A párok döntő többsége már a várandósság alatt elnevezi, becézgeti leendő kisbabáját. Az a név, amelyet ilyenkor tudatosan vagy tudattalanul választanak, rávilágít, jelzi a magzattal kapcsolatos elvárásaikat, reménye-

---

⁴⁹ Andrek (2019): i. m. 99. o.

iket, akár félelmeiket. Árukkodó lehet, ha egyszerűen „a baba”-ként hivatkoznak rá, ezzel is személytelenné téve, maguktól elkülönítve kezelik. *„Brumi nevet kapta a magzat, mert kis vasgyúró mackóként képzeltek el gyermeküket a szülők. Talán nem meglepő, hogy az elnevezés teljes mértékben leírta az apa külalakját (is). A névadás tehát a szülők attribúcióin túl tükrözi a magzatra vonatkozó intuitív megérzéseiket, rejtett elvárásait is.”*⁵⁰

A magzat neme központi kérdés a történelem bármely időszakát tekintve. Bár ma már vannak olyan technikai eszközeink, amelyekkel a szülők még a várandósság első felében megtudhatják gyermekük nemét, ezzel időt kapva az információ feldolgozására. Az ennek ellenére előforduló téves megállapítások jelentős mértékben hátráltatják a kötődést. Úgy érezhetik, ők nem ezt a gyermeket várták. Az ultrahangos vizsgálat eredménye biztosnak és végleges tűnik, így kevésbe tudnak rugalmasak maradni. A már korábban is említett elképzelt újszülött képe a szülőszobán egy szempillantásra „összetörik”, és olyan mély csalódottságot élhetnek át a szülők, amely akadályozza az újszülött érzelmi befogadását.

A szülést követő órákra és napokra általánosan jellemző a meghittség és az érzelmi nyitottság egymás felé. Az „arany óra” a szülés utáni pár órát jelenti, mely lehetőséget teremt az egymásra hangolódásra, a bőrkontaktus létesítésére, a szoptatás gyakorlására.

A kötődés fajtái

A biztonságosan kötődő

Csecsemőknél megkülönböztethetünk biztonságos, szorongó, elkerülő és dezorganizált kötődési típusokat. Az a gyermek, aki bízik abban, hogy gondozója elérhető és kielégíti igényeit, hiányolja az édesanyját, viszontlátáskor megnyugszik, biztonságosan kötődik. Ezzel a háttérrel indul környezete felfedezésére, ami később, felnőtt korára kulcsszerepet kap majd az

---

⁵⁰ Andrek (2019): i. m. 48. o.

egészséges megküzdésben. Az ilyen babák megtanulják, hogy cselekedeteik hogyan hatnak a történésekre, saját és mások érzéseire, mely helyzeteket képesek uralni, és mikor van szükségük külső segítségre. Az ebbe a csoportba tartozó babák anyukái jól ráéreznek gyermekük szükségleteire, és a megfelelő reakciót is adják rá. Az elfogadás, a kiegyensúlyozottság hiánya azok a legfőbb tényezők, amelyek megkülönböztetik a biztonságot a bizonytalan kötődésektől. A felnőtti kötődés szempontjából ők később a biztonságos/autonóm csoport tagjaivá válhatnak, akikre jellemző, hogy gyermekkorukból az emlékeiket könnyen elevenítik fel, a rossznak vagy kellemetlennek megélt pillanatokot is képesek objektíven és összefüggően elmesélni. Szerencsére a csecsemők többségében biztonságos kötődés alakul ki, és ha később sem éri őket olyan megsemmisítő erejű trauma, amely lerombolja eddig felépített önszabályozó rendszerüket, akkor ez a biztonság életük végéig meg is marad.

A szorongó

A bántalmazott vagy elhanyagolt csecsemők ellenben azt tapasztalják, hogy hiába sírnak, bármit tesznek, nincs hatásuk az eseményekre. Kihívás esetén egyszerűbb, ha feladják és sodródnak. A szorongó gyerek nem tudja, hogy gondozója elérhető lesz-e, kap-e segítséget, ha szüksége van rá, ezért explorációs próbálkozásai is bizonytalanok, és kétségbeesetten próbálja magára vonni anyja figyelmét. „*Éreznek, de nem boldogulnak*”⁵¹ – állapítja meg róluk Bessel van der Kolk, traumaszakértő. Ezért egy a csecsemője jelzéseire érzéketlen édesanya a felelős, aki jól láthatóan nem leli örömet a gyermekével való együttlében. Az a tapasztalat irányítja az ilyen gyerekeket, hogy ha nem viselkednek minél kirívóbban, nem kapják meg a vágyott figyelmet és törődést. Bár anyjuk sem válik biztos támasszá, ami elősegítené a felfedezési moráljukat, viszont a tőle való elválasztás ellen is erőteljesen tiltakoznak. Ellentmondásos a helyzet, hiszen mindamellett,

---

⁵¹ Bessel van der Kolk: A test mindent számotart, Az agy, az elme és a test szerepe a traumafeldolgozásban. Ursus Libris. 2020. 128. o.

hogya a baba keresi a kapcsolatot, el is utasítja azt. Nem nyugtatja meg anyja jelenléte, mégis hajlamos a rajta való „csüngésre”, és később szorongó felnőtté válhat. Élményeibe belemerülve gyakran elveszik az apró részletekben és az ellentmondásos emóciók hosszadalmas kifejtésében, ami végül aláássa az visszaemlékezés koherenciáját. Ez annak köszönhető, hogy a múltbeli események felidézése közben nehezen tudja kontrollálni gondozói iránt érzett erős érzelmeit, melyek eluralkodnak rajta.

Az elkerülő

Az elkerülő csecsemő nem bíz a segítségnyújtásban, ezért igényt sem alakít ki rá, a teljes önállóságra rendezkedik be, és bátran fedezi fel egyedül a világot. Az anya távozására nem reagál, visszatérésekor kerüli őt. Úgy tűnhet, érzéketlen marad minden esemény kapcsán, de ez nem azt jelenti, hogy nincsenek rá hatással. Erről árulkodik a krónikusan magas pulzusszám, ami azt jelenti, hogy folyamatos készenlétben áll, annak érdekében, hogy soha ne érhesse őt váratlanul a veszélyhelyzet. Bessel van der Kolk úgy hivatkozik erre a csoportra, hogy „nem érez, de boldogul”. Az ilyen gyerekek olyan nagykorúakká válhatnak, akiknek nincs kapcsolatuk sem saját, sem mások érzéseivel, felnőttként ők alkotják az elutasító csoportot. Iskolás éveikben hajlamosak mások megfélemlítésére, tökéletes áldozataik lehetnek a szorongó típusú gyerekek. Ha gyermekkorukról kérdezik őket, általában pozitív képet vázolnak fel gondozóikról, de ezek kevés részletet vagy konkrétumot tartalmaznak, amit megtöltenek negatív érzelmekkel, ez pedig szembe megy az idealizált összképpel.

A dezorganizált

Az első három kötődéstípus működő megküzdési stratégia a csecsemő, gyermek számára, hiszen a lehető leghatékonyabban váltja ki a törődést az adott gondozóból. Ha ezekkel a következetes mintákkal néznek szembe, képesek alkalmazkodni és felvenni a kívánt viselkedést. Ez nem jelenti azt,

hogy a szorongó és az elkerülő csoportba tartozók ne szenvednének hátrányt többek között az érzelemszabályozás és környezetfelfedező cselekvés területén biztonságosan kötődő társaikhoz képest. A gondozói elérhetőségük adta lehetőségekhez viszont legideálisabban alkalmazkodnak, ezzel is növelve túlélési esélyeiket.

A negyedik kötődési típus a dezorganizált gyermekek csoportja, amelyből a pszichiátriai klinikákon kezelt felnőtt betegek nagy része kikerül, és ez szüleikről is elmondható. Nem tudják életüket egy jól kiszámítható, következetes rendszerre felépíteni, mert a szülői viselkedéshez nem tudnak alkalmazkodni. A többnyire bántalmazó, elhanyagoló szülők magatartása maga a szenvedés és a rettegés forrása is, ami pedig tovább növeli a kötődésre való igényt. Ezekre a gyerekekre jellemző a lefagyás és a céltalan, kába viselkedés. A gondozó egyszerre szükséges az életben maradáshoz, és egyszerre a veszély forrása. Nem válik be a közeledés, mint a szorongónál, és a fókuszváltás sem, mint az elkerülőnél, valamint elmenekülni sem tudnak. Gyakran alakul ki dezorganizált kötődés olyan szülők gyermekeinél is, akik tartósan nem tudják helyesen dekódolni csecsemőjük jelzéseit. Ha az anya nem tud rá ilyen módon eredményesen és pozitívan kapcsolódni, akkor a gyermek a sok sikertelenség és kudarc után feladja, nem próbálkozik vele többé.⁵² Az ilyen szülőkre az jellemző, hogy nem tudják, hogyan töltsék be szülői szerepkörüket, hiszen nekik sincs az életükben egy biztonságos támasz, így ők maguk sem tudnak azzá válni. Azoknak a családoknak a gyermekei, akik rossz megélhetési körülmények között élnek, és folyamatos stresszt jelent számukra az anyagi instabilitás, nagyobb eséllyel válnak dezorganizálttá. A PTSD-ben vagy depresszióban szenvedő anya gyermekénél hatszor nagyobb valószínűséggel alakulnak ki komoly érzelmi problémák, és tizenegyszer nagyobb valószínűséggel fokozott agresszió. A mentális betegséggel, traumával küzdő anyákat annyira lekötik a saját problémáik, az azokból kilépésre való képtelenségük, hogy emiatt nem tudnak figyelmet szentelni gyermeküknek. Szakértők szerint a gyermekükkel ellenséges anyák általában maguk is áldozataivá váltak korábban

---

⁵² Bessel van der Kolk (2020): i. m. 131. o.

bántalmazásnak vagy családon belüli erőszaknak. A függőségtől szenvedő nők múltjában pedig valószínűleg szexuális bántalmazás történt, illetve jellemző az egyik szülő elvesztése is. Sokuknál már az óvodában is megfigyelhető a célorientáltság nélküli, ellenséges magatartás, és később egyre több pszichés eredetű probléma alakul ki náluk. Kutatások szerint akkor sem normalizálódik az állapotuk, ha a gyermek biztonságos közegbe kerül. A megemelkedett pulzusszám, a szívritmuszavar, a folyamatosan magas stressz-szint megmarad, és jellemző a későbbi trauma kialakulására való nagyobb hajlam is. Azt gondolhatnánk, hogy az ellenséges viselkedésű anyák okozzák a legnagyobb kárt a gyermek mentális egészségében, de ez téves állítás. Az érzelmi visszahúzódnak és a parentifikációnak (a szülők saját érzelmi szükségleteik kielégítésére használják gyermeküket, ők maguk pedig nem tudnak érzelmi biztonságot nyújtani) vannak a legerőteljesebb hosszútávú hatásai. Az így felnövő emberekre jellemző lehet a mások és/vagy önmaguk felé irányuló erőszakos magatartás. Amikor felidézük kötődésüket az édesanyjukkal, történetük nem áll össze koherens egésszé a kimaradt részletek, szerepcserék és logikátlan időugrások miatt. Akár diszszociatív állapotba is kerülhetnek, ezzel is elzárva és védve magukat a traumatikus emlékek okozta érzelmekről. Ezek jelzik a megoldatlan/dezorganizált felnőtt kötődési típusba tartozást.

A csecsemőkori kötődés nem determinálja minden esetben a felnőttkori énlünket, más behatások is fordíthatnak a dolgok kimenetelén.

A kötődés mérése és előrejelzése

Esther Leerkes kutatásai során terhes anyáknak videókat mutatott a félelemtől és dühtől síró babákról. Hat hónappal később az anyákat saját csecsemőikkel figyelték meg. Az eredmények arra a megállapításra jutottak, hogy azok a nők, akik empátiát mutattak egy ismeretlen baba érzéseiről, érzékenyebbek voltak saját babájukkal szemben is. Míg akik arról számoltak be, hogy az újszülött sírásáról készült videó láttán idegesek lettek – tehát a saját érzéseiket helyezték figyelmük központjába –, kevésbé voltak

fogékonyak saját gyermekük jelzéseire. E kutatás szerint a szülői érzékenység gyökerei a szülés előtti szakaszban keresendők, és az anya saját gyermekkori emlékein kívül számos más változó is befolyásolhatja. Egyúttal látható, hogy a szülői érzékenység egyik legjelentősebb előrejelzője lehet az anya figyelmi fókusza.

Karlen Lyons-Ruth kötődéskutató szintén videofelvételeken rögzítette az anyákat és gyermekeiket azok hat, tizenkét majd tizennyolc hónapos, később öt-, hét-, nyolcéves korában. Közös bennük továbbá, hogy az anyák fele egyedülálló, és mindannyian rossz életkörülmények között élnek. Kutatásukban azt találták, hogy a gyermek abban az esetben, ha a szülő nem tud ráhangolódni, levertté és passzívvá válik. Ezzel párhuzamosan az anya egyre idegesebb és magatehetetlenebb lesz, és ahogy a helyzet fokozódik, egyre kevésbé a kapcsolatban részt vevő másik felet, a gyermekét látja, hanem egy frusztráló, tőle külön álló lényt, mint problémái forrását. Innentől pedig már könnyebben elképzelhető, hogyan fordul át a szituáció bántalmazásba vagy akár emberölésbe.⁵³

Az anya-magzat kapcsolat, mint konstrukció mérésére szolgáló első objektív eszközt Cranley tette közzé 1981-ben.⁵⁴ Az elképzelés az volt, hogy összeállít egy listát az anyák által gyakran hangoztatott, magukra és babáikra vonatkozó kijelentésekből. 24 pozitív és negatív állítást választott ki, melyeket 5 alskálára osztott fel: szerepvállalás, elkülönülés, interakció, attribúció, önfeladás. Az ötfokú Likert-skálán jelölhető az egyes tételekkel való egyetértés mértéke („határozottan igen” – „határozottan nem”). A szerepvállalás alskála kérdései arra mutatnak rá, hogy az anya hogyan képzelel el a gyermekéről való gondoskodást. Az elkülönülés alatt pedig az anya és magzat megkülönböztetését jelenti. Az interakció alatt kapcsolatteremtést, míg az attribúció alatt azt a folyamatot értjük, melynek során az anya sajátos tulajdonságokat rendel magzatához. Végül az önfeladás magát a magzatot és igényeinek előtérbe hozatalát jelenti. A várandós nő és születendő

---

⁵³ Bessel van der Kolk (2020): i. m. 132. o.

⁵⁴ Andrek (2019): i. m. 75. o.

gyermeke közötti kötődés annál intenzívebb, minél magasabb az elért összpontszám.

Annak érdekében, hogy a terhesgondozásban, a prenatális pszichoterápiában és a családgondozás más területein hatékonyabb megelőző munkát lehessen végezni, valamennyi kutatócsoport hangsúlyozza a befolyásoló tényezők azonosításának szükségességét. A továbbiakban az ezzel a kérdéssel szerzett fontos összefüggéseket szeretném ismertetni.

Eredmények

Az anya korának és bevételének nincs köze a magzattal kialakuló kapcsolat elmélyülésében, viszont a családi állapot, az anyagi hozzájárulás és az iskolázottság összefüggést mutat. További tényező lehet a magzat kora, mozgásának megléte és nemének ismerete.

A gyermekszám figyelembevételével a terhesgondozás és a szülésre való felkészülés során igen fontos. A gyermekek számától ugyanis függhet az is, hogy az anyának milyen ismeretekre, szociális támogatásra vagy egyéb érzelmi támogatásra van szüksége. Kutatások azt találták, hogy a terhesség utolsó harmadában lévő többgyermekes anyák alacsonyabb pontszámot értek el, és ezzel egyenesen arányosan kisebb szintű párkapcsolati elégedettséget fejeztek ki. Magas kockázatú várandósságok esetében a több gyermek megléte azonban erősebb párkapcsolatot is eredményezett. Ebből következtethetünk arra, hogy a várandósság alatt nagyobb eséllyel bekövetkező veszély összehozza a párokat, tudatosan és tudat alatt is arra készülve, hogy erősek maradjanak, támogassák egymást és már meglévő gyermekeiket, így növelve az eredményes problémamegoldást és stresszkezelést is.

Az anyai szorongás, a depresszió és a mentális egészség, valamint a szülés előtti kötődés közötti kapcsolatról kevés megbízható információ áll rendelkezésünkre. Az eddigi adatok szerint az alacsony kötődési pontszámmal rendelkező anyáknál magasabb a szorongás és a depresszió szintje. Fontos szerepet játszik még az anya párkapcsolatában elfoglalt szerepe és a párkapcsolati nehézségek, a partner dominanciája, kontrollja. E tényezők

fennállása jellemző volt azokra a nőkre, akik nem tudtak mély kötődést kialakítani magzatukkal. Összefüggés fedezhető fel a kifejezetten alacsony pontszám és azon nők között, akik gyermekkorukban fizikai vagy szexuális bántalmazás áldozataivá váltak. Nem igaz ez azokra, akik más típusú traumát éltek át, például közlekedési balesetet vagy természeti katasztrófát. Tanulmányok szerint a kötődés tekintetében a társas támasz az egyik legeredményesebben előrejelző faktor. Azonban nem állandó mutató, hiszen az anya egyedi (személyenként is gyakorta változó) társas támasz iránti igényétől függ, hogy milyen mértékű és minőségű támogatást tart megfelelőnek. Az biztosan elmondható, hogy a bensőséges családi légkör és a sikeres együttműködés pozitívan hat a prenatális kötődésre.

A kutatások szerint az anyák 37%-a élettársi kapcsolatban, 63%-uk házastársi kapcsolatban él. Az anya-magzat kötődési skála Szerepvállalás, Elkülönülés, Attribúció alskálái, valamint az összpontszám is jelentősen korrelált a családi állapottal. Az élettársi kapcsolatban élők alacsonyabb pontszámot produkáltak a házas anyákhoz viszonyítva, ami arra bizonyíték, hogy átlagosan erősebb kapcsolatot tudnak kialakítani magzatukkal azok, akik férjheztek. Két elmélet van ezen adatok értelmezésére. Egyrészt valószínűsíthető, hogy a házas kismamák nagyobb biztonságban tudják a párkapcsolatukat, hisz több aspektusból is össze van kötve életük, így kevesebb figyelmet kell annak szentelniük, hogy tudatosan dolgozzanak a közös összhang fenntartásán. Más szempontból viszont az is feltételezhető, hogy eleve azok a párok, akik jobban hisznek a kapcsolatukban és biztonságos kötődés kialakítására képesek, nagyobb eséllyel kötik össze életüket a házasság intézménye által.

Arra a kérdésre, hogy tervezte-e a terhességét, a válaszadók 46%-a nyilatkozott igennel, 42%-uk nem tervezte, illetve 12%-uk nem mostanra tervezte várandósságát. Megdöbbentő az eredmény, hiszen a válaszadók többnyire a magasan kvalifikált, kedvező társadalmi-gazdasági helyzetben lévők közül kerültek ki. A KSH által közzétett információk szerint az 1990 és 2010 közötti időszakban több volt a fogantatások száma, mint a tervezett

újszülötteké, és a nem várt várandósságok nagy részét abortálták.⁵⁵ Ámbár a nem tervezettség nem mindig azt jelenti, hogy nem is örülhetnek neki, sok esetben ezek a szituációk is a gyermek megszületésével záródnak le. A kutatások azt a nem várt eredményt hozták, miszerint nincs összefüggés a terhesség tervezettsége és a magzati kötődés elmélyülésének mértéke között. Ami azt is jelenti, hogy az eredményesebb terhességszabályozással nem csak az abortuszok mértéke, hanem a nem várt, de elfogadott és megszületett babák száma is csökkenne.

Az Elkülönítés és a Felelősség alkálák esetében az apák jobban teljesítettek, mint az anyák. A párkapcsolat erőssége és a magzathoz való kötődés korrelációt mutatott. Bár általánosságban elmondható, hogy a nők intenzívebben élik meg ezt a köteléket, de az apák negyedénél mégis erősebb kötődési intenzitást találtak, mint párjaiknál. Ez ott fordult elő leginkább, ahol az anyák jelentősen alacsonyabb pontszámot értek el, így tudat alatt is kiegészítették egymást. Egy svéd tanulmány arról számol be, hogy a férfiak 65%-a felülmúlta az édesanyákat a magzati kötődés tekintetében. Az eredményt azzal magyarázták, miszerint az elmúlt évtizedekben a svéd társadalom egy kampányt indított az apák szülői szerepének hangsúlyozása kapcsán. A párok egymás között felosztják a gyerekekkel töltött időt, és az apa gyermeknevelésbe való bevonását a munkahelyek is támogatják.⁵⁶

Az apák estében megállapítható, hogy intenzívebben kötődnek magzatukhoz, ha még nincsenek más gyermekeik. Ez legegyszerűbben azzal magyarázható, hogyha az apának más gyerekekről is gondoskodnia kell egy újabb terhesség közepette, figyelmét inkább a már megszületett gyermekek felé irányítja. Hiszen az anyák figyelme ilyenkor erősen megoszlik, teret engedve az apáknak az idősebb gyermekeikkel való kapcsolati elmélyülésre.

---

⁵⁵ Andrek (2019): i. m. 178. o.

⁵⁶ Andrek (2019): i. m. 94. o.

Generációkon át

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy miért kell vizsgálni a csecsemő kötődését édesanyja felé, ha végtére is az anya egyoldalú kötődése – vagy annak hiánya – vezet gyermeke halálához, főként az újszülöttek esetében. A válasz a kötődés generációkon átívelő és bejósolható tulajdonságaiból ered. Akik életük során nem tapasztalták meg mások szeretetét és a biztonság érzését, lehet, azoknak az agyában ki sem alakultak azok a receptorok, amelyek az emberi kedvességre reagálnak, vagyis nem rendelkeznek ehhez megfelelő eszköztárral. Aki még nem tapasztalt szeretetet, hogyan tudná szeretni a saját gyermekét és őt is megtanítani erre?

Az epigenetika azt vizsgálja, hogy az örökölt tulajdonságainkra hogyan hatnak a környezeti tényezők. Idetartoznak az életviteli jellemzők, az életünk során elkapott fertőzések, a pszichológiai és más környezeti tényezők is. Ezek a hatások azzal változtatják meg az egyes gének működését, hogy módosítják a DNS kémiai szerkezetét. Tehát nem génmutációról beszélhetünk, mert nem a genetika útján, hanem azon felül fejt ki hatásait. A tudományág egymástól elkülönítve vizsgálja, hogy a környezeti hatások hogyan hatnak az egyénre, valamint hogy a szülőket ért behatások milyen változást hoznak létre gyermekeikben. Ez a változás ki- vagy bekapcsolja, vagy átírhatóvá teszi a DNS szerkezetének bizonyos szakaszait, és befolyásolja az általa kódolt fenotípus megjelenését.

Rágcsálókon kipróbált vizsgálatok⁵⁷ segítségével bizonyították, hogy a szülők tisztító, ápoló, nyalogató cselekvése vagy annak meg nem léte megváltoztatja nem csak a közvetlen generáció, hanem még azok utódainak metilációs folyamatát is. Ugyanis a rendszeres és megfelelő minőségű anyai gondoskodást élvező kölykök esetében egyértelműen kimutatható a stressz szabályozásának fejlettebb képessége, mint azok körében, akik nem részesültek hasonló gondozásban. Bár a kutatások még csak „gyermekcipőben járnak”, szakértők azt feltételezik, hogy valóban epigenetikai folya-

---

⁵⁷ Andrek (2019): i. m. 44. o.

matok juttatják el az elhanyagoló vagy bántalmazó szülői magatartások hatását a kötődési kapcsolaton keresztül az utódokba. Az talán nem meglepő eredmény, hogy – mint ahogy azt már korábban tárgyaltam – gyermekkorunkban kialakult kötődési stratégiánkat legtöbb esetben magunkkal viszük felnőtt éveinkbe is, de a kötődés intergenerációs átadódására is vannak emberek, családok megfigyelésével nyert kutatási eredményeink. Ám azokra a kérdésekre, hogy mely tényezők játszanak szerepet a kötődési mintázatok generációkon átívelő stabilitásáért, valamint hogy mi van hatással a mintázatok megváltozására, máig nincs tudományosan megalapozott magyarázat.

Azok a nők, akik gyermekként rossz minőségű anyai gondoskodást kaptak, vagy egyáltalán nem kaptak gondoskodást csecsemőként, maguk is szegényes gondozásban részesítették saját babáikat. Az esetek 75%-ában pontosan meg tudják jósolni a gyermek egy évvel későbbi kötődési típusát az anyák kötődési mintázata alapján. Az apák kötődési típusa és gyermekeik 18 hónapos kori kötődési viselkedése között is összefüggést fedeztek fel, ez azonban gyengébb volt, mint az anyák esetében. A szülők saját szükségletekkel kapcsolatos tapasztalatai, emlékei domináns szerepet játszanak a gyermekekben kialakuló kötődésben. A generációkon átívelő előrejelzés azért működik, mert a gyermekkori kötődés a gondozók szenzitívásán és csecsemőjük mentális állapotának megértésének képességén múlik. Ezek pedig mind attól függenek, hogy az adott szülőnek milyen a saját kötődési története, és hogy mit gondol arról, milyen egy megfelelő anya-gyermek kapcsolat. Az anya terhességének ideje alatt megállapított kötődési csoport az esetek 68%-ában, a nagymamáké az esetek 49%-ában előre jelezte a gyermek egyéves korában kialakult kötődését mind a négy típus esetében.⁵⁸

A vizsgálatban részt vevő nagymamák közül többen átélték a II. Világháború borzalmait, amely arra készítette őket, hogy radikálisabb kötődési mintázatot alakítsanak ki gyermekeikkel azért, hogy megvédjék önmagukat és utódaikat is. Egy indulatos és agresszív anya csecsemője feltételez-

---

⁵⁸ Andrek (2019): i. m. 122. o.

hetően elkerülő kötődési stratégiát alkalmaz, hogy elkerülje édesanyja dühét. Egy elkerülő kötődésű gondterhelt, bezárkózott nő gyermeke nem tud biztonságos támaszként tekinteni gondozójára, valamint nehezen tudja szabályozni érzéseit, és az ambivalens kötődési sajátosságait teszi magáévá. A kutatások azt mutatják, hogy a nagymama-anya-gyermek hármások 47%-a osztozott ugyanabban a kötődési stílusban. Például B/B/B – 22% (B = biztonság), A/A/A – 19% (A = elkerülő), valamint megfigyelhető a visszafordulás mintázata is: A/C/A C/A/C – 22% (C = ambivalens).⁵⁹ Vannak olyan esetek, amikor a nők tudatosan igyekeznek eltérni saját anyjuk módszereitől, például azáltal, hogy érzelmileg elérhetőbbé válnak gyermekük számára. Előfordulhat azonban, hogy nem tudják elég határozottan és kitartóan kiépíteni a tekintélyüket, így a gyermek kötődése nagyobb valószínűséggel toródik az ambivalens típus felé. Az apákkal kialakított kapcsolat is hatással lesz az eredményre. Láthatjuk tehát, mennyire összetett jelenségről van szó. Érdekes módon azok a nők alakítottak ki jobb esélyekkel szoros kötődést születendő gyermekükkel, akik gyermekkorukban nagyon intenzív szeretetet tapasztaltak az édesanyjuktól, miközben elutasítást az édesapjuktól. Erre a kutatók azt a magyarázatot adták, miszerint az elutasítást megtapasztaló nőknek erősebb az igényük arra, hogy tartozzanak valakihez. Ez esetben anyjuktól megkapták az eszköztárat a kötődés kialakításához, így a babájukkal öntudatlanul is megpróbálják begyógyítani saját sebeiket és kudarcukat, felülírni a rossz emlékeket.

Depresszió a terhesség alatt

Hazánkban a major depressziót a nagykorú népesség 15%-a tapasztalja meg élete során. Férfiak és nők is egyaránt érintettek, de szignifikáns különbségek figyelhetők meg a nemek között a megjelenés formája és gyakorisága terén egyaránt. A jelenség a világ minden táján kétszer olyan gyakran fordul elő nőknél, és első jelentkezése sok esetben az anyává válás életszakaszában történik. Ezen kívül életciklusuknak számos sérülékeny

---

⁵⁹ Andrek (2019): i. m. 123. o.

fázisa van, ezek közé tartozik a serdülőkor, a terhesség, a gyermekágyi időszak és a menopauza. Az idegrendszer érzékeny az ilyenkor felmerülő hormonális változásokra, és ez tüneteket okozhat a vegetatív idegrendszerükben, a hangulatukban és a viselkedésükben egyaránt. A szülés előtt és után a nők 80%-a keresztülmegy valamilyen hangulatingadozáson. „*A GYED, GYES-en lévő anyák 33,9%-a bizonyult depressziósnak, 10,1%-nál a hangulatzavar súlyos illetve közepesen súlyos volt.*”⁶⁰ Mindezek mellett egy terhes nőnek új szerepeiben is helyt kell tudni állnia, hiszen megváltozik szüleivel, párjával és elsősorban önmagával kialakított kapcsolata, testképe, énképe. A várandósság során a kismamák 12–19%-a válik depresszióban érintetté, valamint a szülés után is gyakran előfordul ez a mentális betegség. Gyakorlati tekintetben ez akkora problémát jelent, hogy a szülést követő szakaszban az anyai elhalálozás második leggyakoribb oka a befejezett öngyilkosság.⁶¹ A nem kívánt terhesség hatszorosára növeli a depresszió előfordulásának valószínűségét, valamint az alacsony életkor, önértékelés és iskolai végzettség, a problémás párkapcsolat vagy a kapcsolatnélküliség és a társas támasz hiánya szintén közrejátszik a depresszió kialakulásában. Akinél a depresszió már az első trimeszterben megjelenik, négyszer nagyobb a veszélye, hogy szülés után hangulatzavarrá alakul.

A szülést megelőző edukáció, ismeretnyújtás segíti a szülővé válás folyamatát, és csökkenti a szüléshez társuló hangulatzavarok valószínűségét. Az edukálás szükséges nem csak az anya, de a partner részére is, aki így biztosabb támasszá válik. Azt mondhatjuk, hogy a magyar szülészet-nőgyógyászati szakma, a magyar védőnői hálózat a perinatális időszak megelőzésére is igyekszik hangsúlyt fektetni, és hatékony erőfeszítést tesznek a szülés körüli időszak pszichés zavarainak korai felismerésére és megelőzésére.

---

⁶⁰ Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna: Szüléshez társuló pszichiátriai zavarok, különös tekintettel a gyermekágyi lehangoltság kérdéskörére. Oriold és Társai Kft. 2010. 5. o.

⁶¹ Medical Online: A depresszió terhei és költségei Magyarországon.

Forrás: http://medicalonline.hu/eu_gazdasag/cikk/a_depresszio_terhei_es_koltsegei_magyarorszagon

Letöltés ideje: 2022.07.17.

Pszichiátriai zavarok a szülést követően

A szülés utáni pszichés zavarok, pszichotikus vagy nem pszichotikus kedélybetegségek a szüléstől számított 12 hónapon belül alakulhatnak ki. Beszélhetünk gyermekági lehangoltságról, gyermekági depresszióról, gyermekági pszichózisról és gyermekági poszt-traumás stressz zavarról.

Szülés utáni lehangoltság

A frissen gyermekági időszakba lépő édesanyák – akik már túlvannak a szülés fáradalmain, de még szokniuk kell új teendőiket – gyakran rendkívül kimerültek mind fizikailag, mind mentálisan. A már korábban említett hormonszintváltozások az esetleges büntudattal karöltve – amiért nem megy minden zökkenőmentesen – egy normatív krízisbe sodorhatják a szülőket. Tíz újdonsült édesanyából akár nyolcat is érinthet a gyermekági lehangoltság, ennek ellenére ezt a már régóta várt időszakot szinte mindenki boldognak és problémamentesnek képzei el. Ehelyett igen sokan hangulati szélsőségeket, alvászavart, szomorúságot, dühöt, értéktelenséget, túlérzékenységet vagy kisebb fokú szorongást tapasztalnak. Ez az úgynevezett „*baby blues*” 2–3 héten belül magától elmúlik, a szerető, türelmes családi háttér pedig meggyorsíthatja a folyamatot. Megjelenésének valószínűségével sem az életkor, sem az iskolai végzettség nem áll kapcsolatban, ami általában egészségvédő faktorként szolgál az érzelmi zavarok esetében. A családi állapot, a szülés lefolyása és az anya arról alkotott véleménye jelzi előre leginkább a gyermekági lehangoltság kialakulását.⁶² Azért kell komolyan vennünk jelenlétét, mert előre jelezheti az esetlegesen később kialakuló depressziót. A lehangoltságban érintettek 20%-ánál egy éven belül posztpartum depresszió alakul ki.

---

⁶² Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna (2010): i. m. 61. o.

Gyermekágyi depresszió

Ha a postpartum lehangoltság tünetei hosszabb ideig megmaradnak, illetve fokozódnak, lehetséges, hogy már depresszióról beszélhetünk. Előfordulását tekintve az anyák 10–15%-a válik érintetté. Kiskorúaknál ez az arány magasabb, de az iskolai végzettségi szinttel fordítottan arányos. A depressziós jellemzők melletti sajátosság lehet az újszülött indokolatlan túlféltése, irányába mutatott érdeklensége vagy a túl szegényes interakciók a babával. Illetve a félelem attól, hogy bánthatja a gyermekét vagy önmagát, aminek megélése kifejezetten romboló hatással van az anyaságra és az újszülöttel való kapcsolatra.⁶³ A betegség nem egyik napról a másikra, hanem fokozatosan fejlődik ki: egyre kevesebb örömet lelnek gyermekükben, egyre megterhelőbbnek tűnik az ellátása, és megjelennek a súlyos vagy közepes depresszió tünetei, mint többek között az alvás- és evészavar, az izoláltság és az érzelemkitörések. Bár a gyermek bántalmazásával foglalkozó gondolatok általánosak (a babát a mikrohullámú sütőbe rakni, megfojtani, megkéselni), de szerencsére ritkán következik be valójában, és ezekről szörnyen viszolyognak. A szülés utáni depresszióban szenvedőknek szakorvosi segítségre van szükségük, mert bár e nélkül is többnyire 3–6 hónap alatt megtörténhet a felépülés, de előfordulhat, hogy a nem kezelt betegség akár 2 évig is fennmarad. A minél korábbi észlelés és kezelés tehát hosszú és fájdalmas időszaktól menthetné meg az anyákat, de sokan a szegény miatt titkolják tüneteiket. A betegséget már csak azért is megéri felismerni és kezeltetni, mert a jövőbeli szüléseknél való újbóli kialakulása igen magas, 50%. Egyes kutatások szerint az először szülő nők körében gyakrabban fordul elő, valamint a tünetek is súlyosabbak, mások pedig éppen arról számolnak be, hogy a több gyermekes anyák jobban ki vannak szolgáltatva a hangulatzavaroknak. Elképzelhetőnek tartom tehát, hogy míg egy még tapasztalatlan anya nehezebben megy keresztül a szülés és az utána való időszak identitásválságán, addig egy több gyermekes nő hiába rutinosabb, már

---

⁶³ Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna (2010): i. m. 26. o.

több gyermek fizikai és szellemi jólétének felelősségét, terhét viseli. További súlyosbító tényező lehet, ha sürgősségi császármetszést kell végrehajtani, így ugyanis az anya csak később találkozhat újszülöttjével. Továbbá a partner jelenlétének, támogatásának hiánya is ürt hagy maga után egy ehhez hasonló váratlan és sokkoló helyzetben. A felépülés során pedig fokozott gyermekágyi fájdalommal kell szembenézniük, esetlegesen egy nehéz természetű kisbabával is. Mint ahogy korábban már említettem a szoptatási hajlandóság és az anya-gyermek közötti kötődés pozitív összefüggést mutat, és ez a gyermekágyi depresszió kutatásában is megerősítésre került. Az eredmények viszont elgondolkodtattak azzal kapcsolatban, hogy ezek a nők azért nem szoptatnak, mert gyermekágyi depresszióban szenvednek, vagy a depressziójuk elmélyülésében szerepet játszik az is, hogy nem szoptatnak. Esetlegesen mindkettő jelen van, egymást felerősítő hatásként. Megfigyelhető továbbá, hogy kimaradnak a gyermekorvosi vizsgálaton történő megjelenések, de gyakrabban veszik igénybe a sürgősségi, traumatológiai szolgálat segítségét. Férfi párjaik esetében sajnos alig rendelkezünk adatokkal arról, hogyan hat rájuk a nő szülés utáni depressziója, viszont a hangulatzavar becsült előfordulása 4–13% közé tehető.⁶⁴ Akiknek a felesége vagy élettársa postpartum depresszióban szenved, azoknál valószínűbb, hogy kialakul valamilyen hangulatzavar, melynek eredményeképp kevesebb támogatást tudnak nyújtani gyermekük anyjának, és ez hosszútávon a helyzet további romlásához vezethet.

Gyermekágyi pszichózis

A gyermekágyi pszichózis meglehetősen ritka, 1000 szülésből egy-négy esetben alakul ki, először szülőknél 500-ból egy az arány.⁶⁵ A gyermekágyi időszak harmadik napja és második-harmadik hete között jelenik meg először. Egy nagyon súlyos pszichiátriai betegségről van szó, melynek során

---

⁶⁴ Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna (2010): i. m. 37. o.

⁶⁵ Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna (2010): i. m. 37. o.

az anya viselkedésében, mentalitásában abszurd változások állnak be. Megjelenhetnek veszélyes téveszmék, tettek, hallucinációk, erőszakos fantáziák, akár öngyilkossági gondolatok is. Gyakoriak a deperszonalizációs, derealizációs érzések is, amelyekben az anyaság teljesen én-idegenné válik. Kezelés nélkül a téveszmék (például hogy a gyermeket elcserélték, vagy megszállta egy gonosz entitás) egyre inkább elhatalmasodnak az életén, ezért minél gyorsabb pszichiátriai kezelésre van szükség. Kezeletlenül a betegség hónapokig is fennállhat, ami után könnyedén átfordulhat akár skizofréniába is. Későbbi terhességeknél szinte minden harmadik nőnél megismétlődik a pszichózis. Ha a páciens még időben kap orvosi segítséget, nagyobb valószínűséggel végződik pozitívan a gyógyszeres kezelése. Felbukkanásának megelőzésére nincsenek eszközeink, módszereink, de a kialakulási rizikó meglétéből és a tünetekből történő beazonosítás az egészségügyi dolgozók számára nem okoz gondot. Ilyen előjelek lehetnek, ha egyedülálló, először szülő, jellemzően a harmadik trimeszterben már korábban elvetelő nőről van szó, akinél esetlegesen korábban is előfordult már mániás depresszió. Ez természetesen nem egy taxatív felsorolás, egyénenként elég akár egy-egy erősebb behatás, de előfordulhat, hogy több élethelyzet együttesen eredményezi a pszichózis létrejöttét. Továbbá általánosan elmondható, hogy az ilyen tüneteket produkálóknak boldogtalan gyermekkoruk volt, az elutasító, érzelmentes és testi fegyelmezést alkalmazó nevelésben részesültek. Magas a halálozási arány, amelybe beletartozik a természetes halál, illetve az öngyilkosság is. Témám szempontjából kiemelendő adat, hogy csecsemőgyilkosság a pszichózisok 4%-ában fordul elő.⁶⁶

Gyermekági poszt-traumás stressz zavar

A gyermekági poszt-traumás stressz zavarról nem rendelkezünk sok szakirodalommal, így gyakoriságáról sincsenek adataink. Azt viszont tudjuk, hogy veszélyeztetettebbek a családon belüli erőszak vagy szexuális abúzus

---

⁶⁶ Dr. Kovácsné dr. Török Zsuzsanna (2010): i. m. 38. o.

áldozatai, illetve a már korábban vetélést vagy halvaszületést elszenvedők. Többnyire azoknál a nőknél alakul ki, akik a terhességük vagy a szülés alatt súlyos fizikai fájdalmat vagy váratlan szülészeti rendellenességet élnek át, esetleg olyan esemény történt velük vagy olyannak voltak szemtanúi, amely kilátásba helyezte saját halálukat vagy másét vagy súlyos sérülés bekövetkezését. Ha nem megy végbe a trauma és az intenzív érzelmek feldolgozása, később újra meg újra átéljük azokat, így kezelésük orvosi segítséget igényel. Jellemző rájuk a félelem, a tehetetlenség érzése, a dühkitörések, a különös álmok, az agresszív reakciók és a tudat beszűkülése.

Kezelésük és annak nehézségei

A diagnózis pontos megállapítása többnyire azért nem következik be hamarabb, mert a nők tartanak a stigmatizációtól, és szégyellik magukat. A tökéletes babavárási tévképzet tehát e téren is károkat okoz a még tapasztalatlan családok számára. Akár attól is félhetnek, hogy betegségük okán alkalmatlannak tartják őket a szülői feladatokra. A pszichoterápia segít az újszülött szükségleteinek kielégítésében, az anya-újszülött kötődés erősítésében és a rossz szülésélmény feldolgozásában. A legeredményesebb kezelés a kombináltan alkalmazott gyógyszeres terápiával és pszichoterápiával érhető el.

Szélsőséges esetekben a kismama érzelmileg elszeparálhatja magát magzatától. A várandós nő gyásza vagy egy súlyos pszichiátriai kórkép olyan fenyegető helyzetet hozhatnak létre, amelyekben az anya érzelmileg hozzáférhetetlenné válik. Ennek következményei leginkább csecsemőkorban mutatkoznak meg regulációs zavarok formájában. A várandósság alatt major depresszióban szenvedők sokkal alacsonyabb pontszámot érnek el az anya-magzat kötődés skálán, mint egészséges társaik.

Történetek a valóságból

A szakirodalomban sok beszámolót találhatunk arról, hogyan is jut el egy mentálisan beteg anya a csecsemője megöléséig. Például egy 22 éves, házasság nélküli nő 4 hónappal a szülés után a családja egy tóba sétálva talált rá. Január közepe volt, és babáját is magával vitte. Nevetgélve állította, hogy meleg van, és hogy nagyon élvezzi a napsütést. A vizsgálatát végző hölgynek azt mondta, hogy újra be akar sétálni a tóba, és őt is erre invitálta, mégpedig azért, hogy megtisztulhasson és megszabaduljon bűneitől. Tagadta, hogy bántani akarta volna a gyermekét, de úgy vélte, hogy őt is csak így tudja „megtisztítani”. A depresszió minden tünete jelentkezett nála, és térben és időben tájékozódni nem tudott. Családja szerint ebben az időszakban harsány és fizikailag rendkívül aktív volt. Férjével szemben állandó szexuális igényeket támasztott. Korábban már több rokonát is mentális állapotuk miatt egészségügyi intézményekbe zárták, ezért a család a történetek ellenére is vonakodott attól, hogy pszichiáter segítségét kérjék, nehogy ő is kórházba kerüljön.⁶⁷

Egy másik ügyben egy 38 éves nő 6 héttel a szülés után jelentkezett a pszichiátrián. Ügyvédként dolgozott, jólöltözött volt és nyugodt, választékos beszédű. A vizsgálat során elmondta, úgy érzi, hogy „valami nincs rendben” vele, és valóban, a súlyos depresszió minden tünetét produkálta. Amikor a gyermeke bántalmazásával kapcsolatos gondolatokról kérdezték, azt válaszolta, hogy nem akarja őt bántani, de él benne egy „sötét árnyék”, aki viszont igen. Elmesélte, hogy egy téli napon a tornácon sétált két éves fiával és karjában a csecsemővel azért, hogy a sötét árnyék ne jöjjön elő. Nem járt sikerrel, elmondása szerint ez a lény kényszerítette, hogy megpróbálja megfojtani a babát. Meggyőződése, hogy meg is ölte volna, ha síró fia nem rántja meg a nadrágja szárát, mert így vissza tudta szerezni a kontrollt.⁶⁸

---

⁶⁷ Margaret Gail Spinelli, MD (2003): i. m. 42. o.

⁶⁸ Margaret Gail Spinelli, MD (2003): i. m. 44. o.

Az elkövető pszichéje „Szülés utáni abortusz”

Magyarországon 1980 és 2000 között évente átlagosan huszonöt-harminc újszülöttgyilkosság fordult elő, ennek kétharmadát a tizenöt-huszonöt éves fiatalok követték el. 2001-ben huszonnégy, 2002-ben tizenkét újszülött halálozott el ily módon, de az új tendenciák azt mutatják, hogy tíz alá estek vissza az ismertté vált bűncselekmények.⁶⁹ Szinte soha nem arról van szó, hogy valaki gonosznak születik, ennek ellenére mind a társadalomban, mind a szociális szférában erősen tartja magát ez a felfogás. Ha valaki nem lát túl az ilyen elkövetők iránt érzett haragján, akkor nem enged teret az objektivitásnak. Örültnek vagy gonosznak elkönnyelve őket, szenvedést és büntetést kívánva elszalasztjuk a háttérinformációk begyűjtését. Egy rendőr ilyet pedig semmiképp nem tehet, hiszen az ügyvel kapcsolatban olyan fontos részleteket tudunk beszerezni és összefüggéseiket értelmezni, amelyekből tanulhatunk. Ezt a tudást felhasználva pedig több gyermeket, nőt és családot menthetünk meg a szinte sok tekintetben elkerülhetetlen gyilkosságtól.

Az anya gyermeke ellen elkövetett életellenes cselekménye, bár nehezen megelőzhető, több lépcsős folyamat, elkövetése azonban bizonyos élethelyzeti sablonok alapján jól levezethető. Ezek a minták a világ minden pontján tetten érhetők az ügyek kapcsán. Az első csoportba tartozik az az újszülöttgyilkosság, melynek során a gyermek az első 24 órában veszíti el életét. Az adatok alapján többnyire olyan fiatal vagy éretlen nők az elkövetők, akik azt érzik, hogy kiszorulnának az életük meghatározó részét képező, támogató szociális közegből, ha fény derülne terhességükre. Érzelmileg elszigetelődnek partnerüktől, anyagi függetlenségükre csak korlátozott lehetőségek állnak fent. Az utólagos pszichiátriai vizsgálat rendszerint

---

⁶⁹ Tamási Erzsébet: Női végzet, férfi bűn. Emberölések a nemek tükrében. In: Tamási Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel... Emberölést elkövető fiatalkorúak és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata. Országos Kriminológiai Intézet. 2015. 156. o.

feltárja, hogy korábban sokan maguk is családon belüli bántalmazás áldozataivá váltak. Legtöbbjük a terhesség tagadásához olyan mélyen ragaszkodik, hogy nap mint nap nem vesznek tudomást gyermekük közelgő születéséről. Ebből kifolyólag terhesgondozáson sem vesznek részt, nem kérnek orvosi segítséget, a szülés is e nélkül zajlik le. A szülés után rá sem néznek a gyermekre, azt sem tudják, hogy milyen nemű. Mások vallási, kulturális, anyagi vagy éretlenségükből adódó okokra hivatkozva nem hajlandóak az abortusz vagy az örökbefogadás alternatíváját választani.

A második csoporthoz tartoznak azok a nők, akik férfi partnerükkel együtt ölik meg csecsemőjüket. Ezek az esetek túlnyomórészt olyan nőket érintenek, akiknek partnerére erőszakosság jellemző. Ilyenkor a nők maguk is ennek a bántalmazó kapcsolatnak az áldozatai, és nincs lehetőségük vagy eszközük arra, hogy megvédjék magukat vagy gyermeküket.

A harmadik csoportba sorolandók az elhanyagolással összefüggő csecsemőgyilkosságok. Ezekben az esetekben a gyermek halála anyja figyelemhiányának a következménye. A gondozó más teendővel foglalkozik, akár olyanokkal is, amelyek a szülői feladatokhoz kötődnek. Például gyakran olyan csecsemő az áldozat, aki a kádban fürdik, vagy akit egy még túl fiatal, idősebb testvér gondjaira bízunk, miközben anyjuk a konyhában főz. Általában a szülő rákényszerül, hogy több munkát végezzen egyszerre anyagi gondjaik miatt. A gyermeknevelés teher számára. Az adott ország társadalmi és jogi megítélésétől függ, hogy tragikus balesetnek (ez főként régen volt jellemző) vagy gondatlan emberölésnek tekintették az ilyen és ehhez hasonló eseteket. Az anyaság ezért több, mint egyszerű főállású munka. A többség által elfogadott íratlan szabályok szerint ezért egy szülőnek folyamatosan ébernek kell lennie, elengedve minden önös érdeket. Így tehát véleményem szerint abszurd azokat örültnek vagy gonosznak nevezni, akik szellemi, anyagi korlátaikból adódóan, támogató környezet és megküzdési stratégiák hiányában nem képesek a kihívásokkal megküzdni, vagy kezdetektől irtóznak az anyai szerepvállalástól.

A következő kategóriába olyan nők kerültek, akiknek a gyermekük tetteles bántalmazása annak halálához vezetett. Jellemzően már korábban is, krónikus jelleggel sor került például verésre, de ezúttal a „rosszul sikerült”

fegyelmezés emberöléshez vezetett. Vannak jelek, amelyek e végkifejlet esetleges bekövetkeztét előre láttatják. Nagyobb eséllyel követik el a bűncselekményt etetés és altatás idején, amely időszakok a harmonikus és bensőséges családokban is gyakran komoly stressz forrását jelentik. Ebből arra következtethetünk, hogy olyan nőkről van szó, akik nem rendelkeznek megfelelő impulzuskontrollal, és komoly terhet jelentenek számukra a gyermekneveléssel kapcsolatos teendők.

Az utolsó csoportba a mentális betegséggel küzdő nők kerültek, akik önmaguk ellátása közben is nehézségekbe ütköznek, és nem tudnak gyermekükről felelősségteljesen gondoskodni. Betegségük miatt képtelenné válhatnak önzetlen cselekedetekre, az együttérzésre és türelemre, holott ezek alapozzák meg az anya-gyermek kapcsolatot. Számos olyan újszülött- és csecsemőgyilkosság történik, melyet ezek a nők követnek el úgy, hogy egyedül kellett gondoskodniuk gyermekeikről, szociálisan rendkívül elszigeteltek. Jellemző, hogy erős bűntudat gyötri őket, amiért nem tudnak helytállni, ezért vannak, akik gyermekük védelme érdekében megkísérlik az öngyilkosságot is, amit gyakran a babára is kiterjesztenek, hogy „magukkal vihessék” egy biztonságosabb, boldogabb világba. A gyermek- és családvédelmi szervek által elkövetett hibák is gyakran hozzájárulnak az ehhez hasonló, szélsőséges végkifejlethez.⁷⁰

Az esetek szempontjából való csoportosítás után szeretnék szót ejteni a leginkább érintett, elkövetővé váló személyekről is. Mi köti össze a szüleiivel élő középiskolás lányt, az egyedülálló/zűrös párkapcsolatban élő vagy idősebb nőt? Mindhárman gyakran fellelhetőek az újszülött- és csecsemőgyilkosságok elkövetői között. Részletesebben a leggyakrabban előforduló modellt szeretném kifejteni: Az elkövetők nagy része tinédzser, vagy a húszas évei elején jár. Ebből következik, hogy iskolás, aki szüleiivel együtt él. Általánosságban minden ilyen korú elkövetőre kiterjedő kutatások igazolják, hogy agyi fejlődésük még nem érte el a végleges állapotot, ami hatással

---

⁷⁰ Margaret Gail Spinelli, MD (2003): i. m. 11. o.

van többek között a döntéshozatalra, illetve a helyzetfelismerő képessé-
gükre.⁷¹ Iskolai teljesítményük átlagos, legtöbb esetben megfigyelhető az esemé-
nyek előre haladtával a tanulmányi visszaesés. Rendszerint kisebb községben
vagy faluban, családi házban élnek. Anyagi helyzetük kicsivel az átlag alatt
helyezkedik el, közös szobán osztoznak a lánytestvérrel. Az apa szak- vagy
segédmunkás, az anya szintén az, vagy pedig háztartásbeli. Diszharmonia
első látásra nem lelhető fel. Bár az anyával való kapcsolatra egyik fél sem
panaszodik, de nincs mély, bizalmi kötődés, és beszélgetéseik is csak ál-
talanosságokra terjednek ki. Az anya nem tartja fontosnak a szexuális fel-
világosítást, azt gondolja, még túl korai, és lánya életében ezek a kérdések
egyébként sem aktuálisak. Az apa elsődleges fókusza a pénzszerzés köré
épül, emellett még a ház körüli munkákat is elvégzi. A gyereknevelést a
feleségre hagyja, de ha szükség van rá, akkor a szigort képviseli. Lányuk
iskolai, baráti életét az anya beszámolója alapján ismeri. Az iskolában töb-
ben is észlelik a terhesség esetleges jeleit, többen érdeklődnek is a testsúly és
az öltözködés megváltozása okáról, de az érintettek elhatárolódnak ezektől. A kör-
nyezet pedig elfogadja ezt, mert nem állnak közel egymáshoz, és ha esetleg
tévednének, nem szeretnének erőszakosnak tűnni. Ez nem csak az őket kö-
rülvevő diákokra, hanem tanáraikra is jellemző. Az ilyen lányok nem tartós
kapcsolat eredményeképpen esnek teherbe, korábban nem volt hasonló ta-
pasztalatuk, és nem éltek a terhességmegelőzés semmilyen lehetőségével.
Bár időközben rádöbbennek a terhességre, de makacsan titkolják, így el-
zárkózva a kórházi ellátástól és mások segítségétől is. Általánosan elmond-
ható, hogy nincsenek bizalmi kapcsolataik sem otthon, sem tágabb környeze-
tükben, és passzív viselkedés, visszahúzódság, magányosság jellemzi őket. A
megölt újszülött apja általában nem is tud a terhességről, így a bűncselek-
ményről sem. Kifejezetten gyors és problémamentes szülés után kifejtett,
átlagos súlyú babájának egyedül adnak életet, akinek felsírását igyekeznek
azonnal megakadályozni. Sokaknak a méhlepény leválása és megszülése,
valamint a köldökzsinór elvágása vagy tépése sem okoz problémát. Meg

---

⁷¹ Tamási (2015): i. m. p. 146.

kell jegyezni, hogy a már fentebb írt terhességet végig kísérő lelki körülmények, magával a szüléssel járó stressz, a fizikai fájdalmak és a nagy vérvesztés következtében fellépő beszűkült tudatállapot bármely más tudatilag ép és kiegyensúlyozott embernél is pszichés zavarokat okozhat. Végül már „csak” a test és a bizonyítékok eltüntetése marad hátra, ami általában az udvaron, kútban, kerti vécében történik. Nem ritka az sem, hogy mindeközben családtagjaik is otthon tartózkodnak. Leggyakrabban úgy derül fény a történetekre, hogy a szülés után a nő rosszullet vagy vérmérgezés miatt kórházba kerül. A bűncselekmény kiderülése után a szülők lányuk mellé állnak, és biztosítják arról, hogy számíthatott volna rájuk, ha beavatja őket, és együtt megoldották volna a helyzetet, nem büntették volna. Tágabb környezetük is így nyilatkozik, ezért a lány általában visszamegy az iskolába, nem is költözik el. Annak ellenére, hogy félelméről kiderül, hogy alaptalan volt, mégis tart a büntetéstől és a szégyentől. Nem akar szembenézni a lakó- és iskolai környezet értékítéletével, családját sem akarja ennek kitenni. Leginkább annak kiderülése rémiszti meg, hogy már szexuálisan aktív, és az is csak tovább rontja a helyzetet, hogy alkalmi kapcsolatainak vannak.

A szégyen

A szexualitáshoz fűződő társadalmi megítélés fontosabb szerepet játszik az újszülöttgyilkosságok létrejöttében, mint elsőre gondolnánk. Bár napjainkban a tanintézmények áldoznak a szexuális felvilágosításra, vannak, akik otthon is részesülnek ilyen beszélgetésben legalább a menstruációval kapcsolatban. Hogyan lehetséges, hogy olyanok is akaratlanul teherbe esnek, akik rendelkeznek megfelelő információkkal a terhességgel és a szüléssel kapcsolatban? A témában szerzett ismereteiket többnyire egyoldalúan szerzik meg, a szexuális tabukat inkább nem bolygatják meg. A kérdések feltevése nem nyílik lehetőség, hiszen nem ápolnak bizalmas kapcsolatot az adott felnőttel. Mindezek mellett a napjainkban látott felvilágosítások főként a nemi élet veszélyeit mutatják be, ezzel is erősítve a hozzá tapadó tagadás érzését. Míg a szülők a szégyen és büntetés kontextusában riogatják gyerekeiket, addig a barátok szintén a titkolódzást erősítik, a szexualitás akár

lejárata céljából történő pletykálkodás témája is lehet. Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyébként is elszigetelődésre hajlamos lányok magukra maradjanak problémájukkal.

A tagadás

A tagadás jelensége is rendkívül érdekes eleme az újszülöttgyilkosságoknak. A megesett lány terhessége ellenére alig hízik, és ezt könnyedén álcázza öltözködésével. Kimaradt menstruációjának nem tulajdonít jelentőséget, tolófájdalmait pedig székelési kényszernek dekódolja. A szülési folyamat bár általában rendkívül könnyű és rövid, de nagy önkontrollra van szüksége ahhoz, hogy hang nélkül tűrje. Akik viszont kórházban szültek, valamilyen más betegség gyanújával érkeztek, például gyomorfájdalommal. Olvasmányaim során felmerült bennem a kérdés, hogy vajon ha nem tud a terhességéről, akkor honnan tudja, hogy csendben kell maradnia és nem szabad segítséget kérnie? Valószínűleg a gyors lefolyású szülés mellett az is válasz lehet erre, hogy tudat alatt tisztában van ezzel a lehetőséggel, de annyira erősen elzárkózik a gondolattól, hogy még a fizikai jelek is másképp jönnek elő, vagy éppen nem jönnek elő, mint más terhes nőknél. Többek között például a magzatmozgások ilyen esetekben gyakran teljesen elmaradnak. Más nézőpontból tekintve, mivel a terhesség egyenes következménye a szülés, lehetséges-e, hogy előre tervezik a gyilkosság pillanatát? Többnyire szó sincs ilyenről, egyáltalán nem akarnak a baba lehetőségére sem gondolni. Azt viszont nehéz meghatározni, hogy a gyermektől a tagadás utolsó felvonásaként, vagy a születést követő tudatzavar okán szabadulnak meg.

Kockázati tényezők

A kockázati tényezőket használhatjuk előrejelzésként, amely megmutatja, hogy bizonyos életviszonyok megléte vagy hiánya által kik veszélyeztetettebbek a bűnelkövetővé válás szempontjából. Az újszülött- vagy csecsemőgyilkosság kockázati tényezői között szerepelnek a családi vagy

személyes kórtörténetben előforduló pszichiátriai betegségek, a korábbi vagy jelenlegi szülésnél jelentkező depresszió, a gyermekkori trauma, a múltban vagy jelenben megjelenő családon belüli erőszak, az alkohol- vagy kábítószer-függőség, a szegénység, az iskolázatlanság, a fiatal kor, a csecsemő súlyos betegsége, a gyenge vagy negatív prenatális kötődés, a megfelelő támogatás hiánya és a partner elzárkózása. A körülmények közül általában egyszerre több is kifejti hatását, így a gyermektől való szabadulás számukra létkérdés, és képtelenek felülemelkedni a helyzeten.

Az újszülött- és csecsemőgyilkosságok nyomozása

Az aktakutatásomat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztályának Életvédelmi Alosztályán végeztem, ahol készségesen fogadtak engem és a feltett kérdéseimet egyaránt. Az ehhez szükséges engedélyt 2021 decemberében kaptam meg, majd 2022 januárjában fejeztem be a rendelkezésemre bocsátott ügyiratok tanulmányozását. A tanultakat, megszerzett tapasztalatokat négy ügy ismertetésén keresztül szeretném átadni, melyeket igyekeztem úgy kiválasztani, hogy szerepeljen bennük olyan, ahol az újszülött halálát nem az édesanya cselekedete okozza, és olyan is, ahol valószínűsíthetően igen. Illetve tartalmazzon olyan esetet, melynek nyomozása során nem lehetett megállapítani a nő felelősségét, és mivel a csecsemőgyilkosságok ritkábban fordulnak elő, így egy ilyen ügy áttanulmányozásából is értékes ismeretek beszerzését reméltem. Ezeket egy már előre meghatározott elemzési struktúra mentén dolgoztam fel, figyelmet fordítva többek között a bűncselekmény elkövetésének helyére, idejére, eszközére és módjára, az elkövető életkorára, családi állapotára, szociális helyzetére, életkörülményére, korábbi bűnügyi érintettségére, az elkövetés körülményeire, gyermekeinek számára, gyermekvédelmi szolgálattal való előzetes kapcsolatára és nyilvántartott mentális betegségére. Szeretném kiemelni, hogy csak az innen nyert ismeretekről, helyi szokásokról tudok érdemben nyilatkozni, előfordulhat, hogy az ország egyéb területein más, már korábban bevált gyakorlatot követnek a rendőri szervek.

Kutatásom fő célja az újszülöttek sérelmére elkövetett életellenes bűncselekmények okainak, illetve megelőzési lehetőségeinek vizsgálata, a büntetőeljárás érdekeinek sérelme nélkül kizárólag a bűncselekmények természetének feltárására fókuszálva. A jellemzően újszülöttek és csecsemők ellen elkövetett emberöléses bűncselekmények vizsgálata, melyek sok összetevős, több társadalmi jelenségen átívelő jellegükből adódóan számos olyan összefüggés felderítését helyezik kilátásba, amelyek segíthetnék a nyomozó hatóságok munkáját nem csak a nyomozás, hanem a prevenció tekintetében is. Céлом rávilágítani az észlelő- és jelzőrendszer olyan hiányosságaira, melyek kiküszöbölése nagyban befolyásolhatná nem csak a hatóság tudomására jutott, hanem a látenciában ragadt esetek lefolyását is.

Első akta

Egy 38 éves nő 2020 márciusában saját otthonában megszülte, majd zacskóba csomagolta és az udvarukon elhelyezett szemetesládába dobta gyermekét. Állítása szerint nem tudott arról, hogy várandós, és azért nem hívott segítséget, mert gyermeke már halva született. Sem a szülésnek, sem a holttest elrejtésének nem volt szemtanúja. Titkolta a szülés tényét férje előtt, aki kérdőre vonta feleségét a fürdőszobában talált, nem általános mennyiségű és helyen lévő vér miatt, ő azonban azt válaszolta, hogy csak megjött a menstruációja. Az ügy úgy jutott a hatóság tudomására, hogy vérzés és rosszullet miatt kórházba került, ahol megállapították, hogy a panaszokat a meg nem szült méhlepény okozta. A műtét során nem megszokott bűzről számoltak be az azt végző orvosok és ápolók. Az elhunyt újszülött teste és főként koponyája állapotából a helyszíni szemlét végző rendőrök először súlyos bántalmazásra gondoltak. Az első szakértő szerint a halált okozhatta bántalmazás, méhben történő korai elhalás és fertőzés is. A második szakértő véleménye alapján viszont ezek nem bántalmazás nyomai, hanem a méhben történő korai elhalásé. Ezt támaszthatja alá a holttest előrehaladott bomlási állapota és a kórházi dolgozók által említett bűz.

A helyi védőnő is ismerte a családot, hiszen folyamatosan tartotta velük a kapcsolatot 16 hónapos kislányuk miatt. Normális szülőknek írta le a párt,

és beszámolt arról is, hogy nagyon várták előző gyermekük világra jövetelét. Az anya a dohányzásról viszont nem tudott leszokni. Átlagos testalkatú nő, 70–80 kg lehet, és kislányukkal való legutóbbi terhessége jól látszott rajta. Az elhunyt csecsemővel való terhességének szabad szemmel, ruhán keresztül látható jeleit azonban nem észlelte, annak ellenére, hogy a szülést megelőző hónapban is találkoztak. Arról senki nem tudott nyilatkozni, hogy bővebb ruhákban járt volna, vagy takargatta volna hasát. Szülés utáni depresszió jeleit nem mutatta, sőt a jókedv volt jellemző rá.

Férjével jó kapcsolata volt, nem tudott senki beszámolni arról, hogy szeretője lett volna. Mindketten közmunkásként dolgoztak, elmondásuk alapján voltak anyagi gondjaik, de tudták kezelni őket. Gyakran kértek kölcsön ismerőseiktől. Öt közös gyermekük volt, ketten javítóintézetbe kerültek. A nő nem tartotta a kapcsolatot szüleivel és a családja többi tagjával sem. Egy ismerőse korábban felhívta a figyelmét kerekedő hasára, mivel terhességet gyanított, ő azonban letagadta, és azt mondta még örülne is neki, mert fel tudnák venni a babaváró hitelt. Megszüntették az eljárást, mivel nem bizonyítható, hogy a csecsemő élve született, de nem is zárható ki.

Sok esetben a tragédia bekövetkezésének legfőbb oka a családon belüli kommunikáció, illetve a környezet felelősségérzetének hiánya. Nem tudják, hogyan kell a problémákat megbeszélni és áthidalni. Esetükben a mindennapi beszélgetések sem természetesek, így nem vitatják meg a komolyabb, kényesebb dolgokat sem. Jellemző ezekre a nőkre és lányokra, hogy várják a megfelelő alkalmat, hogy előhozakodhassanak a terhességükkel. „Most éppen építkezünk, nem hiányzik még több stressz.”; „Sokat veszedünk mostanában, ha helyrejön a párkapcsolatunk, elmondom neki.”; „Az anyukám nagyon beteg, ezért nem akartam még ezzel is terhelni.” Ez az alkalom azonban végül soha nem jön el. Sokszor családon kívül sincs senki, akiben érdeklődő, megbízható barátra lelnének, akihez tanácsért fordulhatnak, akinek elmesélhetik, mi történik velük. A környezet közönyöségét gyakran tartják felelősnek, azonban nem mindenki tudatosan zárkózik el a segítségnyújtástól. Sokan hiába tapasztalnak meg jeleket, nincsenek tisztában a jelentőségükkel, a gyanú sem alakul ki bennük. Mások pedig, ha észlelnek is valamit, nem akarnak beleavatkozni más magánéletébe, úgy

gondolják, joga van ahhoz, hogy titokban tartsa terhességét. Sajnos az a tapasztalat, hogy számos esetben így állnak hozzá azok a szakmájuk, pozíciójuk miatt a titkolt terhesség tényét észlelő személyek is, akik valóban képesek lennének segítséget nyújtani ezeknek a nőknek. Megint mások önmaguknak sem adják meg a kellő figyelmet, nem reagálnak testük jelzéseire akár tudatosan, akár tudattalanul. Mindezen esetek miatt kellene hangsúlyosabb szerepet kapjon a médiában, az alapfokú oktatásban az emberek érzékenyítése és tájékoztatása a segítségnyújtás módjairól, lehetőségeiről. Így többekben alakulhatna ki egy ügynevezett értő figyelés, és nagyobb valószínűséggel dekódolhatnák helyesen a tapasztalataikat. Talán a férj nem nyugodna bele olyan könnyen abba, hogy az a rengeteg, bútorokat, szőnyeget beborító vér mind a felesége havi menstruációjától származik, talán hív orvosi segítséget, és nem kerül veszélybe a nő élete a napokig benne bomlásnak induló méhlepény okozta vérmérgezés miatt. Illetve arról is tájékoztatást kell kapniuk, kihez kell fordulniuk segítségért, ha ők maguk ezt nem tudják megadni.

Második akta

A 17 éves, élettársi kapcsolatban élő, egy gyermekes édesanya 2020 novemberében kórházba vitte 11 hónapos, születésétől fogva szellemi, testi retardációban szenvedő, látás- és hallássérült, mozgásképtelen csecsemőjét. Az orvosok maximum 3 évet jósoltak számára. Gyomrába ültetett szondán keresztül táplálták ezidáig, de az édesanya attól tartott, hogy ez a szonda elmozdulhatott, így a kórházba vitte. Ott ellátták a csecsemőt, majd éjszákára bent tartották megfigyelési céllal. Anyjával aludt egy ágyban. Éjszaka több alkalommal is ellenőrizték a gyermek hogylétét, nem tudtak beszámolni semmilyen általánostól eltérő problémáról. A reggeli ellenőrzéskor az ápoló észrevette, hogy a gyermek teste hideg és nagyon sápadt, és kiderült, ekkorra már elhunyt. A szakértői vélemény szerint a halál oka fulladás volt, ami a légutak elzáródásától, az ágyneműtől vagy az anya teste által is bekövetkezhetett. Az anya korábbi eljárásban nem szerepelt, a rendőrség-

nek nem volt tudomása arról, hogy elkövetője vagy sértettje lett volna családon belüli erőszaknak vagy más bűncselekménynek. Élettársával köz munkásként dolgoztak. Egy háztartásban éltek a nő szüleivel és testvérével. Más gyermekük nem született korábban. Nem volt semmilyen megállapított mentális betegsége. A szakvélemény szerint nem volt lehetséges kizárni a szándékosságot, de bizonyítani sem lehetett. Az eljárást megszüntették.

Ennek ellenére röviden szót szeretnék ejteni az eutanáziáról. A magyar jogrendszer nem ismeri el az aktív eutanáziát, azaz amikor az orvos tevélegesen hozzájárul gyógyíthatatlan betege halálához és kérésére halálba segíti. A passzív eutanázia is emberölés, de szigorú követelményeknek megfelelően a jogalkotó megteremtette a beteg önrendelkezési jogát, aki így elutasíthatja az életmentő beavatkozást. Erre korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen beteg esetén is van lehetőség. Passzív formája is folyamatos erkölcsi viták tárgya, aktív fajtája pedig a legtöbb országban szinte tabu téma. Tovább bonyolítja a kérdést annak erkölcsi és etikai vizsgálata, hogy a haldokló, döntés- és cselekvőképtelen csecsemő lehet-e eutanázia alanya, és meghozhatja-e ezt a döntését a szülő. Hollandiában már van erre lehetőség, melyet a Groningeni Jegyzőkönyv szabályoz. Esetükben akkor alkalmazható a kegyes halál, ha a gyermek kezelőorvosai és független orvosok egyetértenek abban, hogy a fájdalmak nem csillapíthatók, nincs kilátás a felépülésre, valamint a szülőknek is bele kell egyezniük. Mint ahogy már korábbi fejezetekben is említettem, emberölés alanyaivá nem ritkán válnak azok a gyermekek, akik valamilyen súlyos fájdalommal járó vagy halálos betegségben szenvednek, és a gondozóiknak nincs lehetőségük fájdalmaik enyhítésére. Ebben a kényszerhelyzetben úgy követik el a bűncselekményt, hogy a gyerek érdekét tekintik elsődlegesnek, vállalva akár az ezzel járó büntetést is. Nem tisztem megítélni azt, hogy mennyire etikus az aktív eutanázia, az viszont tény, hogy csökkentené a csecsemőgyilkosságok e fajtájának előfordulását, ha a szülők ilyen lehetőséggel élhetnének.

Harmadik akta

Egy 30 éves, házas nő 2021 júliusában saját otthonában szülte meg gyermekét. Hálósobájuk franciaágyán aludt aznap este férjével, majd hajnalban tolófájdalmakra ébredt, így bement a szomszéd szobában lévő mosdóba. Hang nélkül lefolyt a szülés, mindeközben pedig férje nem ébredt fel. Újszülöttjét törölközőbe tekerve betette a mosógépbe, nyakára szorosán kendőt csavart. Azt állítja nem adott életjelet a csecsemő. Pár órával később férje talált rá a gyermekre, aki azonnal hívta a mentőket, ami ellen a nő tiltakozott. Kérkezésükig pedig új rejtkehelyet keresett babájának, végül a hálósobában lévő komódra tette. A mentősök hamar rátaláltak, megkezdték az újraélesztést, de az már sikertelen volt. A szakértői vélemény szerint az anyát organikus patomechanizmusú tudatzavar, kóros elmeállapot jellemezte a cselekmény ideje alatt, tehát nagymértékű korlátozott beszámítási képességről beszélhetünk. A nő fodrászként dolgozott, férje pedig műszakban dolgozó gyári munkásként. Nevelőszülők voltak, gond nélkül szerezték meg az ehhez szükséges tanúsítványt, és három gyermeket neveltek. Ezelőtt nem született még saját gyermekük, éppen ezért szerettek volna nevelőszülőkké válni. Róluk az anya megfelelően gondoskodott, de elmondása szerint nagyon sok probléma volt velük. Nincs tudomásunk arról, hogy elkövetője vagy sértettje lett volna családon belüli erőszaknak vagy más bűncselekménynek. Fiatalabb korában édesapja felakasztotta magát, nagymamája pedig skizofréniában szenvedett. 90–100 kg körüli testsúlya lehetett, nem látszódott rajta, hogy terhes, és senki nem is tudott róla. Férjével jó kapcsolata volt. Azt állítja, nem emlékszik a szülésre, gyászolja elhunyt gyermekét. Akartak közös gyereket is, nem védekeztek. Hónapok óta nem volt menstruációja. Jó kapcsolatot ápolt az édesanyjával. Az eljárást megszüntették. A halál egyértelmű okát nem lehet megállapítani, nem lehet tudni, hogy az újszülött élve született-e. A mentőszolgálat újraélesztés során levegőt juttatott a csecsemő tüdejébe, így a szakértő nem tudja megmondani, hogy a levegő a szülést követő felsírással jutott a tüdőbe, vagy a lélegeztetés során.

Negyedik akta

2016 májusában egy 36 éves nő, aki konyhai kisegítőként dolgozott, a munkahelye öltözőjének mosdójában hozta világra gyermekét. Állítása szerint nem sírt fel, és a biohulladék tárolójába dobta, aminek tartalmát időközben elszállították, majd feldolgozhatták, így a test azóta sem került elő. Nem sokkal később rosszul lett, munkatársai észrevették, hogy erősen vérzik, ezért mentőt hívtak hozzá, akik kórházba szállították. Bár az orvosok számára egyértelmű volt, ő továbbra is tagadta a szülés tényét. Május elején egy, a terhességétől teljesen független betegség ügyében is járt a kórházban, ahol közölték vele, hogy terhes. Ennek megtörténtét sem ismerte el. Élettársi kapcsolatban élt, emellett szeretője is volt. Eltitkolta terhességét, és senki nem látta rajta annak jeleit annak ellenére, hogy vékony testalkatú. Élettársával a szülést megelőző fél évben nem élt szexuális életet, és nem is aludt vele egy ágyban arra hivatkozva, hogy beteg gyerekének van szüksége rá esténként. Volt két közös gyerekük is, akiket együtt neveltek. Egyikük epilepsziás, ami pszichésen megviselte a család többi tagját. Az anya jó kapcsolatban volt saját, illetve párja szüleivel, rokonaival is. A nyomozás során a szülés tényét később elismerte, állítása szerint a baba halva született. Elmondta, hogy attól tartott, hogy újszülöttje beteg lesz, mint a kisebbik gyermeke. Önmagát hibáztatta a „hibás gén” miatt. Gyermekkorában az édesanyja elhagyta őt, nem sokkal később édesapja öngyilkos lett, így keresztszülei nevelték fel. A szakvélemény szerint nem állt fenn nála az elkövetés ideje alatt semmilyen pszichés betegség, de szuicid hajlamokkal rendelkezik. Megszüntették az eljárást, mert nem lehetett tudni, hogy élve vagy halva született a gyermek.

Négy évvel később találtak egy méhlepényt az egyik városi parkban, amit szintén ehhez a nőhöz tudtak visszavezetni. A gyermek testét ezúttal sem sikerült megtalálni, azonban a kihallgatás során úgy nyilatkozott, hogy a baba szemmel láthatólag egészségesen jött a világra, és felsírt. Az újszülöttet állítása szerint egy park padjára helyezte és otthagya, de azóta sem került elő. Ez az ügy jelenleg is folyamatban van, így nem rendelkezem róla bővebb információval.

Nemcsak ez az ügy, hanem több hasonló kapcsán is felmerül a nyomozókban, hogy vajon hány, a hatóság tudomására soha nem jutott áldozata lehet még ennek a „bevált védekezési módszernek”. Sajnos nem ritka, hiszen az ilyen nők személyiségjegyei közé tartozik a sodródás és döntésképtelenség, így nem kérdeznak, vagy néznek utána annak, hogyan működik a fogamzásgátlás. Ha a szülés sikeresen, komplikációmentesen végbemegy, és a testet is el tudja rejteni mind környezete, mind a hatóság előtt, akkor további megerősítést kap arról, hogy ez a módszer működik. Folytathatja egészen addig, míg orvosi segítségre lesz szüksége, vagy az újszülöttet fel nem fedezi valaki. Többen is ezért említik meg az édesanyák titkát megőrző egyesületek gyenge pontjaként, hogy bár a hozzá fordulókat gyermekét ezzel megmentik, de az érintett nők nem tanulják meg a kríziskezelés módszereit, és talán azt gondolhatják, máskor is így „védekezhetnek” a nem kívánt újszülött ellen. Sajnálatos módon egyes szakértők szerint olyannyira magas az ilyen ügyek látenciája, hogy akár a hatóság tudomására jutott esetek tízszerezéséről beszélhetünk⁷².

Eredmények

Elemzési szempontok	1. akta	2. akta	3. akta	4. akta
Sértett	újszülött	csecsemő	újszülött	újszülött
Elkövetés helye	saját otthonában	kórházban	saját otthonában	munkahelye öltözőjének mosdójában
Elkövetés ideje	2020. március	2020. november	2021. július	2016. május

⁷² Gálicz Boglárka: Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban. Diskurzus – a Batthyány Lajos Szakkollégium tudományos folyóirata 2014/1. szám. 8. o.

Elkövetés eszköze és módja	Zacszóba csomagolta, majd szemetesládába dobta az újszülöttet.	A halál oka fuladás: a légutai elzáródtak vagy az ágyneműtől vagy az anya testétől.	Újszülöttjét törölközőbe tekerve betette a mosógépbe, nyakára szorosan kendőt csavart.	Elmondása szerint kukába dobta az újszülöttet, de nem találták meg a testét.
Az elkövető életkora, családi állapota, neme	38 éves, élettársi kapcsolatban élő nő	17 éves, élettársi kapcsolatban élő fiatalkorú	30 éves, házas nő	36 éves, élettársi kapcsolatban élő nő
Elkövetés körülményei	Az eljárás során végig azt állította, hogy nem tudott terhességéről, valamint a szülés tényét is titkolta.	Tagadta a szándékosságát.	Az eljárás során végig azt állította, hogy nem tudott terhességéről. A mentőszolgálat próbálkozott újraélesztéssel, sikertelenül.	Eltitkolta terhességét, senki nem is sejtette a környezetéből. A szülés tényét az eljárás során elismerte.
Elkövető korábbi ügyei (például volt-e elkövetője vagy sértettje családon belüli vagy más bűncselekményeknek.)	Nem volt.	Nem volt.	Nem volt.	Nem volt.
Elkövető szociális helyzete, életkörülményei	Férjével mindketten közfoglalkoztatottak, és anyagi gondokkal küzdenek.	Párjával közfoglalkoztatottak, a lány szüleivel és testvéreivel élnek egy háztartásban.	Nevelőszülők, emellett a nő fodrászként dolgozik, a férje pedig műszakba jár dolgozni.	Konyhai kisegítőként dolgozik.

Gyermekvédelmi szolgálattal való előzetes kapcsolata	Nem ismert.	Nem volt.	Gond nélkül szereztek nevelőszülői tanúsítványt.	Nem volt.
Az elkövető gyermekeinek száma	Öt gyermekük van, ebből ketten javítóintézetbe kerültek.	Korábban nem született még gyermeke.	Nem született még saját gyermekük, nevelőszülői három gyermekkorúnak.	Két közös gyermeket nevelnek, egyikük epilepsziás.
Szenved-e valamilyen mentális betegségben	Nem.	Nem.	Organikus patomechanizmusú tudatzavar, kóros elmeállapot jellemezte a cselekmény ideje alatt, tehát nagymértékű korlátozott beszámítási képességről beszélhetünk.	Nem állt fenn nála elkövetéskor semmilyen pszichés betegség, de szuicid hajlamai vannak.
Az ügy lezárása	Megszüntették az eljárást, mert nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani, hogy élve vagy halva született-e a gyermek.	Megszüntették az eljárást, mert nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani a szándékos elkövetést.	Megszüntették az eljárást, mert nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani, hogy élve vagy halva született-e a gyermek.	Megszüntették az eljárást, mert nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani, hogy élve vagy halva született-e a gyermek.

- Az általam vizsgált újszülöttgyilkosságot elkövető nők fele otthonában tartózkodott, amikor megkezdődött a szülés.
- Ekkor mindannyian párkapcsolatban éltek.

- A gyanúsítottak korábban nem voltak más ügynek sem elkövetői, sem sértettjei.
- Egyiküknek sem volt orvos által megállapított mentális betegsége, egy személy esetében az elkövetéskor nagyfokú korlátozott beszámítási képességről beszélhetünk.
- A vizsgált nők fele közmunkásként és egyikük nevelőszülőként is dolgozott. A gyanúsítottak 75%-a nem számolt be anyagi gondokról.
- A gyanúsítottak fele első babáját hozta világra, nem született korábban saját gyermekük, de volt közöttük egy öt gyermekes, nagy családos édesanya is.
- A vizsgáltak 50%-ának egyik gyermeke valamilyen tartós betegségben szenvedett.
- A pár férfi tagjaira egyik esetben sem terelődött a gyanú az emberölést illetően, nem is tudtak a terhességről és a szülésről sem.

Következtetések

Ha tisztában is vannak ezek a nők a terhességük tényével, akkor sem tudhatják előre a szülés megkezdésének pontos idejét. A nyomozás és a szakértői vélemények nem tártak fel olyan tényezőt jelen esetekben sem, ami arra utalt volna, hogy bármelyikük is felkészült volna gyermeke világrahozatalára. Párjaik értetlenül álltak az események előtt, ugyanis a nők 75%-a kifejezetten harmonikusnak és problémamentesnek írta le párkapcsolatát. Két esetben a felek beszéltek is arról, hogy örülnének (még) egy saját gyermek születésének, és egyik nő sem nyilatkozta azt utólag, hogy a férj nyomására vagy haragjának elkerülése miatt titkolták volna állapotos mivoltukat. A vizsgált személyek felének volt tartósan beteg gyermeke, ahol közre játszhatott, hogy az anya saját kezűleg akar véget vetni gyermeke szenvedéseinek, illetve hogy nem szeretne világra hozni egy újabb beteg babát. Egy esetben került sor úgy a szülésre, hogy a nő azt állította, nem tud terhességéről, és korábban sem volt állapotos, így nincs ilyen jellegű tapasztalata. Ők korábban próbálkoztak, de nem sikerült teherbe esnie, amit –

mint minden meddő párnak – nehéz lehetett feldolgozniuk, így azért, hogy a nő megkímélje magát az újabb csalódástól, a terhessége észlelt jeleit tudat alatt vagy tudatosan elutasíthatta.

A gyanúsítottak a kutatás időpontja előtt nem követtek el bűncselekményt, ez az eredmény pedig egybecseng a már korábban tett megállapításokkal, hogy ezek a nők nem tipikusan bűnöző jellemek. Nem is érdemes őket akként kezelni, inkább edukációjukat és kríziskezelésüket érdemes mielőbb megkezdeni, hiszen az ügyük elbírálása igen hosszadalmas időszak, amely alatt akár újra teherbe eshetnek. Orvos által megállapított mentális betegségben egyikük sem szenved, így az „örült nő” sztereotípiája nem nyert megerősítést.

Anyagi gondok csak egy családnál jelennek meg, és ez tipikusan olyan kockázati tényező, amely – bizonyos kereteken belül – önmagában nem zárja ki a minőségi gyermeknevelés lehetőségét, de más tényezőkkel együtt nagy teret ró a gondozókra, és a már meglévő gyerekeiket is hátrányosan érintheti.

Eljárási nehézségek

Az aktakutatásom során nem hogy bírósági szakaszba, de még csak vádemelésig jutott ügyet sem tudtak mutatni nekem, mivel ahogy fentebb is látszik, a legtöbb ügyet meg kellett szüntetni. Ez szinte mindig azért van, mert nem lehet kétséget kizáróan bizonyítani, hogy az adott újszülött élve vagy halva született. Ha ez igazolást is nyerne, még arról is bizonyítékot kell szerezni, hogy az anya beszámítható volt-e a bűncselekmény elkövetésekor, hogy az ölési cselekmény a szülés alatt, vagy közvetlenül szülés után történt-e, illetve hogy a bekövetkezett eredmény és az elkövetési magatartás ok-okozati összefüggésben állnak-e egymással. Természetesen ezeken kívül bizonyítandó a szándékosság ténye is. A nyomozó hatóságnak tehát szakértők segítségével választ kell kapnia a következő kérdésekre: Szült az adott nő gyereket? Ha igen, akkor ez mikor történt? A vizsgálat tárgyát képező újszülöttet ő hozta világra? A szüléssel járó különleges lelkiállapotban követte el a bűncselekményt? Ezen kívül lehet szó valamilyen

más beszámítást kizáró vagy korlátozó okról? Élve vagy halva született a gyermek? Ha élve, akkor mennyi ideig élt? Újszülöttről van-e szó egyáltalán? Életképes volt-e? A következő részben ezért röviden összefoglalom, hogy mi alapján hozza meg a szakvéleményét egy igazságügyi orvosszakértő.

Az élve születés bizonyítékai

Az élve születést külső és belső jelek is bizonyíthatják. A külső jeleket – mint az újszülött mozgása, a köldökzsinór, a széklet- és vizeletürítés – a szülésnél jelen lévőek észlelhetik. Ide sorolhatjuk még a gyermek bőrének hámlását és sárgaságát is, illetve a köldökzsinór vizsgálata is támpontot adhat. A belső jeleket pedig boncolással lehet feltárni, ilyenkor például tüdőúszópróbát, gyomor- és dobüreg légpróbát is végrehajthatnak.⁷³ „*A Rayger-féle tüdő-légpróbát részben a még nem boncolt mellkas egészének, részben a különböző macrospos megjelenésű tüdőrészekből kimetszett 1-2 mm-es darabkák vízbe helyezésével végezzük és megfigyeljük azok lebegnek-e a vízben, vagy alámerülnek.*”⁷⁴ Ez a módszer azért működik, mert a légzés megkezdése megváltoztatja a tüdő nagyságát, alakját, színét, felszínét és súlyát. Élve születés esetén is lehet negatív az úszópróba eredménye, ha az újszülött burokból jön a világra, vagy valami, például az anya combjai elzárták a légzőnyílásait, és nem volt lehetősége légvételre. Természetesen valamilyen betegség vagy rendellenesség is akadályozhatja a levegő tüdőbe való bejutását, ezeket boncolás során mind ellenőrzik. Az is előfordulhat, hogy a tüdőbe korábban bejutott levegő onnan azóta távozott, és a még meglévő vérkeringéssel felszívódott.

Negatív az úszópróba akkor is, ha a magzat szülés alatti oxigénhiányos állapota miatt következik be az elhalálozás, ezt a jelenséget asphyxiának

---

⁷³ Dr. Somogyi Endre: Igazságügyi orvostan. Medicina Könyvkiadó. Budapest, 1964. 346. o.

⁷⁴ Dr. Mikó Tivadar: Necropsia. Szerzői magánkiadás. Debrecen, 1984. 66. o.

vagy álhalálnak nevezik. Okai között számos méhen belüli rendellenességet megemlíthetünk. Két fajtáját különítjük el, az egyik az úgynevezett kék álhalál, melynek során a légzésen kívül a magzat minden más életjelensége megvan. Fehér álhalálról pedig akkor beszélhetünk, ha csak a szív működése ép, minden más külső életjelensége hiányzik. Segítségnyújtás nélkül a magzatnak nincs esélye a túlélésre. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy mindig titkolt terhesség és szülés esetén jön létre az álhalál. Az újszülött életben maradására akkor is kevés az esély, ha az anya nem cselekszik semmit közvetlenül a megölésére.

A légzés mellett a nyelés is fontos bizonyíték lehet az élve születés megállapításakor, amely megelőzi a légvételt, és amely során levegőt vagy idegen anyagot nyel le az újszülött. A levegőnyelésen alapul a Breslau-féle gyomor-légpróba. Értékelésekor a rothadás kizárása a kulcsfontosságú. Az újszülött relatíve sok levegőt nyel, amely így végigmegy a gyomron, a patkó-, majd a vékonybélben is. Ez a folyamat körülbelül 6 óra hosszat tart. Majd következik a vastagbél, és 10–12 óra múlva a teljes bélhuzamban is megtalálható lesz a levegő.

Az előzőekhez hasonló alapokon működik a Wreden-Wendt dobüregpróba is. Az első légvétel hatására a levegő a dobüregbe jut, melyet víz alatt felnyitva, a levegő buborékok formájában távozik. Az élve születettség további bizonyítéka lehet a csontvelőből kimutatott diatoma-lelet, ha az anya vízbe fojtással követte el az emberölést.⁷⁵ A gyomorban talált táplálékmaradvány és a sérüléseken felismerhető vitális elváltozás is a határozott élve születést bizonyíthatják.

Az érett újszülött köldökzsinóron keresztül történő elvérzése többnyire nem fordulhat elő, de vizsgálata rendkívül fontos. Az úgynevezett bőrköldök, ami a hasfal és a köldökzsinór között található, érett újszülött esetén 1 cm hosszú. Formája az első légzés után megváltozik, árokszerű mélyedéssé húzódik be, ezt pedig köldökgyűrűnek nevezzük. Bár megléte bizonyítja a légzőmozgást, de az élve születést nem. Az élő újszülött testéről pár nap múlva leválik a köldökzsinór csont, ami viszont már az élve születést is

---

⁷⁵ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 348. o.

egyértelműen jelzi. „Az életképesség akkor állapítható meg, ha érett és nem szenvedett el súlyos szülési sérülést, nincs súlyos fejlődési rendellenessége vagy betegsége.” Az érettségének pedig sok jele van, például a testhossz, a súly, a körmök, a váll- és csípőszélesség. Így holttestrészecskék alapján is van lehetőség következtetésre.⁷⁶

A szülés utáni halál bizonyítékai

A halál bekövetkezhet az anya tevékenységétől függetlenül is. Leggyakrabban a születési fejsérülés mondható. Ennek megkülönböztetése a szándékos ölési cselekmény során okozott sérülésektől szakavatott szemek számára nem okoz nehézséget. A magzat nyakán nem keletkezhetnek szülési sérülések, de bizonyos helyzetekben az ott lévő bőr kinyúlhat, ami felületes hámsérüléseket okozva zsinegelés gyanúját keltheti.⁷⁷ A szülés során viszont a has összenyomódása végett a hasúri zsigerek sérülhetnek, ami máj-repedéssel, mellékvese vérzéssel járhat, és többnyire halálos. A vajúdás természetéből adódó váratlansága elfogadhatóvá teszi a nő azon állítását, hogy nem tudott előkészülni, így az újszülött a talajra, a WC-be vagy akár egy vödörbe esett, ahol komoly sérüléseket szenvedhetett vagy akár meg is fulladhatott. Szülési önszegélynek pedig azt a jelenséget nevezzük, melynek során a nő saját kezével igyekszik meggyorsítani a folyamatot, és babája fejét vagy lábát megragadva, próbálja őt a szülőcsatornájából kirántani.⁷⁸ Eközben rajta test szerte akaratlanul is karmolásokat hagyhat, amelyek a szándékos ölés gyanúját kelthetik. Az újszülött megfojtása miatt azonban durvábbak a sérülések, nagy területen vérbeszűrődések keletkezhetnek.

---

⁷⁶ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 349. o.

⁷⁷ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 351. o.

⁷⁸ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 352. o.

Szándékos ölési módok

Jellemzően a nők a fulladásos módszert alkalmazzák gyermekük kiiktatására. Szakértői szempontból akkor a legnehezebb megállapítani a fulladás tényét, ha valamilyen lágy tárgy miatt történik.⁷⁹ Ilyen esetben ez csak akkor kerül szóba, ha minden más elhalálozási okot egyértelműen ki tudtak zárni. Leggyakoribb a kézzel fojtás, az orr- és szájnyílás kézzel való eltakarása, a szájüreg ruhával, homokkal való kitömése, a vízbe, homokba fojtás és az élve elásás. A kézzel történő ölés során az előbb felsorolt érintett területeken jellemzően körömnnyomokat, hámfoltokat találhatunk. Elsősorban a baba fejét, orrát, szájnyílását, valamint a nyak területét szokták támadni. Ez azért van, mert az érett és életképes újszülött természetesen az első légvételt követően felsír, gyengébben fejlett társaik pedig nyöszörögnek, így az anya igyekszik őket elnémítani. Zsinegelésre a ruháján lévő anyagot vagy magát a köldökzsinórt használja. Az ujjak szájba nyomása is előfordul, és súlyos roncsolásokat okozhat. A fojtások után legtöbbször a tompa erőhatással való ölést alkalmazzák, például taposás, fej szétverése, az újszülött földhöz vágása, falhoz csapása. Ritkán tompa, kemény tárgy is előkerül. A vágás, metszés is gyakori, ezen belül is a nyakmetszéssel történő fejleválasztás.

Ezek a cselekmények rendszerint a test elrejtésével fejeződnek be. Falvakban elterjedt az elásás, a kútba vagy tóba dobás, a padláson vagy pincében bújtatás és az elégetés. Városban ez egy nehezebb feladat, gyakori a szemétkedő dobás és az esetleges feldarabolás. Ilyen esetekben a holttest előrehaladott bomlási állapotban történő vizsgálata megnehezíti a szakértő munkáját, sőt akár el is lehetetlenítheti.⁸⁰ Az anya rendkívüli lelkiállapota felelős azért, amiért az újszülöttgyilkosságok ilyen módfelett durvák és kegyetlenek.

Az életvédelmi területen dolgozó nyomozók elmondták, hogy rendszeresen bukik el ott az élve születés bizonyítása, hogy a helyszínre érkező

⁷⁹ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 353. o.

⁸⁰ Dr. Somogyi Endre (1964): i. m. 354. o.

mentődolgozók – kötelezettségüket teljesítve – megkezdik az újszülött újraélesztését, ezzel is mesterségesen levegőt pumpálva a tüdejébe. Emiatt pedig az igazságügyi orvosszakértő nem, vagy csak nagyon nehezen tudja kétséget kizáróan, kategorikusan kinyilatkoztatni, hogy élve vagy halva születhetett a baba, és így vádat emelni sem lehet.

Ha azonban mégis eljut az ügy a bírósági tárgyalásig, akkor felmerül a kóros elmeállapot, azon belül is a tudatzavar, mint büntethetőséget kizáró ok, ugyanis kizárja vagy kizárhatja a beszámítási képességet. A tudatzavar olyan átmeneti állapot, amely során az egyénnek nincs vagy csak homályos képzelete van önmagáról és környezetéről. Megszűnését követően eredeti formájában helyreáll az elmeállapota. Szülés alatt vagy közvetlenül utána szakértői vizsgálat tárgyát képezi annak megállapítása, hogy az egyénnél végbement-e ez az állapot a bűncselekmény elkövetése közben. Ha a beszámítási képességet nem kizárta, hanem csak korlátozta, akkor a büntetése korlátlanul enyhíthető.

De milyen büntetés lenne célravezető? Nyilvánvaló cél, hogy az emberek minél kevesebb bűncselekményt kövessenek el, főként, ha az emberi életbe kerül. A magyar büntetőjogban ezek a nők a tizennegyedik évet be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés minősített esetét valószínűsítják meg, akik így tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendők. Az újszülött- és csecsemőgyilkosságok esetén mennyire működőképesek a börtönbüntetések? Visszatartja-e az anyát a gyilkosságtól, ha nem ismer eszközt vagy nincs eszköze a fogamzásgátlásra? Azért jönnek létre ezek a helyzetek, mert nincsenek tisztában a megelőzési módszerekkel, és nem mernek szembenézni a problémáikkal. Edukációra és helyes megküzdési stratégiákra volna szükségük, hiszen a börtönből való szabadulásuk után ugyanabban a helyzetben találhatják magukat.

Megelőzési javaslatok

Hogyan kell tehát reagálnia a társadalomnak egy gyermekgyilkosságot elkövető nőre? Többnyire csak addig törődnek az emberek ezekkel a tragikus

esetekkel, amíg levezethetik rajtuk a dühüket és bánatukat, ám azon, hogy mit lehetett volna tenni a megelőzés érdekében, már csak nagyon kevesen gondolkodnak el. Holott, mint ahogy látható volt az általam feldolgozott és megemlített témák kapcsán, rengeteg olyan elfogadott társadalmi norma van, amelyek hozzájárulnak a kiszolgáltatott életek felesleges elvesztéséhez. Ezek a nők nincsenek tisztában a megelőzési módszerekkel, és nem mernek szembenézni a problémáikkal. Edukációra és helyes megküzdési stratégiákra van szükségük, hiszen a büntetés-végrehajtási intézményből való szabadulásuk után ugyanabban a helyzetben találhatják magukat. Ez nem azt jelenti, hogy az elkövetőkben nem kell hibát keresni, és a társadalom működik rosszul, csupán arról van szó, hogy bizonyos életutakat, eseteket szemlélve a tragédia szinte elkerülhetetlen. Tehát fontos feladat, hogy meghatározzuk, hogyan használjuk megfelelően erőforrásainkat, hogy megelőzhessük a haláleseteket.

Az oktatás az újszülött- és csecsemőgyilkosságok témájában kardinális pont. Legegyszerűbb már az alapoktól kezdeni a prevenciós munkát azért, hogy a nem kívánt gyermekek meg se foganhassanak. Ehhez edukációra van szükség, a fiatalok szervezett szexuális felvilágosítására és a fogamzásgátló eszközökhöz való hozzáférés lehetőségére. A szexuális nevelés kapcsán saját tapasztalataim alapján is megemlítendő, hogy úgy tűnik, általános iskolás kortól a gyermekek szextől való elrémisztése a cél. Legalább is azzal, hogy sokkoló képeket mutatnak a fiataloknak, még nem válnak ebben a témában tudatos, széleskörű ismeretekkel felvértezett felnőttekké. Azt gondolják, hogy „velem ez nem történhet meg”, és ha mégis megtörténik, akkor csak még inkább traumatizálva lesznek. Hiszen ahelyett, hogy megtanították volna a biológiai tényeket, védekezési opciókat, a már bekövetkezett probléma kezelési lehetőségeit, a hangsúlyt inkább az kapta, hogy elérjék, hogy ne éljenek nemi éltet, hiszen így hibázni sem lehet. Az elavult, elrémisztő előadások helyett szexuálpszichológusokat kell felkérni az iskolás gyerekek felvilágosítására már alsó tagozatos kortól. Így megkaphatják a koruknak megfelelő, helyes információkat egy pontosan erre képzett szakembertől, aki tudja, milyen kérdések fogalmazódhatnak meg a különböző életszakaszban járó fiatalokban, és milyen problémáik

adódhatnak. Ha nem is minden állampolgárnak, de legalább a fiatal, önálló keresettel nem rendelkezőknek és az anyagi gondokkal küzdőknek ingyenessé kellene tenni a fogamzásgátlási eszközöket.

Minél többször találkozik az ember egy témával, annál valószínűbb, hogy elmélyül benne és tudja hasznosítani, akár krízishelyzetben is. Nyilván a városban, iskolában nem lehet mindenhova kiplakátolni a szexuális edukáció témáit. De az oktatás kitűnő terep lenne ehhez. Ott sokkal inkább szemléletes filmek, alapelvek beiktatása lenne célszerű, amelyek érzéseket váltanak ki és önálló gondolatokat szülnék. A témáról már az előtt beszélni kell, hogy a fiatal konkrét kérdéseket fogalmazna meg.⁸¹ Ez nem mellesleg a gyermekeket érő szexuális abúzusok kiderítésében is fontos szerepet játszana, hiszen megtanulhatják, milyen érintés nem megengedett a felnőttek részéről, illetve szókészlettel is rendelkeznének a történetek elmesélésére.

A szülésfelkészítő tanfolyamokon rendkívül fontos, hogy elegendő szó essen a szülés utáni pszichiátriai betegségekről, így a kismamák megérthetik, hogy nincsenek egyedül ezzel a problémával, nem kell szégyenkezniük, és nem reménytelen a helyzetük. A posztpartum betegségek szempontjából veszélyeztetett nőkre figyelmet kell fordítani és megelőzési terveket kialakítani. Ha lenne kapacitás arra, hogy minden terhes nő magzatához fűződő kötődését vizsgálják és nyomon kövessék, könnyebb lenne kiszűrni azokat, akiknek külső segítségre van szükségük. Például családi felügyelet formájában, amíg az anya fel nem épül. Az édesapák ilyen jellegű vizsgálatát sem tartom elképzelhetetlennek, sőt valószínű, hogy olyan mély betekintést nyerhetnénk a családok életébe ezekből az adatokból, amely nem csak a gyermek életéről, de a szülők párkapcsolatáról – esetlegesen annak bántalmazó, kizsákmányoló jellegéről – is árulkodhatna.

Az észlelő- és jelzőrendszer erősségeiről és gyengeségeiről már korábban írtam, főként a szegényebb települések felzárkóztatása igen fontos lenne. A szakemberek munkájának megfelelő színvonalon való elvégzését

---

⁸¹ Dr. Simonfalvi Ildikó: Szexuális felvilágosítás: Mikor, ki és hogyan?

Forrás: <https://www.intima.hu/intim-magazin/nokrol-noknek/szexualis-felvilagositas-mikor-ki-es-hogyan>

Letöltés ideje: 2022.05.01.

több anyagi ráfordítással és túlterheltségük mérséklésével lehetne orvosolni. Szociális munkásokra lenne szükség a kórházakban is, hiszen például egy nem kívánt terhességnél, örökbeadási szándéknál, fogyatékos, halott gyermek születésekor vagy vetéléskor lenne a hozzátartozókkal egy minőségi lelki támogatás nyújtására képes személy, aki ráadásul minden szükséges információ birtokában segíthetne az anyának az ő személye és családja számára megfelelő döntéshozatalban.

Szintén említettem, hogy az örökbefogadásnak mennyire rossz a megítélése, és milyen káros előítéletek vannak vele kapcsolatban a köztudatban. Az alaptalan vélekedések „lerombolásához” érzékenyítésre van szükség, ezzel is könnyítve ezekben a családoknak és a biológiai szülőknek a társadalomba való be- vagy visszailleszkedését.

Szabadságvesztés büntetés helyett vagy mellett szükség van arra, hogy az elkövetők szembesüljenek a ténnyel, hogy pontosan hol hibáztak, és milyen más lehetőség állt rendelkezésre, ezeket hogyan lehet elérni. Emellett általános értelemben vett problémamegoldást, önismeretet, kommunikációt, döntési képességet, tudatosabb viselkedést és felelősségvállalást segítő gyakorlatokkal kell egészséges irányba terelni személyiségfejlődésüket, gondolkodásukat, megküzdési stratégiáikat.

A média figyelme leginkább a halálesetre és részleteire szegeződik, nem pedig a megelőzésre és a már meglévő probléma kezelésére. Holott ismertközlő médiakampányokon keresztül, szemléletesen tudnának eljuttatni értékes információkat a társadalom minden szegletébe.

Megemlítendő megelőzési stratégia-elmélet a „korai beavatkozás”⁸², amely a még nagyon fiatal, akár gyermekkorúak életében lévő kriminalizálódást elősegítő tényezők kiiktatásával igyekszik megakadályozni a későbbi bűnelkövetővé válásukat. Tágabb értelemben pedig célja a fiatalkorú bűnözés megelőzése, észlelése és a veszélyeztetett fiatalok életvitelének korrigálása. Az egyéneket tanulmányozva összefüggéseket kapunk a nor-

---

⁸² Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós: Kriminológia. Wolters Kluwer Hungary Kft. Budapest, 2019. 832. o.

masértő viselkedés kialakulását illetően, ezeket a tapasztalatokat összegyűjtve pedig következtetések vonhatók le a társadalom egészére. A korai beavatkozás alaptétele szerint a felnőtt elkövetők többsége már fiatalabb korában, vagy annak egy meghatározó szakaszában is deviáns viselkedést tanúsított. Tehát nem elég azok nevelésével foglalkozni, akiknél már megjelentek a problémák, hanem az ezt megelőző életszakaszokban kell a normakövetést erősítő alapelvek csíráit elültetni, vagy a normasértésért felelős tényezők semlegesítését megkezdeni. Ugyanis azt figyelték meg, hogy a deviáns személyeknél gyakrabban fordulnak elő bizonyos kockázati tényezők, amelyek jelenléte és halmozódása akár magzati koruktól nyomon követhető. Minél több ilyen komponens van jelen egy ember életében, annál valószínűbb, hogy később maga is elkövetővé válik. Ráadásul ezek rendszerint erősítik egymás hatását, és később akár újabb kockázati tényezők létrejöttét eredményezhetik. A bűnmegelőzés feladata tehát ezeknek az egymással kölcsönhatásban álló, fokozatos kriminalizálódó hatásoknak a semlegesítése vagy mérséklése. A megoldást sajátos, egy-egy veszélyeztető tényezőre vagy azok egy csoportjára kidolgozott stratégiák jelenthetik. Az újszülött- és csecsemőgyilkosságok kapcsán felmerülő káros körülmények nem térnek el jelentősen az általános kriminalizálódást elősegítő családi viszonyok csoportjába sorolandó tényezőktől. A szakirodalom idesorolja az anya fiatalkori terhességét, a családi támogatás, a gyermekgondozási ismeretek, a stabil párkapcsolat és jövedelem hiányát, a kiszámíthatatlan és erőszakos nevelési mintát, a családon belüli erőszakot és a rossz lakhatási körülményeket is.⁸³ Ennek a „csomagnak” a kezelése szülői kompetenciatréningekkel, családtámogatási szolgáltatásokkal, adósságrendezési programokkal, krízisintervenciós eszközökkel és szoros védőnői együttműködéssel lehetséges. A dolgok elejébe menni mindig könnyebb, mint egy már meglévő krízishelyzetben a megfelelő döntéseket hozni, de ilyen esetekre is rendelkezniünk kell optimális és személyre szabott stratégiával.

A szexuális erőszak áldozatának megfelelő segítése és támogatása már önmagában egy nagyon komplex feladat, hiszen a sértett akkora traumát

---

⁸³ Borbíró – Gönczöl – Kerecsi – Lévay (2019): i. m. 833. o.

szenvedhet el, melynek következtében kialakulhat nála akár poszt-traumás stressz zavar is. A családon belül vagy egyéb alá- fölérendeltségi viszonyban történt esetek látenciáját az is növeli, hogy a család vagy közösség többi tagja, bár tisztában van a cselekménnyel, sokszor az elkövetőtől való félelem vagy szégyen miatt nem lépnek fel a sértett mellett. Az áldozat érzései is ambivalensek lehetnek az elkövető iránt, akitől egyébként függ, és akihez kötődik. Házas- vagy élettársi kapcsolatokban is történnek szexuális erőszakok, amelyek lehet, hogy soha nem jutnak a négy falon kívülre. Az áldozatok sokszor férjük, párjuk teljes függésében élnek, gyakran nem férhetnek hozzá szabadon anyagi javaikhoz, és nem hagyhatják el a házat sem engedély nélkül. Így nagyon fontos szerepet játszik, hogy a környezetből valakinek feltűnjön ez az életvitelben beállt változás, észlelje az esetleges fizikai vagy mentális sérüléseket. Így újra csak az edukáció fontosságára kell visszatérjek, amiből láthatjuk, hogy az emberek megfelelő segítségnyújtási módokra és lehetőségekre való oktatása az élet minden területén védőhálóként működhet.

A szexuális erőszakban érintett, már egyébként is mélyen traumatizált lányok és nők ennek következtében akár teherbe is eshetnek, és az újszülött- és csecsemőgyilkosságok potenciális elkövetőivé válhatnak. A terhesség kimutatására a közösülés után egy hetet kellene várni, ezért nem érdemes terhességi tesztet végezni, hanem a nő igényének figyelembevételével esemény utáni tablettát lehet felírni, amelyet a közösülés utáni 72 órán belül be kell venni. Ebben a fázisban már nem tudunk a megelőzésre fókuszálni, leginkább úgy segíthetünk ezeken az embereken, ha eljuttatjuk hozzájuk, hogy milyen jogaik és lehetőségeik vannak, hova és kikhez tudnak fordulni segítségért.

Összegzés

A legfontosabb tanulság, amivel mindenképpen gazdagodtam dolgozatom megírása során, az annak felismerése, hogy nem kell tudnunk az elkövetők helyzetébe képzelni magunkat ahhoz, hogy megérthessük, mi történik kö-

rülöttük, és az események milyen hatással vannak egymásra. A szakirodalom olvasása és a szakértőkkel való beszélgetés során megtanultam egy másik nézőpontból vizsgálni a cselekményeket, ezáltal pedig feltenni a jó kérdéseket.

A tét hatalmas, mivel nem csak egy, hanem legalább két ember életét is megmenthetjük. A felelősség pedig nem csak az állami döntéshozókat, hanem minket, hétköznapi embereket is terhel, ugyanis sokszor az embertársaink, közvetlen környezetünk felé tanúsított figyelem is sorsfordító lehet. Nem beszélve arról, hogy mint rendészeti szakembereknek, milyen fontos szerepünk lehet a megelőzésben is.

A tragédiák mögött nem csak a társadalmi-gazdasági problémák, a gyenge szociális támogatás vagy a mentális betegség áll, hanem általában több tényező, sőt, lehetséges, hogy egyszerre az összes megvalósul. Ezek az emberek jól behatárolhatóak, hiszen előfordulhatnak különböző nyilvántartásokban, ám a mai napig nincs hatékony stratégia célzottan az újszülött- és csecsemőgyilkosság elkövetőjévé válás felismerésére, a beavatkozásra és a megelőzésre.

Az inkubátorok telepítése és a civil szervezetek aktív munkája rengeteg gyermek életét mentette meg és juttatta őket szerető családnak. Ugyanakkor ez inkább csak a jéghegy csúcsa, sokan el sem jutnak hozzájuk, akik meg igen, azokat ez nem tanítja meg a fogamzásgátlásra, a felelősségvállalásra és problémamegoldásra, hanem csak validálja a titok megtartását. A környezet felé pedig erős üzenet, hogy hunyjunk szemet, annak ellenére, hogy tudjuk, valakinek komoly problémákkal kell megküzdenie.

Én bízom abban, hogy a kellő időben megkezdett apróbb, jó irányba vezető változások is már látható eredményeket hoznának a statisztikákban, hiszen van egy réteg, amelyik magába fordulva sodródik, de vannak szakképzett emberek, akik képesek segíteni rajtuk. Ha egymásra találunk, az a kockázati tényezők külön-külön történő értékelésében is a társadalom özszeségének javát szolgálná, nem mellékesen pedig életet is menthetne.

A test és lélek ismeretéről, az emberi kapcsolatokról, az érzelmekről, a gyermekvállalásról és segítségkérési lehetőségekről szóló fórumok megteremtése egyetlen gyermek- vagy fiatalok kárára sem válna, de többüknek

segítene elkerülni a korai kriminalizálódást és akár a nem kívánt terhességet is. Remélem, hogy ezt a súlyos témát feltáró dolgozatommal ehhez valamelyest hozzájárulhattam.

SZEKÉR ANNA

A generációs szakadék megjelenése a rendőrségi kommunikációban¹

Bevezetés

Kutatási témaként a rendőrségi kommunikáció témakörét választottam. Egyes kutatások szerint a dolgozó egyének munkanapjaik 50–80%-át kommunikációval töltik,² ezért rendkívül fontos annak feltárása, hogy milyen kommunikációs készségek és ismeretek szükségesek ahhoz, hogy ezzel a mindent átszövő kommunikációs folyamattal jól tudjunk élni mindennapjaink során, illetve hogy milyen elakadások nehezíthetik a gördülékeny kommunikációt. Mivel minden szervezet speciális és egyedi, ezért nehéz szervezeti kommunikációról általánosságban beszélni.³ Az egyediség, továbbá a nehéz megismerhetőség és a sajátos kommunikációs rítusok jelenléte különösen jellemző a rendészeti szervezetek belső kommunikációjára. Ennek feltárására vállalkoztam kutatásomban.

A rendészeti kommunikáció témakörén belül tehát elsősorban a belső szervezeti kommunikációt kutatom, azon belül is a generációs különbségek elemzését tűztem ki célul: úgy vélem, hogy a kommunikációs elakadások részben a generációk közti különbségekkel (is) magyarázhatók, ezért szeretnék kitérni a tisztjelölti jogviszonyban álló hallgatók, valamint a már

---

¹ A tanulmány a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Tudományos Diákköri Konferencia 2022. évi őszi pályázatán integrált rendészeti tagozatban Dr. Kriskó Edina egyetemi docens témavezetésével I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata. A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-22-1-I-NKE-54 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

² Giri, V. N. – Kumar, B. P.: Assessing the Impact of Organizational Communication on Job Satisfaction and Job Performance. *Psychological Studies* 2009/2. szám. 137–143. o.

³ Pacanowsky, M. E. – O'Donnell-Trujillo, N.: Organizational Communication as Cultural Performance. *Communication Monographs* 1983/2. szám. 126–147. o.

végzett tisztek és a több éve/évtizede szolgálatot ellátó végrehajtó állomány kommunikációs kapcsolatára. Kutatásom során tehát a generációs különbségekre fektetem a hangsúlyt, a Z generáció, az újonnan a munka világába lépő generáció tagjainak szemszögéből.

Mindenekelőtt szükségesnek tartom a kommunikáció, azon belül is a rendészeti kommunikáció, valamint a generációelméletek rövid áttekintését. Emellett részleteiben bemutatom a ma élő egyes generációk és a köztük lévő úgynevezett „*generációs szakadék*”, illetve a rendészet belső szervezeti kommunikációjának sajátosságait.

A témaválasztás indoklása

A Z generáció ⁴ elérte azt a kort, amikor is belép a munka világába, így az idősebb generációknak merőben más felfogású, tulajdonságú és igényű kollégákkal kell együtt dolgozni.

A nyári kötelező szakmai gyakorlat során, valamint 2022 januárjában a Budapesti Rendőr-főkapitányság egyik kerületi kapitányságán eltöltött szakmai gyakorlat során tapasztaltak alapján szeretném kifejteni az álláspontomat a felmerülő gondolatokkal, problémákkal és az ezekre megoldást nyújtó lehetőségekkel kapcsolatban.

Célkitűzés

Kutatói munkám célja feltárni az állomány tagjai között fennálló ellentéteket és különbségeket, amelyek jelentős részben kommunikációs síkon jelentkeznek. Céloom nem csupán a megfelelő kommunikáció előnyeinek, illetve kihívásainak feltárása és bemutatása, hanem olyan innovatív ajánlások megfogalmazása is, amelyek a Z generáció és a már szolgálatot ellátó hivatásos állomány tagjai között felmerülő problémákra megoldásként

---

⁴ Az 1996 és 2009 között születettek. Belényesi E. - Budaváriné Béres E. - Molnár K. - Pallai É. - Stréhli-Klotz G.: Pedagógiai módszertani ismeretek a közszolgálati pályaorientációs képzés oktatói számára. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2018. 12. o.

szolgálhatnak. Igyekszem továbbá az eredmények függvényében megfogalmazni olyan új módszereket és lehetőségeket, melyek alkalmazása hatékonyabbá teheti a (teljes) hivatásos állomány kommunikációját, valamint fejlesztheti az együttműködést.

A kutatás fókusza: a kutatói kérdések

Dolgozatomban a következő kérdésekre keresem a választ:

1. Hogyan mutatkozik meg a rendőrségen, elsősorban a belső kommunikációban a (több) generációs különbség? Milyen hatása van ennek a feladatellátásra?
2. Milyen nehézségeket nevesítenek a megkérdezettek a fiatal és az idősebb korosztály közti kommunikáció során?
3. Milyen mértékben vannak jelen (az általam is tapasztalt) szorongások, ellentétek, ütközések/nézeteltérések?
4. Mennyiben és miben válik előnyére vagy hátrányára a szervezetnek a teljesen új tulajdonságokkal rendelkező és szemléletmódú kollégák megjelenése?

Módszertan

Kutatási módszerem elsősorban leíró jellegű. A témában eddig született szakirodalmak mellett bemutatásra kerülnek egy, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar tisztjelölt hallgatóival készített kérdőíves felmérés eredményei is, így a Z generáció szemszögéből láthatunk rá a problémára.

Történeti áttekintés

A kommunikációs forradalmaknak 5 korszakát különböztetjük meg.⁵ A kommunikáció történetében az első és legjelentősebb szintnek a beszéd megjelenése, az emberi kommunikáció legalapvetőbb formája tekinthető. Az emberi kommunikáció elsődleges eszközének, a szóbeli kommunikációnak több évezreddel ezelőtti kialakulása forradalmi változást jelentett az emberiség történetében. A hangadással történő kommunikáció kivétel nélkül az összes fajra és közösségre jellemző.⁶

A második lépcsőfokot az írás forradalma jelenti, amely kb. i. e. 4000 évre tehető. A tér és idő legyőzése, vagyis a megbízhatatlan emberi emlékezettől való elhatárolás, az információmegőrzés biztosabb kialakulása hatására a társadalom megindul a civilizáció útján.

A társadalmi haladás felgyorsulását elősegítette az egyre nagyobb tömegek részére eljuttatott információ, ami a sokszorosítás technikájának, a könyvnyomtatás forradalmának volt köszönhető.⁷ A kommunikációs forradalom e harmadik lépcsőfoka előmozdította a polgári forradalmat, ugyanis a kézműves, kereskedő társadalom, vagyis a kialakuló polgárság igényeinek kielégítéséhez köthető.

A következő lépés, a távközlés forradalma, ami az elektromos hírközlési eszközök megjelenését – távíró, telefon, rádió, televízió – foglalja magában, hozzájárult a globális emberi társadalom körvonalainak megteremtéséhez azáltal, hogy az információs kapcsolatok már behálózzák az egész Földet. Kifejlődése az ipari forradalomhoz köthető, az egyre erősödő információigényt elégítette ki.

Az ötödik kommunikációs forradalom, ami még napjainkban a globalizálódó társadalomban is folyamatban van, az információ forradalma. Az elektronikus információfeldolgozás során a kommunikáció új formákkal

---

⁵ Fülöp Géza: Az információ. Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtártudományi - Informatikai Tanszék. Budapest, 1996. 137. o.

⁶ Bereczkei Tamás: Evolúciós pszichológia. Osiris. Budapest, 2003. 407. o.

⁷ Terestyéni Tamás: Kommunikációelmélet. A testbeszédtől az internetig. AKTI-Typotex. Budapest, 2006. 126. o.

bővül. Ebben a folyamatban a személyi számítógép és az internet játszik jelentős szerepet.⁸

A kommunikáció típusai

Az emberi kommunikációnak több szempontból számos eltérő típusát különböztetjük meg. Így például csoportosíthatjuk a kommunikációt a résztvevő személyek száma szerint, az alkalmazott jelrendszer szerint, a kommunikáló felek egymáshoz való viszonya szerint, a visszacsatolás megléte, illetve hiánya szerint, valamint a szervezettség foka szerint.

A résztvevők száma szerinti csoportosítás alapján beszélhetünk intraperszonális, vagyis belső kommunikációról, ami alatt például a tanulást, gondolkodást kell érteni. A második csoport az interperszonális, avagy a személyek közötti kommunikáció, ami megvalósul például vezető és beosztott között. A harmadik a csoportkommunikáció, amelyre példa a családi, munkahelyi kommunikáció. Az utolsó csoport pedig a tömegkommunikáció, úgymint a tévé, a rádió, az internet.

A kommunikációban alkalmazott jelrendszerek szerinti csoportosítás két részre osztható, verbális és nonverbális kommunikációra. A verbális a természetes emberi nyelv jelrendszerét alkalmazza, míg a nem verbális olyan jelrendszert használ, amely nyelven kívüli, vagyis nem szavakkal kommunikál, hanem például testbeszéddel, mimikával.

A nonverbális kommunikáció más jeleket is alkalmaz úgy, mint a vizuális (piktogramok), vokális (hangerő, hanglejtés), illetve egyéb (szaglás, tapintás) jeleket, de része például a térközsabályozó viselkedés is.⁹

A kommunikáló felek egymáshoz való viszonya szerinti csoportosításnál megkülönböztetünk közvetlen és közvetett kommunikációt. Közvetlen kommunikáció esetén a feladó és a címzett egyszerre vesz részt a kommunikációban, ami azt jelenti, hogy egy helyen és egy időben vannak jelen.

---

⁸ Forgó Sándor: Társadalmi és médiakommunikáció. EKF. Eger. (é.n.)

⁹ Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula Kft. Budapest, 1986. 98. o.

Közvetett kommunikáció alkalmával viszont a címzett és a feladó térben és/vagy időben távol vannak egymástól.

A visszacsatolás meglétét vagy éppen hiányát illetően beszélhetünk egyirányú és kétirányú kommunikációról. Egyoldalú kommunikáció esetén nincs visszacsatolás, a címzett nem tud válaszolni a feladónak. Kölcsönös kommunikáció alkalmával viszont van visszacsatolásra lehetőség, a feladó és a címzett szerepe egyfolytában váltakozik.

A szervezettség foka szerint megkülönböztetünk intézményes, valamint személyes kommunikációt. Az előbbinél az üzenet feladója lehet egy szervezet, intézmény, az utóbbinál egy vagy több magánszemély.¹⁰

A kommunikáció szintjei

Dolgozatom témáját tekintve fontos néhány szóban említést tenni a kommunikáció szintjeiről. Az emberi kommunikáció megvalósulhat különböző egységek között vagy azokon belül. Az egységek különbözősége a méretükből és az összetettségükből adódik. A kommunikációtól függ a következő egységek léte: egyének és csoportok; helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi közösségek és hálózatok; hivatalos szervezetek; községi, városi és kerületi önkormányzatok; társadalmak, nemzetek, államok; szuverén államok koalíciói és nemzetközi szervezetei.¹¹

Kutatásom szempontjából a felsorolt egységek közül az egyének és csoportok kommunikációját, valamint a szervezeti kommunikációt szeretném kiemelni. Az egyénekké válás feltétele, hogy képesen legyünk más individuumokkal kommunikálni. Ehhez elengedhetetlen, hogy megtanuljuk a személyközi kommunikáció képességét. Emellett tisztában kell lennünk azzal is, hogyan kell önmagunkkal kommunikálni, illetve képesnek kell

---

¹⁰ Kovács Edina Zita: A kommunikáció alapfogalmai és eszközei, NSZFI (munkaanyag). (é.n.) 7-8. o.

Forrás: https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/18_1448_001_101130.pdf
Letöltés ideje: 2022.09.07.

¹¹ Rosengren, Karl Erik: Kommunikáció. TYPOTEX. Budapest, 2004. 63. o.

lennünk önmagunkról is beszélgetni, ugyanis az önreflexió különösen fontos, hogy megfelelően tudjunk kommunikálni.

A csoportok olyan egyénekből állnak, akiket valamilyen szintű kölcsönös kommunikáció köt össze. A csoportok speciális esetei a hálózatok. Jellemző rájuk a közvetített, térbeli és időbeli távolságokon átívelő, részben formalizált kommunikáció. Ahogy az online kommunikáció fejlődik, úgy válik egyre egyszerűbbé a csoportok és a hálózatok közötti, azokon belüli kapcsolattartás is.

A hivatalos szervezetek olyan csoportok, amelyeket sajátos kommunikáció jellemez. Jellegzetessége, hogy formalizált, többnyire hierarchikus, és meghatározott célja van. Fontos szabályok vonatkoznak mind a külső, mind a belső kommunikáció folyamatára és módjára. A hivatalos szervezeteknek van egy olyan tulajdonságuk is, hogy azok átnőhetnek más társadalmi egységek határain is, nagyságtól függetlenül.

Rendészeti kommunikáció

Ha rendészeti kommunikációról beszélünk, az első gondolatok, amelyek eszünkben juthatnak, hogy a szervezeten belül és azon kívül mennyire ragaszkodnak a jogi megfogalmazáshoz, a hivatalos stílushoz. Mindezek mellett a személytelenség, a beosztások és rendfokozatok szerinti megszólítások kötöttsége, valamint a parancs, utasítás, eligazítás során alkalmazott szóhasználat, illetve kötött nyelvi formulák mind a rendészeti kommunikáció jellegzetességére utalnak. A rendészeti kommunikáció ugyanis intézményi szintet képvisel. Ebből következik, hogy vannak bizonyos mintázatai és formái, amelyek elengedhetetlenek. Ahogy Kriskó Edina fogalmaz, ez egy specifikus célokat szolgáló hálózat, amelynek sajátossága, hogy nem férhet hozzá akárki, nem mindenki kapcsolódhat be a működésébe.¹²

---

¹² Kriskó Edina: A rendészeti kommunikáció kutatásának módszertani kérdéseiről. Jelkép 2019/1. szám. 9. o.

Forrás: http://real.mtak.hu/126779/1/JelKep_2019_1_Krisko_Edina.pdf

Letöltés ideje: 2022.09.10.

A szervezeti kommunikáció két részre osztható: külsőre és belsőre. Már az is tényként kezelendő, hogy szoros összefüggés van köztük. Azt is fontos megemlíteni, hogy a belső kommunikáció határozza meg a külsőt, annak minőségét és hitelességét. Tehát, ahogyan a rendőrök egymás között kommunikálnak, amilyen kommunikációs kultúrát építenek vagy valósítanak meg, annak hatása lesz a szervezet külső megjelenésére, külső kommunikációs gyakorlataira.

Külső kommunikáció

A társadalmi megítélés szempontjából kiemelt figyelmet kell fordítani a rendőrség kifelé irányuló kommunikációjára, nem csak arra, hogy a belső, kollégák közötti interakció megfelelő legyen. Főleg akkor, ha a szervezet szolgáltatást is nyújt. A rendészeti szervezetek biztonságot szolgáltatnak a civilek részére, velük állandóan együttműködve, nem kihagyva őket. Fontos tényező a hétköznapi munkavégzés során, hogy az ügyfelek irányában hogyan nyilvánul meg, milyen módon kommunikál a szervezet, vagy annak egyik tagja. Hiszen az ügyfelek mindig észreveszik, ha valami nem jól működik, akkor pedig különösen, ha az kihathat az ő életükre, befolyásolhatja azt.¹³

Annak ellenére, hogy a médiának hatalmas a közvélemény-formáló szerepe, a rendészeti szervezetek megítélésében, és abban, hogy a szervezet hogyan ítéli meg önmagát a nyilvánosság előtt, rendkívül kis szerepet játszik. Ugyanis a szervezetek kommunikációjának döntő többségét a szervezeten belüli, valamint az ügyfelekkel történő interakció teszi ki. A nyilvánosság egyes tagjai a véleményüket elsődlegesen a saját tapasztalataikból alakítják ki, másodlagosan pedig az ismeretségi körükben tájékozódnak, szereznek információkat. A média csak ezután következik, harmadlagos szerepe van. Tehát ha mind a belső, a kollégák közötti kommunikáció, mind a külső, az ügyfelekkel zajló kommunikáció megfelelően működik,

---

¹³ Molnár Katalin: Rendészeti kommunikáció – a média tükrében. Dialóg Campus. Budapest, 2018. 15. o.

akkor lehet nagyobb hangsúlyt fektetni a PR-felületre, amivel a társadalmi elismerést is meg lehet erősíteni, tovább lehet fokozni.¹⁴ Ebben óriási szerepe van a médiában dolgozó rendészeti újságíróknak, akiknek a feladatuk, hogy a lehető legmagasabb színvonalú szakmai ellátást nyújtsák. Tisztában vannak a rendvédelmi szervezetek társadalmi szerepével, ismerik az egyes területeken zajló tevékenységi köröket, kapcsolatot teremtenek és tartanak fenn a szervezetek képviselőivel. Ez adja különleges tudásukat. A rendészeti sajtó és kommunikációs szolgálatok munkatársai és a média együttműködve gondoskodnak arról, hogy a nyilvánosságot a lehető leggyorsabban, hitelesen és pontosan tájékoztassák az eseményekről.

Belső kommunikáció

Egy szervezet külső kommunikációja csak akkor tud megfelelően működni, ha annak belső kommunikációja is professzionális. A demokratikus együttműködés egyik alapvető eleme a kommunikáció, ami csak akkor tud hatékonyan működni, ha az olyan egyenrangú felek között zajlik, akik elfogadják és megértik egymást.¹⁵

Az nyilvánvaló, hogy a katonai stílusú, hierarchikus rendőrségen a kommunikáció is más formában valósul meg. Az említett körülmény nehezítheti, lassíthatja, sőt, akadályozhatja a gördülékeny kommunikációt. A parancsuralmi rendszer sajátossága, hogy a fölérendeltnek a kommunikáció során is vannak olyan kiváltságai, amelyekkel a hierarchiában alatta lévők nem rendelkeznek. Az egyensúly felbomlása az egyirányú utasításoknak, a parancsadásnak kedvez. Ezzel nincs is semmi probléma, sőt szükségesek a szervezet megfelelő működéséhez, amíg azokat szakmailag pontosan és a lényegét jól tükrözve használják.

---

¹⁴ Molnár Katalin (2018): i. m. 18. o.

¹⁵ Molnár Katalin (2018): i. m. 10. o.

A magyar rendőrség kultúrája a parancsadás köré épült fel. Annak érdekében, hogy a munkavégzés hatékonyabb legyen, a problémákat megfelelően kezeljék, változásra lenne szükség. Biztosítani lehetne az együttműködést segítő kommunikációs eszközöket, mint például megbeszélés, beszélgetés, ötletelés, vita, kritikai gondolkodás. Mindezek kiválóan alkalmasak a közös megoldás keresésére. Különösen fontos ez napjainkban, amikor is egy új generáció lép be a munka világába. Ráadásul e nemzedék tagjai már merőben más felfogásúak, más kommunikációs szokásokkal rendelkeznek, de erről egy későbbi fejezetben bővebben is szó lesz. Az említett lehetőségek alkalmazása még nem igazán jellemző a rendőrség szervezétére. Igaz, elvértve, kisebb szervezeti egységek már ilyen formában működnek, de ez kizárólag annak köszönhető, hogy a helyi vezető nyitott, a kommunikációs készségei magas színvonalúak és elkötelezett a demokratikus vezetési stílus iránt.

Ha a rendőrségi kommunikációt a nyelvhasználat alapján vizsgáljuk, elmondható, hogy a hierarchikus rendszer ennek stílusát és minőségét is befolyásolja. A szóbeli kommunikáció jellegzetessége, hogy a jogi nyelvezet és katonai terminológia dominál benne.¹⁶ Egy adott szituációt tekintve muszáj az előírt kifejezéseket, nyelvi fordulatokat használni. Gondoljunk csak bele, a büntetőjogi meghatározásokat nem lehet általános kifejezésekkel megfogalmazni. Ugyanígy értelmét vesztené a csapatszolgálat során a parancsszavak alkalmazása, ha más szavakkal, szókapcsolatokkal helyettesítenék például a „*Pajzsot fel, rostélyt le!*” utasítást.

Stilisztikai szempontból, a funkcionális stílusrétegeket illetően a rendészeti kommunikáció a hivatalos stílust alkalmazza. Megjelenik mind a szóbeli, mind az írásbeli kommunikációban, amelyeknek jellegzetességeivel minden rendészeti szakembernek tisztában kell lennie, és megfelelően kell tudnia használni is.¹⁷ A megfelelő használat alatt azt is kell érteni, hogy tudja, mikor kell hivatalos stílust alkalmazni, és mikor kell azt keverni más stílusokkal. A hivatalos stílusnak is megvannak az előnyei és a hátrányai

---

¹⁶ Molnár Katalin (2018): i. m. 11. o.

¹⁷ Molnár Katalin (2018): i. m. 12. o.

egyaránt. Előnyei között említhető, hogy egységes, szakszerű és tárgyilagos, legalábbis azok számára, akik ismerik és használják. Hátránya viszont, hogy azok, akik számára ismeretlen a nyelvezet, bizonyos kifejezések használata, nagyon sokszor érezhetik idegennek, érthetetlennek és kirekesztőnek. Ezért is rendkívül fontos, hogy a rendészeti szakember megfelelően tudja alkalmazni ezt, és hogy csökkenteni tudja a hátrányokból adódó félreértéseket és az idegenkedést.

Ha a rendőrségi kommunikációról beszélünk, számomra – és ezzel valószínűleg nem vagyok egyedül – a leginkább feltűnő jellegzetesség a szakzsargon használata. A hétköznapiak során a kollégák egymás közötti szóbeli kommunikációjának az alapja szintén a hivatalos stílus, de mégsem annyira szigorúan.¹⁸ A munkavégzés nyelvezete sokkal lazább, a hivatalos stílusú szakkifejezéseket felváltja az úgynevezett szakzsargon.

A gyakorlatokon és a szolgálatok alkalmával én is tapasztaltam, hogy sokkal hatékonyabb a kommunikáció, ha nem erőltetett, és a körülményeskedést is kerüljük. Természetesen csak abban az esetben történik mindez, ha nincs külső szemlélő, ha nem hallja más. A szaknyelv, a szakzsargon elválaszt és összeköt. Elválaszt, mert kirekeszti azokat, akik nem beszélik ezt a nyelvet. És összeköt, mivel a jellegzetes szavak használata összehozza az embereket, az összetartozás érzését kelti bennük.

A kommunikáció szerepe a rendvédelemben

A kommunikáció minden szervezetben rendkívül fontos szerepet játszik – történjen az szervezeten kívül vagy azon belül. Nincs ez másképp a rendőrségnél sem. Bármit, amit megtanulunk, vagy bármilyen információ, ami tudomásunkra jut, csakis akkor tudunk hatékonyan visszaadni és alkalmazni, ha megfelelő kommunikációs készségek birtokában vagyunk. Ahogy Molnár Katalin is írja: „*Szóban vagy írásban, gondolatainkban vagy*

---

¹⁸ Molnár Katalin: Rendészeti kommunikáció vezetőknél. Rendőrtisztviselői Főiskola. Budapest, 2007. 106. o.

*cselekedeteinkben, magatartásunkban történő minden emberi megnyilvánulásunk kommunikáció.*¹⁹

A hatékony munkavégzéshez elengedhetetlen, a rendvédelemben pedig különösen, hogy az említett készségeket magabiztosan alkalmazzuk, illetve a folyamatos fejlesztésüket is lényegesnek tartom. Az előbbi alfejezetekben leírtak alapján a rendőrségnek nagy hangsúlyt kellene fektetnie a belső kommunikációjára, ugyanis ez a szervezeti kultúra egyik domináns alkotó-eleme, illetve annak tükrözője, az értékrend megjelenítője.

A kommunikációs készségek fejlesztése, gondozása már a rendészeti oktatási intézménynek – legyen szó akár a rendvédelmi technikumokról vagy a Nemzeti Közszerződési Egyetemről – a feladata.

Az egyetemi képzésben is hangsúlyosak az említett készségek elsajátítását elősegítő kurzusok, mint például a Társadalmi és kommunikációs ismeretek, Rendészeti kommunikáció című tantárgyak. Minden szakembernek tisztában kell lennie a saját képességeivel. Önreflexió nélkül nem lesz képes megismernie önmagát, nem fogja tudni, mik az erősségei, a gyengéi, és e nélkül a fejlődés is lehetetlen.²⁰

A generáció fogalma

A generáció fogalma Karl Mannheim nevéhez köthető. Ő volt az, aki megfogalmazta, hogy azonos módon jellemezhető az azonos korosztályban születettek, mégpedig a neveltetésük, a technológiai fejlődéssel való találkozásuk időpontja és a jelentős történelmi események megélése alapján.²¹

Különbséget kell tenni az ókori és a modern generációértelmezés között, ami a jelenség létének céljában mutatkozik meg. Az ókori generáció meghatározás célja a világegyetem megértése a generációkon keresztül, míg a

---

¹⁹ Molnár Katalin: A kommunikáció szerepe a rendészeti munkában. A kommunikációs készségek fejlesztési lehetőségei a rendészeti képzésben. In: Határrendészeti Tanulmányok. 2016. 51–54. o.

²⁰ Molnár Katalin: Kommunikáció a rendvédelmi munkában. Jegyzet a Rendőrtisztviselői Iskola hallgatói számára. Budapest, 2001. 70. o.

²¹ Sparschuh, Vera: Mannheim Károly tanulmánya a generációk problémájáról – műtörténeti és elméleti dimenziók. Világosság 2007/7. szám. 107–122. o.

modern meghatározás az egyénre helyezi a hangsúlyt, és már a generációk jelenlétének hatását vizsgálja az egyénre. A generáció fogalmára tett első utalásokat az ókori szövegekben kell keresnünk. Az ókori Egyiptomban a generációs utalások a rituálékhoz és rítusokhoz köthetők, melyek a korabeli írásokban, ábrázolásokban maradtak fenn. Az ókori görögök pedig a generációkat a saját történelmük kialakulásának fázisaihoz kötötték, és a fázisokat azok jellemzőivel ruházták fel (aranykor – arany generáció, ezüstkör – ezüst generáció, bronzkor – bronz generáció és vaskor – vas generáció).²²

Visszatérve a modern értelmezésre, Mannheim foglalkozott először a generációk kapcsán a kollektív öntudattal. Az ő megfogalmazása szerinti generáció-fogalom az alábbi: *„az egy időszakban született egyének, akiknek azonos a „lokációjuk” és világnézetük, ami főként azokra a történelmi eseményekre és jelenségekre épül, amit mindannyian átéltek a gyerekkori éveikben.”* Két elemet fontos kiemelni a definícióból: az egyik az azonos lokáció. A földrajzi elhelyezkedés alapján hasonló eseményeket megelőzők tartoznak ugyanazon generációhoz. Eszerint például az 1800-as években Kínában és Németországban élő két fiatal nem tekintendő egy generációnak. Ennek ellenére egy generációhoz tartoznak azok, akik iparvárosokban nőttek fel, akár más-más kontinensen. Ezzel együtt úgy tartja, hogy azonos országban a vidéki területeken élők nem tartoznak ugyanazon generációhoz, mint városi társaik, mivel teljesen más hatások, impulzusok érik őket. A kulcs *„a társadalmi térben való rokon elhelyezkedés”*.²³ A másik kiemelendő része Mannheim definíciójának a *„gyerekkorban átélt történelmi események és jelenségek”* és az így kialakult szemléletmód. Véleménye szerint születésünktől kezdve benyomások érnek minket, melyek egymásra rétegződve épülnek bennünk. Különbséget kell tenni a gyerekkorban ért élmények és tapasztalások és a felnőttkoriak között, ugyanis a korábbiak határozzák meg a személyiségünket, viselkedésünket.

---

²² Meretei Barbara: Generációs különbségek a munkahelyen–szakirodalmi áttekintés. Vezetéstudomány/Budapest Management Review. 2017. 10–18. o.

²³ Sparschuh, Vera (2007): i. m. 107–122. o.

Azok, akik egy generációba tartoznak, nagy valószínűséggel hasonló értékrenddel rendelkeznek, hasonlóak viselkedésükben és világnézetükben. Ez természetesen nem kötelező érvényű, minden ember mutathat más és más jegyeket.

Generációelméletek

A generációelmélet szerint különbséget kell tennünk a korosztályok között, amit nem fogalmazhatunk meg egyszerűen csak az életszakaszokhoz kötött motivációs sajátosságokkal. Változott a gondolkodásmód, a szemléletmód és az, hogy ki milyen értékeket tart fontosnak az életében. Az egyik legszembetűnőbb változás a szenioritás elvéhez kötött. Megfigyelhető, hogy a mai generációknak nem evidens, hogy az idősebb rendelkezik a tudással, ezért tisztelni kell őt. A Z és az Alfa generáció számára egyre kisebb ennek a jelentősége, míg az elődjeiknél, a Veteránoknál és a Baby Boomereknél alapvető volt a tekintélytiszteltet. Ez az egyik különbség – a szenioritás elvének jelentős csökkenése –, amelyre visszavezethető, hogy a generációk egyre nehezebben tudnak kommunikálni egymással.²⁴

Életkori sajátosságok vagy generációs jegyek?

Fontosnak tartom megemlíteni a különbséget az életkori sajátosság és a generációs jegy között. Steigervald Krisztián szerint az életkori sajátosság arról szól, hogy idősek vagyunk, vagy éppen fiatalok. A generációs jegy viszont azt jelenti, hogy egy adott időszakban születettek hasonlóan gondolkodnak és viselkednek.²⁵

A generációs jegyek az egy intervallumban született csoportok, vagyis generációk gondolkodását meghatározzák, többnyire egy egész életen át.

---

²⁴ Tözsér Erzsébet: A Magyar Rendőrség szervezeti kultúrájának főbb jellemzői szervezetpszichológiai vizsgálatok eredményének tükrében. (doktori értekezés) NKE RTDI. Budapest, 2021. 58. o.

²⁵ Steigervald Krisztián: Generációk harca. Hogyan értsük meg egymást? Partvonal. Budapest, 2021. 33. o.

Azonban az előttük vagy az utánuk született generációét nem, de még akkor sem, ha ugyanabba a korba lépnek, mint az elődeik. Ezzel ellentétben az életkori sajátosság mindenkire vonatkozik, legyen az a Baby Boomer vagy a Z generáció tagja, ha betölt egy adott életkort. Az is kijelenthető, hogy a generációs jegyeket nem lehet külső ráhatással megváltoztatni, ez hogy azok nagyon fontos jellegzetességek.

A legjobb példa a szemléltetésre és a megkülönböztetésre a „*sütibe csomagolt szeretet*”. A legtöbb nagymama az etetéssel fejezi ki a szeretetét. Gondoljunk csak bele, hányszor hangzottak el a következő mondatok a nagyszülők meglátogatáskor: „*Kislányom, eszel te rendesen? Olyan sovány vagy...*”, „*Kérsz még egy kis levest?*” vagy éppen ez: „*Egyél még egy kis rántott húst.*”

Ugyanakkor az is megállapítható, hogy az etetés, mint szeretetnyelv, el-tűnőben van. Manapság a fiatal nagymamákra ez a tulajdonság, ez a generációs jegy már egyre kevésbé jellemző.

„*Ezek a mai fiatalok...!*” Ezt a mondatot is gyakran hallani akár az utcán sétálva, tömegközlekedési eszközön utazva, vagy akár otthoni környezetben. Ha az életkori sajátosságot szeretnénk megmagyarázni, akkor elég csak az előbbi mondatra gondolnunk. Az idősebb generáció mindig talál valamit, amit furcsállhat és amire nem fél megjegyzéseket tenni az előbbi felkiáltás befejezéseképp. A „*Bezzeg a mi időnkben...!*” felkiáltás ugyanabba a kategóriába sorolható, ezt hallhatjuk a nagyszüleinktől, de szüleinknek is ezt emlegették a dédszüleink. De nagy valószínűséggel mi is ezt fogjuk mondani az unokáinknak. Ebből következik, hogy ezek velünk maradnak, amíg világ a világ.

Élménytartomány

Az egyes generációk bemutatása előtt lényegesnek tartom az élménytartomány²⁶ fogalmának magyarázatát. Valamennyi generációra jellemző, hogy

---

²⁶ Steigervald Krisztián (2021): i. m. 63. o.

nem csupán a saját korosztályukat meghatározó, hanem a következő nemzedékek újdonságait is megélik. Nem csak megélik, hanem be is építik az életükbe. A legjobb példa erre azok a nagyszülők, akik az okostelefonjukon már több időt töltenek a Facebook hírfolyam görgetésével, mint mondjuk az unokáik. Amikor ők megszülettek, nem hogy okostelefon és internet, de még csak számítógép sem létezett. Minden élmény, amelyekben életünk során részünk van, együttesen adják az élménytartományt. Egy adott generáció tagja, tegyük fel egy Baby Boomer nem fog egész életében ugyanúgy viselkedni, ahogy negyven évvel ezelőtt, ugyanis azóta hatott rá az őt követő négy generáció élményeinek összessége. Az sem elhanyagolható, hogy a legmeghatározóbb élmények a gyermekkorban érik az embert, az alapszemélyiséget ezek alakítják erőteljesen. Egy Baby Boomer a következő nemzedékek élményeit is azok szerint az alapértékek és tapasztalatok szerint értelmezi és használja, amelyek a gyermekkorát meghatározták. A gyermekkori úgynevezett alapélmények – persze a személyes jellemzők mellett – elsődleges meghatározói a viselkedésünknek. Viszont a későbbi generációs élmények csak tovább színesítik az egyén és a társadalom viselkedését, gondolkodását, nem melleleg befolyásolják is azokat.

Egyes generációk jellemzői

Társadalmunkban pillanatnyilag hat generációt különböztetünk meg. A hat generáció megannyi generációs jeggyel és életkori sajátossággal rendelkezik. Ezek mind-mind keverednek, és gyakran ütköznek is egymással, emellett ezek szövik át a társadalmi interakciókat. A generációk születési év szerinti csoportosításával kapcsolatban nincs egységes megállapodás, néhány helyen eltérhetnek a határok. Ahogyan azt korábban már említettem, az egyes nemzedékekre jellemző jegyeket bizonyos körülmények és azok változása befolyásolja, amely egyben alapot is ad a generációk besorolásának. A továbbiakban a ma élő generációkat fogom részletesen bemutatni, amelyek a következők:

- Veteránok – születési idejük 1928 és 1945 közé tehető, ők a legidősebbek.
- Baby Boomerek – születési idejük 1946 és 1964 között van.
- X generáció – 1965 és 1979 között születettek.
- Y generáció – akik 1980 és 1994 között születtek.
- Z generáció – 1995 és 2009 közötti születési évvel.
- És a legfiatalabbak pedig az Alfa generáció – a 2010 után születettek.²⁷

Az, hogy valaki egy bizonyos intervallumban született, vagyis egy adott generáció tagja, nem feltétlenül jelenti azt, hogy egész életében ugyanúgy fog viselkedni, mint a nemzedékének többi tagja. A szocializáció hasonlóságát több tényező befolyásolhatja, úgymint a történelem, a kultúra, az értékek változása. Az egyes generációk részletes elemzésénél láthatjuk, hogy az egyes nemzedékek mennyire meghatározó módon változtatták meg a viselkedésmintákat.

Veteránok

A veteránok, vagy más néven az építők generációja, a ma élő legidősebb generáció, akik a második világháború előtt vagy az alatt születtek. Ez nagyban meghatározza a nemzedékük alapélményét, amely többek között a veszteség, a bizonytalanság és a hiány. Az ő életüket külső körülmények, alapjában véve helyi, vallási és kisközösségek határozták meg, az ego, az egyén érzései háttérbe szorultak. A háború kivétel nélkül mindenkire hatással volt, még azokra is, akiknek a családjában nem volt frontra vonuló katona.

A generációnak egy másik meghatározó jellemzője a félelemből eredő bezárkózás. Nem bízhattak senkiben, kivételt jelentett a szűk család és a munkahely. Ha a háború utáni évtizedeket vesszük alapul, a veteránok élménytartományában számos valamilyen szempontból kedvezőtlen hatású

---

²⁷ Steigervald Krisztián (2021): i. m. 55. o.

változás említhető. Ilyen például a kommunizmus, a rendszerváltás, a technológiai forradalom és a világ felgyorsulása. A veteránok tagjai sokkal rosszabb helyzetben látják magukat, mint másokat és mint amilyen a helyzetük valójában.

Az egyik legjellegzetesebb tulajdonsága ennek a nemzedéknek a „spájzolás”. Úgy gondolják, hogy minden jó lesz még valamire. Jobb félni, mint megijedni alapon mindig található otthon megfelelő mennyiség az alapvető élelmiszerekből, ha bármi rossz bekövetkezne.

Egy rendkívül bizonytalan világban élve szükség volt kapaszkodókra, valamire, ami biztonságérzetet ad. És ha megtalálták ezt, tovább is akarják adni a gyermekeiknek, unokáiknak. Sok fiatal ezt úgy érzékeli, hogy megpróbálnak beleszólni az életükbe, de a veteránok csak segíteni szeretnének, ugyanis ők átéltek olyan élethelyzeteket, amelyeket más, ma élő generációknak szerencsére nem kellett.

Baby Boomer

A Baby Boomer generáció onnan kapta a nevét, hogy a háború után jelentősen megnövekedett a születések száma. A generáció tagjainak az alapélményei közé tartozik a hidegháború és ennek következtében a rádió és a tévén keresztül érkező, de nem közvetlenül átélt fenyegetettség.²⁸

A generáció tagjai nagyon sok szempontból forradalmároknak is tekinthetők, ugyanis mertek változtatni az addigi szigorú, hierarchikus világon. Úgy gondolták, hogy az életet nem túlélni, hanem megélni kell. A nemzedék tagjait önzőnek is tartják, ugyanis magukat helyezték előtérbe, nagy gondot fordítottak arra, hogy önmagukat megismerjék. Az énközpontúság egyáltalán nem volt jelen a korábbi generációknál. Sokaknak nagy meglepetést okozhat, de a Baby Boomer generáció tagjai indították el az individualizmus forradalmát. A gyermekeiket is más szellemben nevelték, ami abban mutatkozott meg leginkább, hogy ez az a generáció, amely a szüleit még magázta, de a gyermekeik már tegezték őket.

---

²⁸ Steigervald Krisztián (2021): i. m. 83. o.

Hiába változtattak számtalan dolgon a világban, a szigorú neveltetésük nagymértékben meghatározza a felnőttkori gondolkodásukat. Egy ilyen generációs jegyként említhető például, hogy szerintük a tisztelet kijár az idősebbeknek, hiszen a tudás az életkorral növekszik.

Egy részük már szintén nyugdíjas, viszont nagyon sokan vannak közülük vezetői pozícióban. Ennek a korosztálynak az életét, a szemléletmódját elég erősen a szocializmus befolyásolta, legalábbis Magyarországon.²⁹ Számukra az alapvető értékek közé tartozik a megfelelés, a fegyelem és a tekintélyelvűség, mind a munkában, mind a gyermeknevelésben. Emellett fontos a státusz, valamint hogy jó pozíciót érjenek el. Jellemző rájuk még a munka tisztelete, a szorgalom és a személyes kapcsolatok ápolása egyaránt. Ők azok, akik próbálnak alkalmazkodni a technológiai fejlődéshez, ugyanis érzik, hogy erre szükség van.³⁰

X generáció

Az X generáció tagjai már egy olyan világba születtek, ahol nem volt állandó tényező a félelem, a fenyegetettség. Már nagyon kicsi gyermekként, egy-két évesen kikerültek az anyai karok közül. Ennek oka az volt, hogy a nők ebben az időszakban kezdtek el tömegesen dolgozni, így arra kényszerültek, hogy – az előző időszakhoz képest – óvodába, bölcsődébe járassák a gyermekeiket. Ebből kifolyólag hamar elvesztették az édesanyjuk közelségét, az alapélményeik közé sorolható a bizonytalanság. Ugyanakkor ők nem keresték a biztonságot úgy, mint a veteránok, inkább alkalmazkodtak a folyamatos változáshoz.

Az említett generáció a digitális bevándorlók csoportja. Megélték az információs technológia megjelenését és annak gyors fejlődését, valamint a rendszerváltást és a munkahelyek bizonytalanná válását. Gondolkodásukat erős vizualitás jellemzi, a gyerekkorukban jelent meg a tévé és a videójáték.

---

²⁹ Meretei Barbara (2017): i. m. 10–18. o.

³⁰ Tegye Andrea: A „Z generáció” címke – Jogos félelmek vagy lehetőség a megújulásra? In: Rendőrségi Tanulmányok 2018/3. szám. 81–97. o.

Emellett használják a technikai vívmányokat, de nehezen fogadják be őket. Együtt tudnak élni a felgyorsult világgal, de nehezebben alkalmazkodnak.

Fiatal felnőttként tapasztalták meg a rendszerváltást, így egzisztenciális válságban élnek, de sokat dolgoznak, és hisznek abban, hogy szorgalommal nagy sikereket lehet elérni. A rendszerváltás idején léptek be a munka világába, ahol a friss tudásukkal, az alkalmazkodóképességükkel elfoglalták a korábbi generáció tagjainak pozícióit. Rendkívül maximalisták, ők az a generáció, akinek nem a munkahely a második otthona, hanem az otthon a második munkahelye. Emellett folyamatosan tanulnak, képzik magukat. Fontos számukra a státusz elérése, a pénz, valamint a karrier, aminek következtében problémás megtalálniuk az egyensúlyt a munka és a magánélet között.

Y generáció

Az Y generációt nevezzük az első digitális bennszülött korosztálynak, mivel ők azok, akik gyerekkorukban is használták a számítógépet és az internetet. Az egyik legmeghatározóbb esemény ebben az időben a walkman megjelenése. Így a zenehallgatás is magányos tevékenységgé vált, nem beszélve a számítógépes játékok elterjedéséről, ami szintén egy olyan ténykedés, amit csak egyedül lehetett végezni. Mindez egy individuális nemzedéket alakított ki, az Y generációt.

Ez az a generáció, melynek minden egyes tagja az offline világba született bele, a digitális világba csak „belenőtt”. Ennek ellenére a csoport tagjai meglehetősen internetfüggők. Az internettel viszont rendkívül széles kapcsolati hálót tudtak kialakítani.

Jellemző rájuk a multitasking, az akció, alapvető számukra a személyes fejlődés, az útkeresés. Kiemelten fontos számukra a siker, a pénz és a karrier, illetve az, hogy jól érezhessék magukat. Ez a generáció szívesen dolgozik külföldön, könnyen tudnak alkalmazkodni a változásokhoz, és nem esik nehezükre gyakran váltani munkahelyet. Sokkal öntörvényűbbek és kevésbé alázatosak, mint az előző generáció. Nekik sokkal több választási

lehetőségük van, az identitáskeresés időszaka kitolódott, és a felnőtt éveiket is egyfajta útkeresés jellemzi. A korábbi generációk számára nehezen elfogadható magatartás az övék.³¹

Fontosnak tartom kiemelni még azt is, hogy ez az első olyan generáció, amely kétségbe vonta azt a felfogást, miszerint az idősebbek rendelkeznek a tudással, ők többet tudnak a világról, mint a fiatalok. Ráadásul már a tudásátadás iránya is megfordult. Az Y generáció már nem köti az életkorhoz a tiszteletet, ezért is tartják úgy, hogy a nemzedék tagjai „nehezen kezelhetőek”.³²

Z generáció

A Z generáció tagjait lehet az első igazi digitális bennszülötteknek nevezni, ugyanis ők már beleszülettek a technikai vívmányok korába, ekkor már mindenki rendelkezik telefontal, számítógéppel, internettel.³³ A technikai eszközök olyannyira mindennaposak számukra, hogy már el sem tudnák képzelni nélkülük az életüket.

A közösségi életüket is legnagyobb részt az online térben élik, meghatározóak számukra a Google, a Facebook, a YouTube, az Instagram, a Snapchat és a TikTok felületek. Emiatt előfordulhat, hogy elveszettek lesznek a személyes kommunikációban és konfliktuskezelés terén. Céljuk hatni a világra, jobbat tenni azt, ami egyben életkori sajátosságnak is mondható.³⁴

A nemzedék tagjai egy élményekben gazdag társadalomban nőttek, illetve nőnek fel. Mindent megkaphatnak, amit csak kérnek, számos választási lehetőségük van. Ez vonatkozik akár a vacsorára, akár játékokra, de bármilyen más árucikkre is. Így nem kényszerülnek kompromisszumokra,

---

³¹ Tari Annamária: Y generáció: klinikai pszichológiai jelenségek és társadalom-lélektani szempontok az információs korban. Jaffa Kiadó Kft. Budapest, 2010. 51. o.

³² Steigervald Krisztián (2021): i. m. 119. o.

³³ Besenyei Lajos: A generációváltás forradalma. *Opus et Educatio* 2016/4. szám. 371–378. o.

³⁴ Tari Annamária: Z generáció: klinikai pszichológiai jelenségek és társadalom-lélektani szempontok az információs korban. Tericum Kiadó Kft. Budapest, 2011. 58. o.

mint az elődeik. Viszont ez egyben azt is jelenti, hogy a döntésüket bármikor megváltoztatják, ha valami nem tetszik nekik. Fülemben cseng egy mondat, amit egy szakmai kirándulás alkalmával hallottam egy városi rendőrkapitányság vezetőjétől: „*A fiatalok, ha valami nem felel meg az elvárásainknak, csak dobbantanak és kész.*” Ebből is látszik, hogy a generációs különbségek a rendőrség szervezetén belül is jelen vannak, de erről egy későbbi fejezetben bővebben szó lesz.

A generáció tagjaira jellemző a multitasking, valamint a türelmetlenség, az azonnali visszacsatolás, megerősítés, hatás igénylése, ami a felgyorsult világnak és a technikai fejlődésnek köszönhető.³⁵ Már az oktatásuk alatt is más igényeik vannak, fontos számukra az interaktivitás, az élményszerűség, valamint az önmegvalósítás.³⁶ Azáltal, hogy egy olyan világba születtek bele, melyben már jelen van az internet, számukra az online és az offline világ alig-alig válik el egymástól. A fejlődésüket nagyban meghatározza az, amit a világhálón látnak. Többségük már szívesebben kommunikál online, mintsem személyesen, vagy akár telefonon. Az is elmondható, hogy a Z generáció tagjai nehezen kezelik a személyes kapcsolatokat, inkább élük meg teherként azokat. Kerülik azokat a helyzeteket, amelyek azonnali reakciót követelnek, ebből kifolyólag beszélgetnek előszeretettel üzenetek formájában.

A Z generáció 2–3 éve kezdett belépni a munkaerőpiacra, ami számos kihívás elé állítja őket is és a már dolgozó idősebb generáció tagjait is.³⁷ Nehéz ugyanis megtartani a munkahelyen egy olyan generációt, akinek a tagjai hozzászoktak ahhoz, hogy bármikor válhatnak, ha a körülmények nem felelnek meg az igényeiknek. Ahogy korábban említettem, a csoport tagjai megtehetik, hogy válogassanak, nem kivétel ez alól a hivatás, a mun-

---

³⁵ Bencsik A. – Horváth-Csikós G. – Juhász T.: Az Y és a Z generációval szembeni előítéletek a munkahelyen. Taylor. 2017. 121–128. o.

³⁶ Duga Zsófia: Tudomány és a fiatalok kapcsolata. Irodalomkutatás. Tudománykommunikáció a Z-generációnak. Pécs, 2013. 4. o.

³⁷ Thuma Orsolya: Generációs különbségek a munka és az iskola világában. In: Korkép, XXI. századi kihívások. Budapesti Gazdasági Egyetem. Budapest, 2016. 213. o.

kahely sem. Ők nem akarnak olyan helyen dolgozni, ahol rosszul és kényelmetlenül érzik magukat.³⁸ Nem okoz gondot az, hogy az illető akár évente váltson állást.

Alfa generáció

Az Alfa generációba tartoznak azok, akik 2010 után születtek. Róluk még nagyon keveset tudunk, ugyanis a generációs fejlődésük folyamatban van. Most még nem lehet tudni, hogy mi fogja leginkább befolyásolni a fejlődésüket, hogy milyen események történnek majd, de valószínűleg a technika tovább fejlődik, a mesterséges intelligencia is egyre nagyobb teret nyer a világban, valamint a globalizáció is hatással lesz e generáció tagjaira és a gondolkodásukra.³⁹

Ők még nincsenek jelen a munkaerőpiacon, sem a rendőrség szervezetében, de idővel ők lesznek az utánpótlás. Ők már konkrétan az okoseszközök, az érintőképernyő világába születnek bele, nem szimplán a mobilitás, az online elérhetőségbe. Mi több, a szüleik is a képernyő fogságában élik mindennapjaikat. Ez azt is jelenti, hogy sokkal kevesebb figyelmet kapnak a gyermekek, és még nem tudni, hogy a figyelem-, és legyünk őszinték, a szeretethiány hogyan alakítja a jellemfejlődésüket.

Generációs korlátok

Az egyes generációk és a generációs jegyeik, valamint azok eltéréseinek leírása után megállapítható, hogy a generációs különbségek jelen vannak, sokszor problémákat is okoznak. Elkerülhetetlen, hogy figyelmen kívül hagyjuk a jelenséget, a generációs jegyekkel meg kell tanulni együtt élni, alkalmazkodni és a lehető legjobbat kihozni a helyzetből.

---

³⁸ Steigervald Krisztián (2021): i. m. 146. o.

³⁹ Tőzsér Erzsébet: Generációk és vezetői attitűd a rendőrség szervezetében, In: A haza szolgálatában konferenciakötet. Doktoranduszok Országos Szövetsége. Budapest, 2019. 167. o.

Ha képesek vagyunk megérteni mások viselkedésének okait, és tudjuk, mit miért tesznek, akkor jobban is tudjuk tolerálni azokat. Viszont a könnyebb együttéléshez az is szükséges, hogy ne adjunk kevesebbet, mint amit a másiktól elvárunk.

Amellett, hogy ismerjük a generációs jegyeket, nagyon fontos önmagunk megismerése is. Ha tisztában vagyunk a saját tulajdonságainkkal, korlátjainkkal, és tudjuk, mit várunk el saját magunktól, akkor sokkal egyszerűbb a másik megértése is.

Generációk közti szakadék

Általános probléma a generációs különbségek megjelenése nemcsak a munkahelyeken, de az egész társadalomban is. A munkaerőviszonyok megváltoztak, az utánpótlás nehezebbé vált, és a szervezeten belüli együttműködés is fejlesztésre szorul. Ez alól a rendészeti szervezetek sem kivétel, a szervezet tagjainak itt is meg kell küzdeniük a generációs különbségekből fakadó problémákkal.

Ha megnézzük a munkaerőpiacon jelen lévő négy említett generációnak a jellemzőit, figyelemre méltó képet kapunk a gondolkodásmódjukról: a Baby Boomer generáció tagjaira még a nyelvi, szöveges gondolkodásmód jellemző, az X generációéra már inkább képi, vizuális, aztán az Y generációnál az akció és a multitasking van jelen, a Z generációnál pedig az interakció és az élmény. Arról pedig még nincsenek pontos információk, hogy az Alfa generáció gondolkodásmódja hogyan alakul.

A motiváció tekintetében kijelenthető, hogy annak változásában az egyes generációk éppen adott életszakasza is hozzájárul. A motivációs különbségek a következőképpen mutatkoznak meg: a Baby Boomer tagjai már készülnek a nyugdíjas éveikre, örökséget akarnak teremteni. Velük ellentétben az X és az Y generációt a fejlődés és karrier motiválja, éppen az önmegvalósítás szakaszát élik. A Z generációt pedig szeretné jobbá tenni a világot, a lelkesedésük még töretlen. Azonban nem csak a különbségekről lehet szót ejteni, hanem a hasonlóságokról is. A motivációs egyezéseket, az emberek viselkedésének hátterét a legkönnyebben a Maslow-piramis,

avagy a szükséglethierarchia segítségével lehet bemutatni. Az eredetileg öt részre osztott piramis (Maslow későbbi kutatása során kiegészítette további három szinttel) két alsó szintjén található az alapszükségletek, úgymint a fiziológiás és biztonsági szükséglet.

A többi szinten található meg a szociális, elismerési, kognitív, esztétikai szükséglet, valamint a legfelső szinten az önmegvalósítás szükséglete.⁴⁰ A szükségletpiramis minden emberre igaz, nem számít, melyik generációhoz tartozik. A generációs hovatarozás abban mutatkozik meg, hogy ki hogyan, milyen módon elégíti ki a szükségleteit.

A leírtak alapján elmondható, hogy a generációs különbségek problémát okozhatnak az élet minden területén, kiváltképp a kommunikáció során. A zökkenőmentes kommunikációt, a megértést és az együttélést is nehezítik. A kulturális, szociális és motivációs különbségekből, vagyis a generációs szakadékból fakadó problémák bonyodalmat okozhatnak akár otthon, akár az oktatásban, vagy a munkahelyen.

Generációs különbségek a rendőrség szervezetén belül

A fent leírtak alapján kijelenthető, hogy minden egyes generáció más értékrenddel, gondolkodásmóddal, ezáltal más és más kommunikációs szokásokkal, hagyományokkal rendelkezik. Az eltérő kommunikációs tradíciókhoz pedig alkalmazkodás szükséges a másik fél részéről, a megfelelő együttműködés érdekében. Mint minden munkahelyen, nincs az másképp a rendőrségen sem. A beilleszkedéshez elengedhetetlen a gördülékeny kommunikáció. A folyamat kialakítása és megfelelő mederbe terelése nagyrészt a vezetők feladata, ami hatalmas felelősség. Természetesen mindkét félnek nyitottnak és elfogadónak kell lennie.

Ha visszagondolunk az egyes generációk jellemzésénél leírtakra, a Z generáció tagjai már a technikai vívmányok világba születtek bele, ahol van

---

⁴⁰ Szelei Ildikó: A beosztottak motiválásának pedagógiai kérdései. Pedagógia I. ZMNE. 2004. 78. o.

internet, telefon, számítógép. Az online világban a kommunikációs szokások is változnak. Különösen fontos ez egy olyan generáció szempontjából, akik elérték azt a kort, amikor is belépnek a munka világába. Ugyanis a „netgeneráció” – ahogy az elnevezéséből is látszik – többet kommunikál az online platformokon, mint személyesen. Ha megvizsgáljuk a Z generáció médiafogyasztását, elmondható, hogy a fiatalok online térben töltött ideje meghaladja az 5 órát naponta. Hozzájuk közel azonos időt töltenek az interneten az Y generáció tagjai, körülbelül 4–5 órát. Ennek a két nemzedéknek tagjai változatosabban, hosszasabban és több helyszínen interneteznek, ezért is nevezi a szakirodalom digitális bennszülötteknek őket. Velük ellentétben az X generáció tagjai már nem interneteznek annyit, az ő idejük nem éri el a 4 órát, az idősebb generációké pedig még kevesebb. Ebből az is megállapítható, hogy a generációk internethasználata a kor előre haladtával egyre csökken.⁴¹

Ennek következményeként a szóbeli kommunikáció háttérbe szorul, az összes kiemelendő értékével – mint például a kérdésfeltevés, érdeklődés, folyamatos visszajelzés, empátia, kifejezőkészség, beszédértés, beszéd-készség – együtt.⁴² Sőt, annak következtében, hogy több időt töltenek az online világban, mint a valóságban, hiányos lehet a konfliktuskezelési készségük, és az indulatkezelési készségük is. Ha nem fektetnek elég hangsúlyt arra, hogy az említett tulajdonságokat fejlesszék, az számos problémát okozhat nem csak a munkahelyen, hanem otthon és az oktatásban is.

Ha a szóbeli kommunikációs készségek hiányosak vagy éppen csak kevésbé kiforrottak, az kihatással van a személyes interakciókra, kapcsolatokra. A rendészeti szervezeteknél kifejezetten fontos, hogy megfelelő kommunikációs készségekkel rendelkezünk. Emellett szintén nagy gon-

---

⁴¹ Ismeretlen szerző: Médiafogyasztás 2022-ben – Hol töltik az időt a fiatalok? In: Cluster Media

Forrás: <https://clustermedia.hu/blog/media/mediafogyaszta>

Letöltés ideje: 2022.09.19.

⁴² Juhász Csilla: Kommunikációs elvárások a szervezetben. Közép-Európai Közlemények. 2016. 124–133. o.

dot kell fordítani a kollégáknak az egymás közötti személyes kontaktus kialakítására és annak ápolására. Ugyanis ahogy arról fentebb már szó volt, a rendőrség belső kommunikációja nagymértékben meghatározza a külsőt. Ezért elengedhetetlen az, hogy a kollégák között ne legyen akadályozott a kommunikáció, a felmerülő problémákat megfelelően tudják kezelni.

Problémák a kommunikációban és azon túl

Számomra az egyik legfontosabb kérdéskör a generációs szakadék megjelenésén belül a tisztelet és a tekintély szerepe a rendészeti szervezetben. A szervezet alapvető jellegéből, hierarchikus, parancsuralmi rendszeréből adódóan a rendőrségen lényeges és elvárt a tisztelet, a senioritás elve. Hiszen az idősebbek rendelkeznek a tudással, tapasztalattal, ezért őket tisztelni kell. A generációs különbség ebben is megmutatkozik. Amíg a Veterán és a Baby Boomer nemzedékek tagjainak a tekintélytisztelet alapvető és megilleti az idősebbet, addig ez a mai generációk számára egyáltalán nem magától értetődő. Ráadásul a Z és az Alfa generációnál egyre kisebb ennek a jelentősége.⁴³ Az ő gondolkodásuk szerint a tisztelet nem a tudáshoz kapcsolódik – hiszen az már mindenkinek a zsebében ott lapul, egy okostelefon formájában –, hanem azt ki kell érdemelni. Érthető módon ezt az idősebb korosztály nehezen fogadja el, aminek következtében az is előfordul, hogy megpróbálják a tiszteletet kikényszeríteni a fiatalabbakból. *Szerencsére a szakmai gyakorlatok során kevés ilyen tapasztalatot szereztem, viszont az egyetem falain belül, a tanórákon annál többet. Néhány oktató is szeretné kikényszeríteni a tiszteletet és a figyelmet, amit olyan módon próbál megtenni, hogy például nem enged semmilyen technikai eszközt, se telefont, se laptopot használni. Vagy ami még rosszabb, a teljes tanóra alatt, néhány perces időközönként megjegyzéseket tesz és oda-oda szúrogat a hallgatóknak, akik az említett eszközöket használják. Ezzel többnyire nem azt érik el, hogy tiszteljék őket, hanem épp ellenkezőleg, ellenszenvet váltanak ki a hallgatókból.*

---

⁴³ Tózsér Erzsébet (2021): i. m. 58. o.

Ez az egyik olyan különbözőség a generációk között, amely nehezíti a kommunikációt, mivel a fiatalabb generáció tagja nem fog nyitni egy olyan személy felé, nem fog kérdezni tőle a saját fejlődése érdekében sem, aki ellenszenvet vált ki belőle.

Fontosnak tartom hozzátenni, hogy a rendőrség nem működhet tisztelet nélkül. Amire szeretnék rávilágítani, hogy ahhoz, hogy továbbra is megfelelően működjön a szervezet – a generációs jegyekhez igazodva –, kölcsönös tiszteletre van szükség, nyitottságra, nem pedig az újtól, az ismeretlen-től való elzárkózásra.

A Z generáció egy sajátos tulajdonsága egy munkahelyen, hogy jobban szeretik, ha a vezetők és a beosztottak között a kommunikáció nyíltan folyik. Számukra lényeges, hogy kifejthessék a véleményüket, amit aztán persze figyelembe is vesznek, valamint hogy folyamatosan kapjanak visszajelzéseket a tevékenységükről a saját vezetőjüktől. A fiatal generáció tagjai a munkahelyükön igénylik, hogy legyen egy mentoruk, akivel nyíltan tudnak bármiről beszélni, legyen szó szakmai tanácsról vagy más problémákról. Jelenleg a rendőrségen ez csak részben tud megvalósulni, a korösszetétel és a kisebb létszámú munkaerő⁴⁴ miatt.

Véleményem szerint a kommunikációs problémák nagy része a hozzáállásból is fakad. Többen foglalkoztak már a rendvédelmi szervezeteknél dolgozók mentálhigiénés állapotával, a munkahelyi stresszel és a kiégéssel. A rendőri munka során olyan élethelyzetekkel, rendkívüli eseményekkel találkozhatunk, amelyek nagyban hozzájárulnak a kiégési szindrómához.⁴⁵ A rendészeti területen végzett kutatások alapján két csoportra oszthatók a rendőröket ért stresszorok: az egyik a rendőri munka jellegéből fakadó

---

⁴⁴ Beregnyei József: A rendvédelmi szervek (rendőrség) végrehajtó állományának utánpótlása és a korosztályi jellemzők viszonya. *Belügyi Szemle* 2019/9. szám. 116. o.

⁴⁵ Az egyén fizikai és lelki erőforrásainak kiapadását értjük ez alatt. Szabó Csaba: A rendőri munka megoldatlan pszichikai és erkölcsi problémái. *Magyar Rendészet* 2014/5. szám. 117–130. o.

stresszor (mint például az erőszak, a fizikai veszélyeztettség, a bizonytalanság), a másik csoportba pedig a szervezetből eredő stresszorok tartoznak (úgy mint a vezetői stílus, a rossz kommunikáció vagy a leterheltség).⁴⁶

Mindezek együtt a munkához való hozzáállást is igen nagymértékben rontják. A motiváció és a lelkesedés hiánya kihat azokra is, akik éppen befejezték vagy még folytatják a tanulmányaikat. A szakmai gyakorlatok során tapasztaltak alapján nagyon sok olyan idősebb kolléga van, akik már elvesztették a motivációjukat, érdektelenek. Így gyakran előfordul, hogy panaszkodnak és csak negatívumokról tudnak beszélni. Ez hatással van a fiatalabb generációval folytatott kommunikációra is, mivel a Z generációs, akit még hajt az ifjonti lelkesedés, nem olyan kollégához fog fordulni segítségért és tudásért, aki elveszi a kedvét.

Kérdőíves kutatás

Annak érdekében, hogy valóban átfogó képet kaphassunk a generációs szakadék megjelenéséről a rendőrségen és annak belső kommunikációjában, arról, hogy milyen nehézségeket nevesítenek a fiatal és idősebb korosztály közti kommunikáció során, valamint hogy milyen mértékben vannak jelen szorongások, ellentétek, nézeteltérések, kérdőíves kutatást készítettem. A kérdőív az NKE RTK Z generációs tisztjelölt hallgatóival készült. Az összesen megcélzott körülbelül 500 fő közül a kitöltési időszakban (2022. szeptember 13. és 2022. szeptember 21. között) 88-an vállalkoztak a kérdőív kitöltésére, ami 17%-os arány, és kielégítőnek tekinthető. A kérdőív kérdései kitértek többek között a kommunikációs problémákra, a különféle kommunikációs csatornákkal kapcsolatos preferenciákra, a bizonytalan helyzetben hozott döntésekre, a véleménynyilvánításra, a kommunikáció gördülékenységére, a visszajelzésekre és az elfogadásra. A továbbiakban a kérdőív kiértékelését mutatom be.

A kérdőívre 88 válasz érkezett, amelyből 3 kitöltés nem értékelhető, mivel a megadott születési év nem felelt meg a kritériumnak. A kitöltők 56%-

---

⁴⁶ Szabó Csaba (2014): i. m. 117–130. o.

a férfi, 44%-a nő volt. Igaz, a kitöltők egy generációhoz tartoznak, de a születési évük szerinti megoszlás igen széles tartományú. Megtalálható köztük 1995-ös, vagyis aki először kerül ki a munka világába Z generációként, és 2003-as születésű is, aki pedig éppen megkezdte a felsőfokú tanulmányait. A kitöltők szakirány szerinti megoszlása a következőképpen alakult: a válaszadók 67%-a bűnügyi, 33%-a pedig rendészeti szakirányú területen dolgozik vagy tanul.

Nehézségek, problémák a kommunikációs során

A kommunikációs nehézségeknek, elakadásoknak a generációs különbségeken belül és azon kívül is számos oka lehet. Itt a következő problémák merülhetnek fel, amelyekre a kérdőívben is kitértem (1. számú táblázat). A kérdés az volt, hogy a kitöltő mennyire érzi jelenlévőnek a fent említett problémákat a kommunikáció tekintetében a szolgálatellátás során. A választ egy 1-től (nincs jelen) 6-ig (jelen van) terjedő skálán kellett megadniuk.

Az értékelések az alábbiak szerint alakultak:

	1	2	3	4	5	6
információhiány	15	10	19	20	17	7
túlzott mennyiségű információ	15	29	24	12	8	0
eltérő nyelvhasználat (szleng, szakzsargon)	24	24	18	13	8	1
ellentmondásos üzenetek, jelzések	20	24	13	18	6	7
rendfokozatbeli különbségek okozta nehézségek	33	21	10	10	10	4
motiváció hiánya, érdektelenség	10	12	16	16	20	14
félreértések	14	16	19	24	11	4

kölcsönös tisztelet/elfogadás hiánya	31	21	10	11	8	7
előítéletek	22	18	16	12	14	6
időhiány	8	9	13	15	19	24

1. számú táblázat
A kérdőív 11. kérdésére adott értékelések

A felsorolt problémák közül csak néhányat szeretnék részletesen értékelni, kiemelni. Az első a rendfokozatbeli különbségek okozta nehézségek, amely a kitöltők értékelése alapján, pontosabban 73%-uk szerint – számomra pozitív csalódásként – inkább nincs jelen, vagyis nem okoz problémát a kommunikáció tekintetében a szolgálatellátás során. A következő említésre méltó eredmény a kölcsönös tisztelet/elfogadás hiánya, mint nehézség. A kitöltők 71%-a mondja azt, hogy a szóban forgó kérdés nem okoz gondot a kommunikációban.

Ez azért is pozitívum, mert a rendőrség szervezete még meg tudja tartani az alapvető jellegét a Z generáció fiataljaival szemben, akiknek a tisztelet már nem evidens, ahogy erről a jellemzésüknél már szó volt.

A felmerült problémák közül a kitöltők véleménye alapján nehézséget okoz a kommunikációban a motiváció hiánya, az érdektelenség, valamint az időhiány. Az előbbi 57%-uk érzi jelen lévő akadálnak. Ennek okát már korábban részletesen kifejtettem: a tapasztalatok azt mutatják, több olyan kolléga van, aki már nem lelkesedik a munkájáért, hivatásáért. Ez pedig demotiválóan hat a fiatalabb korosztályra. Az utóbbi problémát pedig a kitöltők 66%-a gondolja nehezítő körülménynek a kommunikáció során.

Az időhiány szorosan összefügg a rendőrök leterheltségével is. A sok teendő és feladat mellett kevés idő jut a fiatalabb kolléga felügyeletére, tanítására, segítségére.

Visszajelzés

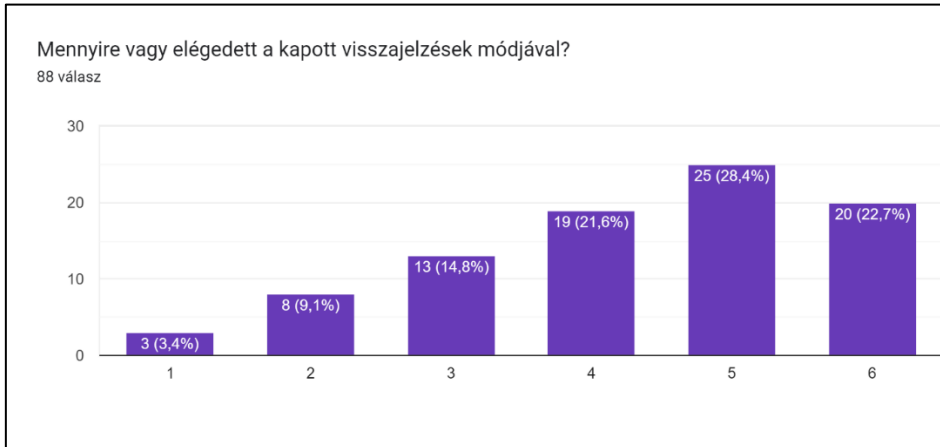
A kérdőív egy másik kérdése arra irányult, hogy a kitöltő milyen gyakorisággal kap visszajelzést az idősebb generációhoz tartozó kollégáktól a szolgálat ellátását, feladatvégzését illetően (1. számú diagram). Az értékelést szintén egy 1-től (Szinte soha nem kapok visszajelzést) 6-ig (Minden esetben kapok visszajelzést) terjedő skálán kellett elvégezni.

1. számú diagram
A kérdőív 9. kérdésére adott válaszok

A kitöltők jelentős része, összesen 67%-a gyakran, szinte minden esetben kap visszaigazolást a tevékenységéről. Ez nagyon fontos, és jó eredmény, hiszen ahogy arról korábban már szó esett, a Z generáció tagjai olyan munkahelyen szeretnek dolgozni, ahol folyamatosan visszajelzéseket kapnak a vezetőségtől a tevékenységükkel, munkavégzésükkel kapcsolatban. Illetve hozzá kapcsolódott a következő kérdés is, miszerint elégedett-e a kapott visszajelzések módjával (2. számú diagram). Az értékelést szintén egy 1-től (Elégedetlen vagyok, a visszajelzések nem megfelelőek, nem visznek előre a munkámban) 6-ig (Teljes mértékben elégedett vagyok, a

visszajelzések hozzájárulnak a szakmai fejlődéshez) terjedő skálán kellett bejelölni. Ennél a kérdésnél ugyancsak jó eredmény született, mivel a kitöltők 73%-a a visszajelzések módjával is meg van elégedve.

2. számú diagram
A kérdőív 10. kérdésére adott értékelés

Véleménynyilvánítás

A kérdőív másik részében arra kérdeztem rá, hogy a célközönség tagjai mennyiben ítélik kockázatosnak, hogy kifejtsék szakmai véleményüket, ha az ellentétes a vezetőjük véleményével (3. számú diagram). Ahogy minden kérdésnél, itt is 1-től 6-ig terjedő skálán (1 – Gyakran nem merem megosztani a véleményemet, 6 – Egyáltalán nem érzem problémának megosztani a véleményemet) kellett értékelni. Az eredmény azt mutatja, hogy a kitöltők több mint fele, 55%-a gyakran nem meri megosztani a szakmai véleményét. A Z generáció tagjainak jellemzőinél már említettem, hogy szeretnék, ha a véleményüket nem csak kifejthetnék, hanem azt figyelembe is vennék egy-egy kérdéskörben, vagy akár egy ügy megoldása során. Ha ez nem valósul meg, úgy a szervezet sem fog túl sokat fejlődni. A fiatalok rendelkeznek a friss tudással, és a rohamosan fejlődő világ minden fortélyával.

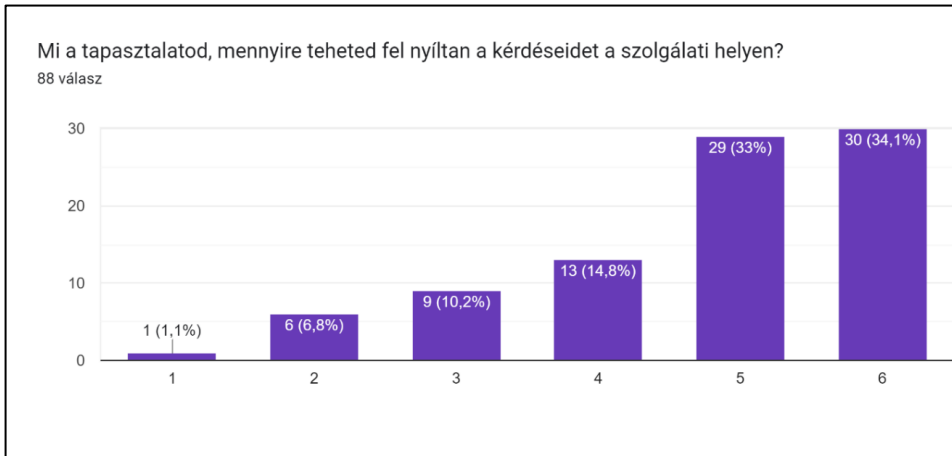
Ellentétben a feltételezésemmel, a véleménynyilvánításnak valószínűleg nem kommunikációs okai vannak, mivel az előző kérdésekre érkezett válaszok pozitív tartományban mozogtak. És ha nem is a rendfokozat, nem az előítéletek, akkor nem tudjuk, hogy mi az oka. Érdekes további kutatási téma lenne, azonban ezt már nem egy kérdőíves kutatás formájában kellene végezni, hanem más kvalitatív módon, például interjú keretében.

3. számú diagram
A kérdőív 5. kérdésére adott válaszok

Kérdések feltevése

Az előző kérdéshez szorosan kapcsolódóan feltettem a kérdést arról, hogy mi a tapasztalatuk, mennyire tehetik fel nyíltan a kérdéseiket a szolgálati helyen (4. számú diagram). Ahogy a többi kérdésnél is, az értékelés itt is egy 1-től 6-ig (1 – Tartok tőle, hogy a kérdéseimnek negatív következményei lesznek, 6 – Azt tapasztaltam, hogy a kérdések szabadon feltehetők) terjedő skálán kellett értékelni. Az eredmény kimondottan pozitív, ugyanis a kitöltők 82%-a úgy tapasztalta, hogy bármikor kérdezhet, ha felmerül benne valami.

4. számú diagram
A kérdőív 8. kérdésére érkező válaszok

Elfogadás

Az értékelésem utolsó kérdésénél a következők állapíthatók meg azzal kapcsolatban, hogy a megkérdezettek mennyire találják helytállónak a kijelentést, hogy az idősebb kollégák elfogadják és teljes értékű munkaerőnek tartják őket (5. számú diagram).

Szintén 1-től 6-ig (1 – Egyáltalán nem igaz, 6 – Teljes mértékben igaz) terjedő skálán kellett értékelni az állítást. Ahogy a diagramon is látszik, a válaszok eléggé megosztó véleményről árulkodnak. Ettől függetlenül a többség még mindig úgy vélekedik, hogy az állítás inkább igaz. A kérdőív arra már nem tért ki, hogy ennek milyen okai lehetnek. További célzott kutatás tárgya lehetne, hogyan hogyan lehet ezen javítani, illetve hogy az idősebb generációnak milyen véleménye van a kérdésről és magáról az eredményről.

5. számú diagram
A kérdőív 6. kérdésére érkezett értékelések

Következtetések, megoldások, javaslatok

Dolgozatom célja az volt, hogy a kutatási kérdéseimre választ, valamint az előző alfejezetben megfogalmazott problémákra megoldást és javaslatokat találjak.

Az első kutatási kérdésemmel arra kerestem a választ, hogy hogyan mutatkozik meg a rendőrségen, elsősorban annak belső kommunikációjában a többgenerációs különbség. A szakirodalmak olvasása közben és a dolgozat írása során arra a következtetésre jutottam, hogy a nemzedékek eltérő gondolkodásmódja, értékrendje leginkább a munkához, hivatáshoz való hozzáállásban mutatkozik meg.

Ez nem feltétlenül jelent hátrányt. Sőt, a fiatal nemzedékre jellemző egyfajta „lustaság” is, ami folytán az ügyeiket, feladataikat, problémáikat egyszerűbben és gyorsabban akarják megoldani – természetesen a megfelelő szabályok keretei között –, ami végtelen nagy kreativitást eredményez. Úgy gondolom, a vezetőknek, mentoroknak nagyobb teret kellene engedni nekik, ezáltal is támogatva őket, illetve a szervezet fejlődését.

Szükséges lenne többször a véleményüket is kikérni, és hagyni, hogy kifejtsék azt, mindenféle negatív következmények nélkül, hiszen a friss tudás náluk van. Előfordulhat, hogy új gondolatokat, egyszerűbb megoldásokat tanulna az idősebb generáció a fiatalabbaktól, így nem csak az „ahogy szoktuk” megoldásokat alkalmaznák, ami szintén a szervezet fejlődéséhez vezetne. Ezzel, azt hiszem, az utolsó kérdésemre is választ adtam, miszerint a szervezetnek inkább előnyére, mintsem hátrányára válik a teljesen új tulajdonságokkal rendelkező és szemléletmódú kollégák megjelenése.

Mindezek mellett szorgalmazni kellene a Molnár Katalin által megfogalmazott módszerek alkalmazását. Az együttműködést segítő kommunikációs eszközök – a megbeszélés, beszélgetés, vita, ötletelés, kritikai gondolkodás – biztosítása alkalmas lenne a közös megoldás keresésére. Különösen fontos ez manapság, amikor is egy új generáció lép be a munka világába. Pláne úgy, hogy a nemzedék tagjai már merőben más felfogásúak, más kommunikációs szokásokkal rendelkeznek, ahogy erről korábban már szó volt.

A második kutatási kérdésem arra vonatkozott, hogy milyen nehézségeket nevesítenek a fiatal és az idősebb korosztály közti kommunikáció során. A kérdésre a választ az előző alfejezetben bővebben kifejtettem. A kérdőíves kutatás eredménye szerint a legnagyobb gondot a motiváció hiánya, az érdektelenség, valamint az idő hiánya okozza.

Még egy fontos gondolat, amit Steigervald könyvében olvastam: az elfogadás alapja a megértés⁴⁷. A megértéshez pedig tisztában kell lennünk a másik fél tulajdonságaival, képességeivel. Mindez csak akkor valósulhat meg, ha nyitottak vagyunk egymás felé. Bízom abban, hogy a dolgozatom is segítségül szolgál ehhez.

---

⁴⁷ Steigervald Krisztián (2021): i. m. 45. o.

Összegzés

Napjaink és munkanapjaink jelentős részét kommunikációval töltjük, akár személyesen, akár valamilyen platformon keresztül. Emiatt rendkívül fontos, hogy tisztában legyünk azzal, milyen kommunikációs készségek szükségesek ahhoz, hogy megfelelően boldoguljunk a mindent behálózó kommunikációs folyamattal, illetve kezelni tudjuk azokat a nehézségeket, amelyek a gördülékeny kommunikáció útjában állnak.

Dolgozatomban a rendőrségi kommunikáció témakörében a szervezet belső kommunikációjára, annak jellemzőire, kihívásaira, valamint a generációs különbségek megjelenésére koncentráltam.

A generációs különbségek nem kizárólag a munkahelyeken jelennek meg, hanem az egész társadalomban. A munkaerőviszonyok változásával, az utánpótlás nehezebbé válásával együtt szükséges a szervezeteken belüli fejlesztés is a gördülékeny együttműködés tekintetében. Ez alól a rendészeti szervezetek sem kivételek, a generációs eltérésekből adódó problémákkal nekik is meg kell küzdeni.

Napjainkban a kommunikációban is nehézségek léphetnek fel, melyek a generációkra jellemző egyedi gondolkodásmódnak és értékrendnek tulajdoníthatók. A generációs különbségek okozta konfliktusokkal minden szervezetnek szembe kell néznie, és ezek közé a rendőrség is beletartozik. Ha a szervezet jelenére és jövőjére gondolunk, elmondható, hogy a generációs átalakulás szükségessé teszi az alkalmazkodást a szervezet részéről is.

Az egyik legfontosabb terület a vezetői hozzáállás, az ő feladatuk a feladata az lenne, hogy olyan körülményeket teremtsenek, amelyek minden generáció számára elfogadhatóak. A jó vezető képes az egyes generációk sajátos előnyeit és képességeit a szervezet javára fordítani.⁴⁸ Emellett figyelembe kell venni, hogy a mai generáció az online térben tölti az idejét, ott kommunikál. Ez a való életben, éles szituációkban nehézségeket okozhat.

---

⁴⁸ Tózsér Erzsébet (2019): i. m. 167. o.

A megértés, egymás erősségeinek és gyengeségeinek megismerése nagymértékben segítené és könnyítené meg a generációk egymáshoz való alkalmazkodását.

Ha tisztában lennénk a másik fél jellegzetességeivel, tulajdonságaival, az hozzájárulna a megfelelő együttműködéshez.

A kommunikáció sem ütközne akadályokba, vagy ha mégis, akkor azok könnyebben leküzdhetők lennének, ha a generációk tagjai nyitnának egymás felé. Molnár Katalin egy különösen fontos gondolatával zárom a dolgozatomat: *„A jó kommunikáció motivál, míg a rossz demoralizál.”*

NÉMETH VIVIEN

A fiatalok pályaválasztási preferenciái – a rendészeti pálya vonzereje¹

Bevezetés

Az utóbbi években a magyar munkaerőpiacon komoly verseny folyik a tehetséges, jól képzett és megfelelő kompetenciákkal bíró munkaerő megszerzéséért.² Rendészeti felsőoktatásban tanuló hallgatóként rendszeresen azt hallom, olvasom a különböző médiumokban, illetve a tudományos közleményekben is, hogy a rendészeti terület jelentős utánpótlási problémákkal küzd, nehezen tudja magához vonzani és hosszabb távon megtartani a munkatársakat. Pénzügyőr tisztjelöltként pedig a saját környezetemben is ezt tapasztalom, hiszen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) létszáma évről évre csökken, a szervezet jelentős kihívásokkal szembesül a pályakezdők felvétele és megtartása terén. Ez a folyamat pedig a rendészeti szervek utánpótlásának egy részét biztosító felsőoktatási képzésbe is kezd begyűrűzni, hiszen egyre kevesebb a jelentkező a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának (továbbiakban: NKE RTK) szakirányaira is. A rendészeti pálya a fiatalok körében egyre kevésbé tűnik vonzónak, ezt nem csak a jelentkezők számának csökkenése támasztja alá, hanem az is, hogy egyre többen hagyják el ezt a hivatást néhány szolgálatban töltött év után. A leszerelők növekvő számának oka lehet

---

¹ A tanulmány a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar 2022. évi őszi Kari Tudományos Diákköri Konferencián integrált rendészeti tagozatban Magasvári Adrienn püör. alezredes, tanársegéd témavezetésével II. helyezést elért pályamű szerkesztett változata. A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-22-1-I-NKE-20 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

² Csiszárík-Kocsír Ágnes & Garai-Fodor Mónika: Motivation analysing and preference system of choosing a workplace as segmentation criteria based on a country wide research result focus on generation of Z. Online Journal Modelling the New Europe. 2018. 67. o.

a rendvédelmi feladatokat ellátó szervekre nehezedő munkateher. E szervezetknél megfigyelhető munkaterhelés nem a lakosság számának növekedéséből adódik, hiszen e tekintetben évről évre csökkenés figyelhető meg. A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) adatai szerint 2001-ben 10 200 298 fő volt Magyarország népessége, ehhez képest 2011-ben már csak 9 985 722 főt számoltak, ami 2022-re tovább csökkent 9 689 010 főre.³ Munkateher alatt tehát ebben az esetben sokkal inkább a hatáskörbővülést, az egyre bonyolultabb ügyeket és a megnövekedett adminisztrációs feladatokat értem. Az ügyek számának és összetettségének fokozódásával szemben azonban a rendészeti feladatokat ellátó szervek állományának létszáma nem emelkedett. Az Európai Unió Statisztikai Hivatalának adatait nézve ez a szám 1999 óta stagnál.⁴ A 23 éve elegendőnek bizonyult létszám azonban ma, a feladatok sokasága és a tevékenység komplexitása miatt már nem elegendő.⁵ Kutatásom tárgya tehát a rendészeti pályán szolgálatot teljesítők (elsősorban a pénzügyőrök) utánpótlásának vizsgálata. A választásom azért esett erre a kérdéskörre, mert fontosnak tartom az utánpótlással kapcsolatos probléma okainak feltárását, tisztázását és megoldási javaslatok kidolgozását. Mindemellett érdekel, hogy a pálya- vagy munkahelyválasztás előtt álló középiskolás, illetve felsőoktatásban tanuló fiatalok milyen elképzelésekkel rendelkeznek a leendő munkájukról, szakmájukról vagy munkahelyükről, s ebből kiindulva mire lehet számítani a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek (idesorolva a NAV-ot is) utánpótlását illetően. Az állami teendők (rend, biztonság, gazdaságvédelem) maradéktalan végrehajtása érdekében nélkülözhetetlennek tartom, hogy a rendészeti pályán folyamatos

---

³ Központi Statisztikai Hivatal: A népesség, népmozgalom főbb mutatói.

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html

Letöltés ideje: 2022.09.18.

⁴ Christián László – Erdős Ákos: Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. Belügyi Szemle 2020/12. szám. 13. o.

⁵ Christián László – Erdős Ákos (2020): 13. o.

legyen az utánpótlás, ehhez pedig – véleményem szerint – szükséges a fiatalok igényeinek folyamatos felmérése és azoknak a munkáltató szervezetek elvárásaival való összevetése.

A téma aktualitása, problémafelvetés

Dr. Demeter Tamás pénzügyőr dandártábornok, a NAV bűnügyi és rendészeti elnökhelyettese 2022. augusztus 30-án, a pénzügyőr tisztjelöltek számára tartott beszédében elmondta, hogy „a NAV állományából az elkövetkezendő 5 éven belül több mint 200 pénzügyőr vonul nyugállományba”. Ez arra enged következtetni, hogy a rendészeti felsőoktatásban történő toborzás kérdése, az ide jelentkezők számának növelése és megtartása véleményem szerint még inkább fontossá válik. Hiszen a fentebb említett munkaerőhiány miatt megnövekedett feladatokkal jelenleg is nagy teher nehezedik a NAV pénzügyőri állományának vállára, amely a magas arányú nyugdíjba vonulással csak tovább növekszik.⁶ Jelenleg a pénzügyőri munkakört betöltők utánpótlásának biztosítására csak az NKE pénzügyőr tisztjelöltjei jelentenek megoldást, mivel az adó- és vámhatóságnál az utóbbi évek gyakorlatához hasonlóan az idén is létszámstopot rendeltek el. Tehát ahhoz, hogy a NAV állományának utánpótlása biztosított legyen, először a rendészeti felsőoktatásban történő toborzás és megtartás problémájára kell koncentrálni és megoldást találni.⁷ Ugyanis az NKE RTK is ezen utánpótlási nehézségekkel küzd. Ezt jól alátámasztják az Oktatási Hivatal adatai, hiszen 2012-ben a RTK-ra összesen 3 179 fő jelentkezett, amely 2018-ban már 2 498 főre redukálódott, e tekintetben 2022-ben sem történt változás, hiszen a jelentkezők száma 1 666 főre csökkent. Ebből első helyen a Karra 2012-ben 2 297 fő, 2018-ban 1 912 fő jelentkezett, 2022-ben pedig már csak 1 256 pályaválasztó jelölte első helyen az RTK-t.⁸ Ahogy már fentebb

---

⁶ Acheampong, Nana Amma A.: Reward Preferences of the Youngest Generation: Attracting, Recruiting, and Retaining Generation Z into Public Sector Organization. Compensation & Benefits Review 2021/2. szám. 75. o.

⁷ Dr. Demeter Tamás előadása. Budapest, 2022. augusztus 30.

⁸ Felvi.hu NKE RTK jelentkezők száma 2012-2022 között.

említettem, nem csak a toborzással, hanem a megtartással is meggyűlik a bajuk a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek mellett a képzési bázisoknak is. A NKE esetén ugyanis sokan már a felvételi alkalmassági vizsgálatokon sem jelennek meg, vagy nem felelnek meg, de nincs ez másképp a rendőrök esetén a tiszthelyettesi állomány képzésére szolgáló rendvédelmi technikumokban sem. A lemorzsolódás az egyetemi képzésben azonban nem csak a felvételi eljárás során figyelhető meg, hanem sajnos a képzés első öt hetében (az úgynevezett rendészeti alapfelkészítés során) is sokan felhagynak tanulmányaikkal.⁹ Ennek a lemorzsolódásnak – véleményem szerint – több oka is lehet, ilyen például a nem megfelelő tájékozódás, vagy az információhiány a RTK követelményeit illetően. Úgy gondolom, sokan nincsenek tisztában azzal, hogy pontosan hova is jelentkeztek, mit vár el tőlük az egyetem, és milyen egyéb kötelezettségeik lehetnek egy „civil” egyetemi képzéshez képest az ide felvételt nyert hallgatóknak. Úgy gondolom, hogy sokakat megrémít a képzés elején aláírandó tanulmányi szerződés, illetve az idei év augusztusától a kinevezés, amelyben most már nem 4+8 évet kell aláírni az épp hogy felnőtt éveibe lépő fiataloknak, hanem 4+10 évet, ami – őszintén szólva – visszatartó lehet egy olyan személy számára, aki nem igazán tudja, miről is szól ez a hivatás, ez a pálya. Egy 18–19 éves fiatalnak egy-egy rövid elbeszélés alapján, nyílt napokból, reklámfilmekből, egyéb felületekről szimpatikusnak tűnhet a RTK által meghirdetett bármelyik szakirány. Azokban, akik nem tanultak rendészeti pályorientációs képzésben, vagy családjukban nincs az érintett hivatásokat belülről ismerő személy, nincs reális kép erről a hivatásról, legfeljebb bűnügyi sorozatokból, filmekből rendelkezhetnek erre vonatkozóan némi ismerettel, ami viszont nem feltétlenül ad valós képet. Ezek a fiatalok általában a hivatás szebbik oldalát látják, és csak a képzés elején szembesülnek

---

Forrás: https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statistikak/elmult_evek/!ElmultEvek/index.php/elmult_evek_statistikai/karonkent-idosorosan?filters%5Bsta_kar_id%5D=843

Letöltés ideje: 2022.09.12.

⁹ Christján László – Erdős Ákos (2020): 14. o., 17. o.

a pálya egyéb jellemzőivel, nehézségeivel, mint a szigorú szabályok, a parancsuralmi rendszer, a kötöttségek, a hierarchia. Ezeknek a fiataloknak így valóban nehéz döntés lehet a 14 évre szóló elköteleződés, hiszen fogalmuk sincs arról, hogy az első pár napban tapasztaltak (szigorú szabályok, időbeosztás, alakítás, mentális és fizikai terhelés) mennyire fognak változni a későbbiekben, valójában mire vállalkoznak, mire számíthatnak, mit is fognak csinálni, szeretni fogják-e a munkájukat vagy sem. Nincsenek tapasztalataik a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek munkáját illetően, értem ezalatt a szakmai gyakorlatokat is, vagy olyan történeteket, amelyeket egy pályán lévő családtagjuktól, barátjuktól hallanak, vagy esetlegesen saját maguk át is élnek, és amelyek felfedik a rendészeti pálya szép és kevésbé vonzó oldalát egyaránt. Az alapfelkészítés során történő pályaelhagyásokról egyébként több tanulmányban lehet olvasni. Erdős és szerzőtársai több tanulmányban foglalkoznak ezzel. A feltárt okokat 5 csoportra osztották, amelyek nem mások, mint a következők:

1. alacsony kötelezettségtűrés,
2. pályatévesztés,
3. személyes túlvállalás,
4. egészségügyi alkalmatlanság, valamint
5. egyéb.

Ezeket a csoportokat a képzést elhagyók által tett jelentésekben megjelölt indokok alapján alkották meg. Az itt feltüntetett indokok részben alátámasztják a fentebb említett feltételezéseimet is. Az alacsony kötelezettségtűréssel kapcsolatos indokok között megjelent például a tisztjelölti jogállással vagy a rendészeti hivatással együtt járó kötelezettségek – tanulmányi szerződés, hierarchia, parancsuralmi rendszer – elfogadhatatlansága. A pályatévesztés például a meggondolatlan, elhamarkodott vagy más személy (szülő) befolyására történő döntést takarja. De a pályatévesztők csoportjába tartoznak azok a hallgatók is, akik arra hivatkoztak, hogy nem azt kapták a képzéstől, illetve a pályától, amit vártak. Fentebb ezt úgy fogalmaztam meg, hogy a fiataloknak nincs reális képük a rendészeti hivatásról,

legfeljebb bűnügyi sorozatokból, filmekből lehet némi ismeretük erre vonatkozóan. A személyes túlvállalások indoka például az, hogy a jelentkezők saját fizikai, pszichikai felkészültségüket túlértékelték, de az okok között a tanulási képességeik hiányára is hivatkoznak. A negyedik csoportba (egészségügyi alkalmatlanság) tartoznak azok, akik a képzés során bekövetkezett sérülésre vagy a felvételi eljárás során eltitkolt egészségügyi probléma tüneteinek kiújulására hivatkoztak. Az egyéb okok miatti pályaelhagyók jellemzően nem kívánták megindokolni távozásukat.^{10,11,12}

A kutatás célja, hipotézise és módszertana

Kutatásom célja tehát az utánpótlási gondok hátterében álló tényezők feltárása. Ennek érdekében felmértem a pályaválasztás előtt álló fiatalok (tanulók és hallgatók) munkahely-választási preferenciáit. A kutatásom megkezdése előtt ugyanis azt feltételeztem, hogy a Z generációba tartozó fiatalok munkavégzéssel, munkahellyel kapcsolatos igényei és a rendészeti pálya kívánalmai nem állnak egymással összhangban, és ez a rendészeti szervek felé történő orientációnak, illetve a fiatalok megtartásának is akadályát képezi.

Kutatásom során az elméleti alapok megteremtése érdekében feltártam és tanulmányoztam a vonatkozó szakirodalmi forrásokat, amelyek a Z generáció jellemzőiről, munkával, munkahellyel kapcsolatos igényeiről, preferenciáiról szólnak, valamint feltérképeztem azokat a stratégiai dokumentumokat, jogszabályi rendelkezéseket, amelyek az egyetem és a leendő munkáltató – dolgozatom esetében a NAV – elvárásait fogalmazzák meg. Szekunder kutatás keretében megvizsgáltam a hazai és nemzetközi szak-

---

¹⁰ Christián László – Erdős Ákos (2020): 30-34. o.

¹¹ Erdős Ákos – Magasvári Adrienn – Szabó Andrea: Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a Rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság. Budapest, 2019. 89-102. o.

¹² Erdős Ákos: A rendészeti tisztté válás első nehézségei – A gyermeki elképzelések találkozása a realitással. Új Pedagógia Szemle 2019/1-2. szám. 76-99. o.

irodalomban publikált munkahelyi preferenciákat vizsgáló jelentősebb kutatások, felmérések eredményeit is. A tudományos diákköri dolgozatomban a toborzás nehézségeinek témakörével kívánok részletesebben foglalkozni, azonban a későbbiekben szeretnék alaposabban a megtartás kérdéskörében is vizsgálni. A dokumentumelemzés módszerével feltárt szempontokat felhasználtam a kvantitatív kutatásomban alkalmazott mérőeszköz, a kérdőív összeállításához. A pálya- vagy munkahelyválasztási preferenciákat feltáró saját kérdőívet pályaválasztás előtt álló középiskolásoknak és egyetemi hallgatóknak címeztem.

A Z generáció munkahelyi preferenciái vs. egyetemi, munkáltatói elvárások, munkáltató által nyújtott lehetőségek

Mielőtt az empirikus kutatásom részleteire, eredményeire rátérek, szeretném bemutatni a NAV-ban foglalkoztatottként, illetve tisztjelöltként jelen lévő három generációra – a forráskutatás alapján – általánosságban jellemző ismertetőjegyeket, különös figyelemmel a Z generáció jellemzőire. Megismertetem az olvasóval továbbá az egyetem, illetve az adó- és vámhatóság tisztjelöltekkel szemben támasztott elvárásait, illetve a részükre biztosított lehetőségeket is.

Generációk és általános jellemzőik

Jelen alfejezetben a generációkról és általános jellemzőikről ejtek néhány szót. Legelőször is magának a generációnak a fogalmát határozom meg. A generáció szónak biológiai és szociológiai szempontból is létezik fogalmi meghatározása, de dolgozatomban a szociológiai megközelítésnek van jelentősége.¹³ Egyesek a generációt vagy más néven nemzedéket „egy kor-

---

¹³Beregnyei József: A rendvédelmi szervek (rendőrség) végrehajtó állományának utánpótlása és a korosztályi jellemzők viszonya. *Belügyi Szemle* 2019/9. szám. 104. o.

ban élő és körülbelül azonos életkorú emberek összességéként tartják számon."¹⁴ Tehát a generáció azt jelenti, hogy a „*kortársak történelmileg azonos korszakban és földrajzilag azonos helyen élnek, valamint hasonló értékeket képviselnek*".¹⁵ Az egymás mellett élő generációk ugyanazokon a történéseken mehetnek át, azonban az ember nem ugyanúgy él meg különböző életkorokban bizonyos eseményeket. Ebből következően a fiatalabb generáció életfelfogására, személyiségére a különböző társadalmi, technológiai és egyéb változások teljesen másképp hatnak, mint az idősebb nemzedékekre. Persze, a generációs jellemzők csak általánosságban írnak le egy adott korosztályt, hiszen a generációkat is emberek alkotják, akik különböző személyiséggel rendelkeznek. Az, hogy az adott korosztályban élő egyén világlátása, személyiségjegyei, elérni kívánt céljai milyenek lesznek, nagyon sok minden egyéb tényezőtől is függ. Ilyen befolyásoló tényező lehet például, hogy milyen családba születik, hol, milyen környezetben, környéken nőtt fel, milyen iskolát végzett, és természetesen az is, hogy milyen egyedi tulajdonságokkal rendelkezik.¹⁶

Jelenleg hat generációt különböztetünk meg, ezekből hárommal találkozhatunk ma is a munkaerőpiacon. Az imént említett generációk a következők: veterán vagy más néven hagyományörző generáció, baby boomer generáció, X, Y és Z generáció, valamint a létezésüket illetően sokak által kétségbevit Alfa generáció.¹⁷ A generációk közös jellemzőit és korszakolásukat az 1. táblázatban foglaltam össze. A szakirodalmat olvasva azt tapasztaltam, hogy a generációk korszakolását illetően nem született egységes álláspont. Az 1. táblázatban Tari Annamária Z generáció című művében meghatározott korszakolást vettem alapul, hiszen, ha már a magyar fiatalok pályaválasztási preferenciáit vizsgálom, akkor fontosnak tartottam, hogy hazai forrásból származó korszakolást válasszak. Ennek csupán annyi a magyarázata, hogy mivel a generációk jellemzőit sok tényező befolyá-

---

¹⁴ Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1972. 997. o.

¹⁵ Beregnyei József: i. m. 104. o.

¹⁶ Beregnyei József: i. m. 104-105. o.

¹⁷ Nemes Orsolya: Generációs mítoszok. HVG Könyvek, Budapest, 2019, pp. 22-23.

solja, többek között a társadalmi, gazdasági változások is, így azt gondoltam, hogy egy hazai szerző által alkalmazott korszakolás tükrözi leginkább a magyar viszonyokat. Mivel a magyar emberek ugyanazokon a változásokon mentek keresztül, egy adott generációnak itt Magyarországon ugyanazok voltak az alapélményei. A nemzetközi forrásokban egyébként, 1–2 év eltéréssel ugyan, de közel hasonló korszakolás figyelhető meg. Ez annak tudható be, hogy máshol esetlegesen már akár néhány évvel korábban olyan társadalmi, gazdasági vagy egyéb változások, fejlődések is végbe mehettek, amelyek Magyarországon csak később jelentkeztek.

Generációk	Közös jellemzők	Korszak
Veterán/ Hagyományőrző	A második világháború idején születtek, véleményem szerint ebből következik a rájuk jellemző magas lojalitás, hazafiság és a hierarchiába vetett bizalom.	1925– 1945
Baby boomer	A második világháború után születtek, rájuk legfőképp jellemző a hűség, a szorgalom, az optimizmus és a magas munkamorál.	1946– 1964
X generáció	Az ő életüket végigkísérte az informatikai, technológiai fejlődés, jellemző rájuk a magas önállóság, emellett az individualizmus és a cinizmus is.	1965– 1979
Y generáció	Az első nemzedék, aki már beleszületett a számítógépes korszakba, jellemző rájuk a kreativitás, együttműködés, teljesítmény orientáltság és nem utolsósorban az önbizalom.	1980– 1995
Z generáció	Sokan ezt a generációt digitális bennszülötteknek nevezik, ebből kifolyólag jellemző rájuk a technológiai berende-	1996– 2010

	zésekhez, kommunikációs eszközök-höz való hozzáértés, a türelmetlenség, a bátorság, mindemellett kezdeményezők és kevésbé motiváltak.	
Alfa generáció	Létezésüket megkérdőjelezzik, hiszen nem sokban térnek el a Z generációtól, sokan „Z2.0”-ként tartják őket számon. ¹⁸	2010–

1. táblázat
Generációk és jellemzőik¹⁹

A fiatalabb generáció, jelen esetben az Alfa – bár létezésüket sokan kétségbe vonják²⁰ – és a Z generáció tagjai ugyan hagyományként átvehetnek korábbi szokásokat, bizonyos dolgokat, és ezért hasonlóságokat mutathatnak a korábbi generációkkal, de ugyanolyanok nem lesznek, hiszen az alapélményeik, amelyek formálják a generációs sajátosságokat, már a változásoknak, az adott kor sajátosságainak, jellemzőinek köszönhetően teljesen mások lesznek. Ha ez nem így lenne, nem lenne szükség a generációk szociológiai szempontból történő elkülönítésének vizsgálatára és a különbségek, új jellemzők feltárására, valamint megértésére és elfogadására. Azok a társadalmi, kulturális és technológiai fejlődésbeli változások, amelyekben a mai fiatalok felnőnek, már különbséget generálnak a korábbi generációkhoz képest. Az eltérések mutatkozhatnak az elérni kívánt célokban, a világnézetben. A legidősebb és legfiatalabb generáció, tehát a veterán és az Alfa között eltelt csaknem száz év során számos változás következett be, a fiataloknak egyre több kihívással kellett szembe nézniük, egyre jobban megnyílt előttük a világ, amelyek hatással voltak az adott generáció jellemzőinek kialakulására.

¹⁸ Nagy Ádám – Kölcsey Attila: Mit takar az alfa-generáció? *Metszetek* 2017/3. szám. 28. o.

¹⁹ Acheampong, Nana Amma A.: i. m. 75-97. o. és Tari Annamária: i. m.

²⁰ Lásd ugyanott.

Ismét a Demeter Tamás 2022. augusztus 30-án tartott előadásában elmondottakra hivatkozom, amikor azt írom, hogy a NAV személyi állományának átlagéletkora 46–47 év körül mozog. Ez azt jelenti, hogy a NAV személyi állományának legnagyobb részét az X, Y generációk teszik ki, de már az állományt erősítik – kisebb részben – a Z generáció tagjai is. Az előbb említett három generáció egyébként a munkaerőpiac valamennyi szektorában megtalálható. Az X és Y generáció jellemzőit, munkahelyi preferenciáit már régebb óta ismerjük, azonban a Z generáció esetén ezek még nem annyira nyilvánvalóak, vannak megválaszolatlan kérdések e tekintetben. A fejezet további részében ismertetem az X és Y generáció jellemzőit, valamint az utánpótlás szempontjából jelentőséggel bíró Z generáció sajátosságait is bemutatom.

Az X generációt, ahogy az 1. táblázat is jól szemlélteti, az 1965-től született korosztály teszi ki egészen 1979-ig bezárólag.²¹ A szóban forgó generáció bemutatását nem csak azért tartom fontosnak, mert jelenleg is megtalálhatók a munkaerőpiacon, ezáltal a NAV állományában is, hanem azért is, mert ők nevelték fel az utánpótlást jelentő Z generáció tagjait.²² Az X generációba tartozó emberekre jellemző, hogy 1–2 évesen bölcsődébe, óvodába mentek, hiszen a nők is dolgozhattak már ebben az időben. Ennek a generációnak nem a háborúk és az ezekkel járó nélkülözés jelentette a bizonytalanságot, hanem az egyedüllét, a szülőkről, de főleg az anyáról való korai leválás. A bizonytalanság e generáció számára egyben a sikert is jelentette, hiszen a bizonytalanság miatt kezdték el keresni a módot az állandó jólétre, a biztos sikerre. Az előző generációkhoz képest náluk látható először, hogy már nem a szülőknél, nagyszülőknél keresik a választ a komolyabb kérdésre, hanem egymás között. Ez betudható annak, hogy e generáció az eddigihez képest nagyon hamar levált a szülőkről. Mivel mindkét szülő sokáig távol volt otthonról a munka miatt, ezért e generáció tagjai parkokban, lépcsőházakban vagy esetleg egymásnál várták meg a

---

²¹ Tari Annamária: i. m.

²² Acheampong, Nana Amma A.: i. m. 76. o.

haza érkező szülőket, és az ez idő alatt felmerült kérdéseket egymással vitták meg. Erre a generációra rendkívül jellemző a maximalizmus, amely náluk mind a munka, mind a magánélet területén megfigyelhető, és amely kihatással bír az általuk felnevelt Z generációra is. Hiszen ahogy minden mást, a gyermeknevelést is a lehető legjobban akarták csinálni. Azonban a bizonytalanság itt is jelen volt, mivel nem tudták, illetve nem is tudhatták, mert nem volt előttük példa, hogyan is kell azt jól csinálni. E generáció a gyermeknevelésről annyit tudott biztosan, hogy nem akarják úgy csinálni, ahogy a szüleik. Ebből a bizonytalanságból következik, hogy az X-es szülők gyermekeiket elkényeztették, túlzottan féltették, mindent meg akartak nekik adni, amit ők nem kaphattak meg a szüleiktől. Ezeket a szülőket a szakirodalmi források helikopter szülőnek is nevezik. Ez az elnevezés azt szimbolizálja, hogy mindig valahogy a gyerekeik körül legyeskednek, keringenek, megóvva őket az esetleges csalódásoktól, bajtól. Az X generáció életét végigkísérte a technológiai fejlődés, ugyanis egyre több családban volt mosógép, centrifuga és egyéb háztartási gép, illetve digitális berendezés.²³

Az Y generációba tartoznak az 1980-tól egészen 1995-ig születettek.²⁴ E generációt számos irodalomban az első individuális nemzedéknek tartják, ami a nyolcvanas években elindult bezárkózásnak köszönhető. E nemzedéknek meghatározó élményben lehetett része, hiszen az ő idejükben jelent meg az internet. Róluk még nem mondható el, hogy beleszülettek az online világba, ők sokkal inkább belenőttek abba.²⁵ Ezzel is magyarázható, hogy magabiztosan használják a telefonokat, egyéb kommunikációs eszközöket, digitális berendezéseket. Az előző, X generációhoz képest pörgős, felgyorsult életet élnek.²⁶ A korábbi generációknál megfigyelhető álláspontot, hogy az idősebbek többet tudnak a világról, mint a fiatalok, már

---

²³ Steigervald Krisztián: Generációk harca. Partvonal Könyvkiadó. Budapest, 2020. 95-111. o.

²⁴ Tari Annamária: i. m.

²⁵ Steigervald Krisztián: i. m. 113-116. o.

²⁶ Beregnyei József: i. m. 104-105. o.

kétségbe vonták. Ez egyrészt az X generációnál elkezdődő folyamatnak köszönhető, másrészt pedig a technológiai fejlődésnek. Az X generáció már nem felnőttorientált, hanem kortárs orientált volt, hiszen ők már megkérdőjelezték a felnőttek világról való tudását, és sokkal inkább egymás között keresték a válaszokat. Nem csak a tudásról való álláspont változott meg, hanem a digitális fejlődésnek köszönhetően a tudás átadásának iránya is.²⁷ Ennek a generációnak ugyanis nem volt lehetősége a kommunikációs eszközök, informatikai berendezések alkalmazásának elsajátítását az idősebb korosztálytól tanulni, sőt inkább ők tanítják az X generáció tagjait a digitális eszközök használatára.²⁸ Az Y generációban tehát már nyomát sem lehet látni az életkor tiszteletének, talán ez is lehet az oka annak, hogy az Y generáció nehezen kezelhető munkaerőnek számít. A szóban forgó generáció megértésében az is nehézséget okozhatott, hogy tagjait a 2008-as válság az eltérő életkorból adódóan teljesen másképp formálta. A válság tehát megosztotta ezt a nemzedéket, melynek egyik fele, a korai Y generáció sokkal inkább viseli az X-es jellemzőket, munkahelyi jegyeket, mint például a lojalitás, alázat vagy a kitartás. Ehhez képest fiatalabb társaik (a késői Y generáció tagjai) pedig éppen ezek ellenkezőjét mutatják, inkább a Z generációhoz hasonlíthatnak. Az Y generáció bemutatását ezért is tartottam fontosnak, hiszen valamilyen szinten átmenetet képeznek az X és Z generáció között.²⁹ Erre a korosztályra jellemző, hogy rendkívül nagy önbizalommal bírnak, legtöbbször tehetséges és kreatív is a munka és a tanulás terén. Fontos számukra a szabadidő, a munka és magánélet közötti egyensúly, a megfelelő, modern munkakörnyezet és természetesen a jó fizetés. A versenyképes fizetés mellett azonban különösen fontos számukra, hogy szeressék munkájukat. Ebből kifolyólag, ha nem tetszik nekik valami, minden gond nélkül odébb állnak. Ez természetesen nem csak ennek köszönhető, hanem az internet nyújtotta lehetőségek miatt előttük kitarult világnak is, ami az utánpótlás szempontjából a megtartást nehezíti a rendvédelmi szervek és a

---

²⁷ Steigervald Krisztián: i. m. 119. o.

²⁸ Beregnyei József: i. m. 107. o.

²⁹ Steigervald Krisztián: i. m. 120-122. o.

versenyszféra szektorai számára egyaránt.³⁰ A versenyszférának e tekintetben előnye van a közsférával szemben. Utóbbiak ugyanis sokkal lassabban tudnak reagálni a generációs különbségek kiváltotta elvárásokra, és azoknak sokkal később tudnak megfelelni. Az Y generáció tagjai keresik a fejlődési lehetőségeket, az újabb és újabb ismeretek megszerzésére törek-szenek, és a gyors előrehaladás hívei. Ezt az is erősíti, hogy náluk váltak tömegessé a tehetségkutató műsorok, valóságshow-k, és náluk vált látvá-nyossá a karrier gyors felívelése. Ez a korosztály volt az első, akiknek már nem volt kötelező a sorkatonaság. Ahogy említettem, ők az online világba belenőttek, és nem beleszülettek, így talán ennek is köszönhető, hogy tár-sasági életüket is fele-fele arányban élik a valóságban és a virtuális világ-ban.³¹

Az internettel és a gyors technológiai fejlődéssel elének táruló új világnak köszönhetően azonban teljesen megváltoztak az értékek, de még talán maga a nyelv is. A Z generáció már teljesen a digitális világba született bele, számukra a különböző technológiai és kommunikációs eszközök nél-kül elképzelhetetlen lenne az élet, sokan nevezik őket digitális bennszülöt-teknek is. Ezt a generációt az 1996-tól egészen 2010-ig született fiatalok alkotják. Az ő szüleik az X generációhoz tartoznak, akik beléjük nevelték a csináld magad gondolkodást. Ebből kifolyólag erős függetlenségérzet alakult ki bennük, hiszen, ha maguk csinálják, állítják elő a számukra szük-séges dolgokat, akkor senkitől sem függenek, sem anyagilag, sem más szempontból. A Z generáció nevelésére jellemző, hogy szüleik elkényez-tették őket, mindent megkaptak, amit csak szerettek volna. Ez egyébként nem csak a szülőknél figyelhető meg, hanem az élet minden területén, hi-szen a Z generáció igényeit szeretné kielégíteni a játékipar, a kereskedelem és minden más ágazat is. Ez azonban ahhoz vezet, hogy e nemzedék már sokkal kevésbé hajlamos a kompromisszumra, hiszen számos választási le-

---

³⁰ Acheampong, Nana Amma A.: i. m. 77. o.

³¹ Beregyei József: i. m. 107. o.

hetősége van. A Z-sek szempontjából előnyös ez az állandó választási lehetőség, hogy úgymond mindenki az ő igényeiknek akar eleget tenni, de valamilyen szinten hátrányt is jelent, hiszen folyamatosan belekényszerülnek egy választásba, állandóan döntés előtt állnak. Generációs jellemzőként jelenik meg esetükben a rendkívüli érdeklődés a környezetvédelem és a társadalmi igazságosság iránt, természetesen érdeklődési körükbe a digitális eszközök, a technológia fejlődése is beletartozik. Saját tapasztalataim alapján sokaknál már kisgyermek kora elkezdődik az okostelefonok használata. Kezdetben csak azon néznek mesét, majd kíváncsiságtól vezérelve szépen lassan felfedezik ezen eszközök rejtjelmeit, sokszínűségét, és az életkoruk előrehaladtával egyre több mindenre kezdik el használni a telefonokat, tableteket és egyéb digitális eszközöket. Az információk teljes egészét is a virtuális hálóról szedik, kisebb-nagyobb sikerrel megsűrve azok valóságtartamát. A generáció általános jellemzője a türelmetlenség, minden azonnal kell nekik, ami betudható a világháló korlátlan elérésének, számukra ugyanis teljesen egyértelmű, hogy onnan folyamatosan napra kész információkat kapnak szinte azonnal. Társadalmi életüket sokkal inkább élik az online térben, mint a valóságban. Ez köszönhető a videojátékoknak és az internetnek, ahol állandó kapcsolatban lehetnek egymással. Többnyire itt is szocializálódnak, az offline és online élettér náluk már nem elhatárolható, e két világ teljesen összemosódik, sőt az offline kapcsolat szinte teljesen háttérbe szorul. Rendkívül pörgős életet élnek, egyszerre több mindent csinálnak. E generáció számára háttérbe szorulnak a hagyományos médiatartalmak (rádió, újság, televízió), sokkal inkább támaszkodnak az interneten, közösségi oldalakon kapott hírekre, információkra, sőt sokszor túlzottan ezekre hagyatkoznak. Szabadidejük nagy részét a különböző közösségi oldalak (Facebook, Instagram, TikTok) böngészése teszi ki. A közösségi oldalak, internet használatával új világ nyílt meg a fiatalok számára, amely számos lehetőség mellett sok veszélyt is rejt magában. A generációra jellemző nyitottság, kezdeményezés, valamint bátorság megnyilvánul a social media szokásaikban is, ami nagy veszélynek teszi ki őket. Ők a világ első globális nemzedéke, ugyanis olyan világba születtek bele, ahol a problémák nem ismernek határokat, gondolok a terrorizmusra,

a menekültáradatra, a klímaváltozásra, a globális járványokra, amelyek ezen generáció életében, fiatalkorában zajlottak/zajlanak le. Ezek a változások, események és a velük járó bizonytalanságok formálták a Z generáció élet- és világszemléletét, tették őket alkalmazkodóbbá, realisabbá. A Z generáció praktikus szemléletű, kevésbé motivált, és nem jellemző rájuk, hogy saját képességeikben, korlátjaikban kételkedjenek. Rendkívül magabiztosak, ami a tudás irányának a megfordulásához köthető. Ez az internetnek tudható be, hiszen tudják, hogy innen bármikor bármilyen tudásra szert tehetnek. Tudásuk minden területen megmutatkozik, például a pénzhez és értékekhez való viszonyukból is erre lehet következtetni. A Z generációs fiatal ugyanis nem költ feleslegesen, ilyen szempontból a tudatossága mármár meglepő. Ahogy már említettem, szabadidejük nagy részét közösségi oldalak böngészésével töltik, ahol nagy hatást gyakorolnak rájuk az úgynevezett influenszerek, akik általában szép arccal, kifogástalan külsővel rendelkeznek, és nem mellesleg rendkívül jól élnek. Ebből kifolyólag úgy gondolják, hogy vonzó test, illetve megjelenés nélkül nem lehet boldogulni az életben, vagyis a sikert a külső határozza meg. A külső, kinézet fontossága e generáció köreiben már nem csak a lányokra, hanem a fiúkra is nagyon jellemző. Fontos számukra az egészség, amely eléréséhez rengeteg megoldást találnak az interneten. Bár véleményem szerint az egészséges életmód követését is inkább csak divatból, az influenszerek hatására és kinézete miatt követik, mintsem saját maguk miatt. Tehát a Z generációra jellemző egészségtelen összetevők (zsír, cukor, szénhidrát) mellőzése nem az egészségtudatos gondolkodásukra enged következtetni, hanem azok elhagyását sokkal inkább a jó kinézet megvalósításával kötik össze. Számukra nagy jelentőséggel bír, ahogy már fentebb említettem, a függetlenség és a szabadság. A segítőkészség és az empátia azonban nem igazán sorolható személyiségjegyeik közé, viszont rendkívül céltudatosak, ami sokaknál az életük, tanulmányaik és karrierjük megtervezésében mutatkozik meg igazán. Többen e generáció tagjai közül évekkel előre meg tudják mondani, mit szeretnének elérni az életben, milyen tanulmányokat és hol szeretnének elvégezni. Érdeklődésük nagyon szerteágazó, éppen ezért figyelmük lekötése nem egyszerű. Ebből kifolyólag a pedagógusoknak sincs könnyű dolguk,

de ahogy a diákoknak, úgy nekik is rendelkezésükre állnak a technológiai fejlődés kínálta lehetőségek. Ezeket kihasználva, viszonylag hosszabb ideig – bár így sem túl sokáig – leköthető a figyelmük, hiszen a Z generáció tagjai szeretik a rövid, tömör, lényegre törő magyarázatokat, válaszokat, és sokkal befogadóbbak a képi megjelenítésekkel. Így a technológiai fejlődés nyújtotta lehetőségeket, mint a digitális tábla, projektor, számítógép igénybe véve, valamint némi kreativitást felhasználva e generáció számára is könnyen átadható a tudás. A Z generáció hasonlóan az Y generációhoz könnyen vált munkahelyet, sőt ez ebben a generációban még természetesebb, és talán ezzel kapcsolatban még kevésbé van lelkiismeret-furdalásuk, mint az őket megelőző generációnak. Ez, úgy gondolom, valamilyen szinten köszönhető annak, hogy ahogy az élet minden területén, így a munka tekintetében is, egyre többen kívánnak e generáció igényeinek eleget tenni, ezzel eléjük tárva a változtatás és egyben a széleskörű választás lehetőségét. De nem csak a könnyű váltás, mobilitás az egyetlen hasonlóság a két generáció között. Például a munka és a magánélet közti egyensúly megtalálása is fontos mindkét generáció számára. Mivel a Z generációsok már olyan világban születtek, ahol a problémák, kihívások folyamatosak, ezért nem szeretik a monotonitást, ők inkább a kalandokat és újdonságokat keresik, ami a munka világában is megmutatkozik. Az előző generációhoz hasonlóan számukra is fontos a jó fizetés és a kényelmes, modern munkakörnyezet.^{32,33,34}

Az egyetem és NAV elvárásai

Jelen alfejezetben azt kívánom ismertetni, hogy az egyetemnek milyen elvárásai vannak az itt tanuló tanulóikat folytató tisztjelöltekkel szemben, illetve a leendő munkáltatójuknak, milyen követelményeket támasztanak velük és a már állományban lévő pénzügyőrökkel szemben. Az elvárásokon kívül fontosnak tartom tisztázni, hogy kiket is nevezünk tisztjelölteknek,

³² Beregyei József: i. m. 107-109. o.

³³ Steigervald Krisztián: i. m. 131-148. o.

³⁴ Acheampong, Nana Amma A.: i. m. 76. o.

mi szabályozza az ő helyzetüket, milyen kötelezettségeik, illetve jogaik vannak.

Az RTK-ra jelentkezőknek számos forrás áll rendelkezésükre a felvételi követelményekkel kapcsolatban. Ilyen fórum lehet például az egyetem weboldala, a felvi.hu oldal, az edukációs kiállítások, a nyílt napok. Az egyetem weboldalán szakra lebontva megtalálhatók a felvételi követelmények, bár ez hosszabb keresgélést vett igénybe számomra is, annak ellenére, hogy itt folytatom tanulmányaimat. Az itt feltüntetett adatok alapján a pénzügyőri képzés szempontjából két szak bír jelentőséggel: a bűnügyi és rendészeti szak. A bűnügyi szakon adó- és pénzügyi nyomozó szakirányra, míg a rendészeti szakon vám- és pénzügyőri szakirányra van lehetősége jelentkezni a pénzügyőri hivatás iránt érdeklődő fiatalnak. Mindkettőről elmondható, hogy felvételi követelményként jelenik meg a középfokú nyelvvizsga, valamint az emeltszintű érettségi a felvételi tárgyak valamelyikéből.^{35,36} Ezen vizsgatárgyak alatt a belügyi rendészeti ismereteket, a honvédelmi alapismereteket, a katonai alapismereteket, a magyar nyelv és irodalmat, a matematikát, a történelmet, az ágazati szakmai érettségi vizsgatárgyat (honvédelmi ismeretek, rendészeti ismeretek, rendészeti és közigazgatási ismeretek), valamint szakmai előkészítő vizsgatárgyat (rendészeti alapismeretek) kell érteni.³⁷ A nyelvvizsgán és az emeltszintű érettségikívül felvételi követelményként jelenik meg az alkalmassági vizsgálatokon való megfelelés is. Ez magába foglalja a fizikai, pszichikai és egészségügyi vizsgálatot is. Az RTK-ra jelentkezők felvételi eljárása keretében

---

³⁵A Nemzeti Közszzolgálati Egyetem hivatalos weboldala – A bűnügyi szak leírása.

Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/felveteli/alapkepzes/felveteli-feltetelek/bunugyi-szak>

Letöltés ideje: 2022.09.08.

³⁶A Nemzeti Közszzolgálati Egyetem hivatalos weboldala – A rendészeti szak leírása.

Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/felveteli/alapkepzes/felveteli-feltetelek/rendeszeti-szak>

Letöltés ideje: 2022.09.08.

³⁷Felvi.hu tájékoztatója felvételi feltételekről.

Forrás: https://www.felvi.hu/felveteli/egyetemek_foiskolak/!IntezmenyiOldalak/szervezet.php?szer_id=843&elj=22a

Letöltés ideje: 2022.09.12.

elvégzett fizikai, pszichikai és egészségügyi vizsgálatok nagyban hasonlítanak a pénzügyőrök alkalmassági vizsgálatához, amelyet esetükben nem csak az állományba lépés követelményeként, hanem az állományban tartás feltételeként is felállítottak, hiszen ezeket a vizsgálatokat évente vagy két-évente teljesíteni kell.³⁸ A felvételizők alkalmassági vizsgálatának minimum feltételeit, a fizikai alkalmassági vizsgálatra történő felkészítő tanfolyam lehetőségét és az azokról való információkat szintén tartalmazza az egyetem honlapja.^{39,40} A felvételi eljárás keretében a jelentkezőnek hozzá kell járulnia a kifogástalan életvitel ellenőrzéséhez, amely során megvizsgálják, hogy a felvételi eljárással érintett személy büntetlen előéletű-e.⁴¹ Ez a felvételi eljárás – véleményem és saját tapasztalatom szerint is – egy stresszhelyzetet szül a jelentkezőkben, hiszen a hosszú felvételi során folyamatosan nehézségekkel néznek szembe. Az egyetem weboldalán fel van tüntetve, hogy a felvételt nyert hallgatók tisztjelölti jogállásba kerülnek, azonban az nem derül ki, hogy mit is jelent ez, milyen kötelezettségek és jogosultságok társulnak hozzá.

A pénzügyőr tisztjelöltek helyzetét 2021. január 1-től már nem a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.), hanem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló

---

³⁸ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2040/2022/VEZ szabályzat a Foglalkoztatási Szabályzatról, VI. Fejezet.

³⁹ A Nemzeti Közszerzőgálati Egyetem hivatalos weboldala – A fizikai felvételi előkészítő tanfolyam leírása.

Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/felveteli/alapkepzes/palyaalkalmassagi-vizsgalatok/fizikai-felveteli-elokeszito-tanfolyam>

Letöltés ideje: 2022.09.08.

⁴⁰ A Nemzeti Közszerzőgálati Egyetem hivatalos weboldala – A pszichológiai és egészségügyi alkalmassági minimum feltétele.

Forrás: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/23eu_pszich_minimumfeltetek.pdf

Letöltés ideje: 2022.09.22.

⁴¹ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2040/2022/VEZ szabályzat a Foglalkoztatási Szabályzatról, XV. Fejezet.

törvény (a továbbiakban: NAV Szj. tv.) szabályozza.⁴² Ennek értelmében a NAV államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó szerv, személyi állományát adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyban álló tisztviselői, illetve pénzügyőri státuszú foglalkoztatottak, munkavállalók, valamint tisztjelölti jogviszonyban álló pénzügyőr tisztjelöltek alkotják. A tisztjelöltekkel szemben támasztott elsődleges követelmény, hogy a legjobb tudásuk szerint felkészüljenek a pénzügyőri munkakörbe tartozó feladatok ellátására. Ezen kötelezettségnek a NKE RTK Rendvédelmi Tagozatán tesznek eleget, amely alatt egyben a tisztjelöltek szolgálati helye is értendő. Néhány eltérés kivételével a tisztjelöltekre is a NAV Szj. tv. rendelkezéseit kell alkalmazni. Szolgálatuk nagy részét az előbb már említett tiszt pályára történő felkészülés, egyéb tanulmányi kötelezettségeik teljesítése, valamint a jogszabályban meghatározott feladatok teljesítése teszi ki. A képzés során átvett kinevezéssel (korábban: aláírt tanulmányi ösztöndíjszerződéssel) vállalják, hogy tanulmányaikat legalább közepes átlaggal teljesítik a félévek során. 2022. július 1-től a tisztjelöltek vállalják, hogy 14 évre elkötelezik magukat – pénzügyőr tisztjelölt esetében – a NAV irányába, amelyből 4 évet az egyetemen, mint szolgálati helyen teljesítenek, 10 évet pedig a képzést követően a NAV valamely szervénél. Ezzel egyben azt is vállalják, hogy tanulmányaikat követően az ország bármely részére helyezhetőek.⁴³ A tisztjelölti jogviszony átmenetet képez a hallgatói jogviszony, valamint az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony között, ugyanis a tisztjelölti jogviszony egyaránt mutat hasonlóságokat a civil hallgatói jogviszonnyal és az adó- és vámhatósági jogviszonnyal.⁴⁴ Az előbbivel azonos abban, hogy a felvételt nyert hallgatók a képzés első hat hónapjában rendészeti alapfelkészítésen vesznek részt, amelynek van egy 5 hetes intenzív szakasza is. A 6 hónapos alapfelkészítést követően, amely egyben

---

⁴² Szabó Andrea: A tisztjelölti jogállás sajátosságai. In: Erdős Ákos (szerk.): Integrált pénzügyőri ismeretek. I. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2021. 108-142. o.

⁴³ 2020. évi CXXX. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról, Harmadik rész XXVII. Fejezet

⁴⁴ Christján László – Erdős Ákos: i. m. 12. o.

a próbaidőt is jelenti, a tisztjelöltek kötelesek az addig megszerzett tudásukról tisztjelölti vizsga keretében számot adni, majd azt követően esküt tenni. Ennek az eskünek a szövege megegyezik a kinevezéskori pénzügyőri eskü tartalmával, amelyet egyébként a 4 éves képzést sikeresen elvégzők is letesznek a tisztavató ünnepségen. A felvételt nyert hallgatók a szerződés aláírásával továbbá vállalják a képzés első évében lakóhelytől függetlenül a kötelező bentlakást a kollégiumban. Amennyiben a tisztjelölt az imént felsorolt kötelezettségeinek nem tesz eleget, illetve ha tanulmányait nem kívánja folytatni, vagy a vállalt 10 év leteltét megelőzően kíván felhagyni hivatásával, akkor a számára a munkáltató által biztosított juttatások tekintetében megtérítési kötelezettség terheli.⁴⁵

A teljes képzési idő alatt nem csak a NAV követelményeinek kell eleget tenniük a hallgatóknak, hanem a Rendvédelmi Tagozat által meghatározottnak is. Ilyen kötelezettségvállalás például a civil egyetemi képzéssel elmentésben a kötelező óralátogatás, de elfogadják a képzéssel együtt járó szigorú függelmi rendet, hierarchiát és egyéb kötöttségeket is. A tanulmányukat itt folytató hallgatóknak még számos kötelezettségük van a képzés ideje alatt, például az alaki és szobaszemléken való megfelelés, a szolgálat adása a lőtéri, illetve a főügyeleten, de ide sorolható a reggeli eligazításon való kötelező megjelenés is.⁴⁶ Azonban nem csak a tisztjelöltek vállalnak kötelezettségeket, hanem a foglalkoztató szervezet is, így tehát jelen esetben az adó- és vámhatóság. Fentebb tisztjelölti kötelezettséggként említettem a képzés befejezése után letöltendő 10 év szolgálati időt, de ez nem csak részükről jelent kötelezettséget, hanem a NAV részéről is, hiszen a szervezet így köteles a képzés sikeres befejezését követően 10 év időtartamban munkát biztosítani a frissen végzett tiszték számára.⁴⁷ Ezt a hosszútávú elköteleződést véleményem szerint a Z generáció tagjai teherként

---

⁴⁵ 2020. évi CXXX. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról, Harmadik rész XXVII. Fejezet

⁴⁶ A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendvédelmi Tagozatának Szolgálati Szabályzata

⁴⁷ 2020. CXXX. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról

is megélhetik a rájuk jellemző mobilitás miatt, azonban ez egyben egyfajta biztonságot, biztosítékot is jelenthet az életük folyamán. Ez a biztonság abban jelenik meg, hogy az egyetem elvégzését követően nem kell munkahelyet keresniük a civil egyetemen végzett hallgatókkal ellentétben, hanem azonnal munkába tudnak állni. Ugyanakkor nem tudnak olyan könnyen munkahelyet váltani, legalábbis a megtérítési kötelezettség teljesítése nélkül nem. Az egyetem sikeres elvégzését követő biztos elhelyezkedés mellett számos lehetőséget, illetve juttatást biztosít a NAV, valamint a képzési idő alatt az egyetem is. A tisztjelölteknek a képzési idő alatt nem csak kötelezettségei, hanem jogai is vannak. A képzési idő alatt az egyetem és a NAV egyaránt nyújt számos lehetőséget a fiatalok számára, például a térítésmentes kollégiumi elhelyezés a szakasz-, és rajparancsnokokat nem csak az első év folyamán, hanem ezen tisztség betöltésének végéig megilleti. De vannak olyan juttatások is, amelyek nem tisztség betöltéséhez köthetők, ilyen a térítésmentes étkezés biztosítása is. Ez az első év végéig napi háromszori étkezést (reggeli, ebéd, vacsora), második évtől egészen a képzés befejezéséig pedig egyszeri étkezést (ebéd) biztosít a tisztjelöltek számára. A megrendelő szerv, ez esetben a NAV mindezek mellett anyagilag is hozzájárul a pénzügyőr tisztjelöltek tanulmányainak eredményességéhez, hiszen az illetmény mellett minden félévben tanszertámogatást biztosít számukra. A tanszertámogatás mértéke félévenként 9 700 Ft. A 2022. július 1-vel történő szerződésmódosítás lehetőséget biztosít a pénzügyőr hallgatók számára még sikeresebb tanulmányi eredmények elérésére, hiszen a szerződés módosításával a korábbi ösztöndíj helyett illetményt kapnak. Az alapilletmény összege minden tisztjelölt esetén évfolyamonként azonos és növekvő mértékű (260 000 – 266 000Ft)⁴⁸, ezt még kiegészíti a tanulmányi díj, valamint az illetménypótlék.⁴⁹ Az anyagi juttatások mellett természetbeni juttatásként jelenik meg az egyenruha és a sportruházat biztosítása is.

---

⁴⁸ 5/2022. (VII. 12.) PM rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal tisztjelöltjeinek illetményéről és a tisztjelölti képzési költségek megtérítési kötelezettségéről

⁴⁹ 2023. január 1-től a garantált bérminimum összege 296 400 Ft, amely befolyásolja a tisztjelöltek alapilletményét.

Az alapfelkészítést követően a tisztjelölt számára kezdetben csak a gyakorló egyenruhát kell biztosítani, a sport- és további egyenruházati termékek (szolgálati és társasági) biztosítására csak a sikeres tisztjelölti, illetve záróvizsgák teljesítését követően kerül sor. A képzési idő alatt az egyetem lehetőséget biztosít tanulmányi utak, különböző pályázatok elnyerésére, kedvezményes sportolásra is. A tisztjelöltek tanulmányaik végeztével adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyba kerülnek, amelyben további jogok illetik meg őket. Ezen jogviszonyban lévő pénzügyőri státuszú foglalkoztatottak számára a munkáltató az alapfizetésen kívül egyéb juttatásokat is folyósít számukra, mint például a munkába járás költségeit, cafetériát, utazási kedvezményeket. A NAV lehetőséget nyújt munkavállalói számára a szolgálati férőhelyek, illetve szolgálati lakások igénybevételére. Ez a lehetőség az összes munkavállaló számára rendkívül pozitív hatással bír, azonban talán a leginkább a fiataloknak jelent nagy lehetőséget. Ahogy említettem, a fiatal generációknak (különösen a Z-nek) fontos a szabadság és függetlenség. A szolgálati lakások, illetve férőhelyek pedig lehetőséget kínálnak a szülőktől való függetlenedésre és a saját jövőjük megalapozására. Természetbeni juttatásként jelenik meg az ingyenes szakorvosi vizsgálat is, mint például a fogászat, szemészet, nőgyógyászat, kardiológia és háziorvos. A fiatalok igényeinek kielégítése, valamint a járvány okozta kényszerhelyzet miatt már a NAV is egyre nyitottabb a távmunkára, otthoni munkavégzésre, amire a körülményekhez mérten – gondolok itt főként a betöltött munkakör jellegére, feladatrendszerére – lehetőséget is ad.^{50,51}

---

⁵⁰ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2040/2022/VEZ szabályzat a Foglalkoztatási Szabályzatról, XV. Fejezet

⁵¹ Magasvári Adrienn – Olexa Péter – Szabó Andrea: „Kik is vagyunk valójában?” Az adó- és vámhatóság lehetőségei az emberi erőforrás-gazdálkodás fejlesztésében. *Belügyi Szemle*, 69. évf., 9. sz., 2021., pp. 1549-1567

Z generáció munkahelyi igényei	Egyetem elvárásai	NAV elvárásai	NAV nyújtotta lehetőségek
Versenyképes fizetés	Felvételi eljárás sikeres teljesítése	Alapfelkészítés, tisztjelölti vizsga teljesítése	Biztos elhelyezkedés/ munkahely
Sokszínű, monotónia mentes munka	Szigorú függelmi rend, hierarchia elfogadása	Tanulmányi kötelezettség teljesítése	Természetbeni juttatások (elhelyezés, ételmezés, ruházati ellátás, lakhatási támogatás)
Munka-magánélet egyensúlya	Reggeli eligazításokon, órákon való kötelező jelenlét	Szervezet iránti elkötelezettség, lojalitás	Anyagi juttatások (cafetéria, útiköltség-térítés, szakorvosi ellátás)
Komfortos munkakörnyezet	Alaki és szobaszemléken való megfelelés	Kifogástalan életvitel	Képzések támogatása (tanulmányi szerződés)
Karrierre, fejlődésre való lehetőség	Jelentési kötelezettség	Minőségi munkavégzés	Home office lehetősége

2. táblázat

A Z generáció igényei, valamint az egyetem, a NAV elvárásainak és az általa nyújtott lehetőségek összességé

A kérdőíves felmérés adatainak elemzése és az eredmények

Kvantitatív kutatásom során egy 23 kérdésből álló kérdőívet állítottam össze, amelyben különböző demográfiai adatok mellett felmértem a pályaválasztás előtt álló fiatalok munka- és munkahely-választási preferenciáit. A demográfiai adatok gyűjtésével (nem, életkor, lakóhely, szülők iskolai végzettsége) arra kívánok rávilágítani, hogy ezek mennyire befolyásolják a pá-

lyaválasztást, továbbtanulást, illetve hogy a jövőben a toborzás szempontjából melyik korosztályra, országrészre érdemes fókuszálni. A kérdőívem tartalmaz a rendészeti pályaorientációs képzésre vonatkozó kérdéseket is, amelyekkel azt kívántam felmérni, hogy mennyire van jelentősége a képzés továbbfejlesztésének a rendészeti pálya és a pénzügyőri utánpótlás biztosításának szempontjából. Az egyetemi hallgatóknak tettem fel a szakirányukkal, illetve az első helyen megjelölt szakiránnyal kapcsolatos kérdéseket, amelyekből a szakirányok népszerűségére és a pályaválasztás tudatosságára kívánok következtetni. A pályaválasztás előtt álló középiskolásokhoz pedig a rendészeti pályával kapcsolatosan intéztem kérdéseket, és válaszaik alapján e pálya népszerűségéről szeretnék információt gyűjteni. A munka, illetve munkahely-választási preferenciákkal foglalkozó kérdéseket a hallgatóknak és tanulóknak egyaránt feltettem. A kapott válaszokat és az előbbieken ismertetett szervezeti elvárásokat összevetve szeretném igazolni, bizonyítani a hipotézisemet.

A kérdőívet összesen 110 fő töltötte ki, ebből azonban csak 109 válaszadó adatait vettem figyelembe az értékeléskor. 1 fő válaszait azért nem értékeltém, mert a válaszadó nem vette figyelembe az általam meghatározott kritériumokat, és életkorából adódóan (88 éves) nem tudtam sem a pályaválasztás előtt álló tanulók, sem pedig az egyetemi hallgatók csoportjába besorolni. Mivel elsősorban a Z generáció pályaválasztási preferenciáit kívántam vizsgálni a kérdőívvel, ezért ennek a kitöltőnek a válaszaik torzították volna az adatokat, így a kitűzött céljaim érdekében nem kívántam ezen válaszokkal foglalkozni. A 109 megkérdezett közül 53 fő (48,6%) nő, 56 fő (51,4%) pedig férfi volt. A kérdőívet 15 éves fiattól kezdve egészen 31 éves korig kitöltötték. A 30–31 éves kitöltők ugyan generációs korszakolást tekintve nem tartoznak a Z generációba, azonban az Y generáción belüli megosztottságot figyelembe véve fontos adatokkal szolgálhatnak. Ez a korosztály ugyanis az Y generáció idősebb tagjaival szemben már jellemzően nem az X-es attitűdökkel rendelkezik, hanem sokkal inkább hasonlít a Z generációhoz. A válaszadók átlagéletkora így tehát 19,5 év. A kérdőívet kitöltőknek arra is választ kellett adniuk, hogy milyen minőségben vesznek

részt a felmérésben. A tanév megkezdésének, illetve a karon jelenleg is folyó alapfelkészítésnek köszönhetően az NKE RTK hallgatóinak válaszait sikerült leginkább begyűjtenem. A válaszadói minőség megoszlását a 3. táblázatban ismertetem.

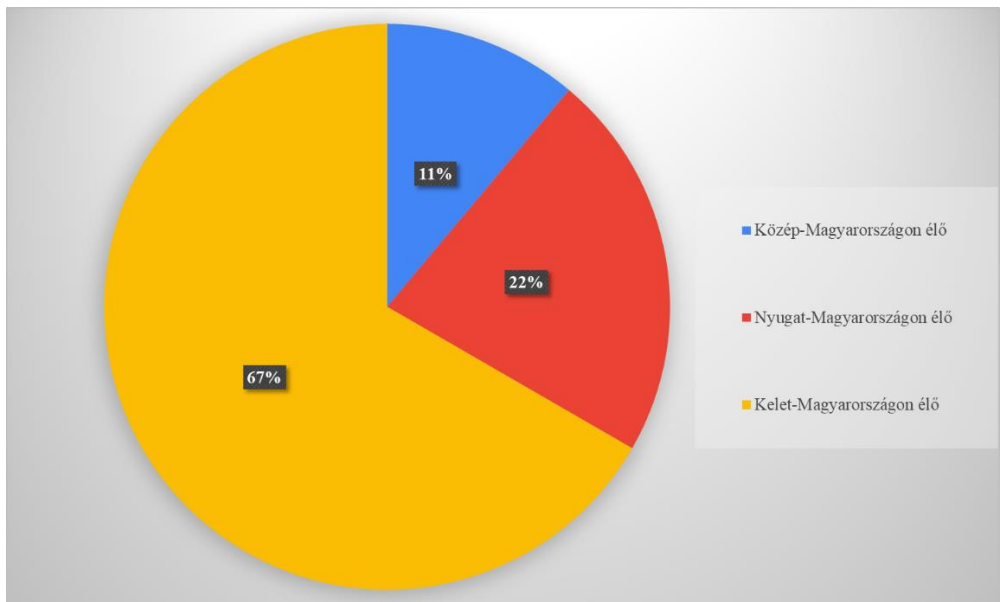
NKE RTK hallgató	88 fő	80,7%
NKE másik karának/más egyetemnek hallgatója	4 fő	3,7%
Pályaválasztás előtt álló tanuló	17 fő	15,6%

3. táblázat
Válaszadók száma minősítés szerint

A következő kérdés az édesanya (nevelőanya), illetve az édesapa (nevelőapa) legmagasabb iskolai végzettségére vonatkozott, amelyet összevetettem a kitöltők középiskolájának típusával. A kérdéssel arra szerettem volna választ kapni, hogy vajon mennyire befolyásolja a gyermek iskola- és/vagy pályaválasztását a szülők iskolai végzettsége, valamint hogy a szülők a saját végzettségükhöz képest mit várnak el gyermeküktől. A kérdésekre adott válaszok összevetéséből azonban messzemenő következtetéseket nem tudtam levonni, így a továbbiakban ezzel a dolgozatom során nem kívánok foglalkozni.

A bevezetésben említettem, hogy a toborzás szempontjából jelentőséggel bíró országrészekre is rá kívánok világítani a megkérdezettek válaszainak megfelelően. A kérdőív nem reprezentatív abból a szempontból, hogy lakóhelyemből adódóan több Nyugat-Magyarországon élő személyhez jutott el a kérdőívem, mint az ország többi részére. Ezt jól mutatja az is, hogy a 109 kitöltőből 44 főnek (40,4%) Nyugat-Magyarországon található a lakóhelye, a Kelet- és Közép-Magyarországon élő kitöltők száma megegyezik, ezen országrészekről 32-32 fő (29,4%-29,4%) adott válaszokat. Volt olyan is a válaszadók között, aki nem Magyarországon él (1 fő). Annak ellenére azonban, hogy a megkérdezettek között jóval magasabb arányban

figyelhetők meg Nyugat-Magyarországon élő személyek, az értékelés eredményeként mégis az látható, hogy leginkább a Kelet-Magyarországon élő fiatalok akarnak rendészeti vonalon továbbtanulni. A kitöltők között lévő 17 pályaválasztás előtt álló tanulóból 9 fő (52,9%) szándékozik rendészeti felsőoktatásban részt venni. A keleti országrészen élő válaszadók teszik ki a rendészeti vonalon továbbtanulni szándékozó fiatalok kétharmadát 6 fővel (66,7%). Őket követi a sorban Nyugat-Magyarország, ahol 2 fiatal kíván rendészeti vonalon továbbtanulni, míg a Közép-Magyarországon élő kitöltők közül 1 főnek vannak ilyen szándékai.

2. számú ábra

Rendészeti vonalon továbbtanulni szándékozó fiatalok megoszlása lakóhely szerint

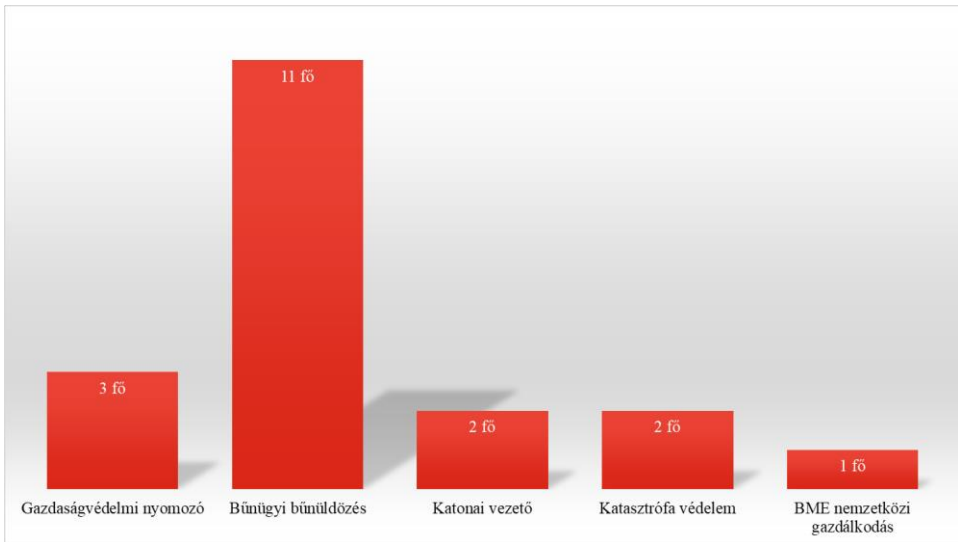
A toborzás során nem csak az országrészekre érdemes fókuszálni, hanem a középiskolák típusaira is. A RTK-n jelenleg is tanulmányait folytató 88 fő közül 57-en érkeztek gimnáziumból, a gimnazisták után a szakgimnáziumban tanulók között a legnépszerűbbek a kar által indított képzések,

ugyanis innen 22 fő jelentkezett a RTK-ra. A további középiskola-típusokból mindössze 9 fő érkezett az egyetemre (szakközépiskola 6 fő, technikum 3 fő). A toborzás szempontjából azért is bírnak jelentőséggel a gimnáziumok, mert a még egyetemi jelentkezés előtt álló, felmérésben részt vevő tanulók nagy része is itt folytatja tanulmányait. Ez számszerűen azt jelenti, hogy a 17 pályaválasztás előtt álló válaszadóból 12 fő jár gimnáziumba, 2 fő szakgimnáziumba, 2 fő technikumba és 1 válaszadó pedig szakközépiskolába. Ezek alapján tehát érdemes a gimnáziumok falai között is gyakrabban felkeresni a fiatalokat tájékoztatás céljából, főleg az egyetemre történő jelentkezés leadását megelőző hónapokban.

Az NKE RTK hallgatók évfolyam, illetve szakirány szerinti megoszlásában is megfigyelhetők kiugrások. Az évfolyam szempontjából vizsgálva a 88 hallgatóból 54 fő (62,1%) elsőéves, amiből arra tudok következtetni, hogy az alapkiképzésre jellemző szigorú függelmi rendnek köszönhetően ők kvázi kötelességüknek érezték a kérdőív kitöltését. A másodéves hallgatók közül mindössze 13 fő (14,9%) töltötte ki a kérdőívet, míg a harmadéves állományból 20 fő (23%). A szakirányokat tekintve legnagyobb arányban a pénzügyőrök vettek részt a felmérésben 55 fővel (62,5%), a rendőri szakirányokból 29 fő (33%) töltötte ki a kérdőívet, a többi szakirányról csak 1–2 fő küldött be válaszokat. Ez természetesen annak tudható be, hogy én pénzügyőr tisztjelöltként könnyebben vontam be a kutatásba a saját hivatásrendemhez tartozó hallgatókat.

Az NKE RTK hallgatóknak feltettem azt a kérdést, hogy első helyen jelölték-e meg azt a szakirányt, amelyen jelenleg is tanulmányaikat folytatják. Ebből arra kívánok következtetni, hogy mennyire volt tudatos a pályaválasztásuk, illetve mely szakirányok bírnak a legnagyobb népszerűséggel az egyetemi jelentkezés előtt álló fiatalok körében. A megkérdezett 88 hallgatóból mindössze csak 20 fő (22,7%) jelölte meg azt, hogy nem első helyen jelentkezett a jelenlegi szakirányának megfelelő képzésre, és 68 fő (77,3%) válaszolt igennel. Még szembetűnőbb az „egyenruhás” szakirányok felé való érdeklődés, ha azt is figyelembe veszem, hogy a 20 főből 19-en első helyen az egyetem másik rendészeti vagy katonai jellegű képzé-

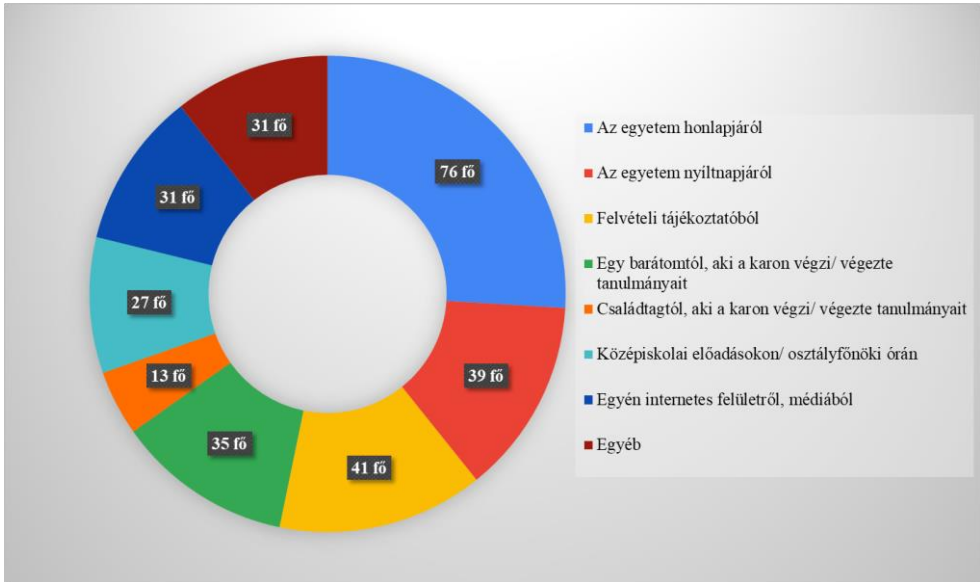
sét jelölték meg. A válaszok alapján csupán csak egy fő volt, aki más egyetemen induló képzésre jelentkezett első helyen. Az első helyen legtöbben a bűnüldözési szakirányt jelölték meg, ezt követte a gazdaságvédelmi nyomozó, majd a katonai vezető és a katasztrófavédelmi szakirány. Ennél nagyobb aggodalomra ad okot azonban a pénzügyőrök utánpótlását illetően, hogy a 20 főből összesen 17 fő folytatja tanulmányait jelenleg pénzügyőrként úgy, hogy nem azt jelölte első helyen. Ebből az adatból én arra következtetek, hogy a rendészeti pálya választása tudatos, a pénzügyőri szakirányon való jelenlét, így a hivatás vállalása viszont inkább az első helyen választott szakirányokon elérendő ponthatároknak és a korlátozottabb felvehető létszámkeretnek köszönhető. A rendőri szakirányok felé mutatott fokozottabb érdeklődés valószínűleg annak is betudható, hogy a fiatalok nem ismerik a pénzügyőrök tevékenységét, amit jól alátámasztanak a beküldött válaszokból nyert, a későbbiekben ismertetett adatok is.

3. számú ábra
Első helyen megjelölt szakirányok

A következő kérdés mind a két célcsoportot érintette, ez pedig nem más, mint az, hogy honnan szereztek/szereznek tudomást az egyetemen induló

szakirányokról/szakokról. A 4. ábrán jól látható, hogy az első helyen az egyetem honlapja, a felvételi tájékoztató és a nyílt nap szerepel, mint információforrás. Mivel a kitöltők nagy részét az RTK hallgatói teszik ki, ezért bátran merem következtetni arra, hogy a beküldött válaszok értékelése során kapott eredményben is ők játszottak nagy szerepet. Ez pedig azért lényeges, mert bár idejük nagy részét a social media böngészésével töltik, az ilyen fontos és ehhez hasonló információknak – a válaszok alapján – inkább hivatalos források alapján járnak utána. Ezeken kívül még sokan megjelölték az egyéb internetes felületeket, médiát, valamint az ismerősi kört, barátokat, akiktől első kézből kaphatnak hiteles információkat a képzésről. A hallgatók, illetve a már állományban lévő kollégák igényeinek folyamatos felmérése és az igények lehetőség szerinti kielégítése ezért is hangsúlyos. Ugyanis, ha egy hallgató vagy kolléga nincs megelégedve az egyetem/munkahely kínálta lehetőségekkel, akkor a baráti körében jelentkező érdeklődőknek sem tud pozitív dolgot mondani sem az egyetemről, sem pedig a szervezetről, ami tovább nehezíti a toborzási folyamatot. A generációra jellemző rendkívüli mobilitás miatt pedig még az egyetemtől/szervezettől történő távozásra is nagyok az esélyek, így tehát a megtartásban is szerepet játszik.

4. számú ábra
Információforrások a képzést illetően

Mindkét célcsoportot érintő kérdésekkel vizsgáltam azt is, hogy a felvételi eljárás során melyik alkalmassági vizsgálat jelenthet/jelentett kihívást leginkább. A 109 válaszadó közül 61 fő (56%), tehát több mint a felmérésben részt vevők fele a fizikai alkalmassági vizsgálatot tartja a legnehezebben teljesíthetőnek. Ez az eredmény nem ért váratlanul, hiszen számos tanulmány szól arról, hogy a jelentkezők többsége a fizikai alkalmassági vizsgálat során kap alkalmatlan/nem megfelelő minősítést. Sokan ugyan túljutnak a fizikai alkalmassági vizsgálaton, azonban közülük többen arra hivatkozva hagyják el a képzést az első 5 hét során, hogy nem érzik magukat fizikailag felkészültnek. A következő alkalmassági vizsgálat, ami nehézséget okoz a válaszadók szerint, a pszichikai felmérés. 29 fő felelt úgy, hogy ezt tartja a leginkább megterhelőnek. Az adatokból arra a következtetésre jutottam, hogy a fizikai felvételi azért jelent kihívást a fiataloknak, mivel az alkalmassági vizsgálatot megelőzően a legtöbben nem próbálják ki magukat a gyakorlatokban, ezáltal nem tudják felmérni saját képessége-

iket sem ezzel kapcsolatban. A generációra jellemző túlzott magabiztoságnak köszönhetően nem vonják kétségbe azt, hogy ezt is képesek megcsinálni, és sokszor túlbecsülve saját adottságaikat, képességeiket, felkészülés nélkül jelennek meg a felvételin. Az egészségügyi alkalmassági vizsgálat – véleményem szerint – azért nem jelent problémát a (leendő) felvételizők számára, mert mindenki vesz részt rendszeres orvosi vizsgálatokon, és nagyjából tisztában vannak tényleges egészségi állapotukkal. Azok a kitöltők, akik ezt jelölték legmegterhelőbbnek, legnagyobb kihívásnak, feltételezésem szerint valamilyen egészségügyi problémával küzdenek, amely meglátásuk szerint befolyásolhatja a felvételi eredményét. Ezt részben Christián & Erdős kutatása⁵² is alátámasztja, hiszen a képzést elhagyók jelentéseiben is megjelentek olyan indokok, amelyek eltitkolt/korábbi egészségügyi probléma tüneteinek kiújulását írják le.

A rendvédelmi, pénzügyőri utánpótlás szempontjából fontosnak tartotam megkérdezni a kitöltőket arról, hogy vesznek-e/vettek-e részt rendészeti pályaaorientációs képzésben. Ezt követően hozzájuk intézett kérdésem a képzésben vagy azon kívül tanult belügi rendészeti tantárgyra irányult, valamint hogy ezek keretében tanultak-e a NAV feladatrendszeréről. Az összes kitöltőt figyelembe véve megállapítottam, hogy a 109 főből összesen 46 fő (46,2%) vett vagy jelenleg is vesz részt rendészeti pályaaorientációs képzésben. Ebből 40 fő már a NKE RTK valamely szakirányán folytatja tanulmányait, 5 fő pedig még a középiskolások táborát erősíti, 1 fő pedig, aki ilyen képzésben vett részt, más egyetem hallgatója. A kitöltő NKE RTK hallgatók majdnem fele rendészeti pályaaorientációban vett részt, tehát érdemes a képzési, érzékenyítési forma fejlesztésével foglalkozni, kiegészíteni a pénzügyőrök, valamint a NAV tevékenységének ismertetésével. Ezt azért is említem, mert a megkérdezettek 91,7%-a (100 fő) felelt nemmel arra a kérdésre, hogy tanult-e a pénzügyőrök munkájáról. Az adatok alapján tehát alig ismerik ezt a hivatást. Ez az arány nem csak az összes kitöltő viszonylatában ilyen magas, hanem azok esetében is, akik részt vettek/vesznek pályaaorientációs képzésben, ugyanis ebből a 45 főből

---

⁵² Christián László – Erdős Ákos: i. m. 12. o.

41-en választották a „nem” lehetőséget az előbb említett kérdésre. Ezen adatok alapján következtetni lehet arra, hogy az ilyen felkészítések során sem hallanak a tanulók a NAV-ról és az ott dolgozó pénzügyőrökről. Ez nagy hátrányt jelent a toborzás szempontjából más rendészeti jellegű pályákkal szemben.

A rendészeti és azon belül a pénzügyőri pálya népszerűségére választ keresve az egyetemi jelentkezés előtt álló középiskolásokhoz intéztem azt a kérdésemet, hogy szándékoznak-e rendészeti vonalon továbbtanulni, illetve hogy szeretnék-e pénzügyőrként dolgozni. A két kérdésre adott válaszok összevetésének eredményét a 4. táblázatban szemléltetem. Az eredményből tökéletesen látszik, hogy mennyire nincsenek tisztában a fiatalok a pénzügyőri hivatással, sokan talán nem is tudják mihez kapcsolni ezt a foglalkozást. Ezt főleg azon válaszadók igazolják szemléletesen, akik a pályaválasztásra vonatkozóan már tudják, hogy nem szeretnék rendészeti vonalon továbbtanulni, azonban azt még nem tudják, hogy szeretnék-e pénzügyőrök lenni. Mivel a NAV állományába jelenleg szinte csak az NKE RTK képzésén keresztül lehet bekerülni, ha tisztában lenne a pénzügyőri hivatással, vagy legalább be tudná kategorizálni a szakmák csoportjában, akkor a rendészeti vonalon való továbbtanulásra vonatkozó kérdés esetében nem feltétlenül a „Nem” választ jelöli meg, hanem a „Még nem tudom” lehetőséget vagy az „Igen”-t választja.

Pályaválasztás előtt állók, akik szándékoznak rendészeti vonalon továbbtanulni, és szeretnék pénzügyőrként dolgozni:	4 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik szándékoznak rendészeti vonalon továbbtanulni, és nem szeretnék pénzügyőrként dolgozni:	0 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik szándékoznak rendészeti vonalon továbbtanulni, és nem tudják, hogy szeretnék-e pénzügyőrként dolgozni, mert nem ismerik tevékenységüket:	0 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik nem szándékoznak rendészeti vonalon továbbtanulni, és nem tudják, hogy szeretnék-e pénzügyőrként dolgozni, mert nem ismerik tevékenységüket:	2 fő

Pályaválasztás előtt állók, akik még nem tudják, hogy szeretnének-e rendészeti vonalon továbbtanulni, azt azonban tudják, hogy nem szeretnének pénzügyőrként dolgozni:	4 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik még nem tudják azt sem, hogy szándékoznak-e rendészeti vonalon továbbtanulni és azt sem, hogy szeretnének-e pénzügyőrként dolgozni:	3 fő

4. számú táblázat

A rendészeti és a pénzügyőri pálya népszerűsége a pályaválasztók körében

A pénzügyőri hivatás népszerűségét is vizsgáltam a rendészeti pályaaorientációs képzésben részt vevők körében, valamint azon középiskolások körében is, akik nem vesznek részt ilyen középiskolai oktatásban. Ennek eredményeit is az előzőhöz hasonló táblázatban ismertetem (5. táblázat). Itt tehát szintén két kérdést vettem össze: a rendészeti pályaaorientációs képzésben való részvételre irányuló kérdést, valamint azt, hogy szeretnének-e a fiatalok pénzügyőrként dolgozni.

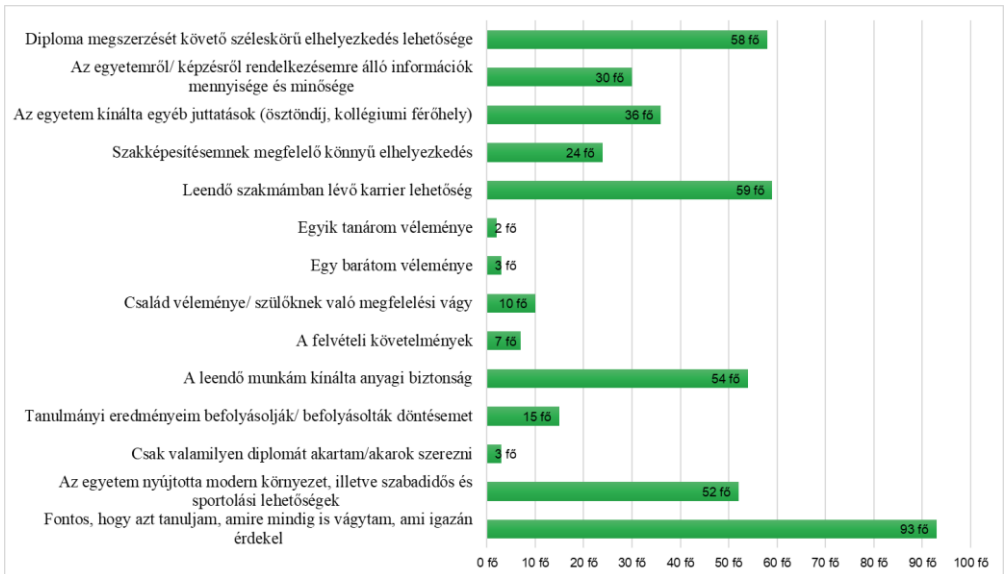
Pályaválasztás előtt állók, akik rendészeti pályaaorientációs képzésben vesznek részt, és szeretnének pénzügyőrként dolgozni:	1 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik rendészeti pályaaorientációs képzésben vesznek részt, és nem szeretnének pénzügyőrként dolgozni:	2 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik rendészeti pályaaorientációs képzésben vesznek részt, és nem tudják, hogy szeretnének-e pénzügyőrként dolgozni, mert nem ismerik tevékenységüket:	1 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik nem vesznek részt rendészeti pályaaorientációs képzésben, és szeretnének pénzügyőrként dolgozni:	0 fő
Pályaválasztás előtt állók, akik nem vesznek részt rendészeti pályaaorientációs képzésben, és nem szeretnének pénzügyőrként dolgozni:	5 fő

Pályaválasztás előtt állók, akik nem vesznek részt rendészeti pályaaorientációs képzésben, és nem tudják, hogy szeretnének-e pénzügyőrként dolgozni, mert nem ismerik tevékenységüket:	5 fő
--	------

5. számú táblázat

A pénzügyőri hivatás népszerűsége más szemszögből vizsgálva

A kérdőíves felmérés további eredményei már a pályaválasztás előtt álló fiatalok munkahelyi preferenciáira, valamint a pályaválasztásukat befolyásoló/motiváló tényezők bemutatására irányulnak. A válaszadók pályaválasztását befolyásoló tényezőket az 5. ábra szemlélteti.

5. számú ábra

Pályaválasztást befolyásoló tényezők

Dolgozatom ezen fejezetében már említettem, hogy a kutatásba bekapcsolódottak körében nagy népszerűségnek örvendenek a NKE RTK-n futó rendőri szakirányok, élen jár ezen a téren a bűnüldözési és a gazdaságvédelmi szakirány. Az adatok alapján azt látom, hogy azért népszerűbbek ezek a szakirányok egy „pénzügyőri” szakiránnyal szemben, mert azokról

a szakterületekről több elképzelésük van a fiataloknak. Ez betudható a pályaaorientációs képzés keretén belül tanultaknak, ahol részletesen megismerkednek a rendőrség szervezetével, de némi képet kapnak a katasztrófavédelmi tevékenységekről is. De többek között a bűnügyi sorozatok, filmek is hozzájárulnak a rendőri szakirányról kialakult elképzelésekhez, hiszen ezek is csak a rendőrséget szemléltetik, a pénzügyőri tevékenységet nem.

A mai fiatalok körében rendkívül fontos, hogy azt csinálják, amit szeretnek. Ez a válaszokból kinyert adatok alapján is jól kivehető, hiszen a 109 válaszadó közül összesen 93 fő jelölte meg ezt a lehetőséget. Pályát választani pedig annak megfelelően, hogy szeressük, amit csinálunk, csak információk birtokában lehet. Az adott pályáról rendelkezésre álló információk alapján ugyanis az adott szakmát el lehet képzelni, a vele együtt járó előnyöket, hátrányokat egymással szembe lehet állítani, ez pedig segít eldönteni azt, hogy beleillik-e az érdeklődési körünkbe egy szakma vagy sem, szeretnénk-e ezek alapján abban elhelyezkedni vagy nem. Ez jelentősen befolyásolja, milyen pályára jelentkezők. Második legfontosabb befolyásoló tényező a szakmában lévő karrier lehetősége, ami számomra és talán az olvasó számára sem meglepő, hiszen a szakirodalmi források feldolgozása során a dolgozatomban első felében említést is tettem arról, hogy a Z generációnak mennyire fontos a gyorsan felfelé ívelő karrier. A harmadik helyen álló széleskörű elhelyezkedés lehetősége egyáltalán nem áll összhangban a pályaválasztók igényeivel. A RTK-n szerzett diplomával ugyanis más helyen nem lehetséges az elhelyezkedés, versenyszférában meg aztán abszolút nem, kivéve a biztonsági szakirány hallgatóit. A NKE RTK-n megszerzett diplomával legfeljebb csak a rendészeti feladatokat ellátó szervezetek közötti átjárhatóságra van esetleg esély. Ezen tényezők mögött szorosan ott vannak a sorban az anyagi tényezők (juttatások, fizetések), amelyekről elmondható, hogy bár nem a legnagyobb jelentőséggel bíró kérdés a fiatalok körében, de bizonyos szempontból nagyon is befolyásoló tényező. Véleményem szerint a kinevezéssel együtt járó illetmény befolyásolja majd a tisztjelöltnek jelentkezők számát. Nem feltétlenül azért fog megnövekedni a RTK-ra jelentkezők száma, mert az illetmény miatt olyan pályázó is ide jelentkezik, aki eddig nem is gondolkodott rendészeti

vonalon. Sokkal inkább gondolom azt, hogy a kinevezéssel együtt járó illetmény hatására már olyan fiatal is jelentkezhet a karra, akinek pár éve – családjának anyagi helyzete miatt – nem lett volna rá lehetősége, vagy aki emiatt nem látott rá esélyt, de szívesen dolgozott volna rendészeti pályán. A kötelező óralátogatások, illetve nyári szakmai gyakorlat miatt eddig a tisztjelölteknek kevés lehetőségük adódott a munkavállalásra, így nem igazán tudták maguknak sem megteremteni a képzéshez szükséges anyagi feltételeket. A korábbi ösztöndíj összegéből pedig a kollégiumi díjat, az étkezést, valamint a hazautazást és egyéb költségeket nem lehetett a család támogatása nélkül megoldani.

Az anyagi tényezőkkel szinte holtversenyben feltűnik a motiváló tényezők között az egyetem nyújtotta modern környezet, a szabadidős és sportolási lehetőségek biztosítása. Ennek a tényezőnek a fontossága szintén nem okozott meglepetést, hiszen ezekre is lehet találni utalást különböző szakirodalmakban. A kérdőívek elemzésének megkezdése előtt azt gondoltam, hogy a család vagy a rendészeti pályán tevékenykedő családtag, barát hatással lehet a fiatalok pályaválasztására, illetve rendészeti vonalon való továbbtanulására. Ezt a feltevésemet azonban a válaszadók nem igazolták. Hiszen például a kérdőívet kitöltő NKE RTK hallgatók körében mindössze 39 fő nyilatkozott úgy, hogy van a családjában rendészeti pályán tevékenykedő. Tehát, mivel a 88 főnek még a fele sem találkozott a családjában olyan személlyel, aki rendészeti pályán dolgozna, általánosságban ez nem befolyásolja a pályaválasztást. Viszont ha abból a szempontból közelítem meg a kérdést, hogy az összes megkérdezettből, tehát a 109 főből 52 nyilatkozott úgy, hogy van a családjában rendészeti dolgozó, és ebből az 52 főből 39 fő az NKE RTK képzésében vesz jelenleg is részt, akkor valamilyen szinten mégis csak hatással van a rendészeti vonalon való továbbtanulásra az, ha van egy személy a családban, aki rendészeti területen tevékenykedik. Ezt megvizsgáltam a középiskolások szempontjából is, de ott nem találtam hasonló összefüggést az adatokban.

A kérdőív utolsó kérdése a pályaválasztó fiatalok munkahelyválasztási preferenciáinak felmérésére irányult. Ennek eredményeit diagramon ismertetem (6. ábra). A diagram a megkérdezettek által adott válaszok átlagát

tartalmazza állításonként. Ebből a pályaválasztók, tehát a Z generáció szempontjából fontosnak tartott tényezők közé soroltam azokat az állításokat, amelyeknek átlaga 4,00 és 5,00 közé esik. Az ábrán is jól látható, hogy a Z generáció számára az számít igazán, hogy

1. azt csináljanak, amit szeretnek,
2. megvalósíthassák önmagukat,
3. sok pénzt keressenek,
4. komfortos legyen a munkakörnyezet,
5. megteremtsék az anyagi biztonságot,
6. vezetőjük megértő legyen,
7. legyen lehetőség fejlődni, előre lépni,
8. családi légkörben dolgozhassanak,
9. biztos munkahelyük legyen,
10. sokszínű, kihívásokkal teli feladatok jellemezzék a munkát,
11. biztosított legyen a munka-magánélet egyensúlya,
12. elismerjék és megbecsüljék a teljesítményüket, valamint
13. nyílt és őszinte szervezeti kommunikáció menjen végbe.

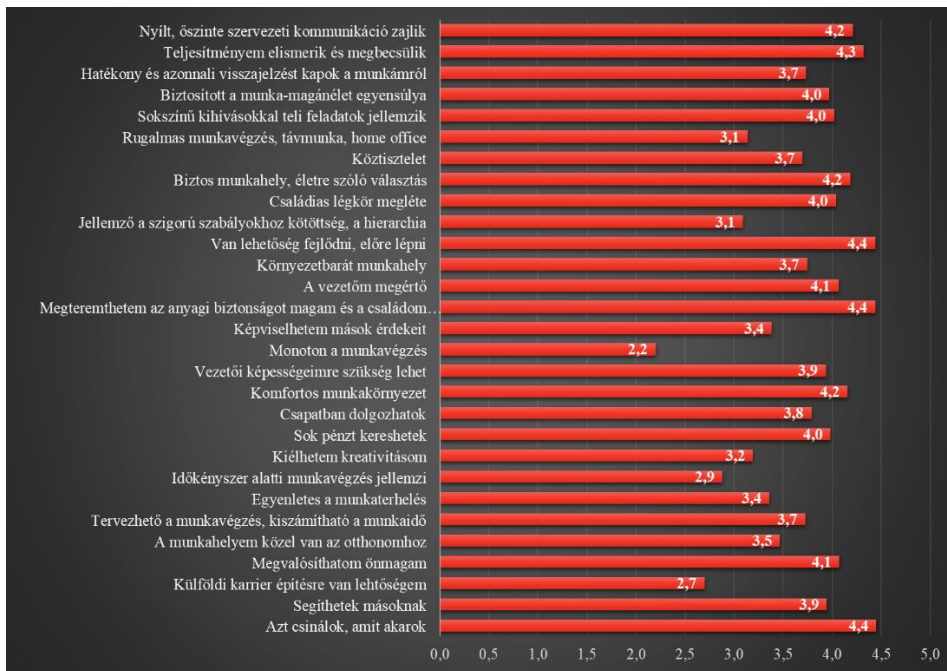
Ezek közül az első helyen azonos átlaggal az 1., 5. és a 7. sorszámú állítás szerepel. Úgy gondolom, hogy ezek alapján sem lehet azt mondani, hogy teljesen összhangban vannak a fiatalok igényei a NAV elvárásaival és lehetőségeivel. Ezt azért gondolom így, mert például az előrelépés, a karrier korlátozott, azonban tanulásra, fejlődésre a szervezet különböző módokon biztosít lehetőségeket (tanulmányi szerződés, belső képzések). Az anyagi biztonság megteremtése már feltűnt az elsők között az előző kérdés kapcsán is. Erről azt gondolom, hogy a mai pályakezdők, pályaválasztók egész magas igényekkel lépnek be a munka világába a fizetést illetően, és ezt az igényt nem feltétlenül elégíti ki a szervezet. Azonban az anyagi biztonság megteremthető a szervezet által nyújtott fizetés, egyéb juttatások, támogatások együttesével. De ez nyilván függ az adott személy egyéni igényeitől, életvitelétől, lakóhelyétől. A második helyen a teljesítmény elismerése és megbecsülése áll. Ezzel kapcsolatban az egyetem falain belül

vannak személyes tapasztalataim, amelyek alapján úgy gondolom, hogy aki teljesítményével „letesz valamit az asztalra”, az visszajelzést fog kapni a megfelelő végrehajtásról, munkavégzésről. Így van ez az egyetemen belül a Vám- és Pénzügyőri Tanszék részéről is, ahol nem csak értékelik, de megfelelően motiválják is az állományt a kiváló teljesítményre. Gondolok itt a kiváló hallgatói címre, a Lónyay-díjra⁵³, amelyekkel a NAV elismeri a kiemelkedő teljesítményt nyújtó pénzügyőr hallgatókat. A harmadik helyen szintén három állítás szerepel, azonos átlagértékkel: ezek a munkahelyi környezet, a biztonság és a szervezeti kommunikáció szerepét emelik ki.

A kitöltők válaszai alapján a Z generáció számára kevésbé fontos állítások közé soroltam azokat, amelyeknek átlaga 1,00 és 3,00 közé esik. Ezen feltételeknek három állításra adott válaszok átlaga felel meg. Nem preferálják a monoton munkavégzést, a külföldi karrierépítést, illetve az időkényszer alatti munkavégzést. Az adó- és vámhatóság tevékenységi köre igen széles, sokrétű, így lehetőséget nyújthat a változatos feladatellátásra is, de ez nem jelenti egyértelműen azt, hogy a mindennapi munkavégzésben ne jelenne meg a monotonitás. A külföldi karrierépítés lehetősége a NAV-on belül korlátozott, bizonyos esetekben, missziókban, EU-bizottságokban van lehetőségük a kollégáknak nemzetközi szerepvállalásra is. Az időkényszer alatti munkavégzés azonban nagyon jellemző, sőt elvárás a szervezet feladatellátásában, így ezzel a pénzügyőri hivatást választó fiataloknak előbb-utóbb meg kell barátkozniuk.

---

⁵³ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2050/2020/VEZ szabályzat a pénzügyőr tisztjelöltek részére adható tanulmányi elismerésekről

1. számú ábra
Pályaválasztó fiatalok munkahelyválasztási preferenciái

Javaslatok, ajánlások

Ahogy azt már a dolgozatom elején is megemlítettem, a célom az, hogy az összeállított kérdőív által begyűjtött adatok alapján feltárjam az utánpótlási gondok háttérében álló tényezőket, megismerjem a fiatalok munkahelyválasztási preferenciáit, a pályaválasztásukat befolyásoló körülményeket. A kutatás megkezdése előtt azt feltételeztem, hogy a Z generációba tartozó fiatalok munkavégzéssel, munkahellyel kapcsolatos igényei és a rendészeti pálya kívánalmai nem állnak egymással összhangban, és ez a rendészeti feladatokat ellátó szervek felé történő orientációnak, illetve a fiatalok megtartásának is akadályát képezi. Ezt a hipotézisemet a primer kutatási eredményeim, illetve a szekunder kutatásban feltárt empirikus vizs-

gálatok és szakirodalmi források adatai alapján csak részben sikerült igazolni. Hiszen vannak olyan szervezet által nyújtott lehetőségek, amelyek összhangban állnak a fiatalok igényeivel (fejlődési lehetőség, sokszínű, kihívásokkal teli munka, visszajelzés), ugyanakkor vannak olyan elvárások is, amelyek nem felelnek meg az utánpótlást jelentő generáció elképzeléseinek, igényeinek. A Z generációt rendkívüli mobilitás jellemzi, mindemellett fontos számukra a függetlenség és a szabadság is. Ezek azonban nem állnak összhangban a NAV elvárásaival. A szervezet 2021–2024 közötti stratégiája több olyan értéket is nevesít, amelyek az állomány valamennyi tagjával szemben fennálló alapvető követelmények. Az egyik ilyen érték az elkötelezettség, amely alatt a lojalitást és a szervezet céljainak szem előtt tartását kell érteni.⁵⁴ A lojalitás azonban nehezen fér össze a fiatalokra jellemző mobilitási igénnyel, a szervezet céljainak szem előtt tartása pedig a szabadság, függetlenség iránti vágygal, hiszen sokszor e célokért kell feláldozni a munka érdekében a szabadidőt. Nem állítom tehát, hogy teljes mértékben eltérnek a fiatalok munkahelyi preferenciái a NAV nyújtotta lehetőségektől, elvárásoktól. Sokkal inkább gondolom azt a kutatás eredményét látva, hogy a pénzügyőrök utánpótlásának háttérében álló gondok nagy részét – természetesen az elvárások között kimutatott különbségek mellett – a pénzügyőrökről, azok munkájáról, valamint a NAV-ról való információ hiánya okozza. Ezek alapján tehát úgy vélem, hogy ennek orvoslására megfelelő felületen, megfelelő csoportokat elérve kell népszerűsíteni, ismertetni a szervezetet és annak tevékenységét, illetve a pénzügyőri hivatást. Ezeknek megfelelően tehát javaslataim a következők:

- A generációk jellemzőinél említést tettem arról, hogy a Z generáció szabadidejének nagy részét a social media, a videomegosztó felületek böngészésével tölti, tehát ennek megfelelően a toborzásra, a fiatalok elérésére ezek a felületek a legalkalmasabbak. Azonban a kutatás eredményeit nézve a legtöbben az egyetem honlapjáról szerez-

---

⁵⁴ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2021 és 2024 közötti időszakra vonatkozó stratégiája

nek információkat. Így tehát az oldal egyszerűsítésére is tennék javaslatot, hiszen a felvételi elvárásokra vonatkozó adatok megtalálása nekem is hosszabb időt vett igénybe, annak ellenére, hogy a karon folytatom tanulmányaimat. Véleményem szerint ez megoldható azzal, hogy a menüsávban a „Hallgatóknak” című fülhöz hasonlóan a felvételizők részére is lehetne egy ilyen külön menüponthoz létrehozni. Így jóval egyszerűbben hozzájuthatnának a fiatalok a keresett információhoz, mintha az „Oktatás” című menüponthoz belül kellene a további lehetőségek között keresgélniük a felvételi-vel kapcsolatos adatokat.

- A kiértékelés eredménye kimutatta, hogy vannak olyan tényezők, mint a lakóhely, család, iskola típus, amelyek befolyásolják a fiatalok rendészeti vonalon történő továbbtanulását. E tényezőkből kiderült, hogy a toborzás során érdekesebb a keleti ország részekre, valamint a gimnáziumokra fókuszálni, ott elérni a fiatalokat az egyetemi képzéssel, pénzügyőri hivatással kapcsolatos információkkal. De érdemes lehet ezekkel a szülőket is megcélózni.
- A pályaaorientációs képzésre irányuló kérdések válaszaiból kiderül, hogy elég sokan jelentkeznek az NKE RTK képzéseire, azonban az is kiolvasható egy másik kérdéssel összevetve, hogy még az ebben részt vevő tanulók jelentős része sem hallott semmit a NAV-ról, valamint az ott dolgozó állományról. A képzésben oktatott rendészeti ismeretekkel foglalkozó tantárgyak sem térnek ki erre a szervezetre. Ez orvosolható lenne azzal, hogy a tanterv módosításával a tárgyak keretein belül néhány órában ismertetik a pénzügyőrök tevékenységét, munkájukat, szolgálatuk közösségi hasznosságát is. A másik lehetősége a pénzügyőri tevékenység népszerűsítésének a középiskolások körében az lenne, ha az Országos Rendészeti Középiskolai Tanulmányi Versenyek feladatai között szerepelnének a pénzügyőri tevékenységre, NAV-ra vonatkozó próbatételek, kérdések is. Ez alkalmas biztosítana a pénzügyőri hivatás és az adó- és vámhatósági feladatrendszer alaposabb és közelebbi megismerésére, ami nö-

velné e szakma presztízsét, elfogadottságát is. Népszerűsíti továbbá a pályát a fiatalok körében, ezáltal folyamatos utánpótlást biztosít a NAV számára.⁵⁵ De középiskolások számára lehetőséget teremthetne a NAV saját szervezésű versenyeken való részvételre is, amelyek során a fiatalok kipróbálhatnák magukat a pénzügyőri feladatok egy részében. A képzésbe iktatott óraszámok, valamint a versenyfeladatok nem csak a NAV szervezetére, valamint a pénzügyőri tevékenységre vonatkozó ismeretet bővítené a fiatalok körében, hanem – párhuzamosan – a NAV stratégiájában szerepből adótudatosság fokozását is szolgálná.

- A felvételi eljárás keretében elvégzett alkalmassági vizsgálatok közül a fizikai alkalmassági vizsgálatot tartják a legnehezebben teljesíthetőnek a kitöltők. Ennek a megítélésnek a javítása érdekében indult egyetemi keretek között egy felkészítő tanfolyam, ez azonban csak egynapos, ráadásul 15 ezer forintba kerül. Véleményem szerint ez a lehetőség nem lesz túl népszerű a fiatalok körében, hiszen az egynapos felkészítés valójában a gyakorlatok szabályos végrehajtását segíti leginkább, nem pedig az állóképességet vagy a teljesítőképeséget fokozza. Éppen ezért – főleg a vidéken élő fiatalok – véleményem szerint gondolhatják úgy is, hogy nem éri meg kifizetni a 15 ezer forintot, és emellett még az utazásra is pénzt és időt fordítani. Ez a felkészítés vagy képzés sokkal hasznosabb lenne a középiskolákban tanító testnevelés szakos tanároknak, akik a fizikai alkalmassági vizsgálatok elvárásainak ismeretében tudatosan és fokozatosan készíthetnék fel a diákokat a tanulmányaik alatt a felmérésre.

---

⁵⁵ Molnár Katalin: Egy sikertörténet a rendészeti képzés területéről. In: Torgyik Judit (szerk.): Sokszínű pedagógiai kultúra VII. International Research Institute s.r.o. Komárom, 2014. 513-518. o.

Javaslataimat elsősorban a toborzással kapcsolatban fogalmaztam meg. Természetesen mind a képzésben, mind az adó- és vámhatósági működésben jelentkezik számos olyan tényező, amelynek erősítésével, fejlesztésével vagy javításával lehetne segíteni az utánpótlás problémáinak a megoldását, de ezek már jellemzően nem az orientációt, hanem inkább a munkakerő megtartását támogatják.

BEZZEG SÁNDOR DÁNIEL

Az elektromos kerékpárok és baleseteik jellegzetessége¹

Bevezetés

Az emberiség fejlődése folyamatos, minden egyes nap megjelennek találmányok, újítások, amelyek a mindennapi életet egyszerűbbé és kényelmesebbé kívánják tenni. Napjainkban az elsődleges feladat a környezetvédelem, a Föld védelme. A fejlődés a közlekedés terén is megfigyelhető, a szén-dioxid kibocsátásának csökkentése érdekében megjelentek az elektromos járművek. A légszennyezés csökkentése az Európai Unió talán legfőbb célkitűzései között van.² Az elektromos meghajtás fejlődésével számos eszköz is megjelent a közlekedésben, köszönhetően annak is, hogy globálisan megoldandó problémává vált a nagyvárosokban kialakuló torlódások enyhítése és a légszennyezés megakadályozása. A koronavírus-járvány és terjedésének megakadályozására bevezetett korlátozások és lezárások jelentős hatást gyakoroltak a városok közlekedésére is. A közösségi közlekedés veszített vonzerőjéből, az elektromos kerékpárok és az elektromos rolerek, vagy akár különféle változataik ugyanakkor sok szempontból ideális választásnak tűnnek egy új, zöldebb, egészségesebb városi közlekedési rendszer kialakításához.³ Mindemellett gyorsabb, rugalmasabb közlekedést is biztosítanak használóiknak.

Megfigyelhető, hogy bár a kerékpáros közlekedők száma nőtt az utóbbi évtizedben, a mikromobilitási eszközök tekintetében mutatható ki a legnagyobb emelkedés. Az emelkedéshez hozzájárult, hogy az elmúlt „években

---

¹ A tanulmány a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Kari Tudományos Diákköri Konferencia 2022. évi pályázatán közlekedésrendészeti tagozaton Dr. Major Róbert r. ezredes, egyetemi docens témavezetésével I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata

² EU/COM (2013) 169 Final: Brussels. Green Paper.

³ Major András: Nincs több izzadás – így hódítja meg a világot az e-bicikli. 2020.

sokat fejlődő lítium-polimer (Li-Po) akkumulátortechnológiának és szenzortechnikának köszönhetően egyrészt a határfokuk sokat javult, másrészt az árak nagyban csökkent, így széles körben elérhetővé váltak.”⁴

A mikromobilitás nehezen meghatározható fogalom, amely a világszerte robbanásszerűen elterjedt könnyű járműveket foglalja magában. Az International Transport Forum (Nemzetközi Közlekedési Fórum, a továbbiakban ITF) definíciója szerint „a mikromobilitás a személyek olyan eszközökkel és járművekkel történő közlekedése, melyek súlya legfeljebb 350 kg, és amelyek sebessége nem haladja meg a 45 km/h értéket”.⁵

Az ITF a mikromobilitási eszközöket súly és sebesség alapján javasolja csoportosítani (1. kép). Az A csoportba tartoznak a legfeljebb 25 km/h sebességgel közlekedő és 35 kg-nál könnyebb eszközök. A B csoportba a 35–350 kg tömegű eszközök a fent említett legnagyobb sebességgel. A C, valamint a D csoportba a 25–45 km/h maximális sebességgel közlekedő eszközök a korábban említett 35 kg-ig, valamint a 35–350 kg tömegig.

Type A	Type B	Type C	Type D
unpowered or powered up to 25 km/h (16 mph)		powered with top speed between 25-45 km/h (16-28 mph)	
<35 kg (77 lb)	35 – 350 kg (77 – 770 lb)	<35 kg (77 lb)	35 – 350 kg (77 – 770 lb)

1. számú kép
A mikromobilitási eszközök csoportosítása ⁶

⁴ Felföldi Péter: Gyengébb közlekedők és átalakuló mobilitás Budapesten. Belügyi Szemle 2021/7. szám. 1239-1259. o.

⁵ Magyar Biztosítók Szövetsége: Mikromobilitás háttéranyag. Budapest, 2020.

⁶ Forrás: International Transport Forum 2020 Safe micromobility

Elterjedésük a főváros közterületein kaotikus állapotot váltott ki, kiváltóképp az elektromos rollerek esetében. A kisebb városokban és falvakban az elektromos kerékpárok elterjedése figyelhető meg.

Megjelenésükkel a használati célok kielégítésén kívül számos kérdés és probléma merült fel, hiszen a robbanászerű megjelenést követően az eltelt időszak alatt egységes és pontos állásfoglalás, jogszabály nem került napvilágra. Talán emiatt is elmondható, hogy az említett eszközök használata a közúti közlekedés egyik legveszélyesebb és legnagyobb baleseti veszélyforrásává nőtte ki magát. A problémát az okozza, hogy a jelenlegi jogszabályok értelmében használójuk gyalogosnak számít.⁷ A jogalkotók feladatát tovább nehezíti az eszközök folyamatos fejlődése, ami miatt egyre változatosabb a kivitelezésük, ezért a pontos definíciójuk még nehezebbé válik.

Dolgozatomban a hiányos szabályozással, az elektromos kerékpáros balesetek okaival, megelőzésével foglalkozok bővebben. Úgy gondolom, Magyarországon ma már indokolt lenne egy megfelelő jogszabály a további balesetek elkerülése érdekében.

Az elektromos kerékpárok és történetük

Az elektromos motorral ellátott kerékpárok megjelenése a 20. századra tehető. 1989-ben készült el az első elektromos rásegítésű kerékpár, a Hercules Electra, amely 20 km/h sebességgel volt képes haladni, majd egy évvel később megépítették az első „e-bike”-ot, ami 50 km/h sebességre volt képes.

Az elektromos kerékpárokat az 1980-as évek végén Japánban fejlesztették ki, elnevezésük a PAS (Power Assist System), ami „elektromos meghajtású kerékpárokat” jelent. Japánban az elektromos kerékpárokat csak „emberi teljesítmény + villamos energia” hibrid üzemmódban szabad használni, és nem szabad tiszta elektromos üzemmódot alkalmazniuk.

---

⁷ Fülöp Ágnes – Major Róbert: A KRESZ értelmezése a joggyakorlatban. HVG Orac. Budapest, 2005. 48. o.

Kínában az elektromos kerékpár egyre inkább hasonlít egy motorkerékpárra, többnyire hajtóberendezés nélküli, és elvesztette „kerékpár” megjelenését. Ezek a modellek tisztán elektromos meghajtással emberi erő kifejtése nélkül működnek. Világszerte megjelentek, és Magyarországon is e típusok jelentenek közlekedésbiztonsági akadályt, valamint okoznak jogvitát.

2. számú kép
Elektromos kerékpár ⁸

Az említett „Pedelec” nevű elektromos motoros kerékpár pedálja „Power Assist System” típusú dinamikus segédrendszerrel rendelkezik.

---

⁸ Forrás: <https://www.hotebike.com/hu/read-the-history-of-electric-bicycles/> Letöltve: 2022. 06. 21.

3. számú kép
Pedállal felszerelt elektromos rásegítésű kerékpár⁹

Az utóbbi években hazánkban is egyre több érdekes megjelenésű kerékpár tűnt fel. Az elektromos kerékpárok között található pedelec, s-pedelec és e-bike kivitel is. A legnagyobb különbség a kivitelezésben, a sebességben és a motor teljesítményében van.

Pedelec

Az elnevezés a „pedal + electric + cycle” szavak összevonásából alakult ki. Ennél a fajtánál csak akkor működik az elektromos rásegítés, amikor emberi erőt fejtenek ki, tehát pedáloznak. A típus nem rendelkezik „gázkarral”, hanem egy szenzor figyeli a pedál fordulatát vagy a pedálozási nyommatéket. A pedálozás befejezése után a rásegítés azonnal megszűnik, amely egyébként maximum 25 km/h sebességig működik. E fölött már a saját izomerőre kell hagyatkoznunk. Előírás, hogy a meghajtó elektromotor teljesítménye nem haladhatja meg a 250 W-ot. Ezeket az előírásokat az EU 2002/24/EK irányelve határozza meg.¹⁰

---

⁹ Forrás: <https://www.hotebike.com/hu/read-the-history-of-electric-bicycles/>
Letöltés ideje: 2022.06.21.

¹⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2002/24/EK IRÁNYELVE (2002. március 18.) a motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok típusjóváahagyásáról

A későbbiekben az Európai Parlament csak a végsebességet határozta meg 25 km/h-ban. A „pedelec” kerékpárok jelen jogszabályok meghatározása alapján vezetői engedély nélkül vezethetők.

4. kép Pedelec kerékpár¹¹

S-pedelec

2011-ben jelent meg egy új, harmadik kategória az elektromos kerékpárok-nál. Ez pedig az S-pedelec. Az „S” a speed, azaz sebességet jelöli. Ezenél az elektromos kerékpároknál a rásegítés bekapcsolását nem csak a pedálozás megkezdése vagy a pedálozási nyomaték megjelenése, hanem egy maroklat elfordítása vagy gomb megnyomása is indíthatja. A meghajtás segítségével elérhető végsebességük jóval meghaladhatja a 25 km/h-s sebességet, egyes modellekkal már 100 km körüli sebességet is el lehet érni.

---

¹¹ Forrás: <https://sportano.hu/p/25549/elektromos-kerekpar-ecobike-x-city-x-cr-lg-13ah-bezs->
Letöltés ideje: 2022.06.21.

E-bike/E-robogók

Ebbe a csoportba tartozik minden olyan elektromos rásegítéssel ellátott kerékpár, mely emberi erő kifejtése nélkül is mozgásba hozható, legyen az elforgatható markolat vagy nyomógomb. Az e-bike-ok esetében az elektromos rásegítés önállóan működik mindenféle emberi erő kifejtése nélkül. A jelenlegi jogszabályok értelmében segédmotoros kerékpárnak minősülnek, hiszen hajtóberendezéssel (pedál) nincsenek ellátva, ezért használatukhoz vezetői engedély szükséges, és mint a S-Pedelec kerékpárok esetében, a bukósisak is kötelező viseletté válik (nem a kerékpáros, hanem a motoros engedélyezési számmal rendelkező). Ezek a típusok sokszor inkább „robogóra” hasonlítanak. Kialakításuk miatt már elektromos robogó elnevezéssel értékesítik, és több honlapon is a hirdetésben „jogosítvány nélkül” használhatóként tüntetik fel őket.¹²

5. számú kép
E-bike/E-robogó¹³

---

¹² Forrás: <https://ebikespecial.hu/Ztech-ZT-36-Warrior-4-0-elektromos-robogo-1800W-20>

Letöltés ideje: 2022.07.20.

¹³ Forrás: <https://emark.hu/webshop/products/details/ztech-warrior-elektromos-robogo-800-900w-48v->

„Az e-biciklik, tehát a kétkerekű, elektromos motorral hajtott járművek különböző fajtáira az interneten többféle angol kifejezés létezik: e-roller, e-scooter, e-bicycle, e-bike, e-moped. Ráadásul ezeket a különböző kultúrákban (USA, EU, Távol-Kelet) nem azonos értelemben használják. Van például olyan elektromotorral hajtott, robogónak látszó, de a magyar jogszabályok szerint kerékpárnak minősülő jármű, amit az egyik kultúrkör scooternek, a másik e-bicycle-nek, a harmadik e-mopednek nevez.”¹⁴

Szabályozási problémák

Hazánkban a jelenleg hatályos jogszabályok között nem találunk olyat, amely fogalomként meghatározná az elektromos kerékpárt, vagy akár a népszerű mikromobilitási eszközök egyikét. Egy olyan eszköz jelent meg a közúti közlekedésben, amelyet törvény vagy rendelet, mint a közlekedésben részt vevő járművet, vagy gyaloglást elősegítő eszközt nem ismer. Hasonlóképpen nincs meghatározva, hogy azt ki, hol, milyen feltételek megléte esetén használhatja. Az eszközt bárki megvásárolhatja, előírt vizsga vagy minimális életkor betöltése nélkül. Előszóként a jelenleg hatályos jogszabályokat mutatom be, amelyeket elemezve többfajta álláspont is megfogalmazható, mint ahogy azt tapasztalni is lehet az országos ítélezésben. Először is tisztázni kell az alapvető különbségeket elektromos kerékpár és elektromos kerékpár közötti. A korábbi fejezetben említettem, hogy három kategória található az elektromos kerékpárok esetében. A „Pedelec” típus annak kialakítása, működése, a motor erőssége alapján kerékpárnak minősül. Ez hajtóberendezéssel van felszerelve, az elektromos motor csak ráségít.

A jogvitát az „S-Pedelec” és az „e-bike” típusú elektromos kerékpárok, valamint a még frissebben megjelenő „E-robotok” jelentik.

Magyarországon 1980. évi 3. törvényerejű rendeletként ismert a Bécsben 1968. november 8. napján aláírásra megnyitott „Közúti Közlekedési Egyezmény”, ami a jogszabályi hierarchiában a legerősebbnek számít a

---

¹⁴ Molnár László: Meddig kerékpár az elektromos kerékpár? Autotechnika 2019/6. szám.

közúti közlekedési jogszabályok közül. Az említett törvényerejű rendeletben fogalomként meghatározásra került a kerékpár, mégpedig az „I. fejezet Általános Rendelkezések I. cikkben”:

„l) Kerékpár az olyan, legalább kétkerekű jármű, amelyet kizárólag a rajta helyet foglaló személy izomereje hajt, pedálok vagy kézi forgattyúk segítségével”¹⁵

E meghatározás alapján kétséget kizáróan állítható, hogy az elektromos kerékpár egyes típusainak minősítése nem lehet kerékpár. Látható a megfogalmazásból, hogy kerékpárnak olyan kétkerekű jármű minősíthető, amelyet az azt vezető személy az izomerejéből hajt. Tehát emberi erő meghajtása nélkül haladó vagy sebességét tartó jármű nem tekinthető kerékpárnak. A fogalomból az is szembetűnő, hogy a jármű hajtását pedálok vagy kézi forgattyúk segítségével lehet elérni. Ezen oknál fogva egy olyan elektromos kerékpár, amely emberi erő hajtására alkalmas pedállal vagy kézi forgattyúkkal nincs felszerelve, esetlegesen a hajtóberendezéssel felszerelt e-kerékpárok esetében a pedál aktív használata nélküli sebességmegtartás avagy sebességnövelés kizárja a kerékpárnak való minősítést. Felvetődik a kérdés, hogy ha nem a kerékpárok osztályozásába tartozik, akkor melyik - jelenleg érvényben lévő járműkategóriába sorolható.

Az egyezmény fogalom meghatározásában megtaláljuk a segédmotoros kerékpárt is, amely a következő: *„m) Segédmotoros kerékpár az olyan, két- vagy háromkerekű jármű, amely legfeljebb 50 cm³ (3,05 köbhüvelyk) hengerűrtartalmú, belső égésű motorral van ellátva, és amelynek legnagyobb tervezési sebessége nem haladja meg az óránkénti 50 km-t (30 mérföldet).”¹⁶*

A fogalom meghatározását követően a törvényerejű rendelet is tartalmaz egy kivételnek tekinthető mondatot. *„A Szerződő Felek azonban jogosultak*

---

¹⁵ 1980. évi 3. törvényerejű rendelet az 1968. évi november hó 8. napján Bécsben aláírásra megnyitott Közúti Közlekedési Egyezmény kihirdetéséről I. Fejezet Általános Rendelkezések I. cikk m) pont

¹⁶ 1980. évi 3. törvényerejű rendelet az 1968. évi november hó 8. napján Bécsben aláírásra megnyitott Közúti Közlekedési Egyezmény kihirdetéséről

*arra, hogy nemzeti jogszabályaik szempontjából ne minősítsék segédmotoros kerékpárnak azokat a járműveket, amelyek alkalmazhatóságuk szempontjából nem rendelkeznek a kerékpárok jellemzőivel, nevezetesen nem hajthatók pedállal, vagy legnagyobb tervezési sebességük, súlyuk vagy motorjuk egyes jellemzői meghaladnak bizonyos értékhatárokat.*¹⁷

E meghatározásban foglalt egyetlen rendelkezés sem értelmezhető úgy, mint amely gátolná a szerződő feleket abban, hogy a közúti közlekedésre vonatkozó nemzeti jogszabályaik rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából teljes mértékben egy tekintet alá esőnek minősítsék a segédmotoros kerékpárokat a kerékpárokkal.

A Közúti Közlekedési Egyezmény ezen pontja jogosultságot ad a szerződő feleknek arra, hogy nemzeti jogszabályban ne segédmotoros kerékpárnak minősüljön azon eszköz, ami a kerékpárok fogalm meghatározásával nem egyezik meg. Pontosítva azt is megfogalmazza, hogy azok a járművek, amelyek nem rendelkeznek pedállal, vagy legnagyobb tervezési sebességük, súlyuk és a motor egyes jellemzői meghaladják a leírt értékeket. Dolgozatom témáját tovább erősítve, ez a meghatározás lehetőséget ad arra, hogy az az elektromos kerékpár, amely nem rendelkezik emberi erő kifejtésére alkalmas hajtóberendezéssel, vagy akár azt elektromos motor hajtja és sebessége meghaladja a kerékpárosoknak megengedett legnagyobb sebességet, ne minősüljön segédmotoros kerékpárnak.

Egy új hazai jogszabály – amely a jogszabályi hierarchiában alacsonyabbnak számítana – meghatározná az elektromos kerékpárok fogalmát, és új kategóriába sorolásukat írná elő, nem mondana ellent az általunk is aláírt Egyezménynek.

Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz, ami alapján egy EU-szabályozás kötelező érvényű hazánkban. A téma vonatkozásában megtalálható Az Európai Parlament és Tanács 168/2013/EU

---

¹⁷ 1980. évi 3. törvényerejű rendelet az 1968. évi november hó 8. napján Bécsben aláírásra megnyitott Közúti Közlekedési Egyezmény kihirdetéséről

Rendelete (2013. január 15.) a két- vagy háromkerékű járművek, valamint a négykerékű motorkerékpárok jóváhagyásáról és piacfelügyeletéről.

A rendelet hatályát a 2. cikkben határozták meg, ami a következő: „(1) E rendelet hatálya kiterjed a 4. cikkben és az I. mellékletben kategóriákba sorolt valamennyi közúti használatra szánt két- vagy háromkerékű járműre és négykerékű motorkerékpárra (a továbbiakban: L kategóriás járművek), ideértve az egy vagy több szakaszban tervezett és gyártott járműveket is, továbbá az ilyen járművekhez tervezett és gyártott rendszerekre, alkotóelemekre és önálló műszaki egységekre, valamint alkatrészekre és tartozékokra is.”¹⁸

A (2) bekezdés tartalmazza azon kivételeket, amelyekre a rendelet hatálya nem terjed ki, ahol a h) pontban megtalálható a kerékpár meghatározása: „a 250 W vagy annál kisebb legnagyobb folyamatos névleges teljesítményű, elektromos segédmotorral felszerelt, pedálhajtású kerékpárok, amelyeknél a motor kikapcsolódik, ha a kerékpáros nem folytatja tovább a pedálok hajtását, illetve teljesítménye a jármű sebességének növekedésével fokozatosan csökken, majd mielőtt elérné a 25 km/h sebességet, a motor leáll.”¹⁹

A megfogalmazásból látható, hogy az európai uniós szabályozás alapján is csak olyan jármű felel meg kerékpárnak, amelyet 250 W vagy annál kisebb legnagyobb folyamatos névleges teljesítményű elektromos motorral szereltek fel. A meghatározásban kiemeli a jogalkotó a pedálhajtást, így kötelező tartozékként említi az emberi erő kifejtését biztosító hajtóberendezést. Kikötésként olvasható még, hogy az elektromos motor csak azon esetekben működik, amikor a kerékpárt vezető személy hajtja a pedálokat – azaz emberi erőt fejt ki –, továbbá meghatározza, hogy 25 km/h sebességig működik a motor rásegítése.

---

¹⁸ Európai Parlament és Tanács 168/2013/EU Rendelete (2013. január 15.) a két- vagy háromkerékű járművek, valamint a négykerékű motorkerékpárok jóváhagyásáról és piacfelügyeletéről. 2. cikk (1) bekezdés

¹⁹ Európai Parlament és Tanács 168/2013/EU Rendelete (2013. január 15.) a két- vagy háromkerékű járművek, valamint a négykerékű motorkerékpárok jóváhagyásáról és piacfelügyeletéről. 2. cikk (1) bekezdés

Magyarországon mondhatni a legismertebb jogszabály az 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól (továbbiakban: KRESZ). A jogszabállyal élete során minden ember találkozik, illetve kellene, hogy találkozzon, hiszen ezen rendeletben a gyalogos közlekedéstől a közúti járművek közlekedéséig pontos meghatározásokat, előírásokat vagy utasításokat kapunk. A rendelet az 1975. évi hatályba lépésétől számítva számos változáson és kiegészítésen túlesett, azonban ebben sem található meg az elektromos meghajtású járművek pontos meghatározása.

A KRESZ II. számú mellékletének, „A közúti járművekkel kapcsolatos fogalmak r/1. pontja alapján: *„Kerékpár: olyan, legalább kétkerekű jármű, amelyet emberi erő hajt, és ezt legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti. A kerékpáron a kerékpárt nem hajtó személy is szállítható erre alkalmas ülésen. A kerékpáron utánfutó vontatására alkalmas berendezés helyezhető el.”*²⁰

Ahogy a Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményben, úgy a KRESZ-ben is kiemelésre került az emberi erő, amivel hajtani kell a kerékpárt. A továbbiakban olyan kitételt említ a jogszabály, hogy a kerékpárt egy legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti. Lényeges része a mondatnak a teljesítmény, azonban a döntő tényező a 'segít' szóban van. A motor segít a vezetőnek az emberi erő kifejtésében, pontosabban a pedál hajtásában. Az ilyen fajta típusokat ún. Pedelec kerékpárnak nevezik. A kerékpárok nyomaték-szenzoros vagy pedálfordulat-érzékelős elektromos motorral vannak felszerelve, amelyek teljesítménye a 300 W-ot nem haladja meg. Az ilyen elektromos kerékpár a fenti fogalom meghatározások alapján kerékpárnak minősül, amelyet vezetői engedély megléte, bukósisak használata, valamint biztosítási fedezet nélkül szabadon lehet használni.

A fent felsorolt jogszabályokat a hierarchiában csökkenő sorrendben mutattam be, hiszen az „alsóbbrendű” jogszabály nem mondhat ellent a

---

²⁰ 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet

magasabbnak, így például a Magyarország által aláírt és törvényben szabályozott Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményben foglaltakkal egy „alsóbbrendű” jogszabály nem lehet ellentétes.

A jogszabályi kitekintés alapján az elektromos kerékpár és más mikromobilitási eszköz *„jogrendszerünkben elfoglalt helye nem ítéltető meg, hiányzik az elektromos közlekedési eszközökre vonatkozó részletes szabályozás.”*²¹

A hazai joggyakorlat alapján megfigyelhető, hogy ahány jogalkalmazó, annyiféle jogértelmezéssel találkozhatunk. A mikromobilitási eszközök megjelenését követően a legnagyobb „nyomás” a rendőrséget érintette, a végrehajtó állomány a mindennapi szolgálatellátás során újfajta eszközökkel találta szemben magát. Tapasztalatom alapján nyomasztó olyan intézkedést lefolytatni, ahol nem egyértelmű, hogy a személy járművezető volt, vagy esetlegesen gyalogos.

Dolgozatom 1. számú mellékletében (14. kép) a Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság által készített és a police.hu weboldalon közzétett „állásfoglalás” látható *„Elektromos kerékpár, vagy mégsem?”* címmel. A kiadott közlemény elsősorban az állampolgárok tájékoztatására irányul, véleményem szerint célja a pontos szabályozás hiányában egyfajta közlés az elektromos kerékpárral közlekedők és családtagjaik számára.

A fő problémát már az első bekezdésben megemlíti a szerző, miszerint ezek az eszközök *„egyre nagyobb számban jelennek meg a közlekedésben”,* valamint *„jellemzően az idősebb korosztály körében népszerű”.* A közöltek értelmében a KRESZ-ben szabályozott kerékpár fogalom került megerősítésre, tehát az elektromos kerékpáron csak akkor működik az elektromos rásegítés, amikor pedálozik a vezető. A kerékpár nem rendelkezhet gázkarral, és a motor, mint rásegítés max. 25 km/h sebességig működhet. Kiemelik, hogy kerékpárnak csak olyan eszköz minősül, amelyet emberi erővel hajtanak, és ezt legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti. Nem minősül kerékpárnak az olyan jármű, amely anélkül, hogy a vezető hajtáná, képes önállóan elindulni, felgyorsulni, tartani a sebességet. Az

---

²¹ Miskolci Járásbíróság 33.B.892/2021/7. szám

ilyen típusú járművekhez vezetői engedély, bukósisak és felelősségbiztosítás szükséges, illetve a vezető utast nem szállíthat.²²

A jogszabályokban és állásfoglalásban leírtak alapján viszonylag pontos képet kaphatunk arról, mi számít kerékpárnak, valamint mi az, ami már nem minősül annak, azonban számos esetben ennek ellentmondó bírósági végzések, szabálysértési eljárások születtek. Többek között bírósági végzés értelmében „*amíg az elektromos roller jogszabályi kategorizálása, szabályozása nem történik meg, addig használójával, annak közlekedésével kapcsolatban sem a segédmotoros kerékpárra, sem a kerékpárra, sem gyalogosokra vonatkozó KRESZ-szabályok alkalmazása nem lehetséges.*”²³

Az jól látható, hogy a jelenleg érvényben lévő járműkategóriák közé a mikromobilitási eszközök nem sorolhatók, ugyanakkor használójuk gyalogosnak sem minősíthető. A megoldást meglátásom szerint a KRESZ módosítása, az e-járművek járműkategóriába sorolása eredményezné. Pontos szabályozás hiányában, ameddig nincs meghatározva, hogy a mikromobilitási eszközökkel közlekedők milyen minőségben vesznek részt a közúti közlekedésben, nem jelenthető ki, hogy velük szemben szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése felmerülhet-e, azok törvényesen lefolyathatóak-e.

Szolgálatomat a Heves Vármegyei Rendőrfőkapitányság Hevesi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Alosztályon teljesítem. Munkám során számos esetben találok olyan szabálysértési feljelentéssel, amelyben a feljelentett személy elektromos kerékpárt vagy elektromos rollert használt. A hatóságok – rendőrség, ügyészség, bíróság – megyénkben azonos álláspontot képviselnek. Álláspontunk alapján az elektromos kerékpár a jelenlegi szabályozás alapján segédmotoros kerékpárnak minősül, ezért használatához legalább „AM” kategóriás vezetői engedély, kötelező gépjármű fe-

---

²² Forrás: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/baleset-megelozes/aktualis/elektromos-kerekpar-vagy-megsem>
Letöltés ideje: 2022.06.22.

²³ Békéscsabai Járásbíróság 15.Szk.247/2020/3. számú végzése

lelősségbiztosítási fedezet és bukósisak viselése kötelező. A vezetők gyalogosok közlekedésére kiépített járdán nem közlekedhetnek, illetve személyt nem szállíthatnak. Szintén ezek a követelmények és szabályok vonatkoznak az elektromos roller alkalmazására is. Összegezve: hatóságom az ilyen szabálysértési feljelentéseket elmarasztaló határozattal elbírálja, amelyet az Egri Járási Ügyészség és az Egri Járásbíróság jóváhagy.

Szintén szabályozási probléma az eszközök használata előtti szeszes ital fogyasztásából származó alkohol, valamint a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyásának kérdésköre.

A hazai joggyakorlatban: *„Az olyan elektromos kerékpár, amely pedál hiányában emberi erővel nem hajtható, gépi meghajtású járműnek minősül, és ittas állapotban történő vezetése bűncselekményt valósít meg.”*²⁴

Ugyanakkor megfigyelhető, hogy amiképpen a mikromobilitási eszközök használatának feltételei és azt az használók által elkövetett szabálysértések miatt indított szabálysértési eljárásoknál sincs egyértelmű álláspont, úgy a bírósági eljárásokban is található számos eset. Példának említem, hogy a Békéscsabai Járásbíróság 15.Szk.247/2020/3. számú végzésében a Békéscsabai Rendőrkapitányság Szabálysértési Hatósága által hozott határozatot hatályon kívül helyezte, és a szabálysértési eljárást megszüntette. A tényállás szerint az eljárás alá vont személy a 2020. 08. 05. napon 08 óra 20 perc körüli időben a kerékpárúton elektromos üzemmódban közlekedett. Haladása során egy kereszteződésbe haladt be, amely során nekiütközött az úttesten közlekedő személygépkocsinak. Az ütközést követően egyensúlyát elvesztette és elesett. Az esemény során 8 napon belül gyógyuló, könnyű sérülést szenvedett.

Látható, mekkora problémát jelent ma az említett eszközök szabályozásának hiánya. A „hiányosság” a lakosság nagy százalékát érinti a budapesti és nagyvárosi közlekedőktől a kisvárosi vagy falukban élő embereikig. Egyeséges álláspont hiányában a *„nulla poena sine lege – nincs büntetés törvény nélkül”* alapelv sem érvényesülhet.

---

²⁴ Dr. Blaskó Béla, Dr. Hollán Miklós, Dr. Madai Sándor, Dr. Pallagi Anikó, Dr. Polt Péter: Büntetőjog Különös Rész I. Rejtjel Kiadó. Budapest–Debrecen, 2021.

Baleset

A közlekedési baleset fogalmát az alábbiakban írta le a jogalkotó a 60/2010 (OT.34) ORFK utasításban:

„A legalább egy mozgó közúti-, vasúti-, vízi vagy légi jármű, továbbá – a közúti közlekedés körében – állatot hajtó (vezető) személy részvételével vagy ilyen jármű mozgásából eredően bekövetkezett, általában a közlekedési szabályok szándékos vagy gondatlan megszegésével gondatlanságból, illetőleg véletlenül előidézett, olyan váratlan esemény, amellyel ok-okozati összefüggésben egy vagy több személy meghalt, megsérült, vagy dologi kár keletkezett.”²⁵

A 60/2010. ORFK utasítás kimondja, hogy közlekedési baleset csak az lehet, amelyben van mozgó jármű.²⁶ A korábban leírtak alapján azonban jogszabály nélkül a mikromobilitási eszközök használói gyalogosnak minősülnek, így egy ütközés tekintetében közlekedési balesetről nem lehet szó. Példának említve *„egy gyalogossal felmerülő ütközés nem közlekedési balesetnek, hanem gondatlan testi sértés megfelelő alakzatának minősül.”²⁷*

Világviszonylatban napirendi pontnak számít a közlekedési balesetek megelőzése. Európai uniós viszonylatban számos intézkedés történt már a halálos kimenetelű balesetek elkerülése érdekében. Az első átfogó közlekedéspolitikai program 2001. szeptember 12-én jelent meg *„Fehér Könyv. Európai közlekedéspolitika 2010-ig: itt az idő dönteni”* címmel. A második Fehér Könyv kiadására 2011. március 28-án került sor, amely a fő közlekedésbiztonsági célokat az alábbiak szerint fogalmazta meg:

---

²⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól

²⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól

²⁷ Major Róbert: A közlekedési büntetőjogi kodifikáció múltja. Büntetőjogi Kodifikáció 2004/1. szám. 21. o.

„A közúti baleseti halálozást 2050-re szinte nullára kell csökkenteni. E céllal összhangban az Európai Unió arra törekszik, hogy 2020-ra felére csökkenjen a közúti sérülések száma. Gondoskodni kell arról, hogy az Európai Unió a közlekedésbiztonságban és védelemben világelső legyen valamennyi közlekedési mód tekintetében.”²⁸

Az Európai Unió tagjaként a Fehér Könyv hazánkban is iránymutatásnak számít, és a közlekedéspolitikai programban meghatározottak szerint Magyarországon is a lehető legbiztonságosabb közlekedés a cél. Sajnos beláthatatlan távolságban vagyunk a meghatározottaktól, amit tovább erősít a szabályozatlan eszközök/járművek megjelenése.

A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) adatai alapján Magyarországon országosan 2021-ben 14 233 személysérüléssel járó közúti közlekedési baleset történt. 2022. I. negyedévében 2 793, ami meghaladja a 2021. I. negyedévében (2 475) történt sérülések számát. Az említett balesetek közül 2020-ban 423 személy, mindemellett 2021-ben 467 fő vesztette életét a közúti közlekedési baleset helyszínén.²⁹ Az adatokat tekintve látható, hogy a cél jelenleg beláthatatlan távolságban van, főként úgy, hogy az értékelt két évben Magyarországon Covid-19 járvány miatt több hónapon keresztül kijárási korlátozás volt érvényben. A korlátozás következtében érzékelhetően kevesebb személy és jármű vett részt a közúti közlekedésben.

Az egyik fő szempont a közlekedésben a biztonság, amelynek növelésére a közlekedésen részt vevő járművek gyártása és a „környezet kialakítása” során különböző passzív biztonsági rendszereket alakítanak ki, használnak.

---

²⁸ COM/2011/0144 FEHÉR KÖNYV, Brüsszel, 2011. Útitervezés az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé

²⁹ Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0077.html

Letöltés ideje: 2022.07.20.

A biztonsági rendszerek között megkülönböztetünk aktívakat és passzívakat. A különböző aktív biztonsági rendszerek célja a balesetek elkerülése.

A passzív biztonsági rendszerek a baleset bekövetkezése során az ütközés következményeit, a halálos személyi sérülések elkerülését szolgálják. Számos passzív biztonsági rendszer létezik a különböző járműveknél, valamint az úthálózatban. Ilyen például a gyűrődési zóna / biztonsági utascella, amely fejlesztésében elévülhetetlen érdeme volt Barényi Bélának. A teljesség igénye nélkül példának említhető a bukósisak a motorkerékpárral közlekedőknél, vagy az úttest mellett kihelyezett szalagkorlát is.

A bemutatott statisztikai adatok is jól mutatják, hogy a halálos kimenetel a közúti közlekedési baleset következtében a mai fejlett passzív és aktív biztonsági rendszerek mellett is nagy számban előfordul. Kiemelendő, hogy a közúti közlekedésben úgynevezett gyengébb közlekedők is részt vesznek, ilyenek a gyalogosok, a kerékpárosok, a segédmotoros kerékpárt és motorkerékpárt vezető személyek. Gyengébb közlekedőknek nevezzük a felsoroltakat, hiszen egy gyalogos esetében nem beszélünk passzív biztonsági rendszerről, avagy eszközzel. A kerékpár, segédmotoros kerékpár, motorkerékpár vezetőjét is csak a bukósisak vagy a különleges ruházat védi a sérülésektől. Ezen személyek körét egészíti ki a mikromobilitási eszközöket vagy az elektromos kerékpárt/robogót használó személyek.

A robbanásszerű elterjedés legfőbb problémája, hogy jogszabályi háttér hiányában úgymond bárki igénybe veheti az eszközöket a megfelelő biztonsági felszerelések használata nélkül. Hiszen nagy általánosságban kijelenthető, hogy amíg egy motorkerékpárt vezető személy bukósisakot, protektoros ruházatot visel, vagy akár a segédmotoros kerékpárt vezető bukósisakot használ, addig egy – segédmotoros kerékpárhoz – hasonló sebességgel haladni képes elektromos rolleres vagy elektromos kerékpáros az említett felszerelés nélkül közlekedik. Ezáltal egy esetleges ütközés vagy esés következtében sokkal súlyosabb sérülést szenvedhet.

A korábban említettek alapján Magyarországon statisztikai adatok hiányában nem lehet kimutatni, hogy a közlekedési balesetknél milyen szám-

ban és milyen mértékben sérülnek az elektromos kerékpárt használó személyek. Külföldön számos tanulmány látott napvilágot ezen adatok kimutatására. Svájcban a zürichi kórház sürgősségi és balesetellátó osztályán előforduló eseteket tanulmányozták.

Az alábbi tanulmány is azt vizsgálta, hogy a kerékpárral, elektromos kerékpárral, valamint motorkerékpárral közlekedő és balesetet szenvedő személyek milyen sérüléseket szenvedtek. Az adatokat 2009-től 2018-ig elemezték. Megemlítem, hogy Svájcban 2008-ban az összesen eladott kerékpárok 3,9%-át tették ki az elektromos kerékpárok, míg 2018-ban ez a szám már 32,2% volt. Jól látható, hogy ebben az országban is a közlekedésben emelkedő tendenciát mutat az e-bike-ok száma. Kimutatták, hogy 2009 és 2018 között 1 796 személyt kezeltek közlekedési balesetet követően. Az 1 796 emberből 1 141 kerékpárral, 588 fő motorkerékpárral, míg 67 fő elektromos kerékpárral közlekedett. Az átlagéletkor az e-bike esetében 56 év volt, és a balesetet szenvedők 73%-a használt bukósisakot. A baleset következtében 65,7%-uk (44 fő) szenvedett fejsérülést, ami hasonló a kerékpárosok eredményeihez (64,1%). Ugyanakkor a motorkerékpárosok esetében 46,8%-ról beszélhetünk, amely köszönhető annak, hogy a motorkerékpárosok 95%-a használt bukósisakot. Az elektromos kerékpárosoknál a fejsérülésen kívül magas arányban szenvedtek arc-, valamint felső végtagi sérüléseket. A különböző sérüléseket a 6. képen szereplő táblázat mutatja be.³⁰ A statisztikai adatok kimutatták, hogy az elektromos kerékpárral közlekedők hasonló sérüléseket szenvednek el, mint a kerékpárt használók, azonban a kimutatott átlagéletkor alapján feltételezhető, hogy az idősebb személyeknek lassabb a reakcióidejük, ezáltal az eszköz kezelhetősége is rosszabb. Megjegyzendő a sebességbeli különbség a kerékpárosokhoz képest, valamint a képzettségbeli különbség a motorkerékpárosokhoz képest. A tanulmányból az a fontos következtetés is levonható, hogy az elektromos kerékpárral közlekedőknek is kiemelten fontos a bukósisak, mint passzív biztonsági eszköz használata.

---

³⁰ Journal of Clinical Medicine 2021/10. szám

	Bicycle <i>n</i> = 1141	E-Bike <i>n</i> = 67	Motorcycle <i>n</i> = 588
Head	731 (64.1%)	44 (65.7%)	275 (46.8%)
Face	479 (42.0%)	27 (40.3%)	112 (19.0%)
Thorax	427 (37.4%)	18 (26.9%)	300 (51.0%)
Abdomen	81 (7.1%)	3 (4.5%)	107 (18.2%)
Pelvis	84 (7.4%)	9 (13.4%)	99 (16.8%)
Spine total	167 (14.6%)	11 (16.4%)	142 (24.1%)
Upper extremities	472 (41.4%)	32 (47.8%)	251 (42.7%)
Lower extremities	279 (24.5%)	19 (28.4%)	326 (55.4%)

6. számú kép Sérülések³¹

Az elektromos kerékpáros balesetek

Jelenleg Magyarországon statisztikai adatokkal nem mutatható ki az elektromos kerékpárral okozott közúti közlekedési balesetek száma, mindemellett az sem, hogy mekkora számban történnek balesetek az ilyen eszközt használó személyek sérelmére. Az elektromos kerékpárral/robotgépekkel közlekedők érintettsége, az eszközök kivitelezéséből és a használojuktól kiindulva azonos lehet a kerékpárral és a segédmotoros kerékpárral közlekedőkhöz.

A gondolat további folytatásaként a KSH adatai alapján 2022. I. negyedévében a közúti közlekedési balesetek 6,8%-át kerékpárosok, míg 1,8%-át segédmotoros kerékpárosok okozták. A gyalogosok, mint balesetet okozók 5,4%-ban jelennek meg.³² Az említett számok feltételezhetően tartalmazzák az elektromos kerékpárral közlekedők által okozott baleseteket is, hiszen az említett jogszabályi háttér hiányában egy közúti közlekedési balesetnél számos rendőrkapitányságon az elkövetés eszköze alapján az elkövetőt gyalogos személynek, míg más helyeken kerékpárosnak, vagy még inkább segédmotoros kerékpárt vezető személynek minősítik. A pontos statisztikai adatok megállapítását tovább nehezíti, hogy egy esetleges balesetet követően a rendőrhatalóságot nem értesítik.

³¹ Forrás: Journal of Clinical Medicine 2021/10. szám

³² Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/bal/20221/index.html>

Letöltés ideje: 2022.07.20.

4.1.1.47. Személy sérüléssel közúti közlekedési balesetek az okozók szerint [eset]

Időszak, év	Személyszállító járművek	Ebből:				Teherszállító járművek	Gyalogosok	Egyéb balesetek	Összesen
		motorkerékpár	személygépkocsi	kerékpár	segédmotoros kerékpár				
2001	14 279	495	10 744	1 987	834	2 027	2 031	168	18 505
2002	15 532	595	11 989	1 941	776	1 816	2 001	326	19 686
2003	15 985	608	12 494	1 868	789	1 787	1 885	299	19 976
2004	16 821	747	13 197	1 886	770	1 980	1 820	336	20 957
2005	16 860	875	13 192	1 796	796	1 920	1 677	320	20 777
2006	17 075	875	13 365	1 712	901	1 987	1 587	328	20 977
2007	16 914	869	13 142	1 776	937	1 845	1 559	317	20 635
2008	15 751	833	12 112	1 752	843	1 708	1 390	325	19 174
2009	14 899	742	11 203	1 829	921	1 541	1 104	320	17 864
2010	13 466	571	10 051	1 832	790	1 569	1 003	270	16 308
2011	13 037	668	9 527	1 814	829	1 517	961	312	15 827
2012	12 430	681	8 752	1 970	808	1 452	939	352	15 174
2013	12 894	658	9 234	2 004	764	1 476	981	340	15 691
2014	13 070	597	9 672	1 872	731	1 566	941	270	15 847
2015	13 527	638	10 203	1 810	684	1 616	909	279	16 331
2016	13 890	639	10 606	1 778	655	1 542	933	262	16 627
2017	13 685	600	10 626	1 648	573	1 560	961	283	16 489
2018	14 193	668	10 920	1 742	631	1 501	988	269	16 951
2019	14 042	766	10 865	1 607	604	1 467	848	270	16 627
2020	11 690	599	8 837	1 600	512	1 224	601	263	13 778
2021	12 047	623	9 484	1 289	483	1 362	557	267	14 233

Jelmagyarázat

kék szám Előzetes adat.

7. számú kép

Személy sérüléssel közúti közlekedési balesetek az okozók szerint³³

Fontosabb következtetéseket – hazai adatok hiányában – csak külföldi statisztikai adatok mutatnak. Kínában, ahol a világ legnagyobb e-bike piaca található (300 millió elektromos kerékpár), a halálesetek 75%-ban fejsérülések miatt következtek be. A rendőrségi adatok szerint 2019-ben az összes közúti közlekedési halálesetek 13,8%-át, míg a közúti közlekedési személyi sérülések 17,4%-át elektromos kerékpárral közlekedők okozták. Az elrettentő adatok következményeként 2020 májusától több tartományban kötelezővé tették a bukósisak használatát.³⁴

Az elektromos kerékpárok kialakításuk, használatuk alapján nagy hasonlóságot mutatnak a kerékpárokkal, valamint a motorkerékpárokkal. Számos külföldi statisztikai összefoglalóban, illetve tanulmányban az elektromos kerékpárok baleseteit a kerékpáros balesetekkel együtt analizálják.

³³ Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/bal/20221/index.html>

Letöltés ideje: 2022.07.20.

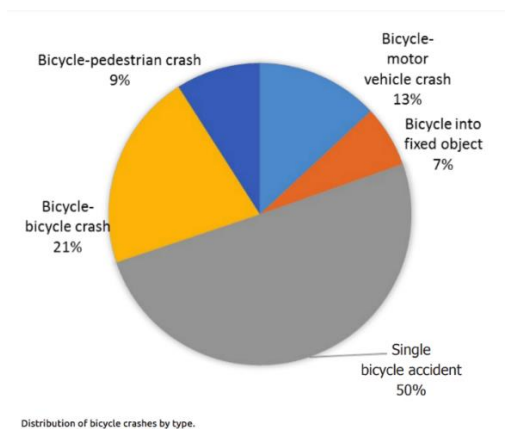
³⁴ WHO 2022

Forrás: <https://www.who.int/china/activities/protecting-chinese-e-bike-users-from-road-injuries-and-deaths>

Letöltés ideje: 2022.07.20.

Az alábbi tanulmányban 17 ország állampolgárai által kitöltött kérdőív került feldolgozásra. A kérdőívet kitöltők a közlekedésre elektromos kerékpárt, „városi”, illetve országúti kerékpárt használnak. A válaszadók 60%-a „mindig” vagy „majdnem mindig” visel bukósíkat, mindemellett közel 30%-uk „soha” vagy „majdnem soha”. A válaszadók hozzávetőlegesen 25%-a számolt be arról, hogy legalább egy balesetet szenvedett már. A baleset okai között kimagasló, 50%-os arányt tesznek ki az egyszemélyes, eséssel járó balesetek. További baleseti típusok a 8. képen láthatóak. Az egyszemélyes balesettel érintettek kevesebb, mint 10 %-a, míg a gépkocsival történő ütközést kb. 32 % jelentette a hatóságoknak,³⁵ ennek következtében még nehezebb pontos képet kapni az aktuális baleseti adatokról.

A tanulmányból következtetésként levonható, hogy az elektromos kerékpárral közlekedők számára, hasonlóan a segédmotoros kerékpárosokhoz, indokolt lenne a bukósíak használata.

8. számú kép A kerékpáros balesetek típusai³⁶

³⁵ Bogerd CP, Annaheim S, Halldin P, Houtenbos M, Otte D, Shinar D, Walker I & Willinger R.: Helmet Optimization in Europe: The final report of COST Action TU1101 / HOPE. Brussels, 2015.

³⁶ Bogerd CP, Annaheim S, Halldin P, Houtenbos M, Otte D, Shinar D, Walker I & Willinger R: i. m.

A Heves Vármegyei Rendőr-főkapitányság Hevesi Rendőrkapitányságon arányát tekintve nem mondható kimagaslónak az elektromos kerékpár részvételével történő balesetek száma, az nagyjából megegyezik a kerékpáros balesetek arányával. Általánosan elmondható, hogy az így közlekedők sértettként jelennek meg a büntetőeljárásban, elsősorban az elsőbbségi vagy előzési szabályok megszegése okozta baleseteknél. Ittasság tekintetében éves szinten hozzávetőlegesen 10 fő ellen indítanak büntetőeljárást. Szabálysértési eljárásban már okozóként – mint szabálysértési eljárás alá vont személy – is megjelennek, többnyire elsőbbségi szabályok megszegése kapcsán, valamint a járdán gyalogossal történő ütközést követően. Az utóbbi 5 év adatait tekintve egyszemélyes, eséssel járó baleset 7 esetben fordult elő, amely során az elektromos kerékpárral közlekedő személy 8 napon túl gyógyuló, súlyos sérülést szenvedett. Következtetésként levonható, hogy az elektromos kerékpárral közlekedő személyek kirívóan magas számban nem okoznak közlekedési balesetet, azonban pontos szabályozás megléte esetén ez a szám az egyre nagyobb számban megjelenő e-kerékpárosok után sem emelkedne. Az említett adatokhoz hozzáteszem, hogy Heves város jelenlegi lakossága kb. 10 000 fő, valamint az illetékességi területén (16 település) élők száma összesen nem éri el a 10 000 főt.

Általános forgalmi viselkedés és baleseti ok kutatás

Az elektromos kerékpárokkal közlekedők magas száma a tapasztalatokat és kerékpáros statisztikákat alapul véve a nyári, illetve a tavaszi-őszi hónapokra jellemző. Az elektromos kerékpárok esetében is figyelembe kell venni, hogy a téli időszak elteltével tavasszal több hónap kihagyás után veszik igénybe az emberek az eszközeiket. Ilyenkor számos esetben elmarad a műszaki állapot ellenőrzése. Az ellenőrzés elmaradása sokkal nagyobb problémát okoz ezeknél az eszközöknél, mint egy kerékpárnál. Meg kell

jegyezni, hogy egy fékberendezésnek a kerékpár esetében kisebb sebességről való lassítást/megállást kell végrehajtania. Egy elektromos kerékpár esetében viszont az elektromos meghajtású motor, az akkumulátor és a világító berendezések is bonyolultabb szerkezetnek tekinthetők, mint akár a kerékpárokra kötelező tartozékként előírt elemes világító berendezés.

A mai közlekedési kultúra nem alkalmazkodott megfelelően az elektromos kerékpárokhoz. Ezt az állítást alátámasztja, hogy a régebb óta jelen lévő motorkerékpárok és kerékpárok esetében is több olyan baleset van, amely a „gyengébb” közlekedők nem észlelése vagy sebességük nem megfelelő megítélése miatt történik.

A fővárosi közlekedést figyelembe véve, akár az elektromos rollert, akár az elektromos kerékpárt használó személy nincs teljesen tisztában azzal, hogy hol közlekedjen az eszközével, ezáltal a járművezetők olyan helyeken is „találkozhatnak” vele, ahol meggyőződésük szerint nem közlekedhetne. Sokszor megfigyelhető, hogy az eszközökkel a gyalogosok számára fenntartott járdaszakaszon közlekednek. Ezek tovább rontják a mikromobilitási eszközökkel és más járművekkel közlekedők vagy a gyalogosok biztonságát.

A baleseti ok kutatása során több személyi sérüléssel járó közlekedési balesetnél is megfigyelhető, hogy az elektromos kerékpárral közlekedő személy akár okozóként, akár részesként van jelen a balesetben, az eszköz sebessége megtévesztő. Egy elsőbbségadási szituációt nézve: a járművezető – aki elsőbbségadásra kötelezett – egy kerékpárost észlel a „védett” úton, ezért – elsőbbségadási kötelezettségének eleget nem téve – a kereszteződésbe behalad, hiszen rosszul méri fel az elektromos kerékpár sebességét. Számos ilyen baleset figyelhető meg az elektromos kerékpárok robbanásszerű elterjedésével.

Egy kerékpár esetében az átlagsebesség 12–32 km/h között van³⁷, míg az elektromos kerékpárok gyártásánál a maximális tervezési sebesség 45 km/h – ez több gyártónál is megfigyelhető. Megjegyzem, hogy az említett

---

³⁷ Forrás: <http://mek.niif.hu/00000/00056/html/081.htm>
Letöltés ideje: 2022.07.22.

maximális tervezési sebességet a gyártók mostanra 25 km/ sebességre csökkentették.

Az illetékességi területemen ugyanakkor jelentős azon szabálysértési feljelentések száma, ahol az elektromos kerékpáron – az említett szabálysértéseken túl – egy, illetve több személyt szállítanak, amivel balesetveszélyt idéznek elő. A személyszállítási szabályok megszegése mindemellett a kerékpáros közlekedőknél is megfigyelhető. A baleseti okok kutatása során megállapítható még, hogy az elektromos kerékpárokat főképp az idősebb korosztály tagjai (az 50–70 év közöttiek) veszik igénybe.

A szabályozás lehetőségei

„Villanyrollerek és önegyensúlyozó elektromos járássegítők özönlik el a városokat. Tömegével vásárolják, adják bérbe és használják az ilyeneket, sokan fanyalognak és utálkoznak, a hatóságok meg hatni próbálnak.”³⁸

A mikrojárművek rendkívül gyors innovációs ütemével azonban nehezen tartanak lépést a szabályozó hatóságok. Az eszközök elterjedése megállíthatatlan folyamat, ennek okán elkerülhetetlen jelen eszközök szabályozása. A kerékpározáshoz hasonló élmény, a gyorsaság, a mobilitás mellett kényelmes, fizikailag nem megterhelő, amely tulajdonságok egyre több embert ösztönöznek az ilyen eszköz megvásárlására. A környezetvédelem és a rugalmas közlekedés, mint pozitív jellemzők mellett nem szabad elfelejteni azt a nyomós okot, hogy jelenleg Magyarországon az üzemanyagok ára igen magas.³⁹

Véleményem szerint a jogszabály általi megtiltás nem jó irány, hiszen nincs emberi erőforrás az ellenőrzésre, a használók szemszögéből tekintve pedig a tiltó szabályozás feszültséget generálhat. És nem szabad elfelej-

---

³⁸ Karlovitz Kristóf: Villanyláb. AutoMotor 2020.

Forrás: <https://www.automotor.hu/aktualis/villanylab-alternativ-varosi-kozlekedes/>
Letöltés ideje: 2022.07.14.

³⁹ Forrás: https://holtankoljak.hu/uzemanyagar_valtozas_2022_07_15_tol#tartalom
Letöltés ideje: 2022.07.15.

teni, hogy a mikromobilitás pozitív hatásokkal is jár. Az elektromos kerékpár fogalmát nem elegendő egy új jogszabály alapján lekorlátozni a „pedál” meglétére, vagy arra, hogy az elektromos kerékpár nem rendelkezhet gázkarral. A túlszabályozás nem vezet eredményre, mivel betarthatatlan. A kezdeményezés, hogy sebességhatárhoz kötnék a vezetői engedéllyel történő közlekedést, vagy akár a teljesítményhez, álláspontom szerint ugyancsak ellenőrizhetetlen. Nincs kapacitás minden útszakaszon sebességet ellenőrizni, vagy a közlekedőt megállapítani, hogy megnézzük, hogy az adott elektromos meghajtású motor mekkora wattszámú.

A felsoroltak ellenére a KRESZ módosítása elkerülhetetlen, hiszen megengedhetetlen Magyarország közútjain olyan eszközzel közlekedni, amelyet hazai jogszabály nem ismer, tételesen nem említ, vagy nem szabályoz. Egységes álláspont hiányában felháborodást kelt, hogy az ország egyik pontján szabad, míg a másik részén tilos ezekkel az eszközökkel közlekedni. A rendőrség népszerűségének sem használ, hogy az egyenruhás közlekedhet egy bizonyos eszközzel, ezzel szemben egy állampolgárt elmarasztaltak annak jogszerűtlen használata miatt – még ha a rendőri használat során a vezetői engedély, a bukósisak és a biztosítási fedezet megléte is fennáll.

**9. számú kép
Rendőrök „két keréken”⁴⁰**

Az Egyesült Államokban az „e-bikes” (elektromos kerékpárok) és az „e-scooters” (e-rollerek) használatát túlnyomórészt állami szinten szabályozták. Az államonkénti jogszabály elfogadása folyamatban van, amely megkülönbözteti a mikromobilitási eszközöket a segédmotoros kerékpártól és egyéb gépjárművektől, ezáltal lehetőséget adva arra, hogy az elektromos kerékpár, illetve roller vezetői engedély nélkül használható legyen, és azokkal a kerékpárutat igénybe véve közlekedjenek. Az egyes államok különböző szabályozást alkalmaznak. Az elektromos roller használatához 8, 12, 16 vagy 18 éves korhatárt írnak elő, míg más államok csak a bukósisak használatát követelik meg. Az e-rollerekre vonatkozó sebességhatárok 20 km/h és 32 km/h között mozognak.⁴¹

Az elektromos kerékpárok 3 „osztályát” alakították ki. Az osztályok között azonos, hogy az elektromos motor csak „pedálózás”, tehát emberi erő

---

⁴⁰ Forrás: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozrendvelem/ket-kereken-is-a-biztonsagert>
Letöltés ideje: 2022.07.15.

⁴¹ Forrás: International Transport Forum 2020, Safe micromobility

kifejtését követően segít használójának. A 3. osztálynál a motor rásegítése nem 20 mph (32 km/h) sebességig, hanem 28 mph (45 km/h) sebességig működik.⁴²

A Kínai Népköztársaságban az elektromos kerékpárokat a kerékpárok közé sorolják. A legutóbbi szabályozás értelmében minden kerékpárnak rendelkeznie kell működő pedálokkal, a megengedett legnagyobb sebesség pedig 25 km/h. Az e-kerékpár tömege 55 kg-ig (akkumulátorral együtt), a motorteljesítménye 400 W-ig, továbbá akkumulátorfeszültsége 48 V-ig (Large, 2019) terjedhet. Szingapúrban egy új járműkategóriát alakítottak ki, a „personal mobility device”-t („személyes mobilitási eszköz”, a továbbiakban PMD). Kimondottan az e-rollerek esnek ebbe a kategóriába. Megkülönböztetik a PMD-t a gépkocsiktól, a kerékpároktól és az e-bike-októl is (SLA, 2019).

A Society of Automotive Engineers (továbbiakban SAE International) egy egyesült államokbeli szakmai szövetség, amely különböző iparágaknak fejleszt szabványokat. A mikromobilitás vonatkozásában a J3194^{TM} számú szabványában négy fő kritérium alapján sorolta mikromobilitási kategóriába a járműveket. Ezek alapján a jármű súlya 227 kg-ig (500 lb), szélessége 1,5 m-ig (5 ft), maximális sebessége 48 km/h-ig (30 mph) terjedhet, áramforrása villanymotor vagy belső égésű motor lehet. A szabvány hatféle motoros mikrojárművet különböztet meg (10. kép): motoros kerékpár, motoros állórobogó, motoros ülőrobogó, motoros önkiegyensúlyozó deszka, motoros nem önkiegyensúlyozó deszka, motoros korcsolya.

---

⁴² Forrás: International Transport Forum 2020, Safe micromobility

	Powered Bicycle	Powered Standing Scooter	Powered Seated Scooter	Powered Self-Balancing Board	Powered Non-Self-Balancing Board	Powered Skates
						
Center column	Y	Y	Y	Possible	N	N
Seat	Y	N	Y	N	N	N
Operable pedals	Y	N	N	N	N	N
Floorboard / foot pegs	Possible	Y	Y	Y	Y	Y
Self-balancing ²	N	N	N	Y	N	Possible

10. számú kép
Mikromobilitási eszközök típus szerint⁴³

A környező és/vagy európai uniós országok szabályozása kiinduló pontnak megfelelő. Az Európai Unió 168/2013/EU rendelete a tagállamok számára referenciaként összehangolt szabályozást hozott létre az L kategóriájú járművekkel kapcsolatban. Az egyes eszközök besorolhatóak az L1e járműkategóriába, amelyek hengerűrtartalma maximum 50 ccm, legnagyobb tervezési sebességük 45 km/h, legnagyobb teljesítményük 4 kW.

Az L1e kategóriát tovább bontják L1e-A (motoros kerékpárok) és L1e-B (kétkerekű segédmotoros kerékpárok) alkategóriára. A rendelet I. számú mellékletében a kategóriák közös osztályozási feltételeit határozták meg.

Az L1e-A: elsődleges rendeltetésük szerint a pedálozást elősegítő segédmehajtással felszerelt, pedálhajtásúnak tervezett kerékpárok, amelyeknél a segédmehajtás teljesítménye ≤ 25 km/h járműsebességnél megszűnik. A legnagyobb folyamatos névleges vagy hasznos teljesítmény ≤ 1 000 W.

Az L1e-B: bármilyen kétkerekű jármű, melynek sebessége meghaladja a 25 km/h-t, de nem éri el a 45 km/h-t, és a nettó teljesítménye legfeljebb 4 000 W.⁴⁴

⁴³ Society of Automotive Engineers International J3194™ számú szabvány, 2019

⁴⁴ International Transport Forum 2020, Safe micromobility

„Az Európai Unió országaira történő rövid kitekintés alapján megállapítható, hogy már életbe lépett az e „járművekre” vonatkozó törvényi szabályozás.”⁴⁵

„Németországban 2019 júniusától motoros járműnek minősítették az e „járműveket”, így járdán nem lehet velük közlekedni, kizárólag kerékpárúton (...), sebességük nem lépheti túl a 20 km/órát, 14 évnél idősebb személy vezetheti, ugyanakkor jogosítványt, bukósisakot itt sem írnak elő a szabályok.”

„(...) A francia szabályozás szerint az elektromos járművek számára 25 km/órás sebességet engedélyez, vezetni kizárólag 12 éves kortól lehet (...), a telefonálás és a zenehallgatás is tilos a velük való közlekedés során.”

„Ausztriában a kerékpáros közlekedésre vonatkozó szabályok érvényesek, azaz kizárólag kerékpárúton, kerékpársávban, vagy az úttesten lehet ezen eszközökkel közlekedni, maximális megengedett sebességük 25 km/h lehet.”

„Romániában is hasonló szabályozás érvényesül (...), csak 14 éves kortól vezethetők, illetve 16 éves kor alatt csak védősisakban.”

„Az Egyesült Királyságban elég sajátos ezen elektromos közlekedési eszközökre vonatkozó szabályozás (...), hiszen közterületen sehol sem használhatóak.”

Az elemzett EU rendelet alapján tehát az alapvető jogi szabályozás rendelkezésre áll, és a környező országokban már sor került az elektromos járművek működő jogszabály általi szabályozására, melyre Magyarországon még várunk kell. Az 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet, ismert nevén a KRESZ, mint korábban is említettem, számos változtatáson esett már át. Több alkalommal épp az Európai Unió jogának való megfelelés céljából. A mikromobilitási eszközök robbanásszerű elterjedése és a közúti

---

⁴⁵ Miskolci Járásbíróság 33.B.892/2021/7. szám

közlekedésben kialakult állapotok ellenére évek óta nem épült be az Európai Unió 168/2013/EU rendelete, amelyben pontos meghatározást/fogalmakat találhatunk.

A példának említett európai uniós országok szabályozása hazánkban is megfelelő lenne. Az elektromos kerékpárok, elektromos robogók vonatkozásában az új szabályozás az alábbiak szerint alakulhatna. Véleményem szerint továbbra is kerékpárnak minősülne az olyan eszköz, amelynél az emberi erő kifejtése nélkülözhetetlen, és a kerékpárt legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti (max. 25 km/h sebességig), ami csak a hajtóberendezés használata közben lép működésbe. Az európai uniós szabály (168/2013/EU rendelet) értelmében az ilyen típus L1e-A alkategóriába tartozna, és rá nézve továbbra is a kerékpárra vonatkozó rendelkezések lennének az irányadók. Megjegyzem, hogy ebbe az alkategóriába azok a típusok nem tartoznának bele, amelyek fel vannak szerelve pedállal, és azok használata nélkül az elektromos motor képes működésbe lépni, az e-kerékpár sebességét növelni vagy megtartani.

Álláspontom szerint az ellenőrzést nagymértékben elősegítené annak megállapítása, hogy a kerékpár rendelkezik-e hajtóberendezéssel, és az elektromos motor rásegít, mint annak megállapítása, hogy az intézkedés megkezdése előtt a vezető éppen pedálozott-e, vagy sem.

Az olyan kialakítású eszközök, amelyek emberi erő kifejtésére alkalmas hajtóberendezéssel nincsenek felszerelve, és/vagy gázkarral rendelkeznek, tehát azokat kimondottan csak az elektromos motor hozza mozgásba, az európai uniós szabály (168/2013/EU rendelet) értelmében az L1e-B alkategóriába tartoznak (max. 45 km/h és legfeljebb 4000 W). Az alkategóriába sorolás következtében ez a típus a Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményben leírt fogalom meghatározás ellentmondásának elkerülése érdekében már nem kerékpárnak minősülne. Véleményem szerint ebbe az alkategóriában előírásként szerepelne a bukósisak kötelező használata, valamint a kötelező biztosítási fedezet megléte (melynek igazolása külföldi országokhoz hasonlóan matrica formájában történhetne).

Az említett paraméterek hazai szabályozásunk szerint már jelenleg is segédmotoros kerékpárnak számítanak, ennek következtében legalább

„AM” kategóriás vezetői engedély megléte a feltétele a közlekedésben való részvételnek. A szabályozással a 326/2011. (XII. 28.) Korm.rendelet 2. mellékletében található és jelenleg használt „kiskapu” megszűnne, hiszen a fogalom szerint: „AM kategória segédmotoros kerékpárok (robogók) (...), amelyek legnagyobb tervezési sebessége 45 km/h (kivéve azokat, amelyek legnagyobb tervezési sebessége 25 km/h-nél kisebb vagy azzal megegyezik)”.⁴⁶ Véleményem szerint attól, hogy egy robogó kialakítású, hajtóberendezés nélküli eszköz 25 km/h legnagyobb tervezési sebességre képes, még nem jelenti azt, hogy az kerékpár.

Összegezve a leírtakat, a fő cél a balesetek és sérülések megelőzése és elkerülése. „A közlekedésbiztonságban ennél a problémakörnél sokkal nagyobb nyereséggel kecsegtető lehetőségek is vannak, és itt a nyereség alatt a súlyos balesetek megelőzését kell érteni, amelyek számszerűsíthető nemzetgazdasági értékekkel bírnak.”⁴⁷ Ennek érdekében egy kerékpárral közlekedő személynek is szükséges a KRESZ alapvető ismerete, amelyre már gyermekkorban és általános iskolában az oktatás során nagy hangsúlyt fektetnek. A szabályozás fontosságát és jelentőségét nem az állampolgárok, pontosabban nem a mikromobilitási eszközökkel közlekedők életének megnehezítésében látom. Az ok, amiért elkerülhetetlen egy újszerű és széleskörű szabályozás létrehozása, a biztonságos közlekedésre való törekvés, ezáltal az egységes joggyakorlat és jogalkalmazás létrehozása.

---

⁴⁶ 2. melléklet a 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelethez, nemzetközi kategóriák (a 2006/126/EK irányelvnek megfelelően 2013. január 19-től)

⁴⁷ Holló P. Hermann I.: A közúti közlekedési balesetek által okozott társadalmi-gazdasági veszteségek aktualizálása. Közlekedéstudományi Szemle 2013/3. szám. 26. o.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

A Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság által készített és a police.hu weboldalon közzétett „állásfoglalás”⁴⁸

Elektromos kerékpár, vagy mégsem?

Az elektromos meghajtással rendelkező kerékpárok egyre nagyobb számban jelennek meg a közlekedésben. Ez a fajta közlekedési mód jellemzően az idősebb korosztály körében népszerű. Néhány szabályt azonban nem árt tisztázni a járművekkel kapcsolatban.

- A hagyományos kerékpárok mellett az előírásoknak jelenleg az olyan elektromos kerékpárfajta felel meg, melynél csak akkor működik az elektromos rásegítés, amikor pedálozik a vezető. A kerékpár nem rendelkezhet gázkarral, mint a motor, hanem egy szenzor „figyeli” a fordulatot vagy a nyomatékot, és ennek megfelelően segíti a haladást. A rásegítés max. 25 km/h sebességgel működhet, és pedálozás befejezése után azonnal meg kell szünnie. Fontos tudni, hogy kerékpárként olyan, legalább kétkerekű jármű használható, amelyet emberi erővel hajtanak, és ezt legfeljebb 300W teljesítményű motor segíti.
- Ennek megfelelően: azon elektromos vagy robbanómotoros kerékpár, amely motorjának a teljesítménye nagyobb, mint 300W, illetőleg amely eszközt emberi erővel történő hajtás nélkül, kizárólag csak motor hajtja, az a jármű már segédmotoros kerékpárnak minősül. Illetőleg, ha a kerékpárra szerelt motor teljesítménye ugyan 300 W alatt van, de a jármű anélkül, hogy a vezető hajtaná, képes önállóan elindulni, felgyorsulni, tartani a sebességét, már nem kerékpárnak minősül. Annak vezetéséhez már vezetői engedély, bukósisak és felelősségbiztosítás szükséges, illetve a vezető utast sem szállíthat!

Kérjük az időseket, illetve a családtagokat, hogy vásárlás előtt komolyan mértegeljenek, és kérjék ki az eladó segítségét, milyen kerékpárral szabályos a közúton közlekedni annak a személynek, aki azzal biztonságosan szeretne biciklizni. A KRESZ szabályai szerint a járművezető felelőssége, ha nem a jogszabályi előírásoknak megfelelő járművel vesz részt a közúti forgalomban!

Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszer

forrás: <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/baleset-megelozes/aktualis/elektromos-kerepvar-vagy-megsem>

⁴⁸ Forrás: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/baleset-megelozes/aktualis/elektromos-kerepvar-vagy-megsem>
Letöltés ideje: 2022.03.05.

NYERGES ZSANETT

A Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság múltja, jelene és jövője ¹

Bevezetés

A Tudományos Diákköri Konferenciára készített dolgozatommal kívánom bemutatni a Magyar Rendőrség egyik „*speciális*” szolgálatát, a vízürendészetet. Ezen belül is a Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság kialakulásáról, szervezeti felépítéséről, feladatairól szeretnék átfogó képet adni, valamint a jövőben várható és felmerülő nehézségeket is feltérképezni.

Célom, hogy az állampolgárok megismerjék a rendőri szervezet ezen szakágát, továbbá fel kívánom hívni a figyelmet a tevékenységhez tartozó feladatkörökre és jogszabályokra. Ugyanakkor kiemelten fontosnak érzem azt is, hogy az emberek ne féljenek az élővizeinktől, folyóinktól és mellékágaiktól, de tiszteletben tartsák azok természeti erejét és jelenségeit.

2016-ban szereltem fel a Szolnoki Rendőrkapitányságra mint közrendvédelmi járőr, és 2018 óta vagyok vízürendőr. Először a Tiszai Vízürendészetnél motorcsónakvezetői beosztásban láttam el a szolgálataimat, majd a Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság Paksi Vízürendészeti Rendőrőrsén lettem hajóvezető, s máig is az vagyok.

Az ezúton megszerzett tapasztalati tudásom segítségével kívánom szemléltetni, hogy szolgálati feladataink ellátásával mennyire fontos szerepet töltenünk be a vízen és annak környezetében. Bemutatni azt, hogy milyen gyönyörű történelmi múlttal rendelkezünk, és felgyorsult világunkban hogyan tudunk egyre hatékonyabbak és ismertebbek lenni. Rámutatva arra a

---

¹ A tanulmány a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kari Tudományos Diákköri Konferencia 2022. évi őszi pályázatán közrendészeti szekcióban Lippai Zsolt r. alezredes egyetemi tanársegéd témavezetésével I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

problémára is, hogy sem a rendészetben dolgozók, sem pedig a civilek nincsenek tisztában azzal, hogy mit is csinál valójában egy vízirendőr.

Erre magyarázat lehet, hogy a szakzsargon szerinti „Dunázás” egy relatíve zárt közösséget érint. Ennek ellenére meggyőződésem, hogy a társadalom nyitott a folyó megismerésére és az azt érintő normatív szabályozásra. Ezáltal arra az elhatározásra jutottam, hogy másokkal is megismertetem szeretett hivatásomat. Jelenünket annak 125 éves történelmi múltjára vezetem vissza, míg a jövőnket a rendőrség és a polgárok perspektívái alapján kutatom.

Duna

A Duna tíz országot gazdagít jelenlétével, ugyanakkor csodálatos természeti adottságaival és kulturális örökségeivel ajándékozza meg Európát. Sok esetben a világ „*legnemzetközibb*” folyójaként² emlegetik, amely a Németországban lévő Fekete-erdőtől 2 857 kilométeren keresztül a Fekete-tengerig folyik, míg hazánkat 417 kilométer hosszan szeli keresztül a főága.³ Magyarországot tekintve kiemelkedően fontos szerepet tölt be, hiszen lehetővé teszi a nemzetközi hajózást, így gazdasági és turisztikai szempontból is esszenciális. Hajózásának története egészen az ókorig vezethető vissza, ennek ellenére a 21. századi változások következtében lett számomra érdekes. Mivel a folyó igénybevétele ekkorra már lényegesen felerősödött, szükségessé vált annak szabályozása is. Így nem csak magát a Dunát kellett kontrollálni, hanem a rajta történő közlekedést és munkavégzést is indokoltá vált ellenőrizni és koordinálni.⁴

---

² 12 érdekesség Európa gyöngyszemeről, a Dunáról.

Forrás: <https://sokszinuvidek.24.hu/viragzo-videkunk/2016/10/20/12-erdekesség-europa-gyongyszemerol-a-dunarol/>

Letöltés ideje: 2022.08.03.

³ Európa folyója, a Duna.

Forrás: <https://klimapolitikaiintezet.hu/cikk/europa-folyo-duna>

Letöltés ideje: 2022.08.03.

⁴ A Duna és szabályozása történetéről bővebben, lásd Tőry, Kálmán: A Duna és szabályozása. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1952.

A Dunai Vízirendészet históriája

A 19. század szerteágazó jogszabályrendszerének köszönhetően Magyarországon a hajózás számtalan jogi nehézségbe ütközött. A kiegyezést követően viszont a Vasúti és Gőzhajózási Főfelügyelőség egyik osztályát Magyarországra helyezték,⁵ aminek hatására kiadtak egy kezdetleges vízirendészeti rendeletet. Mindenképpen szükség volt egy olyan állami szintű irányításra, amely a vízen való tartózkodást és közlekedést ellenőrizte, annak rendjét fenntartotta és biztosította. Az 1885. évi XXIII. tc., amely a vízjogról szólt, kimondta, hogy a hajózás a szabályok és a rendeletek betartásával mindenki számára szabad lehetőség, ellenben a vízhasználat csak akkor gyakorolható, ha ezzel a hajózási jog nem sérül.⁶ Elsődleges megoldásként pedig a part- és révkapitányságok alakultak meg.⁷

Magyarország 1896-ban újabb nagy fordulóponthoz ért, mikor a Vas-kapu szabályozását elvégezték, ami által lehetőség nyílt a Felső-Duna és az Al-Duna biztonságos gőzhajózására⁸, így a dunai vízi közlekedés is jelentősen fellendült. Ezzel együtt létfontosságúvá vált, hogy létrehozzák annak rendészeti szabályozását. Mindezek alapján a továbbiakban a Dunai Vízi (Folyam) Rendészet napjainkra már 125 éves történelmi múltját ismertethetem.

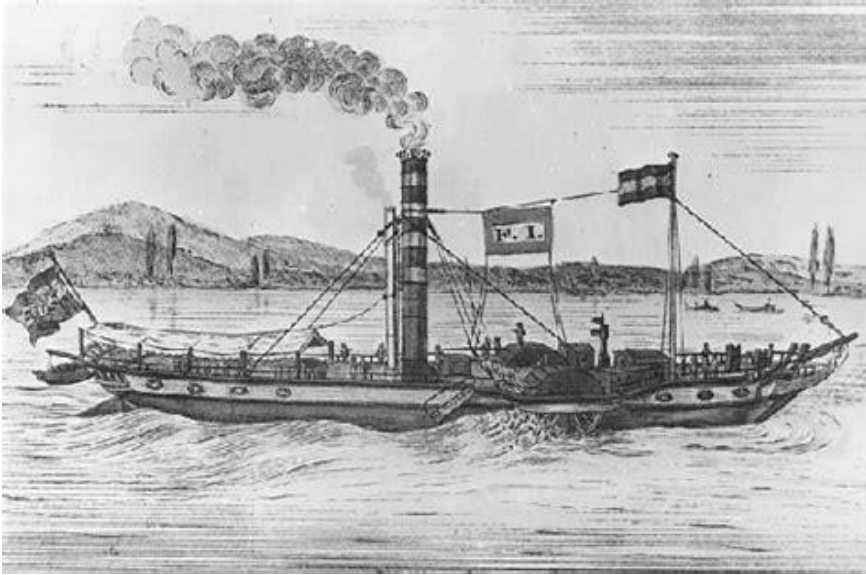
⁵ Tóth István: A magyar közlekedési hatóság jubileumai. Közlekedéstudományi Szemle 1993/10. szám. 368-376. oldal

⁶ 1885. évi XXIII. törvénycikk a vízjogról 19., 27. §

⁷ A Magyar Királyi Folyamőrségről bővebben, lásd: Parádi, Ákos: A Magyar Királyi Folyamőrség. Salutem. 2019. 85-112. o.

⁸ Deák Antal András: „Gőzhajón egy új világba.”. 2006. 71-74. o.

2. számú ábra
Első gőzhajó a Dunán ⁹

Dunai Kerületi Kapitányság (1897–1940)

1897-ben megalakult a Dunai Kerületi Kapitányság (továbbiakban: DKK), amely a Budapesti Fő- és Székvárosi Állami Rendőrség alá tartozott.¹⁰ Ezt követően megjelent egy részletes szabályozás, amely a kapitányság szervezetét, hatásköri területét és eljárási szabályzatát tartalmazta.¹¹ Fő feladatai közé tartozott a közrend és vagyonbiztonság megóvása, a szabad közlekedés biztosítása, az uszodák és a fürdők felügyelete. A szabályozás kiterjedt a dunai balesetek megelőzésére, egy esetleges árvízveszélynél az élet- és vagyon mentésére, és igyekeztek megakadályozni a vízbe ugrást is. Ha viszont az mégis bekövetkezett, tudásukhoz és eszközeikhez mérten a vízből mentést alkalmazták, amely feladatkör számos nehézséget is okozott, mivel

---

⁹ Forrás: <http://users.atw.hu/sry/franz.htm>

Letöltés ideje: 2022.09.12.

¹⁰ 1896. évi 78544. számú rendelet (kelt: 1897.01.15.)

¹¹ Főkapitányság kiadja: Budapest Fő- és Székvárosi Állami Rendőrség 1897. évi működése. Rózsa Kálmán és Neje Könyvnyomdája. Budapest, 1898. 64-73. o.

nem rendelkeztek a megfelelően kiképzett állománnyal és technikával, így a sikeres vízből mentések száma is csak minimális volt. 1908-ban az alapvető problémával egyidejűleg tovább nehezedett a DKK élete, ugyanis szervezeti változásoknak köszönhetően a „*Gyermekbíróság*”, mint a fiatalok kihágási ügyeinek elbírálása, mint szerv, szintén a DKK lett. Mindezekkel együtt pedig a vízügyi rendészettel kapcsolatos tevékenység még inkább háttérbe került.

Magyar Királyi Folyamőrség (1921–1939)

1919-ben a DKK-val párhuzamosan létrejött a Budapesti Állami Révkapitányság,¹² mely kifejezetten folyamrendészeti feladatokat látott el, ezzel is segítve a kapitányságot, mivel a Révkapitányság állománya már megfelelő szakmai tudással rendelkezett a folyóval és a hajózással kapcsolatban.

Mindeközben a trianoni békeszerződés miatt a katonai hadihajózás teljes korlátozására került sor, ellenben lehetőség nyílt rendvédelmi célú fegyveres hajók üzemeltetésére, így létrehoztak egy országos szervezetet, hogy megmentsék a dunai flotillákat. Elvették az önkormányzatoktól a folyamrendészeti hatáskört, beolvasztották a Révkapitányságot, és létrehozták a Magyar Királyi Folyamőrséget. Ezáltal alakult meg egy rejtett haderőfejlesztés, amely országos hatáskörrel rendelkezett, és fegyveres vízügyi szervként működött tovább.¹³ Az általános feladatokon kívül ekkor már komolyan foglalkoztak a kémkedés és a csempészet megakadályozásával, továbbá a halászat is jelentős szerepet kapott.

Évekkel később megjelent a hajóforgalom ellenőrzéséről szóló rendelet¹⁴ is, amely már az akkori idők komplementer rendészetét is magába foglalta, ami az együttműködésről szólt, ugyanis az ellenőrzési tevékenységekben már egységesen vettek részt az egyes ellenőrző hatóságok.¹⁵

---

¹² Vedó Attila: A magyar vízügyi rendészet szervezetrendszerének fejlődéstörténete 1945 előtt. 2020. 281-297. o.

¹³ 1922. évi XIV. törvénycikk a magyar királyi folyamőrség szervezéséről, létszámának kiegészítési módjainak és felfegyverzésének megállapításáról

¹⁴ Magyar Királyi Kormány 1,862/1023. M. E. számú rendelet

¹⁵ Belügyi Közlöny XXVIII. évfolyam 14. szám. Budapest, 1923. március 26.

Dunai Motoros Mentőőrség (1926–1944)

A DKK és a Folyamőrség részben azonos hatáskörrel, míg a Folyamőrség és a Budapesti Révkapitányság ugyanazzal az illetékességi területtel rendelkezett. Ennek ellenére a DKK a szárazföldön, a hajóállomásokon, a rakpartokon és a folyóparti területeken végezte aktívan a teendőket, a Folyamőrség viszont csak a vízi közlekedéssel foglalkozott.

1926-ban felállítottak egy motoros mentőőrséget, amit a DKK alá rendeltek. Ennek köszönhetően már a kapitányság is megfelelő technikával rendelkezett, így a vízen is ideálisan tudta végezni a feladatkörét. Célja elsősorban az öngyilkossági szándékkal vízbe ugró és a valamilyen okból a folyóba került emberek kimentése és az elsősegély nyújtása volt. Működése során a jól hasznosítható képzeteknek köszönhetően a dunai rendőrök 95%-ban sikeres mentési statisztikát tudhattak magukénak.

A Magyar Királyi Rendőrség Révkapitányságai (1939–1945)

A folyamőrség és a határőrség beolvadt a honvédség kötelékébe, és átszervezésre kényszerült a folyamrendészeti feladatkör is, amely a rendőrségbe integrálódott. Abban az időben még a rendőrség nem volt országos hatáskörű, így a végrehajtói állomány a vízirendészet részéről a területi Révkapitányságokhoz csoportosult át, a DKK-t megszüntették.

Újjászervezés (1945–1966)

1945-ben a rendőrséget katonailag szervezett testületté alakították át.¹⁶ A háború után igyekeztek helyreállítani a révkapitányságokat. Elsődlegesen az Államrendőrség kötelékén belül létrehozták a Folyamrendőrséget és azon belül annak révkapitányságait, majd 1947-re sikerült részben helyreállítani és kis létszámmal üzemeltetni a révkapitányságokat.

---

¹⁶ A Magyar Királyi Minisztérium 2.300/1944. M. E. számú rendelete.

1948-ban a rendőrség osztályait, határ-, légi- és folyamrendészeti szerveit a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósággá egyesítették (továbbiakban: BM ÁVH), ezáltal a Révkapitányságok is a BM ÁVH alárendeltségébe kerültek.

1950-ben a Honvéd Határőrség is az ÁVH kötelékébe olvadt, így a Vízügyi Rendészeti Révkapitányságok az ÁVH Határőrségéhez kerültek át, ami nem bizonyult optimális döntésnek, mivel a feladataik nagy részét nem tudták megfelelően ellátni. A BM emiatt felállított három vízi rendőrőrsöt. Egy év elteltével azonban a légi- és folyamrendészet újra a rendőrséghez került vissza. Így Budapesten, Siófokon és Szolnokon a Duna, Balaton és Tisza vízterületéhez állították fel a vízi rendőrőrsöket.¹⁷

Az 1956-os forradalom után a Minisztertanács úgy döntött, hogy lakossági elégedetlenség és a kimondhatóan gyenge szolgálati teljesítmény okán a folyamrendészeti feladatokat ismét a Belügyminisztérium alá helyezi vissza. Olyan új szabályozást dolgoztak ki erre a feladatkörre, ami a jelenleg is jól működő szabályozásunk lényeges elemeivel nagyrészt megegyezik.

Vízügyi Rendőrkapitányság (1966-tól)

1966-ban kialakult az a szervezeti felépítés, mely a mai napig is életben van. A Révkapitányságot felváltotta a Vízügyi Rendőrkapitányság. Felosztották a hatásköröket, kijelölve, hogy mi tartozik a Hajózási Hatósághoz, és mi az, ami kifejezetten a rendőri szervhez köthető. A szervek kölcsönösen együttműködnek és segítik egymás munkáját.

A vízügyi feladatrendszer 125 év alatt folyamatosan alakult, de a cél mindig ugyanaz maradt.

---

¹⁷ 2. sz. melléklet a 3280/1950. B. M. számú rendelet.

A Dunai Vízürendészet napjainkban

A Duna főága Magyarország területét 417 km hosszan 150 önkormányzati területen keresztül szeli át, ami összesen hét megyei jogú, 142 területi és fővárosi önkormányzatra terjed ki, magába foglalva további 210 kikötőt, 24 kompot és révátkelőhelyet. Mindezekből a legjelentősebb kikötő Mohácson található az EU-Schengeni külső határánál, ami egyben az EU vízi határállomása is. A folyót körülöleli tömérdek nemzeti park, táj- és természetvédelmi körzet és terület is.

A Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság szervezeti felépítése és területmeghatározása

A Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság (továbbiakban: DVRK) irányítási rendszere a Belügyminisztérium (továbbiakban: BM), az Országos Rendőr-főkapitányság (továbbiakban: ORFK) és a Budapesti Rendőr-főkapitányság (továbbiakban: BRFK) alá tartozik. Ezáltal a DVRK a BRFK egyik helyi besorolású szerve.

A DVRK Intézkedés a Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság Ügyrendjéről kimondja, hogy a DVRK mint hatóság – ez magába foglalja a nyomozói, szabálysértési, illetve a közigazgatási hatóságot is – első fokon jár el. Ezek az eljárások pedig kiegészülnek a Rendőrség hatásköréhez tartozó rendészeti jogkörben történő eljárások szabályaival is.¹⁸ Továbbá, alapfeladatai mellett ellátja a vízi közlekedés rendőrhatalósági igazgatásáról szóló rendeletben¹⁹ leírtakat is.

A Duna főágának és mellékágainak összessége Magyarországon belül majdnem eléri a 800 folyamkilométert (továbbiakban: fkm.). Ez nagyon nagy területet foglal magába, amit a vízürendészetnek kell felügyelnie. Így hat vízürendészeti őrsre osztották szét a területet. Ezen belül még három

---

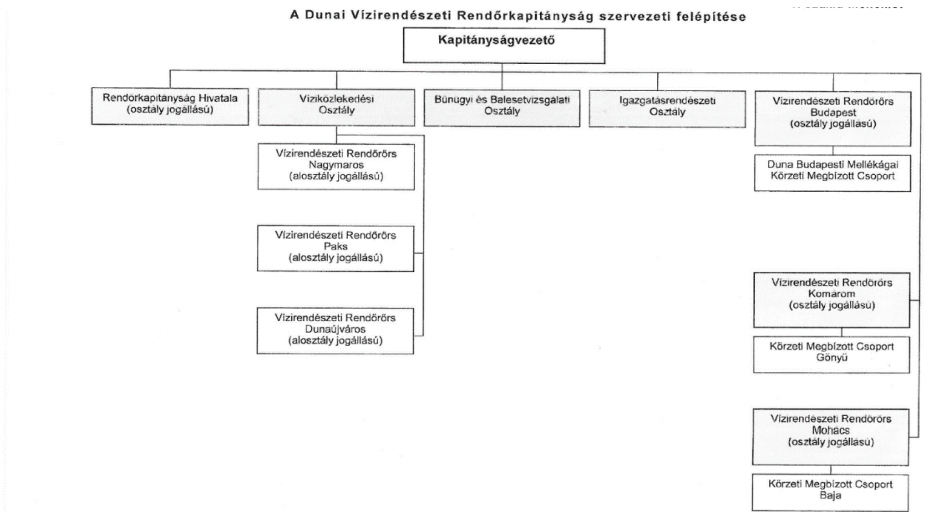
¹⁸ 2/2018 (VI.12) DVRK Intézkedés a Dunai Vízürendészeti Rendőrkapitányság Ügyrendjéről, III. fejezet 6. pont

¹⁹ 13/1996. (VI. 28.) BM rendelet a víziközlekedés rendőrhatalósági igazgatásáról

körzeti megbízotti (továbbiakban: KMB) csoportot is kialakítottak a teljes terület lefedése érdekében. Az őrsök általános feladata azonos, mégis minden őrsnek eltérő a mindennapi tevékenysége, ami a területek nagyságának, azok elhelyezkedésének és területi sajátosságainak tudható be. Minden őrs meghatározott illetékességi területtel rendelkezik. A Duna 1 850,3 fkm. és 1 726 fkm. közötti területét a Komáromi Vízügyi Rendőrőrs felügyeli, míg az őrshöz tartozó Gönyői KMB csoport a Mosoni Dunáért felel. A Nagymarosi Vízügyi Rendőrőrs a Duna 1 726–1 674 fkm. között és a Szentendrei Duna-ágban végzi mindennapi teendőit. A Budapesti Vízügyi Rendőrőrsnek a Duna 1 674–1 613 fkm. között van az illetékességi területe. A Pesti Őrs rendelkezik egy KMB csoporttal is, amely a Duna Budapesti mellékágainak rendjéért felel, továbbá a Szentendrei és a Ráckeve–Soroksári-Duna tartozik a területükhöz. A Dunaújvárosi Vízügyi Rendőrőrs a Duna 1 613–1 562 fkm. közötti szakaszon tevékenykedik, és ha szükséges, besegít a Ráckeve–Soroksári-Duna rendfenntartásába is. A Paksi Vízügyi Rendőrőrs, ami egyben a saját illetékességi területem, a Duna 1 562–1 492 fkm. közötti területre terjed ki. A déli szakaszhatárunktól a Bajai KMB csoport veszi át az ellenőrzést a Duna 1 492–1 562 fkm. között. A Mohácsi Vízügyi Rendőrőrs területe a Duna 1 465–1 433 fkm. közötti folyószakaszt foglalja magába.²⁰

---

²⁰ 2/2018 (VI.12) DVRK Intézkedés a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság Ügyrendjéről, III. fejezet 12. pont.

2. számú ábra
A DVRK szervezeti felépítése.

A DVRK állománya

A szervezeti felépítésből is látszik, hogy mennyire szerteágazó és nagy területtel rendelkezünk. Ennek ellenére együtt és egy csapatként dolgozunk, megjegyezve azt is, hogy a kapitányság aktív hivatásos végrehajtói állományából jelenleg 92 fő a hadra foghatók létszáma. Dolgozatom elkészítéséhez segítséget kértem a kollégáimtól, akik számára egy kérdőívet készítettem. Összetartozásunk példaértékét jó mutatja, hogy a felkért állomány 76%-a segítette a munkámat válaszaival, így hitelesebbé tudtam tenni a kutatásomat és a gondolataimat a jelennel és a jövővel kapcsolatban.

Az állomány 52,9%-a több mint húsz éve hivatásos, és 35,7%-uk több mint húsz éve vízrendészeti feladatokat lát el, ami azt jelenti, hogy állományunk tapasztalt rendőrökkel van feltöltve. Kijelenthető az is, hogy ez egy relatívan zárt közösség, hiszen nagyon hosszú ideig tart elsajátítani a vízrendészeti feladatköröket és tapasztalatot szerezni az intézkedések terén. Az utánpótlás a Magyar Rendőrséghez szemmel láthatóan kevés, mivel az öt évnél fiatalabb szolgálati viszonyal rendelkező kollégáim százaléka

csak 8,6%. Ellenben a már állományban lévő rendőröket ténylegesen is vonzza ez a szakterület, mivel a válaszadók 21,4%-a öt éven belül került a vízügyi rendőrség kötelékébe. Véleményem szerint az is megállapítható, hogy napjainkra már egyre több hivatásos nyitja a vízügyi rendőrség felé, hogy megismerhesse ezt a speciális szolgálati ágat.

A vízügyi rendőrség feladatkörei

A vízügyi rendőrség alapvető feladatainak felsorolásához a továbbiakban a 13/1996. (VI. 28.) BM rendeletet hívom segítségül, amely a vízi közlekedés rendőrhatalmának igazgatásáról szól.

„A vízügyi rendőrség rendőri szervei:

- *lefolytatják az eljárást a hajózással összefüggő, valamint a vízi közlekedési szabályok megszegésével elkövetett szabálysértések esetén, és intézkedéseket foganatosítanak a bűncselekmények és szabálysértések megelőzése érdekében;*
- *vizsgálják a légi-, a vasúti és a vízi közlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló törvényben meghatározott vízi közlekedési baleseteket és a vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető vízi közlekedési eseményeket a felelősség és vétkesség megállapítása céljából. Az eljáró rendőri szerv az eseményről haladéktalanul értesíti a hajózási hatóságot, amely három órán belül nyilatkozik a vizsgálaton való részvételi szándékáról és az úszólétesítmény visszatartásának szükségességéről.*
- *A vizsgálatot a nagyhajókon (beleértve az úszó munkagépet és az önjáró kompot) a nagyhajók által okozott, vagy sérelmére történt, illetve a hajóút forgalmának korlátozását eredményező baleset (havaria) esetében Budapest Főváros Kormányhivatala bevonásával végzik;*
- *Ellenőrzik:*

- *a vízi közlekedéssel kapcsolatos jogszabályok és a kiadott hatósági döntések megtartását,*
- *az úszó létesítmények hajózásra alkalmasságának tárgyi feltételeit, okmányait,*
- *a kötelező felszerelések és berendezések meglétét és állapotát, jeleit, jelzéseit, hajózási és egyéb engedélyeit, a megengedett legnagyobb terhelés és utaslétszám, illetve a megengedett legnagyobb merülés megtartását, a személyzet képesítéseit és engedélyeit, azok érvényességét és hatályosságát, a kötelező legkisebb hajózási létszám meglétét, az egészségi alkalmassági igazolásokat,*
- *a külföldi hajósok és hozzátartozóik partra lépésére és tartózkodására, valamint a külföldi hajókon a hajóra lépésre vonatkozó szabályok megtartását,*
- *a hajóutat jelző úszó és parti jelek, valamint a vízi közlekedés irányítására szolgáló egyéb jelzések meglétét, helyét és állapotát, a jelzések megóvására vonatkozó szabályok megtartását az illetékes hajózási és vízügyi szervekkel együttműködve. Rendellenesség észlelése esetén haladéktalanul értesítik az illetékes hajózási és vízügyi szerveket,*
- *a vízhasználatokkal és vízi munkákkal (vízilétesítmény építése, átalakítása, megszüntetése stb.) kapcsolatos vízjogi engedélyek meglétét és az azokban foglaltak megtartását,*
- *a halászatra, horgászatra, a vízben történő vadászatra, különös tekintettel a halgazdálkodásra, valamint a vízi növényzet kitermelésére, irtására vonatkozó jogszabályi előírások megtartását,*
- *a szabad vizekben való fürdés és azok jegén való tartózkodás szabályainak megtartását,*
- *a komp és révátkelőhelyek üzemeltetésének személyi és tárgyi feltételeit,*
- *a hajózási hatóság engedélyében és a hajózási létesítmények üzemeltetési szabályzataiban foglalt előírások megtartását,*

- *az engedély-, illetve a nem engedélyköteles hajózási tevékenységet, továbbá a hajózási tevékenység korlátozásával kapcsolatos rendelkezések megtartását,*
- *a veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló szabályok betartását,*
- *a szabad vizek és annak mindenkori vízállásától függő parti sávja környezetvédelmére (vízminőség, állatvilág, természetvédelem) vonatkozó jogszabályok betartását,*
- *együttműködve az illetékes hatóságokkal, részt vesznek a vízszennyezések megelőzésére, megszüntetésére és az elkövetők felderítésére, valamint a vizek lefolyását gátló, vagy az úszó létesítményekre és a fürdőzőkre veszélyt jelentő akadályok elhelyezésének, a vizek medrét és az árvízvédelmi művek épségét veszélyeztető jogsértések megakadályozására, illetve megszüntetésére irányuló tevékenységben.*

Ellátják:

- *a nemzetközi forgalomban közlekedő hajók és személyzetük határkikötőkben történő ellenőrzését a be- és kiléptetés során, együttműködve a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, valamint a népegészségügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatallal,*
- *a fontosabb vízi személy- és áruszállítások biztosítását,*
- *a kijelölt fürdőhelyeken foglalkoztatott mentőőrök, valamint a társadalmi szervezetek és sportegyesületek vízi mentő tevékenységének ellenőrzését,*
- *vízi életmentést saját eszközeikkel is folytatnak;*
- *közigazgatási hatósági jogkörben kiadják a vízi rendezvényekre vonatkozó engedélyeket, és azok végrehajtását ellenőrzik;*
- *közreműködnek az árvíz- és belvízveszély, valamint a vízminőségi kárelhárítás színhelyén a közbiztonság és a rend fenntartásában, illetve a helyreállításában, az élet- és vagyonmentésben;*

- ismeretterjesztő tevékenységet fejtenek ki – az országos és helyi tapasztalatok felhasználásával – a hajózással összefüggő, valamint a vízi közlekedési szabályok megszegésével elkövetett bűncselekmények és szabálysértések, a vízi közlekedési balesetek és vízbefulladások megelőzése érdekében az állami és társadalmi szervezetek, egyesületek bevonásával.²¹

A fenti jogszabályi hely – meglehetősen bőséges tartalmú és terjedelmű – idézését, kérem nézzék el nekem, ugyanis azt elengedhetetlenül fontosnak tartom dolgozatomban, hiszen ezáltal nyílt és nyílik lehetőségem a továbbiakban is rámutatni a tevékenység összetett mivoltára és részletesen elemezni annak mindennapi cselekvéseit. Míg a BM rendelet alapjában ismerteti, mik is a feladatai egy vízirendőrnek, azokból a továbbiakban kiemelek néhányat, ami alapjaiban határozza meg a Dunán eltöltött mindennapjainkat.

Vízből mentés

A 125 éves múltra visszatekintő kutatásom alapján kijelenthetem, hogy a legfontosabb és legkiemelkedőbb vízirendészeti feladat a vízből mentés, amivel a válaszadóim 61,4%-a is egyetértett. Természetesen sok más feladat is fontos és nélkülözhetetlen a mindennapjainkban, ennek ellenére abszolút elsőbbséget élvez a bajba jutott, vízbe esett személynek nyújtott azonnali segítség. 2022-ben kilenc sikeres vízből mentést tudhat maga mögött a Dunai Vízirendészet állománya, míg az előző évekre visszamenőleg átlagosan 21–27 fő esetében záródott sikerrel a mentés.²² Sajnálatos módon a mai napig sok embertársunk választja végső elkeseredésében öngyilkossági szándékkal a vízbe ugrást, amelynek leggyakoribb módja a hidakról való leugrás. Természetesen vannak olyan esetek is, amikor nem öngyilkossági szándék vezérli a bajba jutottat, ugyanis sokan egyszerűen csak

---

²¹ 13/1996. (VI. 28.) BM rendelet a vízi közlekedés rendőrhatósági igazgatásáról 2.§.

²² DVRK Bűnügyi és Balesetvizsgálati Osztály manuálisan gyűjtött adatai, mely nem képezik a hiteles nyilvántartás részét.

nem jól mérik fel az úszástudásukat, fáradtságuk vagy egy egészségügyi rosszulletük miatt sodorja el őket a folyó. Vízi közlekedési baleseteknél is van, hogy vízbe kerül az ember és mentésre szorul. A legtöbb felsorolt eset Budapest közigazgatási területén következik be. Így a Pesti őrön a nap 24 órájában van egy úgynevezett „*mentős járőrpar*”, akiknek kifejezetten az a feladatuk, hogy Budapest belterületén tartózkodjanak. Így nyílik a legtöbb esély arra, hogy időben odaérjenek, és segítséget tudjanak nyújtani minden vízbe került személynek (megjegyzem, ez a vidéki őrökön sokkal nehezebben kivitelezhető a felügyelt terület rendkívüli nagysága miatt).

Ahhoz, hogy egy vízből mentés sikeres legyen, nagyon sok tapasztalattal és gyakorlattal kell rendelkeznie a vízirendőrnek, ugyanis ilyenkor szinte minden másodperc számíthat. Gondolva például olyan tényezőkre is, hogy jól kell tudni odaállni a szolgálati kiséghajóval, hogy segíteni tudjon a bajba jutottnak. Fontos az is, hogy a vízirendészet csak eszközzel menthet. Ez azt jelenti, hogy egy adott tárggyal – mint például a mentőpatkó vagy mentőkocka és a hozzá rögzített elegendő hosszúságú kötéllel vagy csáklával, evezővel vagy bármilyen más egyéb tárggyal – próbálunk segítséget nyújtani, amit a bajba jutott meg tud fogni. Ha a személy olyan sokkos vagy magatehetetlen állapotba kerül, hogy nem tudja megfogni az eszközt, akkor csak a manőverezésen múlik, hogy tudunk-e segíteni rajta, és be tudjuk-e emelni a hajóba. Ha pedig mindez sikerrel záródik, akkor következik a szakszerű elsősegélynyújtás. Sajnos a vízirendészet jelenleg még nem rendelkezik defibrillátorral, ami szintén segíthetne az újraélesztésben. Ennek ellenére minden évben van sikeres újraélesztés.

Szakértő válaszadóim 48,6%-a szükségesnek tartja, hogy rendszeresen legyen olyan képzés, ahol a vízből mentést és a szakszerű elsősegélynyújtást gyakorolhatjuk, hiszen minden élet számít. Rámutattak arra is, hogy a Dunán a vízirendőr fog leghamarabb odaérni, hogy segíthessen a vízben lévő személynek, így nekünk kell a legfelkészültebbnek lennünk.

Vízi holttest kiemelése

Munkánkban talán az egyik leghálátlanabb feladat egy már élettelen test vízből történő kiemelése. Ha a vízből mentés nem jár sikerrel, és az öngyilkossági szándékkal vagy más egyéb körülmények között vízbe került személy elmerül, a sodrás miatt sokszor már nem lehet rajta segíteni. Természetesen egy ilyen bejelentést vagy saját észlelést követően kutatást, területátvizsgálást végzünk egy úgynevezett „*Sonar*” radareszközzel. Amíg nincs meg a test, az elsődleges feladatunk, hogy a bekövetkezett cselekmény helyszínétől pásztázzuk az adott szakaszt. Ekkor a folyó mindkét part közeli részét, illetve az úszóműveket, veszteglő egységeket is részletesen átvizsgáljuk. Ha az élettelen test a víz felszínére kerül, megakad egy nagyobb uszadékon vagy egy veszteglő egységen, akkor nekünk szakszerűen egy olyan partszakaszra kell elszállítanunk vagy vontatnunk, amelyet az adott település bűnügyi bizottsága, az orvos és a temetkezési vállalat meg tud közelíteni.

Előírás, hogy a test lehetőség szerint a derékrésznél legyen megkötve, ha pedig ez nem kivitelezhető, akkor a végtagnál kell rögzíteni a kötelet. Budapest belterületén kegyeleti okokból nem lehet vontatni a testet, így ott a hajótestbe kell beemelni és letakarni azt. Minden esetben dokumentálni kell fényképfelvétellel a holttestet a feltalálás helyénél, a rögzítésnél, illetve a partra helyezésénél is. Így lehet kizárni azt, hogy a vontatás közben a kötéllel szerzett sérülést ne vegyék számításba, amikor az idegenkezűség, az esetleges bűncselekmény kizárását vagy megállapítását vizsgálják. Miután a partra vontatás megtörtént, a szemle lefolytatásáig és az élettelen test elszállításáig a helyszínt biztosítjuk, és minden adatot dokumentálunk, amiről később részletes rendőri jelentés készül.

A DVRK statisztikai adatai alapján 2022. január és augusztus között 36 holttestet fogtunk ki, ami megegyezik a vízbe fulladtak számával is.²³ Sajnálatos módon ez a szám már augusztusban majdnem elérte az előző évek

---

²³ DVRK Bűnügyi és Balesetvizsgálati Osztály manuálisan gyűjtött adatai, mely nem képezik a hiteles nyilvántartás részét.

számait, míg 2017–2021 között átlagosan 45 élettelen testet emeltek ki a folyóból, ahol vízbefulladás okozta a halált. Mindezek alapján is kiemelten fontosnak tartom, hogy az állampolgárok részletesebben megismerjék a fürdőzés veszélyeit és annak tiltó szabályozását. A cél, hogy minél kevesebb ember fulladjon bele a folyóba, ezért az alábbiakban a legfontosabb tudnivalókat és tiltó helyeket ismertetem.

Fürdőzés és jégen való tartózkodás

A Magyarország területén lévő „szabad vizekben”, ami magába foglalja a Duna fő- és mellégágait is, szabad a fürdőzés azokon a helyeken, amelyek nem esnek tiltó rendelkezések alá.²⁴ Tehát nem csak a kijelölt fürdőhelyeken, hanem bárhol lehet fürdeni, ahol azt jogszabály meg nem tiltja. Elég gyakori probléma ugyanakkor, hogy az állampolgárok nincsenek tisztában azzal, hol nem lehet fürdőzésre használni a folyót. Ami pedig talán a legfontosabb, hogy nem lehet fürdőzni a hajózóútban, tehát nem lehet azt keresztezni (értsd: átúszni). A kijelölt fürdőhelyek kivételével határvizekben és lakott területen belül, éjszaka és korlátozott látási viszonyok között sem szabad fürdőzni a Dunában és annak mellékágaiban. A hajózóutak, az azt jelző bóják, az úszóművek, a kikötők, a komp- és révátkelőhelyek, a hidak, a veszteglőhelyek és a vízi sportpályák százméteres körzetében is tilos a fürdőzés, illetve ott is, ahol azt a kihelyezett tiltótábla jelzi. Természetesen a rendelet még több esetben részletezi a fürdőzés tilalmát, de a dolgozatomra nézve a további pontok nem tekinthetők relevánsnak.

A Dunán és mellékágaiban is vannak olyan kijelölt fürdőzőhelyek, ahol az állampolgárok biztonságosabban tudják élvezni a fürdőzést (ennek kijelölését és feltételeit a 78/2008. (IV. 3.) kormányrendelet határozza meg). Itt jegyzem meg, hogy a vízügyi rendszertnek minden évben a szezon kezdete előtt le kell ellenőriznie, hogy a kijelölt fürdőzőhely megfelelően üzemel. Ez azt takarja, hogy a parton jól látható módon ki kell helyezni a strand

---

²⁴ 46/2001. (XII. 27.) BM rendelet a szabad vízen való tartózkodás alapvető szabályairól

határainak bójáit és a parton elhelyezkedő határjelző táblát is, valamint ellenőrizni kell, hogy a mélyvíz határjelző táblája is megfelelően van-e elhelyezve (a szezonban visszatérően kell ellenőrizni ezeknek a meglétét). A szezon végén pedig azt kell ellenőrizni, hogy a táblákat, bójákat eltávolították-e az engedélyben meghatározott üzemeltetési idő lejártával.

Szabad vizeken csak abban az esetben lehet jégen tartózkodni, ha azok nem esnek tiltó rendelkezés alá, ha a jég már kellően megszilárdult, nincs olvadásban és nem mozog. Ugyanakkor a rendelet azt is kimondja, hogy folyóvizeken és azok mellékágain tilos jégen tartózkodni, így az egész illetékességi területünkre kiterjed ez a szabályozás.

Horgász, halász ellenőrzés

A horgászok az összes évszakban jelen vannak az illetékességi területeinken. Vannak, akik hobbi szinten végzik ezt a tevékenységet, de sokan sporthorgászat céljából használják ki a Duna adottságait. A partról és csónakból is egyaránt élvezett szabadidős tevékenységhez viszont egy állami és egy területi horgászengedély is szükséges. Mindezek alapján joggal merül fel a kérdés, hogy ez miként kapcsolódik a vízirendészethez.

A természet- és környezetvédelemre, valamint a meglévő halállományra figyelve, az állami és hivatásos halőrökkel együttműködve végzünk ellenőrzéseket, és szerzünk információkat az illegálisan horgászó vagy halászatot végző személyekről. Magyarország területén, aki jogosulatlanul végez halászhálóval vagy más halászati eszközzel halfogásra irányuló tevékenységet, bűncselekményt követ el. Aki tiltott eszközzel, tiltott módon vagy kíméleti területen végez halfogásra irányuló tevékenységet, orvhalászat bűncselekményt követ el.²⁵

Érdekes példaként említem, hogy a Paksi őrς illetékességi területén a Paksi Atomerőmű melegvízes kifolyójánál, ami a Duna 1 526 fkm. jobb

---

²⁵ Bérces Viktor: Az orvhalászat szabályozási módszerei és dogmatikai kérdései. Miskolci Jogi Szemle 2017/1. szám. 80-85. o.

partjában található úgynevezett „*kiskőtől*” kíméleti területté van nyilvánítva az év összes napján. A „*kiskő*” alatt lévő partszakasz egy frekvenciát területe a horgászok számára. A „*kiskő*” a válaszvonal a kíméleti terület és a szabad horgásztevékenység között. Ha valaki a kövezés végéről „*felfelé*” dobál, már elköveti az orvhorgászatot. Emiatt visszatérően kiemelt figyelmet szentelünk az adott területre, és „*akciókat*” szervezünk rá, ahol a társzervekkel együtt egy úgynevezett „*figyelő tevékenységet*” folytatunk, és a cselekmény észlelésekor tetten érjük az elkövetőt, személyes szabadságában korlátozzuk, vele szemben büntetőfeljelentéssel és a horgászszerszökei lefoglalásával élünk. Megjegyzem, hogy egy ilyen sikeres elfogást különösen nagy háttérmunka előz meg, ami többhetes előszervezést és információgyűjtést igényel.

Helyszín- és rendezvénybiztosítás

Ahhoz, hogy egy vízi rendezvényt lebonyolítsanak, minden esetben kérelmet kell benyújtani a hatósághoz, aki engedélyezi azt. Ezen minden feltétel szerepel. Mielőtt a rendezvény elkezdődik, a vízügyi rendészet részletes ellenőrzést végez, hogy minden feltételnek eleget tett-e a rendezvényszervező. Ha hiányosságot találunk, még a megkezdés előtt pótolni szükséges azokat. Általában egy nagyobb rendezvénynél, mint például a Sziget fesztivál vagy az augusztus 20-i tűzijáték, mind az előkészületnél, mind magánál a rendezvénynél folyamatosan jelen kell lennünk. Ilyen esetben a DVRK állománya elég nagy százalékban részt vesz az adott eseményen. Biztosítani kell, hogy a Hajósoknak Szóló Hirdetményben kihirdetett korlátozásokat, esetleg a teljes vagy részleges hajózási zárlatot betartsák. Folyamatosan tájékoztatni kell az állampolgárokat, hogy mettől meddig és hogyan közlekedhetnek a vízen, illetve az is kiemelten fontos, hogy figyelemmel kísérjük a parton tartózkodókat. Egy ennyire nagy rendezvényen ugyanis megnövekedik annak a kockázata, hogy egy alkoholos vagy más tudatmódosító szer befolyása alatt lévő személy a vízbe kerül, vagy ha ez bekövetkezett, akkor minél előbb, biztonsági intézkedés keretein belül ki tudjuk őt emelni.

Sok más jellegű vízi biztosításban is részt vesz a vízirendészet. Legyen szó védett személy őrzéséről, horgászversenyről, evezős vagy úszóversenyek lebonyolításáról, vagy olyan munkavégzésről, ami a Dunához köthető. Ilyen eseteknél is biztosítanunk kell, hogy megfelelően és biztonságosan meg lehessen rendezni az eseményt. Ha a Duna-parton vagy egy munkavégzés során a vízben bombát vagy annak látszó tárgyat találnak, akkor a helyszínt a tűzsereszek kiérkezéséig szintén biztosítanunk kell.

Dolgozatom terjedelme ugyanakkor sajnos nem teszi lehetővé, hogy valamennyi példát felsoroljak, ami a munkaidőnk nagy részét kitölti. Ezekről a helyekről csak életmentés miatt vagyunk elvonhatók. A védett személynél még nagyobb hangsúlyt fektetnek a biztonsági kockázatokra, ilyenkor nem vagyunk elvonhatók a feladat végrehajtásától.

Vízi járművek ellenőrzése

Ahogy egy közlekedési vagy közrendes járőr közúti ellenőrzést hajt végre, mi vízirendőrök is ugyanezt tesszük, csak vízen. Ez esetben is meg van határozva, hogy miket kell ellenőrizni az adott vízi járművön és a járművezetőnél. Amit mindenképp kiemelnék, az az ittasság, megjegyezve, hogy nem csak közúton, hanem a vízen is ugyanúgy zéró alkoholtolerancia van érvényben. Ha egy vízi járművel vagy vízi sporteszközzel közlekednek, annak vezetője nem lehet alkohol és más tudatmódosítószer befolyása alatt.

Ugyanakkor az ellenőrzéseket két részre kell osztani. Vannak a gazdasági céllal közlekedő hajók, illetve a sport és kedvtelés céljából közlekedő kishajók vagy vízi sporteszközök.

A gazdasági célú hajók közé sorolom a szállodahajókat, tolóhajókat, önjárókat, úszómunkagépeket, munkavégzésre használt „mentőcsónakokat” és a kompokat. Ezeknek a vízi járműveknek hosszadalmasabb és részletesebb az ellenőrzése. Ilyen esetben egy hajózási jegyzőkönyvet töltünk ki, és annak pontjai alapján végezzük a hajó és a hozzá tartozó bizonyítványok és engedélyek ellenőrzését, illetve a kapitány (hajóvezető) és személyzetének érvényes és beosztásához szükséges képesítéseit. A szállodahajók esetében az utasjegyzéket is ellenőrizzük. A vízirendőr saját elhatározásból

vagy szabálysértés, bűncselekmény észlelésénél kezdeményezhet intézkedést ezeknél a hajóknál. A Mohácsi Őrs ezt minden esetben megteszi, amikor az adott vízi jármű a Határkikötőben be- vagy kiléptetést kér. Ilyenkor a társszervekkel együtt tüzetesen átvizsgálják a hajót, és csak abban az esetben léphet be vagy ki Magyarország területére/ről, ha mindent rendben találtnak.

Mivel dolgozatomban turisztikai szempont alapján végeztem kutatást, így a sport és kedvtelés céljából részt vevő vízi közlekedési eszközök bemutatására külön részt szenteltem. Kifejezetten fontosnak tartom ugyanis, hogy a Duna szerelmesei tisztában legyenek azokkal a jogszabályokkal, amelyek az ő biztonságukat védik, hogy pontosan miket ellenőrzi, és mit is várunk el tőlük; milyen praktikákat lehet alkalmazni, hogy minél kisebb legyen egy baleset kockázata.

A DVRK statisztikai adatai alapján a hajózási balesetek száma javuló tendenciát mutat, ettől függetlenül még mindig magas. 2017-ben összesen 58 baleset következett be, ami 2021-ben 40-re redukálódott,²⁶ megjegyezve azt is, hogy sajnálatos módon minden évben legalább egy emberi életet követel az ilyen irányú figyelmetlenség. Erről minden magyar állampolgárnak a 2019-es Hableány-katasztrófa jut eszébe, ahol 27 fő vesztette életét.²⁷ Elég egy figyelmetlenség vagy bizonytalanság, és már be is következett egy nem kívánt esemény. Mivel mindenkit hazavárnak, úgy gondolom, hogy ismertetnem szükséges az összes vízzel kapcsolatos lehetőséget és azok eszközi bemutatását. Ezért a legkisebb eszköztől kezdve a legerősebb, adrenalinnövelő vízi jármű bemutatását is részletezem.

---

²⁶ DVRK Bűnügyi és Balesetvizsgáló Osztály manuálisan gyűjtött adatai, mely nem képezik a hiteles nyilvántartás részét.

²⁷ Hableány-katasztrófa: három év után sincs ítélet.

Forrás: <https://magyarnemzet.hu/belfold/2022/05/hableany-katasztrofa-harom-ev-utan-sincs-itelet>

Letöltés ideje: 2022.09.10.

Modern vízi közlekedés

A Dunán nem csak gazdasági céllal közlekednek a vízi járművek, hanem a magáncélú hobbi turizmus is megfigyelhető. Az embereket mindig is vonzotta a folyó. Van, akit a horgászat érdekel, mások pedig kifejezetten az evezős sportok miatt kedvelik a folyót. Továbbá vannak, akik a nagy teljesítményű, sportolási és kedvtelési célra használható kiséghajókat szeretik, és vannak, akiket a motoros vízi sportok kötnek le. Ezekhez kapcsolódnak még egyéb vízi sportok, úgymint a vízisíelés, fánkózás vagy a wakeboardozás. Így mindenki megtalálja a számára legideálisabb szabadidős tevékenységet, ezáltal folyamatosan gyarapodik a dunai járművek száma. Érdekességként jegyzem meg, hogy a Covid-19 világjárvány miatt még inkább megnövekedett a Dunát látogatók száma, hiszen a bezárás alatt a víz remek alkalom volt a szabadban tartózkodásra.

Am hiába a nagy érdeklődés a szeretett folyó iránt, a vízi sportoláshoz köthető szabályozók irányában már közel sem mutatkozik meg mindez. Kutatási kérdőívemben a válaszadóim véleménye szerint az állampolgárok egyáltalán nem ismerik, vagy csak részben ismerik a fürdőzéshez és vízi közlekedéshez kapcsolódó szabályokat, ezáltal nem is tartják be azokat. Természetesen ez nem csak a hiányos ismereteknek köszönhető. Az emberek hozzáállása és nemtörődömsége is nagy szerepet tölt be egy esetleges szabálysértésnél, így nagyobb a kockázata annak, hogy egy nemkívánatos hajózási baleset vagy vízbe fulladás következik be. A tragédiák megelőzése érdekében fontosnak tartom, hogy kifejezetten turisztikai szempontok alapján a leggyakrabban használt vízi közlekedési eszközöket és a hozzájuk tartozó legfontosabb szabályozásokat ismertessem.

Csónak

A Duna egyik leggyakoribb vízi közlekedésre használt eszköze a csónak. Általánosan elmondható, hogy még egy átlagkeresettel rendelkező állampolgár is megengedheti magának, hogy egy ilyen vízi jármű a tulajdonában legyen. Vannak, akik horgászatra, kirándulásra vagy csak fürdőzés céljára

használják. Nagy előnye pedig, hogy nem kell nyilvántartásba venni. Van, aki csak emberi erővel hajta (értsd: evez), de legtöbben gépi meghajtású erővel használják a csónakot. 2022-től a 9.9 lóerő teljesítményképességet megemelték 20 lóerőre, ami lehetőséget biztosított a stabilabb csónaktestek megmozgatására. Emberi erővel a 14. életévét, míg gépi meghajtással kizárólag a 17. életévét betöltött személy vezethet csónakot. Nem kell hozzá semmilyen képesítés. A feltétel, hogy úszni tudjon, gyakorlattal rendelkezzen a csónakvezetés terén, és ismerje a szabályzat rendelkezéseit.

A csónaknak is vannak kötelezően előírt felszerelései. Mielőtt az egyén útnak indul, fontos, hogy a csónakba tegye a mentőmellényt, mégpedig a csónakban tartózkodók együttes számának megfelelően, de legalább egy darabot. Ellenben, ha a csónakban tartózkodik 16 év alatti és a 16. életévét betöltött, úszni nem tudó személy, akkor számukra kötelező a mentőmellény viselése is. A csónakban kell tartani legalább egy darab, a csónak hajtásának megfelelő evezőt, egy kézi fehérfénnel rendelkező jelzőlámpát és legalább egy literes kézi vízmérőt, valamint egy 10 méter hosszúságú és megfelelő állapotú kötelet vagy láncot, amely horgonyzásra vagy kikötésre alkalmas. További tartozék a horgony, ami a csónak tömegének legalább öt százalékával egyenlő tömegű. Ezen felül rögzíteni kell a csónaktestben jól látható helyen egy táblát, amin az üzemben tartó neve, címe és elérhetősége található. Ha a csónakban van tűz- és robbanásveszélyes anyag, akkor tűzoltó készüléket is tartani kell a csónaktestben. Bármelyik erővel van hajtva a csónak, mindkét esetben a zéró alkoholtolerancia vonatkozik annak vezetőjére.

SUP (Stand-Up-Paddling)

Hazánkban egyre nagyobb divatja van a SUP használatának, ami nagyjából 10 éve jelent meg a magyar vizeken, és a világ legdinamikusabban fejlődő vízi sportjaként emlegetik. Ez tulajdonképpen egy „szörfdeszka” és egy hozzá tartozó speciális evező.

Legtöbb esetben hobbiból állnak fel rá az emberek, és végeznek vele vízi fitnesztréninget vagy éppen egy „laza” baráti vagy családi kirándulást.

Mindez fejleszti a koordinációs képességeket, az erőt, a kitartást, és növeli a fizikális állóképességet.

Szolgálati tapasztalatom, hogy az állampolgárok nem ismerik jól és nem alkalmazzák a megfelelő rá vonatkozó szabályozást. Az első és legfontosabb kérdés: *Minek minősül a SUP?*

A 2000. évi XLII. törvény a vízi közlekedésről, az 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet a vízi közlekedés rendjéről, illetőleg a 46/2001. (XII. 27.) BM rendelet a szabad vízen való tartózkodás alapvető szabályairól kimondja, hogy a SUP vízi sporteszköznek minősül, kivéve olyan helyen, ahol van fürdőzésre kijelölt hely. További tény, hogy a Dunán egyaránt kötelező a mentőmellény használata, és nem lehet a hajózóútban evezni. A hajózóutat kizárólag úgy szabad keresztezni, hogy azt a lehető legrövidebb időn belül elhagyjuk. Érdemes partközelen úgy tréningezni, hogy az ne legyen zavaró a csónakok, a motoros vízi sporteszközök és a kedvtelési célú kishajók számára. Ajánlott a „*leash*” használata, ami egy pórásznak minősül, és egy esetleges vízbeesés következtében nem hagyja, hogy a deszka elsodródjon, mert biztosítja az összeköttetést a deszka és az ember között. Fontos az is, hogy sötétedés után már nem lehet SUP-pal a vízen tartózkodni, valamint megfelelő úszótudással kell rendelkezni, hogy azzal biztonságosan lehessen evezni. Javaslom azt is, hogy mielőtt valaki vízre száll, tájékozódjon az adott terület sajátosságairól, és minden esetben legyen egy vízálló kistáska vagy tok a sportolni vágyónál, amibe elhelyezhet egy működő mobiltelefont. Ha valaki bajba kerül, akkor azonnal hívjon segítséget.

3. számú ábra
Supozás a Dunán²⁸

Kajak, kenu

Itt kiemelem a kajakozás és a kenuzás szabályait, mivel a Dunán a nyári szezonban megerősödik a túrázók száma. Mielőtt útnak indul egy csapat, érdemes tájékozódni az adott terület sajátosságairól és az aktuális vízállásról, ami a HYDROINFO oldalon található. Ahhoz, hogy biztonságosan útra keljenek, mindenképpen az alábbi kötelező felszereléseket kell beszerezni. Ahány fő tartózkodik a járműben, annyi mentőmellénnyel kell, hogy rendelkezzenek. Legalább öt folyóméter hosszúságú kötelet kell a vízi járműben tartani. Túrázásukat úgy kell megtervezni, hogy nappali fényben jó látási viszonyok között evezzenek A-ból B pontba. Folyamatosan kövessék az időjárás előrejelzését. Sötétedéskor érjenek partot, és napfelkeltéig ne induljanak útnak. Partközelen evezzenek, és csak szükség esetén keresszék a hajóútut.

---

²⁸ Forrás: https://www.bonuszbrigad.hu/Content/bonuszbrigad_offer_attachments/-124681/att_00017_71890.jpg
Letöltés ideje: 2022.09.12.

Az evezősökre is a zéró alkoholtolerancia vonatkozik, ellenkező esetben a személy a hiteles légalkoholmérő készülék megfűjtása céljából személyi szabadságában korlátozható. Mivel nem gépi meghajtású a vízi jármű, ezért pozitív eredmény esetén szabálysértési eljárás keretein belül van szankcionálva. A hiteles légalkoholmérő készülék eredményétől függően kerül kiszabásra a kötelező összegű helyszínbírság, ami vagy 15 ezer Ft (0.01-0.15 mg/l), vagy 20 ezer Ft (0.151-0.25 mg/l), vagy 25 ezer (0.251 mg/l). Ezt azért emelem ki, mert a többi vízijármű esetében, mint például a motoros vízisporteszköz és a kisképhajó 0.25 mg/l-értéktől már bűncselekmény tényét képezi.²⁹

Jet-ski

A Duna egyik legnagyobb adrenalinnövelő vízi sportja a jetelés, ami a fiataloktól kezdve az idősebb korosztály körében is nagy sikert arat. Ez egy olyan motoros vízi jármű, amelynek a meghajtása belső vízugaras rendszerrel működik. Teljesítménye 90 lóerőtől 300 lóerőig terjedhet. Több típust fejlesztettek ki, így mindenki megtalálja a számára legalkalmasabb kialakítást. Ellenben a jet-skivel kapcsolatban megannyi kérdés merülhet fel az állampolgárok szemszögéből.

Véleményen szerint a legtöbb problémát ez a vízi sport okozza. Gyors, hangos és látványos, így megoszlik az emberek hozzá való viszonya. Vannak, akiknek kifejezetten tetszik, de vannak, akiket zavar. Rendszerint bejelentés érkezik, hogy egy adott szakaszon jettel közlekednek, ami nagymértékben zavarja a pihenni vágyókat. A következő kérdések fogalmazódnak meg ilyenkor az állampolgárokban: Miért nem intézkedik a vízirendőr? Miért nincs erre megoldás?

Ha ránézek az adott vízi járműre, egyértelműen meg tudom állapítani, hogy ez egy jet-ski. Egy szakember számára mégis nagy különbség van jet és jet között. Az egyik J-s nyilvántartási számú, míg a másik H-s nyilván-

---

²⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 236. § (1) bek.

tartási számú. A J-s motoros vízi sporteszköznek minősül, míg a H-s motoros kishajónak. A motoros vízi sporteszközt is a Hajózási Hatóság a kishajók lajstromában tartja nyilván. Ezáltal a motoros vízi sporteszköz is kötelezett a nyilvántartásba vételre. Fontos tudni, hogy mind a két esetben kedvtelési célú hajóvezetői képesítésre van szükség. A vízi jármű vezetőjének és utasának is kötelező a sportmellény (CE 50) használata. Zéró alkoholtolerancia vonatkozik a vezetőre. Minden másban viszont eltérnek egymástól.

Motoros vízi sporteszköz

A víziközlekedés rendjéről szóló rendelet kimondja, hogy a motoros vízi sporteszköz egy olyan eszköz, amit az állampolgárok sportolásra és szabadidős tevékenységre használnak. Az eszköz nem érheti el a négy méter hosszúságot. Többnyire egy belső égésű motorral van ellátva, amely egy vízszöglet hajtóművet hajt meg, ezzel lehetővé téve a sporteszköz mozgását, illetve irányítását. Vezetőjének és utasainak nem a testben kell helyet foglalniuk, hanem úgy kell elhelyezkedniük az eszközön, hogy azon a személyek ülő, álló vagy térdelő tevékenységet tudjanak végezni. Ez lehet jet-ski, jet-bike, waterbob, waterscooter és más hasonló kialakítású vízi jármű.³⁰

Tehát a jogszabály egyértelműen leírja, hogy minden négy métert meg nem haladó jet-ski motoros vízi sporteszköznek minősül, ami kiterjed más honosságú jet-skikre is. Ezáltal a Duna folyón csak azokon a területeken közlekedhetnek és sportolhatnak vele, ami erre a célra van kijelölve. Ezt a Hajózási Hatóság és a területileg illetékes önkormányzat közös megállapodásával jelölik ki. Ezek a kijelölt helyek az 50/Du/2020. számú Hajósoknak Szóló Hirdetmény 2. bekezdésében található, illetve a parton is feltüntetik a táblákon, hogy mettől meddig tart az erre kijelölt folyamszakasz.

---

³⁰ 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet a víziközlekedés rendjéről.

4. számú ábra
Motoros vízi sporteszköz közlekedését engedélyező tábla³¹

5. számú ábra
Motoros vízi sporteszköz J-s nyilvántartású jet-ski.

---

³¹ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100057.nfm>
Letöltés ideje: 2022.08.31.

Motoros kishajó

A vízi közlekedés rendjéről szóló rendelet kimondja, hogy az a hajó, amelynek a hossza nem éri el a 20 métert, ide nem számítva a kormányt, illetve az orrsudárt, motoros kishajónak minősül (a befogadó képessége maximum 12 személy lehet). Ez alól kivételt képez a komp és azok a hajók, amelyek hossza nem éri el a 20 métert, de azt hajók vontatására, tolására, illetve maga mellé véve továbbításra használják.³²

Tehát a H-s nyilvántartású jet-ski Nemzetközi Hajólevéllel rendelkezik, ami azt jelenti, hogy a Duna főágának magyarországi szakaszán bárhol lehet vele közlekedni. A hajólevélben meghatározott kötelezően előírt felszereléseknek a jetben kell lenniük. A test hosszának pedig meg kell haladnia a négy métert (ezt toldásokkal is meg lehet oldani). Ha egy ellenőrzés során a jogszabályban leírtak alapján minden rendben van, a H-s nyilvántartási jet-skikkel szemben a hatóság nem tud szankciót alkalmazni.

6. számú ábra
Motoros kishajó, H-s nyilvántartású jet-ski

³² 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet a víziközlekedés rendjéről.

Meglátásom szerint nehezen kezelhető ez a jogszabályi elkülönítés. A jet-ski számomra mindkét esetben ugyanazt az eszközt jelenti, és a jet szerelmesei sem fogadják el a korlátozásokat, és többnyire nem is tartják be azokat. Folyamatosan keresik a kikapukat, és nagyon nehezen lehet őket intézkedés alá vonni szolgálati hajóval. Gyorsabbak és a kis merülésük miatt szinte bárhol partot tudnak tűzni, ami a mi hajóinkkal nem minden esetben valósítható meg. A DVRK gépparkja 2022-ben három jet-skivel bővült, így a jövőre nézve nagy előrelépés lesz intézkedések kezdeményezése terén. Saját tapasztalataim alapján kijelenthetem, hogy a Covid-19 világjárvány ideje alatt a paksi szakaszon duplájára nőtt a sportolni vágyók száma. Ellenben a két legfrekvenciáltabb szakaszon, Kalocsán és Hartán nem megengedett a motoros vízi sporteszköz használata, így folyamatosan konfliktusba kerülünk a pihenni vágyó emberekkel és a sport szerelmeseivel. Hiszen az állampolgárok nem ismerik jól az ezekhez kapcsolódó jogszabályokat, és gyakran nem is érdeklik őket. Bízom benne, hogy a jövőben a hatóságok találnak egy köztes megoldást, ami csökkenteni fogja a szabálysértések és a bejelentések számát.

Kisgéphajó

A kisgéphajó definícióját már ismertettem a H-s nyilvántartási számú jet-ski bemutatásánál, tehát az a hajótest, amely a 20 métert nem haladja meg, befogadó képessége maximum 12 fő és H-s nyilvántartási számmal rendelkezik. A motor teljesítményképessége a 9.9 lóerőtől a hajótesthez előírt maximális teljesítményig bármennyi lehet. Amikor egy laikus meglát a Dunán egy sporthajót vagy egy jet-hajót, általában úgy definiálja, hogy milyen gyönyörű „*Jacht*”. Miközben az ilyen típusú hajók úgyszintén kisgéphajónak minősülnek. Legalább kedvtelési célú hajóvezetői képesítéssel kell rendelkeznie a kishajó vezetőjének. Itt is kiemelten fontos, hogy csak abban az esetben lehet közlekedni a vízi járművel, ha annak vezetője nem fogyasztott szeszesitalt vagy egyéb más tudatmódosító szert, tehát zéró alkoholtolerancia vonatkozik rá. Mivel a „*tehetősebb emberek*” hobbija a

sporthajózás, minden évben egyre nagyobb és erősebb teljesítményű, ezáltal gyorsabb hajókat lehet látni a Dunán. Sok esetben inkább tengerekre gyártott hajótestek gyarapodnak a kikötőkben. A hajólevélben meghatározott kötelező felszerelési jegyzék alapján kell a felszerelést a hajóban tartani.

Általános rész												
A hajótest hossza (m)		0-6	6-12	12-15	15-20							
1	Főhorgony	Négykapás horgonyok (kg) Danforth, Bass és egyéb lemez horgonyok, CQR, Bruce és eke horgonyok	7-10 -10%	10-20 -10%	20-40 -15%	40-50 -20%						
2	Tartálék horgony (kg)	A választott főhorgony súlyának min 80 %-a, de maximum 25 kg tömegű legyen.										
3	Horgonylánc	átmérő (mm)	4	6	8	10						
		hossz (m)	13	18	22	25						
3	Horgonykötél	Tengeri üzemeltetésnél a lánc hosszt 50%-al meg kell növelni.										
		átmérő (mm)	8-10	10-16	16-20	20-24						
4	Kikötőkötél	hossz (m)	5	9	13	19						
		száma (db)	2	2	2	3						
5	Csáklya (vízmerő) 1m merületől a nyelet dm-es beosztással kell ellátni!	1										
6	Mentőeszközök	mentőgyűrű, vagy mentőpatkó 8, vagy 25 m hosszú felúzó kötéllal (db) EN 395 (ISO 12402-4), illetve EN 396 (ISO 12402-3) számú szabványoknak megfelelő méretű, teljesítmény szint: legalább 100, illetve 150	1 (8 m kötéllal)		2 (25 m kötéllal)							
7	Tűzoltó készülék	A, B, C osztályba sorolt tűzoltó alkalmas porral öltő (db/ke) „I” számú egészségügyi mentődoboz /MSZ 13553 szerint (db)	1/1		2/4							
8	Elsősegély felszerelés	„II” számú egészségügyi mentődoboz /MSZ 13553 szerint (db)	1									
9	Vízmentes kézi lámpa	tartalék izzóval és tartalék elemmel	Független áramforrással működő vízmentes kézi lámpa, 1 db, minimum 2,5 W teljesítményű									
10	Belvízi navigációs fények		Egyezmény, 350 Hz frekvenciát meghaladó tartományban működő beépített, vagy kézi kúrt									
11	Hangjelző készülék		Kúpátmérő, kúpmagasság minimum: 0,4 x 0,4 m A Hajózási Szabályzat szerint, fix szerelési kivételben									
12	Nappali jelzések és azonosító jeltek	Felülzárható fekete kúp motorral is rendelkező vitorlás hajón Sárga kettős kúp (12 fő befogadó képeség felett) Fekete gömb (hátsóton kívüli vészjelzés jelzésére)	Kúpátmérő minimum: 0,5 m kettős kúp magasság legalább 0,8 m Gömbátmérő minimum: 0,4 m									
13	Fürdőlétra (vagy lépcső, hágszó)	0,5 m-t meghaladó szabadoldalon esetén	A hajón legalább 1 db, megfelelő eszközzel kell biztosítani!									
Vízbe esés elleni védelem												
Védelem, védőfelszerelés	A kategória			B kategória			C kategória			D kategória		
	M	V	T	M	V	T	M	V	T	M	V	T
Védőkötél/korlát a munkafelület felett:	450 mm						>8	>8	>8			
	600mm	x	x	x	x	x					>12	>12
Rögzítőkötél		x	x	x	x	x	x	x	x	x	>8	x
Hátléc ami megakadályozza a lecsúszást		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rögzítő pontok bizt. kitél befűzéséhez		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Csúszásmentes felület		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Védőháló				x			x			x		x

M: motoros, V: vitorlás és motoros vitorlás, T: többletű (katamarán, trimarán) kedvtelési célú vízijármű, t: csak tengeri vízijárműnél kötelező, >8 ->12: 8, ill. 12 métert meghaladó hajótesten mért hosszal kötelező, x: kötelező.

7. számú ábra 5. számú felszerelési jegyzék³³

Ezek a sport és jet-hajók általában nagy farhullámokat húznak maguk után, így nagyrészt szórakozás és sportolás céljából látható mögöttük egy wakeboardos, vagy éppen 4–5 fánk is. Fontos, hogy ilyenkor a hajóvezetőn kívül egy figyelő személy is tartózkodjon a hajóban, akinek az a feladata, hogy figyelje a húzott személy(ek)e)t, és borulás esetén tájékoztassa a

³³ Forrás: http://www.kapitanyhajosiskola.hu/wp-content/uploads/2017/03/5sz_felszerelési_jegyzek.jpg

Letöltés ideje: 2022.09.12.

vezetőt. A vízben lévő személynek ilyen esetben kötelező a sportmellény használata.

8. számú ábra
Wakeboardozás³⁴

Amilyen közkedvelt hobbi, olyan veszélyes is. Az emberek nem rendelkeznek elég tapasztalattal hajóvezetés terén, és nem ismerik jól a Dunát, így azt is gondolhatják, hogy a folyó medre egy úszómedence vagy egy fürdőkád, és nincsenek tisztában a Duna aktuális vízállásával. Meggondolatlan sebességgel és manőverezésekkel vesznek részt a vízi közlekedésben. Nem veszik figyelembe a hajózóutat jelző bójákat és a parti jelzéseket. Lehet, hogy ahol az előző hétvégén még biztonságosan tudott közlekedni a hajóval, a vízszintváltozás miatt már csak 20–30 cm víz fedti a zátonyt vagy

---

³⁴ Forrás: <https://discoversullivan.com/wp-content/uploads/2020/10/pexels-kelly-lacy-5330029-4x3-1-scaled.jpg>
Letöltés ideje: 2022.09.12.

éppen a kövezést. Ilyenkor szokott hajózási baleset történni, az eszköz mederfeneket érint, fennakad egy homokzátanyon. Jobb esetben az ijedtségen kívül nem történik nagyobb baj, de általában jelentős anyagi kár keletkezik a hajóban, és van, hogy személyi sérüléssel is jár egy ilyen baleset. Fontosnak tartom, hogy az emberekben tudatosuljon, hogy a Duna folyamatosan változik, és alkalmazkodni kell az adott természeti állapothoz. Véleményem szerint szükség lenne szigorításra a hajós jogosítvány megszerzése terén is, megjegyezve, hogy nagyon sokáig bizonytalan volt, hogy a horvát képezést el lehet-e fogadni hazánkban. Sajnálatos módon az idei évtől az a döntés született, hogy el kell fogadnunk, pedig a kint megszerzett papírok nem alkalmasak arra, hogy ezen a veszélyes folyón biztonságosan tudjon a vezető közlekedni. Bízom benne, hogy ettől függetlenül nem fog nőni a balesetek száma a jövőben.

A Dunai közbiztonság jövője

Ahhoz, hogy a Dunai közbiztonság fejlődhessen, az állampolgárok és a rendőrség részéről is együttműködés szükséges. Mindenki érdeke, hogy a folyó és annak környezete biztonságot nyújthasson a használóinak és élvezőinek egyaránt. Véleményem szerint egy intenzív innováció vette kezdetét mind a vízügy, mind a civilek részéről. Ebben a fejezetben mindkét oldal szemszögét figyelembe véve részletezem, hogyan tartható fenn a biztonság, és miként lehet még jobbá tenni. Dolgozatom első részében bemutattam, honnan indult és miként alakult ki a Dunai Vízügy, rámutatva, hogy az ott meglévő problémák napjainkban is jelen vannak, ellenben folyamatosan dolgozunk azok kiküszöbölésén. A Tiszai Vízügy szerzett tapasztalataimmal és az általam felvetett hipotézisekkel pedig azt részletezem, hogyan lehetne elérni, hogy a már pozitív irányba fejlődő folyamat még sikeresebb eredményt produkálhasson.

Technikai eszközök és speciális ruhák a DVRK-n

A 21. század felgyorsult világában élünk. A minket kiszolgáló eszközök virágkorában szükséges, hogy felvegyük a versenyt a külvilággal. Ahhoz, hogy a munkánkban sikeresek legyünk, talán mindig egy lépéssel előrébb kell járnunk a magánszemélyekhez képest. Az előző fejezetben részletesen elemeztem azokat az eszközöket, amelyekkel napi szinten találkozunk a folyón és partszakaszain. Mivel intézkedést kezdeményezünk velük szemben, nem árt, ha egyenértékű vagy még jobb eszközökkel rendelkezünk. Nagy előre lépést jelentett számunkra, hogy 2022-től három szolgálati jetski-vel bővült a gépparkunk, így fel tudtuk venni a versenyt a gyorsabb és technikailag ügyesebb szabálysértőinkkel szemben.

9. számú ábra
Jet-skis járőrszolgálat a Dunán

2021-ben a Buster típusú szolgálati kisgéphajóinkon a 175 lóerős külmotorokat 250 lóerősre cserélték. Ezek a hajók a fejlesztés által gyorsabbá és irányíthatóbbá váltak, ezzel elősegítve a gyors reagálást egy esetleges mentésnél. Minden órs Alukin alumíniumtestű 350 lóerős teljesítményű hajókat kapott, ami szintén munkánkat segíti elő. Ezekkel a hajótestekkel a gazdasági célú hajóellenőrzés válik egyszerűbbé, ha esetleg menetben lévő hajóra kell ráállni és felmenni annak fedélzetére.

A fejlesztéseknek nagyon örülünk, ellenben a válaszadóim 41,4%-a van csak megelégedve a jelenlegi technikai eszközökkel. Ez arra vezethető

vissza, hogy a területi sajátosságokra nem fektettek elég hangsúlyt a technikai eszközök beszerzéseinél. Fontos lenne, hogy egy ilyen beruházásnál figyelembe vegyék az adott őrs igényeit is. Saját tapasztalataim alapján a paksi illetékességi területen szükség lenne olyan kis merüléssel rendelkező hajóra, amivel a Duna mellékágaiba is könnyedén hajózhatunk. A fent említett hajókkal a mi területünkön csak a főág hajózóútjában tudunk biztonságosan közlekedni. Válaszadóim 45,7%-a megerősített abban, hogy figyelembe kellene venni a beszerzéseknél ezeket a szempontokat.

A gépjárműparkunk is növekedett. A vízügyi rendészetünk két darab Volkswagen Amarokkal bővült, ami segítséget nyújt a hajók és jetek vízből való kiszedésénél vagy éppen vízbe tételénél. Eléggé színes felhozatalunk van a gépjárművekből is (Audi A3, Skoda Octavia, Skoda Yeti, Suzuki Vitara és Volkswagen Caddy is megtalálható nálunk). Válaszadóim 50%-a ezen változtatni szeretne a jövőre nézve. Szolgálatunk során nem csak vízben tevékenykedünk. Sok esetben adunk gépkocsizó járőrszolgálatot is. Ilyenkor a Duna menti településeket és a Duna-partot ellenőrizzük. Egy Audi A3 típusú autóval pedig ez csak részben kivitelezhető. Ha a települések külterületén az árvízvédelmi töltésen vagy a folyó és töltés közötti területen tevékenykedünk, az esetek 90%-ában rossz minőségű földutakon, erdőkben és szűk részeken kell közlekedünk, amire ezek az autók sajnos már nem alkalmasak. Tehát több olyan beruházásra lenne szükség, ahol a területekhez illő gépjárművet szereznek be.

2021-ben megújult a speciális szolgálati egyenruhánk. A Helly Hansen támogatásával modern, technikai szempontból kiváló minőséggel ruháztak fel minket. Télen-nyáron egy 12 órás szolgálat 11. órájában is tökéletes komfortérzetünk van ezekben a ruházatokban. Ez a leghétköznapibb dolog is nagymértékben megkönnyíti a munkánkat.

A képzési rendszer újragondolása

Nem csak megfelelő technikai eszközökkel kell rendelkezünk, hogy fejlődni tudjunk. Fontosnak tartom a képzések rendszerességét és átalakítását

is. Válaszadóim 68,6%-a nincs megelégedve a jelenlegi képzési rendszerrel. Felmérésem alapján három képzési formát emeltek ki a válaszadóim, amelyek a munkánk szakszerűségét és jogszerűségét fejleszthetnék tovább. Legtöbb esetben az intézkedéstaktikai képzést választották. A szárazföldön évek óta ki van dolgozva egy intézkedéstaktikai útmutató, ami alapján szakszerű intézkedéseket tudunk abszolválni. Ellenben a vízen még nincs pontosítva, hogyan is kellene az intézkedést szakszerűen lefolytatni.

Egy vízi ellenőrzés sokkal összetettebb, mint egy szárazföldi. Itt nincs olyan lehetőség, mint a közúti ellenőrzéskor, hogy a járművet és annak vezetőjét intézkedés alá vonva félrehúzódom, kézfék segítségével fix és biztonságos helyzetben hagyom a szolgálati gépjárművet, és kiszállok a járőrtársammal együtt, hogy megkezdjük az intézkedést. Ugyanis a Duna folyamatos mozgásban van. A hajóvezető az intézkedés alá vont vízi jármű mellé áll, az időjárás és a hajó kialakításának lehetőségéhez mérten a járőrtárs összeköti a két testet, és elkéri a szükséges papírokat. A hajóvezetőnek a sodrás miatt meg kell tartania mind két hajótestet, így az intézkedő rendőr egyedül van az intézkedés alá vont személlyel és az ellenőrzésben részt vevő vízi járműben helyet foglaló utasaival. Véleményem szerint már ez is egy nagy problémát jelent. Ha az intézkedés közben felmerül egy jogsértés, ami személyi szabadságot korlátozó intézkedéssé válik, igen nehezen oldható meg a személy előállítás. Az előállított személy által vezetett vízi járművet biztonságba kell helyezni, ami nagy részben ugyancsak nem megoldható. Hiába együttműködő az intézkedés alá vont személy, mivel a hajóban lehetőség van a szabad mozgásra, és csak a járőrpár egyik tagja tud rá figyelni. Tehát mindenféleképpen szükséges lenne alkalmazni bilincset, ami sajnos nem lehetséges azzal az indokkal, hogy egy esetleges hajózási baleset bekövetkezésénél a személy kezeinek összebilincselése miatt korlátozva lenne az úszókészsége. Itt meg kell jegyezni, hogy véleményem szerint egy ilyen rendkívüli esemény bekövetkezésénél sem lehetne ez probléma, mivel a CE100-as minősítéssel rendelkező mentőmellény a galérja által egy ájult személyt is a víz felszínén tart.³⁵

---

³⁵ Mentőmellények

Egy agresszív állampolgárnál szintén fokozódik a kockázata annak, hogy vele szemben kényszerítő eszközt kell alkalmazni. A jogszabályok, amelyek alapján intézkedünk, egyszerre nem kezelhetők jól. Bízom benne, hogy hamarosan születik egy olyan útmutató vagy ajánlás, amely alapján egyértelmű lesz, mit hogyan kell végrehajtani. Ez az útmutató jelentősen megkönnyítené az intézkedéseink szakszerű lebonyolítását.

A vízből mentést részletesen bemutattam az előző fejezetnél. Azt is elmondtam, milyen kiemelkedően fontos a vízügyi életében. Ahhoz, hogy minél gyorsabban és szakszerűbben segítséget tudjunk nyújtani egy vízben lévő személynek, szükség van a rendszeres gyakorlásra. Folyamatos gyakorlati képzésekkel lehetne fejleszteni a tudásunkat, hogy egy éles helyzetben is higgadtan és felkészülten tudjunk szakszerű mentést és elsősegélynyújtást végezni. Véleményem szerint minden vízügyi rendőrnek lehetőséget kellene biztosítani a Police Medic képzés elvégzésére, hogy ne csak a mentés legyen sikeres, hanem az elsődleges ellátás is maximális eredménnyel záródjon.

A jogszabályok folyamatos módosítása miatt elméleti oktatásra is igényt tartana válaszadóim 50%-a. Egy-egy szabályozásnál kikapuk nyílnak ki, amit az állampolgárok előszeretettel ki is használnak. Sok esetben nem kapunk megfelelő állásfoglalást, hogyan kell értelmeznünk és alkalmaznunk a továbbiakban egy újabb szabályozást. Az a tapasztalatom, hogy ugyanannál a jogsértésnél minden megyében másként intézkednek, és másképpen szankcionál a lefolytatásért felelős hatóság (egy megállapodással pedig ez is kiküszöbölhető lehetne). Amennyiben havi rendszerességgel ismétlődő képzési napot tartana 1-1 felsővezető, naprakészek lehetnénk jogi szempontból is, ugyanakkor egy ilyen kezdeményezés hosszútávon könnyítené meg a területi és az írásos munkánkat is.

A szervezeti felépítés nehézségei

A DVRK a BRFK egyik helyi szervét képezi. Ami azt jelenti, hogy a Budapesthez tartozó csapaterős tevékenységekben és kiemelt akciókban rendszeresen részt kell venni. Itt kiemelném a focimeccsek, a demonstrációk és tömegrendezvények biztosítását, a belvárosi akciókat és a kirendeltségek őrzését. Általában ezekre a tevékenységekre 10–12 fő vízirendőrt von el a saját illetékességi területéről (heti szinten több berendelő is érkezik az ilyen eseményekre), ami negatív hatással van az állományra és a közbiztonságra egyaránt. A válaszadóim 25,7%-a a jövőben nem tervezi, hogy a vízirendészetnél marad, legfőképpen a csapaterős tevékenységek miatt. Ha nem vagyunk láthatóak a folyón vagy a Dunához tartozó partokon, az állampolgárok szubjektív biztonságérzete csökken. Amíg Budapest területén végzünk csapaterős tevékenységet, a saját illetékességi területünkön megemelkedhet a jogsértések száma (válaszadóim 77,1%-a örülne, ha nem a BRFK alá tartoznánk). Véleményem szerint a Dunai, a Tiszai és a Balatoni Vízi-rendészeti Rendőrkapitányságokat össze lehetne vonni, és az ORFK-n belül egy egységes vízirendészetet kialakítani. Erre a speciális szakterületre 100%-os feltöltöttség és aktív jelenlét szükséges. Egyre népszerűbb a szabad vizek használata, és az állampolgárok is nyitnak folyóink megismerése felé. Ahhoz, hogy a közbiztonság fejlődni tudjon, és felügyelni tudjuk a jogszabályok betartását, a vízirendészet állományának is jelen kell lennie, és az állampolgároknak is együttműködőknek kell lenniük. Válaszadóim 94,3%-a szükségesnek tartja, hogy népszerűsítve legyen a vízirendészet. A civilek látóterébe kell férköznünk. Célunk, hogy a kisgyermektől kezdve az idősebb korosztályig mindenki tudatában legyen annak, miként kell használni természetes vizeinket, és milyen alapvető szabályokat kell megismerni és betartani.

Fejlesztési javaslatok

Manapság az online tér használata magától értetődő. Az ottani platformokat is fel kell használni fontos üzenetek célba juttatásához. Az emberek kényelmi szintje megemelkedett, napjainkban mindent a monitor vagy a telefonképernyő előtt akarnak elintézni, információt szerezni. Kutatásom során viszont nehézségekbe ütköztem, mivel az online térben nehezen található meg a pontos tájékozódás a vízi közlekedésről. Nagyon sok órát vett igénybe, hogy egy adott témáról pontos jogszabályi háttérrel alátámasztva teljes képet tudjak alkotni. Nem várható el, hogy egy laikus ezeket az információkat begyűjtse, mielőtt családjával, baráti társaságával együtt ellátogat a Dunára.

Ahhoz, hogy a népszerűségünket növelni tudjuk, célszerű lenne egy saját Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság weboldalt vagy egy Facebook profilt létrehozni. Ez az oldal nem kifejezetten rólunk szólna, hanem az állampolgárokról és a közös célokról, hogy miként tudnánk nekik segíteni és növelni a biztonságukat. Minden héten ismertetni lehetne egy adott eszközt, vízi járművet vagy éppen egy jogszabályváltozást. Az év minden évszakában lehetne egy aktuális témát körbejárni, és talán a dolgozatomban bemutatott részeket is örömmel fogadnák és olvasnák a Duna szerelmesei (ezeket egy rövid videóban, írásos magyarázatokkal, források megjelölésével lehetne feltölteni). Az online tér további lehetőséget biztosít egy közösség létrehozására is, így akit érdekel a Duna folyó, követni tudná annak rendjét és biztonsági kockázatait. Valamint lehetőség nyílna arra, hogy megismerjék a vízügyi rendőrköt, és bátrabban tudnának segítséget és tanácsot kérni tőlünk.

A jövőnk az utánpótlásról is szól. Fontosnak tartom, hogy minél korábban, akár már bölcsődés vagy óvodás kortól játékosan ismertessük meg az alapvető tudnivalókat a vízről. A gyermekek érdeklődőek és nyitottak az új dolgok megismerésére, és hiszek benne, hogy minden fiatal számára izgalmas lehet, ha találkozik egy egyenruhás rendőrrel. A Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányságnál a Bűnmegelőzési Osztállyal együtt rendszeresen eleget tettünk az óvodák és általános iskolák megkereséseinek. Ilyenkor kérdéseket tehetnek fel

a fiatalok, és megnézhetik a kényeszerítő eszközeinket, beleülhetnek a rendőrautókba és a kiállított rendőrhajókba. Kísérőikkel együtt szórakoztató játékokban vehetnek részt, ahol kifejezetten a vízi biztonságra irányuló feladatokat kell megoldaniuk. Jó válaszaikért ajándéktárgyakat kapnak, és természetesen dicséretben is részesülnek. Az ilyen rendezvények által már kiskortól kialakul a gyermekben, hogy a rendőr nem ellenség, és bármikor segítséget lehet kérni tőle. Ismerni fogják a legalapvetőbb szabályokat, és talán be is fogják tartani azokat. Ha ennek mintája alapján a DVRK is kezdeményezést indítana, a Duna iránt érdeklődő gyermekek és családtagjaik is örömmel fogadnák azt.

10. számú ábra
Jet-ski bemutatása a gyermekeknek³⁶

---

³⁶ Forrás: Zsaru rendőrségi magazin 2019/6. szám.

11. számú ábra
Nyílt nap a Tiszai Vízügyi Rendészeten³⁷

Szerintem és válaszadóim véleménye szerint ez a két megfogható lehetőség van arra, hogy az állampolgárok megismerhessenek minket és a Dunához köthető alapvető szabályozást is. A dunai szezon kezdete előtt óvodákban, iskolákban igény szerint érdemes lenne előadásokat tartani, ahol a gyermekek figyelmét felhívjuk a folyó veszélyeire. Ezen kívül táborokban és tömegrendezvényeken is rész lehetne vennünk. Emellett folyamatos aktív jelenléttel szükséges tevékenykednünk az online térben is egy saját DVRK profil formájában.

Ezek a platformok pozitív megjelenést biztosítanak a vízügyi rendészet számára. A sok felhívás és érdekesség miatt elképzelhetőnek tartom, hogy ez akár toborzás szempontjából is egy sikeres megmozdulás lenne. Saját tapasztalataim alapján az embereket érdekli a vízügyi rendészeti munkánk.

---

³⁷ Forrás: <https://www.police.hu/>
Letöltés ideje: 2022.09.05.

Vannak érdeklődők, akik szívesen ki is próbálnák magukat ebben a speciális szakágban vagy a vízhez köthető más rendészeti feladatokat ellátó szervezet kötelékében.

Az innováció részét képezheti a tényleges együttműködés szükségességének felismerése. A sokrétegű feladatkörök miatt nem vagyunk elegendőek ahhoz, hogy egyedül fenntartsuk az állampolgárok szubjektív biztonságérzetét. A komplementer rendszet rendszere kiterjed a vízirendészet területére is, így kijelenthető, hogy az állami és hivatásos halőrök, valamint a vízi polgárőrök tehermentesítik a hivatásos állományt, de a segítségünkre vannak a természetvédelmi őrök és a közterület-felügyelők is. Nélkülük nehezen lenne kivitelezhető a rend fenntartása. Az együttműködési megállapodásnak ténylegesen van jelentősége. Ahhoz, hogy a munkánk sikeres legyen, szükségünk van a felsorolt szervezetek együttműködésére. A saját illetékességi területemen kiemelkedő segítséget nyújtanak a Magyar Országos Horgász Szövetség alá tartozó Bács-Kiskun megyei és Tolna megyei Horgász Egyesületek Szövetségének hivatásos halőrei. 2021-ben hat alkalommal végeztek olyan előkészítői figyelő munkát, amivel orvhorgászat vétsége elkövetésén tetten ért személlyel szemben tudtunk eljárást kezdeményezni. A jövőre nézve ez nem csak egy tehermentesítő megoldás, hanem egy lehetőség a vízi közbiztonság erősítésére és az állampolgárok biztonságérzetének növelésére.

Összegzés

A Tudományos Diákköri Konferenciára készített dolgozatomban – köszönetet mondva témavezetőm, Lippai Zsolt r. alezredes önzetlen segítségéért – a Dunai Vízirendészeti Rendőrkapitányság múltját, jelenét és jövőjét kívántam részletesen bemutatni. A vízirendészet történeti múltjának felkutatása nagy kihívást jelentett számomra, mert nagyon kevés információ és forrás állt rendelkezésemre, hiszen a vízirendészet nem túl gyakori téma napjainkban. Jóllehet 2022-ben a 125. születésnapját ünnepelte a DVRK.

Dolgozatom történeti részében bemutattam, hogy már évszázadokkal ezelőtt is milyen kimagasló szerepe volt ennek a szakterületnek, és a szervezeti felépítésen belül milyen formában és területen alkalmazták. A rendfenntartásra nem csak a jelenben van szükség, a múltban is igényt tartottak a vízi közlekedés és vízi közbiztonság szabályozására.

A Duna a mai napig egy zárt közösséget érint, mégis úgy gondolom, hogy szükséges foglalkozni ezzel a területtel is. Fontos, hogy a civil emberek és a más szakterületen dolgozó hivatásos kollégáim is betekintést nyerhessenek a mindennapjainkba. Ezzel kívánok rávilágítani a munkánk fontosságára és ennek a szakterületnek a kihívásaira. Írásomban bemutattam a DVRK szervezeti felépítését, és részleteztem a hozzá tartozó feladatköröket. Vízügyi rendőrként nagyon sokrétű feladatokkal rendelkezünk, ezért arra a döntésre jutottam, hogy a magáncélú vízi közlekedésre fektetek hangsúlyt a dolgozatomban. Céлом az volt, hogy minél részletesebben és populárisabban ismertessem a leggyakoribb eszközöket és szabályozásokat, így remélve, hogy minden olyan emberhez eljut a mondanivalóm, aki nyitott a Duna és annak jogszabályi hátterének megismerésére.

A Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság hivatásos állományának kérdőívet készítettem, melyben a jelenlegi problémákat kutattam. Ennek alapján is egyértelműen megállapítást nyert, hogy az állampolgárok nagy része csak részben vagy egyáltalán nem ismeri a vízzel és a vízi közlekedéssel kapcsolatos szabályozásokat, ezért dolgozatom végén javaslatot tettem arra, hogy hogyan lehetne a társadalmat közelebb hozni a vízügyi rendszethez.

Summary

Végh, Rebeka: Murderous mothers (4-95)

There are few acts more terrible than the deliberate taking of an innocent child's life, yet it is present everywhere and at all times in human history. What drives a parent to kill her own baby? What kind of problems lie behind this crime? The aim of my thesis is to embrace the complex topic of infanticide and newborn homicide and to offer an explanation for understanding it.

Szekér, Anna: Appearance of generation differences in police communication (96-134)

Generation Z (born between 1995 and 2009) has reached the age when it enters the world of work, so the older generations have to work with colleagues with a very different outlook, qualities and needs. The police are no exception. In my work, I am looking for answers to how the (multi) generational differences are reflected in the internal communication of the police and what difficulties arise in the communication between the younger and the older generation.

Németh, Vivien: Career preferences of young people – The attractiveness of a career in law enforcement (135-178)

As a finance student, I regularly hear and read about the law enforcement field has significant supply problems. During my dissertation, I examined the replenishment of those who served in law enforcement (primarily finance guards). I choose this issue because of in my opinion it's important to identify the causes of the problem related to replenishment, to clarify it and to develop proposals for solutions. However, I am interested in those ideas what young people have about to choose a career in their future job or place of work, and from this point of view, what can be expected regarding the replenishment of law enforcement agencies. Before starting my research, I put forward the hypothesis: The work-related needs of generation Z youth and the demands of a career in law enforcement are not in line

with each other, and this is also an obstacle to orientation to law enforcement agencies and to retention of young people. In the course of my research to establish a theoretical basis, I explored and studied the relevant literature sources about Generation Z, as well as the strategic documents and legislation formulate the expectations of the university and the future employer, and in the case of my thesis, the National Tax and Customs Administration (NTCA). In the framework of secondary research, I also examined the results of major researches and surveys examining workplace preferences published in the National and international literature. I used the aspects revealed by the method of document analysis to compile the questionnaire, which I addressed to students and university students. After processing the resources and the results of the questionnaire, I compared the needs of young people with the expectations of the university and the NTCA. In the end of my dissertation, I formulated my proposals primarily in relation due to recruitment.

Bezzeg, Sándor Dániel: Characteristic of electric bicycles and their accidents (179-211)

The development of mankind is continuous, inventions, innovations appear every single day, which are intended to make everyday life simpler and more comfortable. Nowadays, the primary task is environmental protection, the protection of the Earth. Progress can also be observed in the field of transport, electric vehicles have appeared to reduce carbon dioxide emissions.

Nyerges, Zsanett: Past, present and future of the Danube River Police (212-254)

My essay presents the past, present and future of the Danube River Police from an aspect that gives both citizens and colleagues from other fields of law enforcement an overall picture of waterway policing. I have traced our present back to a 125 year long historical past. Up to the present day, the Danube River is the concern of an exclusive community, which explains the necessity to give an introduction of our daily activities. During my research, several problems have emerged in relation to police and citizen

perspectives. Therefore, in the end of my essay, I have presented a suggestion on the innovation that could make our work more successful and on the way to bring society and waterway law enforcement closer to each other.